

**Seyid Evran**

# **Hayatın Kıyısına Yolculuk**

Abdullah Öcalan Sosyal Bilimler Akademisi  
Yayınları

**Basım Yeri: Azadi Matbaası**  
**Basım Tarihi: Haziran 2012**

*Seyit Evran'ı çeşitli yayın organlarında çıkan yazılarından tanıyor sunuz.*

*Bense sanki çocukluğumdan beri...*

*Yaklaşık yirmi yıl oldu. Yuvarlak gözlüklerinin ardından zeki ve biraz da muzip bakışlarıyla etrafı kolaçan eden bu arkadaşın, zindana nasıl dayanacağını merak ettim ilk gördüğümde. Edemezdi. 'Hayatın bu kadar enerjik aktığı, adeta fışkırdığı gözleriyle bu arkadaş dayanamaz, işi zor' dedim kendi kendime.*

*Neyse ki fazla kalmadı. Şehirde kalabilir miydi? O da şüpheliydi. Duymuştu, biliyordu; dağlarda birileri Kürtler için özgürlük devşiriyordu genç ömürlerini katık ederek. İki günde tüm cezaevinin girdisini çıktısını öğrenecek kadar meraklı bu arkadaşı kim, nasıl durdurabilirdi ki?*

*Sade bir törenle uğurladık...*

*Acelesi vardı. Sanki yolundan alıkoyuyormuşuz gibi hissettik kendimizi. Soluğu dağlarda aldığını öğrenmemiz uzun sürmedi. Herkes dedi "biliyorduk".*

*O gün bu gün dağlara sürdüğü yüreğini bizimle paylaşmış olduğu yazılarını yazmaya başladığında yanındaydım. Dağlarda...*

*Yazılarını okuduğumda daha bir dağlı oluyordum, daha bir kök salıyor, daha bir güçlendiğimi hissediyordum. Zindanın kapattığı gözleklerim bir bir açılıyordu. Okumaktan hiç bıkmadım. O yüzden olsa gerek yazılarını düzenlemek benim için zevk oldu. Okuru olmaktan, arkadaş olmaktan gurur duydum.*

*Dağ Kâbe'mizdir. Ve dağlı olmak hakikat insanı olmaktır. Hakiki insan olmaktır. Bize, hakiki insanların hikâyelerini sunduğu bu çalışmasında içinde dağ taşıyan herkesin severek okuyacağına ve kendinden birçok parça bulacağına inanıyorum.*

*Su ve rüzgar tadında, yağmur ve toprak güzelliğinde parçalar...*

**E.Ergin**



## HAYATIN KIYISINA YOLCULUK...

Bu günlerde yine bir şeyler oluyor bana. İçime ağır bir hüznün çöküyor durmadan. Bir çift gözün ve güzel bir sözün hasreti alıp alıp götürüyor beni yaşamın kıyısına doğru. Gerçi yanımda bunu giderecek arkadaşlarımlar. Ama nedense bir sonbahar gibi hasret yinede çöküyor yüreğime. Çöktüğü yeri kızgın bir demir gibi dağlayıp geçiyor. Doğrusu çok fazla nedenini de bilemiyorum. Çözmeye çalışıyorum ama şu ana kadar herhangi bir sonuca da ulaşabilmiş değilim. O yüzden sıkıntılarım, özlemlerim ve hasretlerimin beni alıp götürdüğü yaşamın kıyısına yolculuk yapıyorum.

Bu yolculukta o kadar çok şeyle karşılaşıyorum ki hangi birisini anlatacağımı, hangi birisini yazacağımı, hangi birisine bakacağımı, hangi birisine dokunacağımı bilemiyorum. O kadar çok güzel insanlarla karşılaşıyorum ki hangi birisini anlatacağımı bilemiyorum. Bu arada onları anlatmakta zorlanacağımın da farkına varıyorum. Evet, onlar bizlerden önce yaşamın kıyısına doğru yolcuğa çıkmış bu halkın dünya tatlısı güzel çocuklarıydı. Yani bir gerilla olarak bu yaşama ve kavgaya katıldılar ve öyle tamamladılar. Yaşamın kıyısına doğru çıktıkları yolculukta ölümün ucunda boy veren birer gül gibi yeşerdiler. Kimler yok ki bu yolculukta. Hayat ırmağı boyunca o kadar çok kişi sıralanmış ki o kıyıyı kır çiçekleriyle bezenmiş bir bahara dönüştürmüşler adeta.

Bu yolcuğa bendeki fotoğraflara bakarak çıktım istemeyerek de olsa. Daha hepsine bakamadım. Ancak ilk dosyalar beni ürkütmeye yetti. Ne de çok fotoğraf çekmişim. Yüzlerce, binlerce, on binlerce... Fotoğraflardaki gerillaların çoğunun şu an yaşamadıklarını arkadaşlardan öğrenince yüreğim burkuldu. Büyük bir çoğunluğu yolculuğa çıktıkları yaşamın kıyısında birer gül olup ayrılmıştı. Fotoğraflara bakarken son günlerde yaşadığım sıkıntıların nedenlerinden birini çözmüş gibi oldum. Evet, sıkıntılara neden olan bu fotoğraflardı. Özlemleri depreştiren, yakıcılaştıran, hasretimi arttıran bu fotoğraflardı. Gidenleri bir kez daha görmeyi o kadar çok istedim ki...

İçimi acıtan, yüreğimi kanatan, hayatımı bir su gibi akıtıp yaşamın kıyısına atıveren bu fotoğrafların bana anlattığı imkansızlık oldu. Fotoğrafların hepsini çektiğim günü hatırlıyorum. Kimisini karlı kış günlerinde, kimisini hayatın yeşerdiği bir bahar gününde, kimisini hüznü bir Eylül gününde, kimisini de yakıcı bir savaş gibi sıcak yaz gününde çekmiştim. Zamanı dondurmuştum demek daha doğru olur aslında.

O yüzden fotoğrafları hep dondurulmuş zamanlar ve hayatlar diye tanımlıyorum.

Fotoğraflara baktıkça yine ağlamaklı oldum. Çünkü bazıları bu yıl aramızdan ayrılanlara aitti. Hepsi de gül gibi çocuklardı. Ama şu an yoklar. Ölümün tuzağınadüşmüşlerdi. Bu sözü kendi kendime tekrarlayıp durdum. O sırada irkildiğimi fark ettim. Evet, bu günlerde içimi kemiren kurt buydu. Fotoğraflarını çektiğim bazı gerilla arkadaşların çoğu yaşamını yitirmişti. Her biri ayrı amansız bir savaşta düşmüştü. Her biri ülke topraklarının ayrı bir parçasında, coğrafyasında, alanında yaşamını yitirmişti. Kimisi bir dağın yamacında, kimisi bir ovanın orta yerinde, kimisi bir ırmağın kıyısında, kimisi de yüksekçe bir zirvede yaşamın kıyısınaçıktığı yolculuğunda ölümün ucuna takılıveren bir gül olup gitmişti. Yüzlerce kez 'ellerin kırılısın' dedim kendi kendime fotoğraflarını çektiğim için. Fotoğraflarını çektiğim için şehit düşmüşlerdir diye kendime bir payda çıkardım. İşte bu sırada bir süredir yaşadığım korkularımdan birine geri döndüm. Bir gerilla bir yerde şehit düştü haberi geldiğinde içimden bir şeyler kopuyordu. Çünkü bunun da fotoğrafı bende var galiba diyordum hemenecik. O yüzden son dönemlerde gerilla arkadaşların fotoğraflarını çekmekten korkmaya başladım.

Evet, bu korku beni yiyip bitirdi. Defalarca çekmeyeceğim dediysem de kendi kendime, yine de kendimi tutamadım. Gerillaların güzel, masum, vakur, gururlu yüzleriyle karşılaşınca yine deklanşöre bastım ve onlar için o anı dondurdum. Çünkü onlar sadece kendilerini değil, kendilerini olduğu kadar beni, bizi, halkımızı, özlemlerimizi anlatıyorlardı. Gökyüzündeki ay gibi namluların ucuna asılı duran yaşamlarımızı anlatıyorlardı. Belki bu gün çıktıkları yaşam kıyısı yolculuğunda ölümün ucunda birer gül olarak bitiverme sırası onlara gelmişti, zamanla bu sıra bize de gelecekti. Birbirlerine sıralarını vermemek için birbiriyle yarışırcasına yaşıyorlardı. Yaşamın kıyısında yapılan yolcukta, ölümün ucunda bir gül olarak bitiverme yolculukları sürüyordu. Bu yolculuk fotoğraflardaki zamanın dondurulması biçimde sürmüyordu ama. Çok hareketli ve harareti kar, çamur, yağmur demeden dağ, bayır, ova demeden sürüyordu...

*"Zaten her şeyimizin cevabı da bu yolculuk ve yolculuklar değil mi? Var mısınız bu yolcuğa birlikte çıkmaya."*

*"Hadi yoldaş gidelim yolumuz uzun, yol alalım bu dağ başlarında. Ateşe, güneşe ve yarınlara doğru yürüyelim."*

*"Diğer yoldaşlarımızla görüşeceğiz ya bir şafak vakti, ya bir gün ortası yada bir akşamüzeri. Çabucak gidelim onları fazla bekletmeyelim"*

*"Bazen fotoğraflarda çıkarız bu yolculuğa bazen hayatın gerçekliği içinde..."*

*"Ben gidiyorum. Bakın ayağa bile kalktım. Sonradan arkamdan da gelseniz yine de bekliyorum."*

*"Hoşcakalın ama sakın unutmayın..."* diyordu onlardan bazıları.

\*\*\*

## RÜZGÂRIN KANATLARINDA...

Bu günlerde yine ayrılık rüzgârları esiyor. Bu rüzgârların çok fazla yönlerini de belirleyemiyoruz doğrusu. Güneyden, doğudan, kuzeyden batıdan esiyor durmadan. Kısacası dört mevsim, on altı yönden esiyor durmadan. Uzaklardan çok uzaklardan esiyor bazen, bazen de çok yakından geçiyor. Getiriyor uzaklardan güzel insanların, dostların, arkadaşların kokusunu. Mevsimlerin kokusunu getiriyorlar. Yaprak dökümü mevsimidir ya o yüzden yaşadığımız bu günlerde ağaçların dallarında kalan son yaprakları da dökmek için esiyorlar ha bire. Bu rüzgârlardır çok uzaklardaki dostlarımızdan haber getiren. Onların kokusunu bize taşıyan. Onların sevgisinden bizleri haberdar eden. Yine bu rüzgarlardır bazen yanı başımızdaki bir dostumuzu, arkadaşımızı kanatlarına takarak alıp götüren. Göçertiyor bu rüzgârlar. Yaşamdan ölüme, ölümden yaşama. Bir mekandan bir başka mekana. Bir yürekten bir başka yüreğe. Umuttan umuda, dağdan dağa, vadiden vadiye, sudan suya taşıyıp duruyorlar. Başka şeylerde taşıyorlar tabii. Bazen taşıdıkları bir gülüştür, bazen bir bakış, bazen ağır bir hüznün, bazen özlem dolu bir dostun yokluğunun ağır sancısıdır...

Rüzgârların kanatlarındaki bir yolculuktur gidiş gelişlerimiz. Aslında hayat boyu yolcuğumuzun serüvenidir bu yolculuklar. Yolcuğumuzun nereye olduğu konusuna ilişkin ise çok fazla bir şey söylemeye gerek yok. Zira yaşamın kıyısına doğrudur bazen, bazen de ölümün kıyısına.

O yüzden bu günlerde en çok dinlediğim türkü Hasret Gültekin'in seslendirdiği "Rüzgârın Kanatlarında" türküsüdür. Belki yol ve yolculuk mevsimini de en iyi anlatan türkü olduğu içindir. Ama bir şey var ki oda, gerçekten bu günlerde yaşadığımız ayrılıklardır. Ve bu ayrılıkları en iyi o türkü anlattığı içindir.

Bu ayrılık rüzgârlarının kanatlarına takıp götürdüklerinden biri de çalışma arkadaşlarımızdan biriydi. Çok değil birkaç gün önce aramızdan ayrılıp gitti. Belki yine her gün görüşme imkânımız olacak. Ama o aramızdan ayrılıp gitti. Artık bizim çalışma arkadaşımız değil. Artık ben sıkıldığımda gidip ona kızamayacağım, ya dao sıkıldığında gelip bana kızamayacak. Kamelyanın kapısında durduğunda 'Rêzan çay hazır mı?' veya çalışma mangasının önünde dururken 'elektrik var mı?' diye sormayacağım ona artık. Bundan sonra görüştüğümüzde eskisi gibi işten konuşamayacağız. Eski iş günlerini anarak konu-

şacağız. O günleri yeniden yaşama isteğıyle birbirimize bakacağız. Hayıflanacağız geride bıraktığımız günlere.

Gideceğı yere ben götürüp bıraktım onu. Yolda konuşa konuşa gittik. Biraz da dertleştik aslında. Birbirimize söylememiz gereken ancak o ana kadar söyleyemediğimiz sözlerimizin bir kısmını söyledik. Diğer bazılarını yine içimizde tuttuk. Bir başka zaman ve mekânda söylenmek üzere. Onu yerine bırakıp geri döndüğümde tek başıyındım. Oysa o yolu beraber gitmiştik. Geri dönerken birkaç metre de bir arkama dönüp bakıyordum. Kaldı mı gerçekten yoksa şimdi arkadan gelip bana yetişecek mi diye arkama baka baka geldim.

Bu ayrılıklar, bir yara gibi açılır insanın içinde. Bazen kanayan, bazen de kanaması duran bir yara gibi çöküyor insanın içine. Alıp alıp götürüyor insanı uzaklara, çok uzaklara ve gerilere.

Evet, itiraf etmek gerekirse hep gerilere bakıp yaşıyoruz. Neden ve niçin gerilere diye sorulduğunda verilecek cevabımız var. Çünkü en güzel şeylerimizin çoğunu geride bıraktık. En güzel arkadaşlarımızla arkadaşlıklarımızı da. Şu an yaşadıklarımız da güzel şeylerdir. Ama insan yaşadığı zamanın kıymetini bilmediğı için göremiyoruz. Yada görmek istemiyoruz. Elimizden bir balık gibi kayıp gidince, iş işten geçince anlıyoruz. Ama o zamanda çok geç oluyor bu gün olduğu gibi. Çünkü geçmiş oluyor. Ve geçmiş geçmişte kalıyor. O yüzden bize de sadece bakıp üzölmek kalıyor. Bu gün geçmiş günlere olduğu gibi gelecekte de bu günlerin kıymetini bilmediğimize üzöleceğiz.

Evet, bu günlerde ayrılık esen ayrılık rüzgârlarını sayıklıyorum. Onları, onların kanatlarına alıp götürdüklerini sayıklıyorum. Evet, bunun adı da ayrılıklar sayıklaması oldu. Birkaç gündür sayıklıyorum. Yazmak ise bu güne kaldı.

\*\*\*

## KATO'NUN SON KARELERİ

Bir acı sayıklama bu. İki gün süren kar yağışının ardından bu gün aldığım bir acı haberden sonra başlayan bir sayıklamadır. Duyduğum andan itibaren sayıklamaya başladım ve gece boyuda bu böyle sürecekti. İki gün devam eden kar yağışı bu gün durdu. Öğlen üzeri kar yağışı durunca önce biraz odun kırdım. Ardından mutfakta bir çay içeyim diye içeri girdim. Serhat benden sonra geldi. Ben ona “çay içer misin?” diye sormadan, “Sana kaç kere Kato’nun portresini yap demiştim yapmadın bak gördün mü ne oldu?” dedi. “Ne oldu?” diye sorduğumda Kato’nun dün karda donarak şehit düştüğünü söyledi. Başımдан aşağı kaynar sular döküldü sanki. Ne diyeceğimi bilemedim. Zaten söylenecek bir şeyde yoktu. “Düşman bizden can alıyor, yağmur bizden can alıyor, kar bizden can alıyor. Bizden can almayan kalmadı” düşüncesi kafamda fıır dönmeye başladı. Ardından dayanamayıp bu düşündüklerimi seslendirmeye de başladım. Kime, neye isyan ediyordum ki? Onu da çok bilmiyordum. Bildiğim her şeye karşı isyan halindeydim. Ateşin başında oturup birkaç dakikalığına ateşi izledim. Benim için her zaman sabır olan ateş bu sefer isyanımı, acımı dindiremedi. Çay içmek için oturmıştım ateşin başına. Ancak çayında bir türlü kaynayaacağı yoktu. İsyanı bir yerlere akıtmalıydım. Hıncımı bir şeylerden çıkarmalıydım yoksa kendime zarar verirdim bunu biliyordum. Bu mevsimde insan hıncını bir tek şeyden alabilir; odun kırmak. Kaldığımız çadır için odun kırmaya çıkmaya karar verdim. Ama nerde kıracaktım. Bizden can alan kar her yeri kaplamıştı. Yer açmak için kürek alıp yukarı çıktım. Halil çadırda kitap okuyordu. “Ne var ne yok?” dedi. “Hiçç” diye bir cevap verdim. Ama kendimi tutamadım “Kar da bizden bir can aldı. Kato karda donarak yaşamını yitirdi” dedim. Halil, “Nasıl? Ne zaman olmuş?” diye sorduyorsa da bir cevap veremedim. Çünkü bende bilmiyordum. Sonra bir saat kadar odun kıracağım yeri açmak için kar temizledim. Ardından akşam karanlığına kadar odun kırdım. Halil “Aşağıya yemeğe inelim” dedi. Hiçbir şey yiyecek halim olmadığı için “Sen git ben sonra inirim” dedim. Biraz olsun öfkem dinmişti. Ama hala Kato’nun bakışı, duruşu, ezikliği gözlerimin önündeydi.

Kato’yu bu yıl tanımıştım. Daha önce hiç görmemiştim. Ve tanıırken de kendisi yoktu. Çobanların oraya gitmiştim. Oradaki arkadaşlar yanlarında Kato diye birinin olduğunu, ŞivanPerver’i çok sevdiğini, ona ŞivanPerver’in bir kasetini göndermemi söylemişlerdi. Serhat da “Tam portrelik bir insan” dedikten sonra gıyabında Kato’yla tanış-

mıştım. O günden sonra hep Kato'yu görmek istedim. Onu görmek için çaba harcadıysam da göremedim. Ta ki sonbaharın ilk günlerine kadar sürdü bu. Sonbaharın ilk günlerinde Halil'le bir akşamüstü bir yere giderken ağaçların arasından biri çıkıp, "Gördüğünüz gibi çobanım ve yabandayım. Sigarım yok, yanınızda varsa bana bir iki tane sigara verir misiniz?" dedi. Halil "İşte Kato bu" derken kaybettiğim bir şeyimi görmüş gibi sevindim. Cebimdeki paketimi içinde çok fazla sigara kalmamış olsa da çıkarıp verdim ve ayrılırken "Heval Kato bende seni arıyordum. Mutlaka seni görmeye geleceğim" dedim.

Gerillaya 1989 yılında askeri kanunla katılan Kato 92 Güney savasında gözünden ve boğazından yaralanıyor ve baygın bir haldeyken Türk askerleri tarafından esir alınıyor. 99 yılına kadar cezaevinde kalıyor. Sonra onu kaçarken vuruldu görüntüsü vererek katletmek için Botan'da başlatılan bir operasyona götürüyorlar. Askerler Kato'ya "serbestsin çek git" diyorlar. Kato daha iki adım atmadan arkasından ateş etmeye başlıyorlar. O sırada yakında bulunan gerillalarda askerlere ateş ediyor. Askerler ile gerilla arasında çatışma başlayınca Kato gerillaya doğru kaçarak kurtuluyor. Böylelikle 92'den beri uzak kaldığı gerilla ortamına yeniden ulaşıyor. Ancak sığındığı gerillaların birçoğu onu tanımadığından "Kimsin sen, nereden geliyorsun, neden seni vurmak istediler?" diye soruşturuyorlar. Kato kısaca kendisini tanıtıyor tam o sırada Kato'yu eskiden tanıyan bir gerilla çıkıyor ve Kato ortama kabul ediliyor. Yeniden gerillaya kavuşan Kato geldiği 99 yılından bu yana gerillada çobanlık yaparak hizmetine devam ediyor.

Kato'yla o sonbahar akşamındaki karşılaşmamızdan sonra bir iki kez daha karşılaştık. Her karşılaşmamızda da istisnasız Şivan'ın kasetini sordu. Ben zaten ilk bana söylendiğinden beri Türkiye ve Avrupa'daki tanıdıklarına haber vererek Şivan'ın kasetlerini istemiştım. Kato sorduğunda ona istediğimi yakında geleceğini söyledim. En son 15 gün önce kaldığı çadırın önünden geçerken bir kez daha karşılaştık. Ama artık çobanlık yapmıyordu. BedranSpêrtê ve Zeydin adındaki eski Botan gerillalarıyla kalıyordu. Çadırlarının önünden geçerken selamlaştık ve yine kasetini sordu. Kasetin yakında geleceğini söyledim. Bedran eski Botan gerillasıydı. Botan'ı yazmak için onunla Botan'a gidebileceğimizi söyledim. Kato dayanamayıp "HevalSeyit bende Botan'ı iyi biliyorum. HevalBedran gelmese ben gelirim, birlikte gidelim" dedi. Bende "Tamam Heval Kato hele bahara bir çıkalım gideriz" diyerek ayrıldım. Ayrılmadan önce Kato'nun birkaç kare de fotoğrafını çektim.

Nereden bilebilirdim ki bu fotoğraf karelerinin Kato'nun hayatının son kareleri olacağını. Bilgisayarın başına oturunca açıp o karelere bir kez daha, bir kez daha, birçok kez daha bakıp durdum. Karşımdaki Kato'nun son görüntüleri idi.

Katoyla son görüştüğümüzde eğer karların altından çıkabilirsek baharın onunla birlikte Botan gitmek üzere anlaşma yapmıştık. Ama ilk karlar yağmıştı ve Kato'yu bizden alıp götürmüştü. Onun bu şekilde gitmesi zoruma gitmişti. Bir türlü kabullenemiyordum. Bir de ona Şivan'ın bir kasetini bulamamak çok zoruma gitti. Gördüğüm her arkadaşına "Kato'ya borçlu kaldım" dedim. Bu borçluluğumu gördüğüm her gerilla arkadaşına da söyleyeceğim...

Gün boyu bunları sayıklayıp durdum. Daha önümüzde uzun bir gece var. Gece boyunca neler sayıklayacağımı bilemiyorum. Ama sayıklayacaklarım arasında Kato olacak bunu iyi biliyorum....

\*\*\*

## NEDEN İNSANIN SEVDİKLERİNİN HEPSİ BİR ARADA DEĞİL!

Namluların ucunda dalgalanan hayatlarımızdan geriye  
Bize  
Zuladaki aşk kaldı sadece.  
O yüzden biz aşkı  
Zulamızda taşıyoruz yarınlara...

Üç aylık bir beklemenin ardından nihayet arkadaşlar tedaviye gidebileceğimi söylediler. Aslında o kadar bekleyişten sonra ben gitmekten vazgeçmiştim. Ancak oradaki bir yıla yakındır göremediğim arkadaşları göreceğimi düşününce gitmeye karar verdim. Kar yolları tutmuş olmasına rağmen biz yola çıktık. Belki mevsimin ilk karıydı ancak oldukça fazla yağmıyordu. O havada yollara çıkmak bana farklı duyguları yaşattı. Yılların gerisinde bıraktıklarım ancak özlemlerimle yanıp tutuştuğum kuzey Kürdistan gerillacılığımındaki günleri yaşattı bana. Ağır yüküm olan hüznüyle gerilere baka baka o yolu kat etmeye çalıştım. Yol boyunca neler düşünmedim ki... O kadar çok şey düşündüm ki altında kalır gibi oldum. Dünyam alt üst olmuştu. Dönüp bakmaktan korksam da geriye bakmaktan kendimi alamadım. Zira acı günler kadar güzel günler, güzel anılar, güzel yerler, güzel birçok şeyde geride kalmıştı. Acılar kaldı denemez. Çünkü onlar bedenimden birer parça oldu, yüreğime yerleştiler. Beni bırakmamaya kararlı, içime yerleştiler. Birçok güzelliğimin anlatıcıları oldular. Hayatımın temel taşı oldular.

Evet gidecektim. Gidiş amacım tedavi görmektir ancak sevdiğim birçok arkadaşımı da görme şansım olacaktı. Bunları düşünürken içimi yeni bir hüznün dalgası sardı. Nefessiz kalacak gibi oldum.

Acılarım, hüznüm, mutluluğumla yine yollardaydım. Buda yeni mutluluğumun adı oluyordu. Çünkü yollarsız bir hayatı hiç düşünemiyordum. Gidip sevdiğim arkadaşları görmek kadar yeniden yollarda olmam da mutlu etti.

Hüznüm acılarım ve sevincim cebimde yürüyordum. Her şey iç içe geçmişti tıpkı yaşamımız gibi. Bir yandan çok sevinçliydim öte yandan oldukça üzüntülüydüm. Uzun zamandır görmediğim sevdiklerimi göreceğim için sevinçliydim. Ama bazı sevdiklerimi geride bıraktığım içinde oldukça üzüntülüydüm. Yol boyunca bunları düşünüp durdum. Başım çatlayacak gibi oldu. Ama ona rağmen kar denizinde yüzer gibi yürüyorduk. Sonunda arabaya bineceğimiz yere ulaştık.

Akşama kadar bekledik ama araba gelmedi. Yaktığımız gerilla ateşinin etrafında daire çizmiş sohbete dalmıştık. Böylelikle günü devirdik, geceye derin ama uzakları anlatan sohbetlerle girdik. Gecenin ayazında yanan ateşimiz ve yüreğimizin ısıısıyla ısınıyorduk.

Geceye de düşünce deryası içinde yüzerek girdim. Düşünmekten beynim zonklamaya başlamıştı. Ancak ne ben düşünceden, düşünmekten nede düşünce benden vazgeçiyordu. Sanki hep benim payıma düşünmek düşmüştü. Aslında bu durumdan çok fazla şikâyetçi de değilim ama baş ağrılarım beni bu kez zorladı. Karlı dağları izliyordum durmadan. O sırada bu dağların şahit olduğu cehennem günlerini düşünmeye başladım. Ve bu dağ başlarında ölümüne cengaverce savaşıyan gerillaları düşündüm. Kim bilir kimler savaşmamıştı ki bu dağlarda. Kimler geçmemişti ki geçtiğimiz yollardan. Biz şu an onların savaştıkları dağlara bakıyor, onların yürüdükleri patikalardan geçiyorduk.

Gece ateşin etrafında bunları düşünürken saat on'a doğru araba çıkıp geldi. Arabaya bindik, üç saatlik bir yolculuğun sonunda hastaneye ulaştık.

Geceyi hastaneye gidecek gerillaların beklediği bir gerilla taburunda geçirdik.

Ertesi gün yeni bir mekânda çoktandır görmediğim yoldaşlarla görüştüm. Kimlerle görüşmedim ki...

Üniversite yıllarımız birlikte geçmiş bir arkadaşla görüşmeye başlamakla arkadaşlarımı görmeye başladım. Ne güzel yıllardı o yıllar. İlk elden birbirimizden uzak kaldığımız bir yıl içinde yaşadıklarımızı ve gördüklerimizi anlatmakla başladık. Yılların gerisinde bıraktığımız üniversite yıllarımıza gidip gidip geldik. O kadar çok şey yaşamıştık ki, ikimizde hayrete düştük. Bir çok arkadaşı andık, bazen güldük, bazen ağladık, bazen hüznünlendik, bazen de sevindik ama hep bir yanımız acı çekti. Çünkü andıklarımızın büyük bir çoğunluğu şu an yoktu. Acıları büyüktü. Hala yaşıyor olanları yani bir umut belki bir gün görüşebileceğiz dediklerimizden sadece altı kişi kalmıştık. Fırtınalı yılların fırtına çocukları olarak yüzlerce kişi katılmıştık bu kavgaya. Geriye ise sadece bir elin parmakları kadar kalmıştık. Yüzümüz aktı. Başımız dik. Çünkü arkadaşlarımızın büyük bir çoğunluğu bu kavgada dövüşerek toprağa düşmüştü. Mezarlarında rahat uyusunlar, yollarında yürümeye devam edeceğiz gibi bir bağılılık sözünden başka bir şey söyleyemezdik acılarımızı bastırarak. Birde üniversitemizden yeni katılanlar olmuştu. Onları da ben söyledim eski okul arkadaşıma. Ki bunlardan biri de şu an birlikte çalıştığımız bir

arkadaştı. Yani kısacası anıların çağrışımında da olsa o güzel arkadaşlarımızla, güzel bir kaç saat yaşadık. Tabi her zaman onlarla yaşamaya devam edeceğiz.

Bir gecelik anılardan esintiler biçimindeki sohbetimizden sonra Dr. Orhan tedavime ilişkin bilgi verdi. Üç gün sonra tedaviye başlayacağım için bunu uzun zamandır görmediğim arkadaşlarımı ziyaret etmek için değerlendirmek istedim.

Üç gün boyunca o alanda dolaşım. Bir derviş gibi kamp, dağ dağ, bayır bayır, vadi vadi dolaşarak arkadaşlarımı ziyaret ettim. Bazılarını gördüm. Bazılarını da başka yerlerde oldukları için göremedim. Gördüklerimle derin, uzak ve güzel sohbetlere daldık. Saatlerce konuştuk. Zamanın nasıl akıp gittiğinin farkına bile varmıyorduk. Göremediklerim için üzüldüm. Kim bilir onlarda duyunca üzülmüşlerdir. Çünkü bu kavgada tüm görüşmeler son görüşme olabilir. Zira ölüm her hangi bir anda her hangi bir yerde gelip kapımıza dayanabilir. Biz hayatla dalga geçerek, oyun oynayarak yaşıyorduk. Hayatla gölgeler oyunu oynuyorduk. Bize ait olan hayatımızın bölümünü bu anlatıyordu. Çünkü hayatımızdan hatırladıklarımız ve hatırlayacaklarımız bu bölümler olacaktı. Bu gezinin büyük bir bölümünde de Dr. Orhan bana eşlik etmişti.

Ertesi gün bir başka mekan ve başka başka arkadaşlarla karşılaşma. O mekâna gitmek için akşamdan yola çıktık. Yani yine yollar ve biz vardık. O yollarda yürürken bir yılın özlemi ve hasreti vardı. İlk anki karşılaşma, onun heyecanı ve ilk sarf edilecek sözleri düşünerek yürüyordum. Hayaller, özlemler alıp götürmüştü beni. Uzaklara çok ama çok uzaklara. O an bütün sevdiklerimle bir arada olmak istiyordum. Sevdiklerimin hepsinin bir arada olmasını istiyordum. Bu sadece bir istekti. Ama olmasını çok istediğim bir istekti. Ama birde gerçek vardı. O gerçekte insanın her istediğinin olmayacağı gerçeğiydi. İnsanın bütün sevdiklerinin bir arada olmayı isteme isteğinin yerine gelmeyeceği gerçeğiydi. Bu doğa ve toplumsallaşmanın bir yasası mıydı? Yoksa biz insanların koydukları yasaların hükmü müydü? Kimin, neyin yasaları olursa olsun işleyen bu yasalar. Birileri çıkarıyordu, birileri de uyguluyordu. Acı olan ise herkesin kendine göre uyguluyor olmasıdır. Bazen gelip insanın yüreğine koca bir taş gibi oturur. Bazen insanın yüreğinin ince çizgilerine dokunarak geçer. Özlem hasret işte oradan doğar ya...

Gittiğimiz her mekanda ayrı ayrı sevdiklerimle, dostlarımla karşılaşılıyordum. Sohbetler demli bir çay tadında uzayıp gidiyordu. Sohbet aralarında, sohbet sırasında bende durmadan kopup gidiyordum.

Kopup gittiğim yer ise geride bıraktığım sevdiklerimin yanıydı. Acaba ne yapıyorlar şimdi, nasıl ve neye gülüyor, kiminle dalga geçiyorlar ve en önemlisi de neler yapıyorlar. Onları düşünür, onları özler, onları düşleyerek kopardım. Birileri bana nereye gittin yine diyene kadar dalıp giderdim. Sevdiklerimi gördüğüm her mekanda bunları yaşadım. Ve bana göre yaşanması gerekir de. Çünkü özlediğimiz için insanız. Özlem olması gereken duyguların başında gelir. Ve bizlerin birer parçası olarak hatırlayabildiğimiz hayatın bir kesitidir. Özlemeyenlerin insanlıklarından her zaman için kuşku duymuşumdur. Çünkü özlemek insana dair bir güzelliştir. İnsanın bir var oluş biçimidir özlemek. Özlemek insanın yarım kalan yanıdır...

Hepimiz biraz birbirimizi anlatıyorduk. Hepimiz biraz birbirimize benzeriz. Hepimiz biraz aynı hayatı paylaşıyoruz. Bizi kıyılarına atmak için çarpan hayat dalgalarının sertliği kişiden kişiye değişse de hepimiz aynı dalgaların hedefiydik. Çünkü hepimiz bir ateşin peşindeydik. Peşinde olduğumuz ateşle oyun olmazdı. Ciddiye alınması gerekirdi. O ateş hepimizi biraz yaktığı, yakabildiği kadar özgürleştirendi de.

Biz neyin peşindeyiz? Gülen bir yüz, sıcak bir selam, sevgi dolu bir yürek peşindeyiz. İnsanlar olarak birbirimizden istemimiz sadece bu olmalı. Gerisi bunun tamamlayıcısı olarak kendiliğinden gelişir. Hatırladığımız ve hatırlayacağımız kadarıyla bizim olan hayatımız bu döngü içerisinde dönüp duruyor. Biz onu o bizi kovalayıp duruyor. Tuzağa düşürmek, kapana kısırmak için birbirimizin etrafında dolaşarak duruyoruz. Hangimiz, hangimizin tuzağına düşer hiç belli olmaz. Kim galip gelecek, kim yoluna devam edecek onu zaman gösterecek.

Bu düşünceler ve gelgitlerle bir aydan fazla süren tedavimi gördükten sonra çalışma yürüttüğüm alandaki dostlarımla arasına döndüm. Şimdi geldiğim yerdeki sevdiklerimle beraberim. Sohbet ediyor, gülüyor, konuşuyor, tartışıyor ve beraber özlüyoruz uzaktaki sevdiklerimizi. Gülüyoruz çünkü ağlamak kadar gülmenin de insana yakıştığını biliyoruz. Sohbet ediyoruz çünkü insanlar arasındaki en güzel ilişki, en güzel arkadaşlığın mavi denizler gibi derin sohbetlerle gelişebileceğini düşünüyoruz. Birbirimize karşı sevgimizi büyütüyoruz. Çünkü sevginin insana dair en güzel duygu olduğunu, insanoğlunun yarısı olduğunu, insanın en güzel varlığının bu olduğunu biliyoruz. İnsanın içinden hiç eksik etmemesi gerektiğini bilerek seviyoruz birbirimizi ve arkadaşlarımızı, arkadaşlığımızı. Ağlıyoruz. Çünkü hala ağlayacak kadar güçlü olduğumuzu düşünüyoruz. Acılarımızı ortaklaştırıyoruz. Çünkü yaşadıklarımız hepimizi anlatıyor. Acılarda, se-

vinçlerde, mutlulukta ortaklaşmış bir arkadaşlık ve dostluk kurmuşuz. Güzel yarınlar hesabıyla yaşıyoruz her geçen günümüzün yarısı hüznle geçse de...

Ve diğer yerlerde bıraktığımız sevdiklerimizi arayarak bakıyoruz birbirimize. Onların güzel bakışları, içten gülüşleri, sıcacık yüreklerini hissederek onları özleyerek geçiriyoruz günlerimizi. Buda hayatımızın bir gerçeği.

Özlüyoruz ve hüznleniyoruz. Özlüyoruz umutlanıyoruz bir daha görüşeceğiz diye. Özlüyoruz ve her şeye rağmen yaşıyoruz.

\*\*\*

## “DAĞLARINA BAHAR GELDİ MEMLEKETİMİN”

Uzaktan getirip sevdiklerim için sakladığım yüreğim bu günlerde bahara çıkacak. Zaten ben onu sevdiklerim ile bahara saklamıştım. O yüzden Büyük şair Ahmet Arif'in şiirlerinden birinde geçen, “Dağlarına Bahar Gelmiş Memleketimin” mısrasını bu günlerde mırıldanıp duruyorum. Yani bu günlerdeki sayıklamamı büyük usta Ahmet Arif'in bu mısrası oluşturuyor. Bu mısrasının vurguladığı memleketimin baharı oluşturuyor. Bu günlerde memleketim, dağları, dağlarındaki genç dağ erkekleri ile kadınları ve dağlarındaki baharı sayıklayıp duruyorum. En sık sayıkladığım ise “bahar geldi” sözleri. Gerçekten de memleketimin dağlarına bahar geldi. Gerilla da sonbaharla birlikte adım adım gömüldüğü karların altından çıkarak bahara merhaba dedi. Karların altında kaldığı günlerde hep baharı düşlediler. Bahara dair umutları besleyip büyüttüler. Özlemle dolup taşarak baharı beklediler.

Bekledikleri bahar önce yağmurla geldi. Bir gece vakti beklenen bahar yağmurla geldi. Bardaktan boşanırcasına başlayıp üç gün boyunca yağmurların yağdığını görünce bunun neye alamet olduğunu eski gerillalardan birine sordum. Eski bir gerilla olan Navdargülek, “Bu yağmurlar baharı müjdeliyor. Yani bunlar bize dört beş aydan beridir beklediğimiz baharı getiriyorlar. Bu yağmurlarla yine bahara çıktık diyebiliriz. Anlayacağın bahar geldi.” diye cevaplayınca baharın geldiğine kanaat getirdim. Aslında bende bilmiyor değildim. Çünkü ömrümün 38. dağların ise 18. baharını yaşıyordum. Bu hayat ve dağ yollarında nice kışları eskitmişim. Bu yollarda bir ömrü tüketmenin sonuna doğru yaklaşıyordum. Bu yollarda eskittiğim ayakkabı ve çorap sayısını bilmiyorum. Çorapsız ve ayakkabısız çıktığım birçok bahar hatırlıyorum o kadar.

Yağmurun durmasıyla çadırımızın altında bulunduğu kayalıklardan kaya bülbüllerinin sesleri yükselmeye başladı. İşte bahar bu demektir. Yağmurla başlayıp kaya bülbüllerinin ötüşüyle her geçen gün biraz daha yaklaşıyordu bize. O bize yaklaşırken bizde birkaç dakika da sürse güneş doğar doğmaz kendimizi çadırlardan dışarı atıp ona doğru koşar adımlarla yürüyorduk.

Hayat ve dağ yollarındaki yürüyüşümüze baharla birlikte zirvelere çıkarak devam edeceğiz. Bahar bu gelişle birlikte insanın hafızasını yoklamaya zorlar. Yaşadığı acı ve tatlı olayları hatırlatır insana. Zaten baharın tadı da burada ya.

Bu düşünceler deryası içinde yılların gerisine yolculuk yapmaktan alamadım kendimi. Evet, kimlerle çıkmamıştım ki daha önceki baharlara. Kimlerle sevinip kimlerle üzülmemiştim ki. Ama onların bir çoğu şu an yok. Onlardan geriye bir ben birde benim gibi birkaç arkadaş kaldı. Onların yerine gelen yenilerle onların boşluklarını doldurarak devam ettim onlardan sonra. Hiç kimse hiç kimsenin yerini dolduramaz diye bir söz var. Doğru ve yerinde bir sözdür. Çünkü yaşadığım, yaşadığımız yılların gerçekliği bana, bize bunu gösterdi. Gidenlerin yerine gelenlerle karşılamaya başladığımız kış ve baharları yaşadık. Gelenler gidenlerin yerini dolduramıyor ama bir nebze de olsa insanı rahatlatıyor. Zaten bizim bu kavgamız gidenlerin yerine gelen yenilerle yola devam etmek demek değil mi?

Navdar'ın anlattıkları ve bu düşünce deryası içinde yüzerken bir yolculuğa çıkayım istedim. Yollar تنها kalmamalı, boş kalmamalı. Çünkü yollar ve biz bir geçmiş ile geleceği anlatıyorlar. O yüzden bir yola çıkıp baharını gelişini daha yakından görmek istedim.

\*\*\*

## TURNALAR KANATLARINA BAHARI TAKARAK GELİYORLARDI

Bahar yaşamın orta yerine kendini bütün çıplaklığıyla bırakırmaktır. Yeniden doğmak, yaşama atıvermektir. Ki bu sözler en çokta dağ insanları için söylenir ve onlar için geçerlidir. Çünkü baharla iç içe burun buruna yaşarlar. Doğadaki bütün değişikliklerin canlı tanığıdır. Doğada meydana gelecek değişiklikleri adım adım izlerler. Dağ insanları. Dağ kadın ve erkekleri. Yani gerillalar buna en iyi tanıklık ederler.

Bu düşüncelerle etraftaki değişiklikleri yani baharın gelişini izlemek için bulunduğumuz kamptan yola çıktım. Omuzlarıma baharın o hoş ağırlığı çökmüştü. Baharın geldiğini birazda bundan anlıyordum. Havada bir ılıklik vardı. Gökyüzü beyaz bulutlarla kaplıydı. Patikaların üzerindeki toprak kabarmış, çimler boy vermişti. Bu bir süredir kullanılmadığını gösteriyordu. Otlar dakika dakika uzuyorlardı ve her geçen dakika topraktan yenileri fıskırıyordu.

Dağın yamacından zirveye doğru çıkan patikadan zirveye yaklaştığımda yağmur çiselemeye başladı. İşte o sırada uzaklardan gelen turna sesleri ulaştı. Turnalar baharı kanatlarına takmış geliyorlardı. Sonbahar karlarını arkalarında bırakıp sıcak güney sahillerine göçen turnalar bu kez vadilerin içinden eriyip zirvelere doğru çıkan karları kovalıyorlardı. Güney sahillerinden kanatlarına taktıkları baharla geliyorlardı. Çok geçmeden bulutların arasından görünerek üzerimden geçmeye başladılar. Baharı getiren yağmurla birlik turnalar da gelmişti. Uzaktaki sevdiklerimizden haber getirmişlerdi. Onların haberleriyle baharı getiriyorlardı. Artık her yer buram buram bahar kokuyordu. Geriye bir tek yaprakların açması kalmıştı. Yol boyunca yürürken önüme çıkan ağaçların tomurcuklarına bakıyordum. Tomurcuklarda şişmişti. Patladı patlayacak gibiydiler.

Tomurcukların patlayıp yaprakların açılmasıyla bahar artık bütün canlılığıyla gelmiş olacak.

Gerillada bahar sevinci başkadır. Çünkü bahar yaşam demektir. Yaşama yeniden başlamaktır. Kış boyunca beslenen umutların yerine getirilmesi demektir. Özlemlerin giderilmesidir. Hayatın canlanmasıdır. Hayatın donduğu, durduğu yerden yeniden her şeyiyle capcanlı bir şekilde yaşanmaya başlaması demektir. O yüzden her gerillanın dudaklarından bahara dair sevgi sözcükleri dökülür. Hepsinin ağzından aynı sözcükler dökülme de baharı, baharın güzelliğini, bahardaki yaşamın akışını anlatan sevgi sözcükleri dökülür.

İşte o sevgidir bazen kendini yeşilin, bazen mavinin bütün tonlarında yaşatan.

İşte o sevgidir bazen kuşların cıvıltısı ile dillenen.

İşte o sevgidir geyiklerin mekan olarak seçtikleri kayalıkların asiliğinde berraklaşan.

İşte o sevgidir ırmakların köpüklü sularında yıkanan.

İşte o sevgidir turnaların kanatlarında göçe duran.

İşte o sevgidir hem kirli hem de temiz kanın bir anda bulunduğu kalplerde aranan...

Bu sözcükler dökülmeye başladığında bahar gelmiş demektir.

Ot toplama, gökyüzüne bakma, ateş yakma günleri gelecek

Turnalar üst tarafımda bulunan kayalıklara konmaya başladılar. Ama hepsi değil. Kayaya konan turnalar geride kalanları alıp götürmek için bekleyenlerdi. Biraz onların sesini dinleyip yoluma devam ettim. Dağ, yamaç, bayır dolaştım gün boyu. Havanın kararmasına az biraz kala kampa geri döndüm.

Eskiden olduğu gibi çok geçmeden yine sabah akşam ateş yakarız. Arkadaşlarımdan hepsi de ateş yakar. Ateş yakanların dostluğu güzel olur. Ateşi sevenlerin sevgisi de başka olur. Arkadaşlıkları çıkar-sız, sade ve kirlenmemiş olur. Özlemleri büyük olur. Ateşe olan bağlılıkları insana ve özgürlüğe olan bağlılıklardır. Çünkü ateş özgürleşmeden insanın özgürleşmeyeceğini bilirler.

Çünkü ateş ancak kendisi ile yıkanabilir. Birde gece ile. Hayata yön veren odur. Anlam katan, güzel kılan yine o. Ateş bizim asıl gerçeğimizdir. Ateşin mekanı yoktur. Bazen bir yürekte yanar, bazen bir bedeni tümünden sarar, bazen bir namludan fırlar, bazen bir bacadan tüter, bazen bir çatıdan yükselir, bazen bir ormanda çığlıklaşır, bazen sessiz ve sellerin yıkıntıları altında kalan vadilerden yükselir, bazen iki dudak arasından bir çift söz olarak dökülür, bazen anlamlı bir çift gözün bakışı olarak fırlar hayatın orda yerine.

Ateş ve hayat. İşte bu iki güçtür, hep kendisini yaratan ve insana kendisi ile birlikte sevgisini büyütüp yaratma gücünü veren. Ateş en büyük güç en suçsuz silahtır. Ateş gözlerdeki fer sudaki kıvılcımdır. Ateş her şeydir işte. Ben insanların hepsini severim. Ama insan olmaktan çıkanları ne af ederim nede severim. Çünkü ben insana dair sevgi büyütüyorum. Onu sokaktan toplamıyorum. Yüreğimin kazanlarında arındırıp onlara sunuyorum.

Her bahar olduğu gibi bu baharda yine ateş, geceler birde yollar hala benimle ve bende onlarla olacağım. Onların beni ne kadar kabul

ettiklerini bilmiyorum ama ben onları kabul etmişim ve vazgeçemiyorum. Yılların tutkusu olarak bendeki yerlerini hep koruyorlar. Onlar hep beni çekiyorlar. Gizemleri olduğundan mı bilmiyorum ama hep beni çekmişlerdir. Onun için buralarda da sıkıldığımda ki sıkılmadığım gün yoktur kendimi yollara vuruyorum eski baharlar gibi.

Bazen düşünüyorum neden yollar ve geceler beni bu kadar çekiyor diye. Birde yağmur ve gökyüzü. Yıldızlar ve ay, toprak ile su ve hepsinin karışımı ateş...

Çok geçmez birkaç güne kadar yine ot toplamaya çıkarız. Dağda ot yemeğinin tadı başkadır. Lezzeti, güzelliği başkadır. Yine çıkarım dağ, bayır, orman demeden saatlerce dolaşıp ot toplarım.

Burada ot toplayan sadece bizler değiliz. Bizlerle birlikte köylü çocukları, kadınları, kızları da ot toplamaya çıkarlar. Biz güzel bir yemek için toplarız onlar ise satarak birkaç kuruş kazanmak için. Aramızdaki fark budur. Mantar henüz çıkmadı. Onlar için daha erken. Ama çok geçmeden onlarda çıkar. Köylü çocuklarıyla birlikte vadilere dağılıp mantar toplarız. Onlar bizden önce biz onlardan önce mantarlara yetişmek isteriz.

Çok geçmeden yağmurlarda diner. Gökyüzü berraklaşır. Sonbahar kaybolan yıldızlar yeniden çıkmaya başlar. Ağaçların arasından bize göz kırpacakları günler gelecek. Birde ayla saklambaç oynayacağımız günler...

Biz her zaman gökyüzüne bakıyor olacağız.

Çünkü mekanın ihanetine karşılık insanla dostluk yapan tek şey odur.

Bütün bunlarla Usta Ahmet Arif'in dediği gibi dağlarına bahar geldi memleketimin. Bahar ve güzellikleri birkaç güne kadar her yere hakim olacak. Ve bir bahar tadında yeniden sevdiklerimizle buluşacağız. Sevdiklerimiz için uzaktan getirip bahara ertelediğimiz yüreğimizle çıktık bahara. O yüzden dağların, ırmakların, vadilerin, zirvelerin güzelliklerini onlarla birlikte yaşıyor olacağız.

Bu günlerin hatırını bilerek duracağız kavgaya. Bu günlerin hatırını sayarak yaşayacağız. Bu günler ve daha nice bahar günleri görme umuduyla yaşayacağız. Çünkü bu yaşam bizim. Kendimize ait bir yaşamı baharın geldiği ülkemizin dağlarında yaşayacağız.

Bu bahar

Baharın geldiği bu dağlar

Ve bu topraklar bizim

Doyasıya sade bir sevinçle yaşayacağız.

Ama gönül ister ki baharlarımız birlikte geçsin

O günlerin hayaliyle yaşayacağız.  
Ve o günlerde yakın...

\*\*\*

## AYRILIK GİDENLERİN ADIDIR

Piro Mazlum'a

Bu günlerde yine bir hareketlilik ve koşuşturmadır almış başını gidiyor. Telaş yok ancak heyecan oldukça büyük. Birileri geliyor yerine yeni birileri gidiyor. Aslında bu gidişler bahar aylarında başlamıştı ve halen sürüyor. Kimin nereye, ne zaman, niçin, nasıl gittiğini bilmiyorum. Bildiğim bir tek şey varsa oda bir anda birilerinin çıkıp geldiği ve gitmek üzere olan birilerinin vedalaşmak için yanı başımda bittikleri...

Bu gidiş ve gelişlerin çok fazla yabancı da sayılmayız. Aslında nereden gelip nereye gittiklerinin de. Ama yinede tam olarak bilmiyorum. Bilmek istemiyorum. Nereye gitseler bir daha geri gelecekle ve biz yine görüşeceğiz diye bildiğim için bilmek istemiyorum. Niha-yetinde dağın bir yerinden gelip bir başka yerine gidiyorlar. Ülkenin bir güzelliğini bırakıp bir başkasıyla buluşmaya gidiyorlar. O yüzden de gelip gittikleri yerler çok önemli olmuyor gerilla için.

İnsana dokunan her gidenin arkasında bir şey bırakarak gidiyor olması.

Kimisi bir not bırakıyor, kimisi yarım ay tadında bir gülüş, kimisi bir mendil, kimisi hüznü bir bakış, kimisi son kez uzattığı bir bardak çayın tadını, kimisi son sözlerini ve kimisi de gerillanın her şeyi olan albümünü bırakıp gidiyor...

Umutlarını, ruhunu, güzelliklerini koru, sevgini büyüt sözleriyle başlıyor ayrılıklar gerillada.

Yükleri ağır...

'Giden gerillanın yükü ağır olur. Ağırlığın büyük bir kısmı hü-zündür.'

Bu gün yanıımızdan ayrılan bir grup gerilla içersinde bulunanlardan birinin söylediği bu sözler beni derinden sarstı. Çantanda ne var ki ağırdır diyorsun dediğimde, "Aslında pek bir şey yok. Selam, kelam ve birkaç ihtiyaç malzemesinden başka bir şey yok. Ama yinede ağır geliyor. Ağırlığı da içindeki selam, kelam ve notlardan geliyor. Yılların özleminin saklı olduğu bu emanetler ağırdır. Öyle kolay kolay taşınmazlar. Bu emanetlerin sağlam bir şekilde sahiplerine ve yarının çocuklarına ulaşması gerekir." Diyor. Gözü yolda, yüreği yoldaşlarının sevgisinde olan gerillanın bu sözleri beni derinden etkiledi ve bir

o kadar da düşündürdü. Emanetler...Kutsal ve yarınları ulaşması gereken emanetler ne olabilirdi ki?

Gerillanın umudu, sevgisi, özgürlük tutkusu, yarınları simgeleyen bakışları, yarım gülüşü ve sıcacık yüreğidir bu kutsal emanetler. Notlarda ve selam kelimelerin hepsinde bunların vurgusu vardır, o yüzden kutsal emanet oluyorlar. Bir başka gerillada “bu ay ayrılıkların aydır. Onun için yazmak gerekir” diyor. Bu kısa sohbetin ardından bu alana geldiğimde tanıştığım ve arkadaşları arasında Piro Mazlum olarak tanınan gerilla gelip yanıma oturuyor. Piro Mazlum dağlara ve yıllara meydan okurcasına geçirmiş yıllarını. Yıllardan beridir gerillada. Kürdistan adım basmadık toprağı, koklamadığı çiçeğı, geçmediğı boğazları, çıkmadığı zirveleri kalmamış gibi. Onu buralara geldiğimde tanıdım. Daha önce birkaç kez birlikte kısa yürüyüşlere de çıktık. Bu sefer bensiz bir yürüyüşe çıkıyordu. Gideceğı yer çok fazla uzak değildi. Çok yakın bir zamanda belki de görüşecektik. Ama nedense onun gidiş dokundu bana. Yüreğıme oturdu. “Evet, yoldaş bu kez sensiz bir yolcuğa çıkacağım” dedi. Zamanımız kısa da olsa yakaladığımız fırsatı değerlendirerek koyu bir sohbe daldık. Çok geçmeden birlikte gideceğı arkadaşlar “Pirimiz gidiyoruz” dediler. Piro o zaman avucunun içinde tuttuğı hazinesini bana uzatarak “al sende kalsın. Bir dahaki sefere görüştüğümüzde verirsin” diyerek birkaç fotodan oluşan albümünü uzattı.

Hazinesiydi. Çünkü yıllarını, yollarını ve dağlarını anlatıyordu o albüm. Hazinesiydi. Çünkü toprakla buluşan yoldaşlarının gülüşü sinmişti o albüme.

Hazinesiydi. Çünkü geleceğın şen çocuklarının fotoğrafları vardı o albümde.

Piro’nun albümü aldım. Sımsıkı tutarak getirip çantama koydum. Vedalaşarak ayrıldılar. Yolunuz açık olsun diyebildik artları sırada. Evet yolları ve yürekleri açık olsun. Onları güzel yarınları taşı-sın. Bundan başka diyecek bir sözümüzde yok ya....

Gidenleri bir daha görebilecek miyiz?

Piro’yla vedalaşırken birkaç gün önce çıktığım birkaç günlük yolculuktan geri dönerken bize rehberlik yapan Akif adındaki gerillanın söyledikleri geldi aklıma. Dar bir patikadan geçiyorduk. Serin bir çeşmeye yaklaştığımız bir sırada gideceğimiz yönden gelip bir başka yere gitmekte olan bir grup gerillayla karşılaştık. Kısa süren bir selamlaşma ve vedalaşma faslından sonra yolumuza devam ettik. O sıra Akif bize dönerek “Eskiden gidenler geri dönüyordu. Ama şim-

di gidenler çok fazla geri dönmüyorlar. Gidiş yolundayken onlarla vedalaşmak son görüşme oluyor. İşte bu insana dokunuyor “dedi. Akif’in neden bunu söylediğini sorduğumuzda ise bunun iki nedeninin olduğunu söyledi.“Birincisi, çalışma alanlarının kapsamının genişlemesinden ötürü bir yere giden biri artık uzun yıllar orada kalıyor ve bu yüzden bir kez daha görüşmek yıllar alıyor. Bir diğer nedeni de çıplak bir gerçek olan savaş ortamında olmamızdan ileri geliyor. Yani hiç beklemediğin bir anda, beklemediğin bir yerde bir merminin gelip seni bulmasından dolayıdır”

Akif’in söyledikleri de en az Piro’nun gidişi kadar dokunmuştu. Çünkü gördüklerimi bir kez daha görmeyi bende çok istiyorum. Aca ba bir daha görebilecek miyim diye kendi kendime sormaya başladım. İnsanın Kürdistan’da her istediği olmadığı için o günden beri en fazla düşünmeye başladığım konu bu oldu. Belki de dönecekler. Ama bu kez arkalarında bıraktıklarını göremeyecekler. Ya da göremeyebilecekler. İşte buda bir başka acı gerçek.

Artık bende de onların kutsal emanetleri var...

Çekip gittiler. Bulutların arkalarına doğru gittiler. Ufuklarda siluetleri görünmeden geçip gittiler. Her giden yine arkasında bir şeyler bıraktı. Belki onlar alışkıktır bu habersiz gitmelere ama ben hiç değilim. O yüzden de ayrılık gidenlerin adıdır dedim. Bu yüzden bu gidişler bana çok dokundu. En çokta Piro Mazlumun gidişi dokundu. Öyle diyorum ancak elbette ki yoldaşlarına da en az benim kadar dokunmuştur.

Önce içindeki selam, kelimeler ve notlar ile birde hüzünden ötürü ‘ağır yükümüz’ dedikleri çantalarını sırtladılar. Omuzlarına silahlarını asıp çıktılar. Ve çekip gittiler. Yolların ve dağların ardına doğru. Özlemleriyle buluşmaya doğru...

Bu kez bana da bazı kutsal emanetlerini bırakarak gittiler. Artık bende de onlara ait kutsal ama ulaşmamış emanetler var. Gidişlerinden sonra Piro Mazlumun gülüşü ile albümü, bazılarının yarım bakışı, diğer bazılarının özlem dolu yüreklerinin sesi, göremediklerine iletmem üzere bıraktıkları selam ve kelimeleri kutsal emanet olarak bende kaldı. Artık bu günden itibaren bende onların kutsal emanetçisiydim.

Arkalarından yolunuz açık olsun özgürlük yolcuları diyerek özlemimizi dile getirdik....

Gidenlerle belki birkaç gün sonra bir başka mekanda ve zamanda görüşeceğiz. Ama bugünkü gidişler dokundu bana. En çokta Piro Mazlumun....

Yolun açık olsun Pirom....  
Hazinen emin ellerde. Hiç merak etme...

\*\*\*

## BÜYÜLÜ BİR SÖZCÜĞÜN ANLATTIKLARI...

Bu günlerde yine durmadan, dinlenmeden sayıklıyorum. Sayıkladığım kadar da kendimi yollara, dağlara, bayırlara, vadilerin derinliklerine vuruyorum.

Sayıklıyorum yürüyorum, yürüyorum sayıklıyorum. Bu döngü içersinde gidip gidip geliyorum. Yürürken ayaklarım beni yıllar öncesine götürür gibi yol alıyor, sayıklarken yıllar öncesinde duyduğum ilk sözcüklere gidiyorum, fotoğraf sandığım ilk manzaraları yeniden görür gibi oluyorum. Her adımda, her yaprak kımıldanışında, her esinti yüzümü yaladığında, her sözcükte, her bakışta bir başka acı, bir başka özlem çektiğimin farkına varıyorum.

Ve her aldığım her kara haberde bir başka kahroluyor tarifi imkansız yeni acılar çekmeye başlıyorum. Nasıl anlatsam bu acıları bilmiyorum. Ama mutlaka ve mutlaka anlatılması, yazılması yarınlara taşınması, yarınların güzel çocuklarının bilmesi gerekiyor diye düşünüyorum.

Yaşadıklarım kimi zaman 'hayat karşısında acaba yenik mi düşünüyorum yada artık hayat ile baş edemiyor muyum' gibi soruları sorduruyor bana. Ama ne olursa olsun hani diyoruz ya bu hayat bize ait olabilir ama sadece bizi anlatmıyor ya, işte o yüzden onunla baş etmem gerektiğini, onunla başlattığımız birbirimizi yenme oyununda en azından şimdilik benim onu yenmem gerektiğini düşünerek onunla kavgayı sürdürüyorum. Çünkü hep diyoruz ya ben biraz kendimim, biraz senim, biraz Hasanım, biraz Çekdarımve her birinden birazım ya...Ne bileyim işte pek çoklarından izler taşıyorum ya. Birçoklarının da benden izler taşıdığını biliyorum. Çünkü onlarla yaşadım, onlarla güldüm, onlarla ağladım, onlarla yağmurda ıslandım, onlarla kar altında yürüdüm, onlarla güneşi uykuda yakaladım, onlarla çocukluğumuzdan kalma oyunlar oynadım, onlarla yattım, onlarla uyandım, onlarla suyun kenarına indim.

Bir girdap içindeymişim gibi günleri sürükleyerek bizi sürekli kıyılarına atmaya çalışan, kıyılarında seyreterek yaşadığımız hayatla baş etmeye çalışıyorum.

Bu girdap beni eski günlere, eski acılara, eskiye dair özlemlere, eskiye dair güzelliklere götürüp getiriyor durmadan.

Geçen gün yine bir yerden bir yere gidiyordum. Bu yerlerin isimleri yok mu? Tabii ki var. Ama kusura bakmayın söyleyemem. Çünkü yerin adını yazdığım an üzerimize bombalar yağabilir. Üstümüzden uçaklar uçmaya başlayabilir. O yüzden bu yerlerin adını sormayın

bana. Ne siz sorun nede ben söyleyeyim. Sorsanız bile söyleyemem. Beni mazur görün. Sağa sola baka baka yürüyordum. Son baharın adım adım gelişini anlatan izlere baka baka yol alıyordum. Onun izlerini yaşayarak, yürümek istiyordum. Çınarlar sararmış, kuşlar da gitmiş bu günlerde. Yani ömrümüzün son demleri gibi sonbahar dağlara, vadilere inmeye başladı bu günlerde. Kıyısından yürüdüğüm dere gürül gürül akıyordu. Akan suların sesi de sonbaharı anlatıyordu. Sonbahar ayrılık hazan ve hüznün mevsimiydi ya. Sular bile onu anlatıyordu yine bu günlerde. Belki daha mevsimin ilk yağmuru yağmadı, toprak henüz buram buram kokmadı. Ama her şeyiyle sonbahar yavaş yavaş, adım adım dağ başlarına çökmeye başladı. Kokusu şimdiden sindi dağlara. Gerisi gelir. Yağmur, bahoz ve boranlarla sürüp gider tıpkı hayatımız gibi. Bütün bu yaşadıklarımız peşine takıldığımız büyümlü bir sözcüğün anlatımlarıydı. O büyümlü sözcüğü arkamdan gelip yetişen bir gerillanın ağzından yeniden duyduğumda biraz da irkilerek dönüp baktım. Heval nereye gidiyorsun diye soruyordu arkamdaki gerilla. Elinde baston oda benim gibi yavaş yavaş yürüyordu. Arkamdan gelen gerillayı iyi tanıyordum. Çünkü daha önce defalarca karşılaşmıştım. Adı Aslan'dı. 18 yıl önce henüz çocuk yaştayken o büyümlü sözcüğün peşine takılarak dağ yollarını tutmuştu. O gün bu gündür bir dağlıdır. Dağ yollarından yürür, kendisi gibi dağlı olan genç, yaşlı kadın ve erkek gerillalarla yaşar.

Ve o büyümlü sözcükle birbirine hitap ederek birbirini çağırdılar.

Bu sözü duyduğumda git gellerle sürüp giden hayatımın gerisinde kalan yıllara yeniden gitmek zorunda kaldım. Çünkü bende onlar gibi yıllar öncesine bu büyümlü sözcüğün peşine takılmıştım. Henüz bu sözcüğü kullandıklarını bilmediğim günlerdi. Ve daha birçok Kürt'te onların o sözcükle birbirlerine hitap ettiklerini bilmiyordu. Bir ormanın içinde onlarla görüşmeye gittiğimde bir akşamüzeriydi. Yirmiye yakındı sayıları. Ve yine bir sonbahar günüydü. Köz etrafında oturmuş çay içiyorlardı. Beni görünce herkes yerinden kalktı, karşılamak için bana doğru geldiler. Selamlaştık gösterdikleri yere geçip aralarında közün başına oturdum. Kıvrıkcık kumral saçlı, yeşil gözlü gencecik bir gerilla elindeki çay bardağını uzatarak "Buyur Heval sana çay" dedi. Önce bu sözcüğü sadece benim için kullandığını sandım. Çok geçmeden bu sözcüğü hepsinin birbiri için kullandığını görünce işte nice ömürleri tüketecek büyümlü sözcük demekten kendimi alamadım. Çünkü bende o büyümlü sözcüğü arıyordum. Üzerinden yıllar geçti. Ama hala ne o çayı, neo büyümlü sözcüğü duyduğum ilk günü ve nede söyleyeni unuttum. İstesem de unutamam zira onlar, o günden

bu yana benim de yaşamının en büyük ve vazgeçilmez parçaları oldular.

Ben ve benim gibi binlercesi o büyüü sözcüğün peşine takılıp dağ yollarını tuttular. O sözcüğe ömürlerini adadılar. Özlem içinde yaşadılar. Hasret çektiler. Ama o büyüü sözcükten vazgeçmediler. Bir yandan bunları düşünürken öte yandan yavaş yavaş birlikte yürüdüğümüz Aslan adındaki gerilla ile sohbet ediyordum. Dönüp Aslan'a bu büyüü sözcüğü ne zamandan beri kullanıldığını ve sihrinin ne olduğunu sordum. Biraz duraksadıktan sonra; Bizden önceki abilerimiz, bizler ve bizden sonra gelecekler bir devrimin yoluna düştüler. Her devrimde yada devrimci mücadelede birlikte mücadele edenler birbirlerine bir sözcükle hitap ettiler. Ruslar Tavarış, Türkler yoldaş, Bulgarlar Kombat ve daha başka halklar Collagevb gibi sözcüklerle birbirlerine hitap ettiler. Bizde Heval diye hitap ettik birbirimize. Kelime anlamı arkadaş demektir. Bizde ise hiçbir zaman bu yalın haliyle kullanılmadı. Yani bizde sadece arkadaş kelimesinin karşılığı olarak kullanılmadı. Bizde ölümü paylaşmanın adı oldu. Özlem içinde yaşamının, hasret çekme ile birlikte birbirinden güç almanın adı oldu. Hiç birimizin ağzından ağırlığı hissedilmeden dökülmedi bu sözcük. Çünkü bizde Heval dedi mi her şey biter. Heval demek bazen ana, bazen abi, bazen baci, bazen baba, bazen kardeş ve bazen birlikte gözünü kırpmadan ölüme gitmek demektir. Mücadelemizde çokça görüldüğü gibi birbirinin yerine ölüme gitmek demektir. Kendini arkadaşının önüne ölüme atmak demektir. Heval ağırlığı çok ama çok olan bir sözcüktür bizde. Bu sözcük bizde her dönemde bir şey ifade etti. Ve zaten anlamının derinliği de o zorluklar içinde ortaya çıktı. Bu sözcüğü her kullanışında gözlerimin önüne bazen şalvarıma kanı damlayan arkadaşımın yüzünü getirir. Bazen sırtımda taşıdığım arkadaşımın derin iniltisi ve ensemde hissettiğim ılık nefesi olur. Bu sözcük başkaları tarafından ölkemizin kalbinin ortasından çekilen sınırları ortamızdan kaldırdı. Yüreğimize naksettiğimiz dağlarımızın güzelliğini anlatır ve o yüzden her bir tepeye bir başka arkadaşımızın yani hevalimizin adını verdik. Sınırlar ötesini, yollar ötesini, özlemler ötesini kısacası bizler için insan ötesi bir şey ifade eder" dedi. Aslan bu sözleri söylerken belli ki çok ama çok uzaklara gitmişti. Oda tıpkı benim gibi yılların gerisine gitmiş ve oralarda geziniyordu. Belki de yılların gerisinde kaybettiklerini arıyordu. Belki de hangisini nereden yitirdiğini hatırlamaya çalışıyordu. Ama bilinen bir şey vardı ki Heval kelimesinin onda bıraktığı, ömrüne neden olsa da birkaç ömrü daha olsa onun için vereceğiydi ifade ettikleri. Biraz duraksayıp yeniden

başladı söze, “ bu günlerde yine gidiş ve gelişler var. Bazı arkadaşlarımız bir yerlere gidiyor, bazıları bir yerlerden geliyor. Bu dağlardaki ilk buluşmamız hep son buluşmamızmış gibi yaşadık. O yüzden hiçbir zaman dur gitme heval demedik birbirimize. Güle güle yolun açık olsun heval. Sen ya da siz gidin arkanızdan ben yada bizde geliyoruz dedik hep birbirimize. Ama hiçbir zaman birbirimizden uzağa gitmek istemedik. Birbirimizden uzağa söyleminden kastım ölümdür. Bizden uzağa giden hevallerimizden arkasından hep yeniden yollara düştük. Ama dur gitme heval demedik. Çünkü hevallerimizden yolu bizimde yolumuzdu. Gittikleri yoldan bir gün mutlaka bizde geçecektik. Hepimizin hayallerini süsleyenlerden şeylerden biri gittikleri yoldan gitmekti. Ve birçokları sonunda öyle yaptı ve yapmaya da devam ediyorlar.

Hevalimiz umudumuz, geçmişimiz, günümüz ve geleceğimiz olan yarınımız, yarınlarımızdır. Biz birbirimizin hevaliyiz. Birbirimizin çocukluk günleri, düşleri, hayalleri ve özlemleriyiz. Köz başındaki sohbeti ve kara çaydanlıktan içtiğimiz çayların hevalliğini yaparız. Bu dağ başlarında bazen hevallerimizle birlikte ateş, bazen rüzgar, bazen kar, bazen yağmur oluruz. Bazen bunlar anlatır hevallarımızı. Ve bazen de bunlardır hevalimiz, hevallerimiz. Uzun kış geceleri, serin sonbahar geceleri, güzel bahar ve sıcak yaz geceleridir hevalliğimizi anlatan. Ve hepsinin en başında ise arkasından nice ömürler vereceğimiz özgürlüktür asıl hevalimiz.

Evet, biz birbirimizin hayatının her hangi bir anındaki bir acının, güzelliğin hevaliyiz”

O konuşuyor ben dinliyorum. Tabii ki bu arada benimde içimdeki hevalim, hevalerim şahlanmış ve bu konuda geçen yıllardan belleğimdeki kalanları anımsamaya çalışıyorum. En çokta içinde heval ve hevalerin geçtiği sözcükleri hatırlamaya çalışıyorum.

Bu güzel sohbet ve düşünce karmaşası içinde Aslanla yürüğümüz yolun sonunda sonbaharın sararan yüzünü, ağaçlardan sarkan hüznünü ve yamaçlardan gelen kokusuyla kendisini gösterdiği dere kenarındaki küçük bir gerilla kampına ulaştık. Dereden nazlı nazlı akan suda elimi yüzümü yıkadıktan sonra herhangi bir çadıra girmeden çadırlardan birinin önünde koltuk yerine kullanılan bir taşa oturup etrafımı seyretmeye başladım. Aslan, birazdan dönerim diyerek yanımdan ayrıldı. O sırada çadırdan çıkan Armanç ve Pelşin adında iki kadın gerilla yanıma geldi. Selamlamadan sonra önce Armanca sonra Pelşin’e heval sözcüğünü ilk defa nerede duyduklarını ve bu sözcüğün neden bu kadar büyüklü olduğunu sordum. Armanç bu sözcüğü ilk

duyduğunda ilkokula giden küçük bir kız çocuğu olduğunu ancak o zamanlar bile bu sözcüğün çok içten, samimiyet ifade eden derin bir anlamla söylendiğini ve bu sözcükle birbirine hitap edenlerin özgürlüğün ve Kürdistan'ın özgürlüğü peşinde koşan insanlar olduğunu anladığını söyledi. Armanç'ın sözlerini bile bitirmesine fırsat vermeden söze giren Pelşin bu sözü ilk duyduğunda henüz çocuk olduğunu ancak o zaman bir abisinin heval olduğunu söyleyerek, bu söz hep en iyilerimiz için kullanılırdı dedi.

“Çünkü abim evimizin en iyisiydi. Onun arkadaşlarının hepsi de ailelerinin en iyi çocuklarıydı. Bu gün anlıyorum ki onlar sadece ailelerinin değil Kürdistan'ın en iyi çocuklarıydı. Yani bu sözcük öyle rastgele herhangi bir yerde kullanılan bir sözcük değildir. Bu sözcük Kürdistan'da maneviyatı anlatıyordu. Çünkü maddiyatı ellerinin tersiyle itip özgürlüklerinin peşinde dağ yollarına, dağlarda yanan ateşlere doğru koşanları anlatıyordu...”

O sırada Aslan arkadan “Heval al sana çay” diye sesleniyordu. Yıllar önce duyduğum o sesi yeniden duyuyor gibiydim. Belki seslenen aynı kişi değildi ama kullanılan sözcük aynıydı. Yıllar önce peşine düşüp kendimi dağ yollarına vurduğum o sözcüğü yine aynı sihirle duyuyordum.

Kürdistan'da eski tarih yok olmaya doğru giderken Heval diyenlerin tarihi tekerrür ediyordu.

Heval al sana çay...

\*\*\*

## DAĞLARA KIŞ GELDİ

Ne kar, ne kış, ne uçaklar, nede savaş...

Hiçbir şey gerillayı bir yere hapis edemez. Onu bir yerde kalma-ya mecbur bırakamaz. Onu bir yere mahkûm edemez. Onu hareketsiz kılamaz. Ne kar, ne kış, ne uçaklar ve ne de savaş. Hiçbir şey ama hiçbir şey gerillayı yolundan edemez. Çünkü o yollarsız, yollar, patikalar, sarp geçitler onsuz olmaz. Uzaktan getirdiği yüreğini tarihe ve sevdiklerine ulaştırmasına engel olamaz. Bir yerde okumuştum “insan geçtiği yerde iz bırakmalı” diyordu. İşte bu söz tamda gerilla için söylenmiş. Çünkü o yıllar boyudur dağ, bayır, kar kış, yağmur, çamur demeden yürüyor ve yürürken izini tarihe bırakıyor. Geçtiği her yerde iz bırakıyor. İzi bazen kayalıklara sinen gülüşü, bazen geçtiği yollarda kalan ayak izleri, bazen tırmandığı dağ yamaçlarında kalan bakışı, bazen derinliklerine kazıdığı özlem ve özgürlük istemi oluyor. O yüzden geçtiği her yerde iz bırakıyor. Ölse bile, bir çatışmada yaşamından olsa bile geride bıraktığı izinde ardıllarının yürümesi için öylesine bir yerden geçip gitmiyor.

İz bırakıyor arkasından geleceklere.

İz bırakıyor tarihe.

İz bırakıyor sevdiklerine.

İz bırakıyor ülkesinin bağrına.

İz bırakıyor geleceğe, geleceğin iz sürdürücüsü güzel çocuklarına.

Dağların her yerinde izimiz var. Kuytuluklarında ateşimizin izi var. Sık ormanlıkların ağaçlarının gölgesinde oturmamızın izi var. Doruklarına sinen bakışlarımız var. Patikalarda ayaklarımızın izi var. Bizden öncekilerin izleri üzerine düşen ayak izlerimiz var. Ve bizden sonrakilerin üzerinde yürüyecekleri izlerimiz var. Kayalıklarına sinen gülüşümüzün izi var. Sarp geçit ve boğazlarında zor günlerdeki geçişlerimizin izi var. Gölgelelerin düştüğü vadilerde çadır yerlerimizin izi var. Geçtiğimiz her yerde, oturduğumuz her yerde, ateş yaktığımız her yerde, uyuduğumuz, güldüğümüz, baktığımız her yere bir iz bırakarak geçmişiz. Geçmişten taşıyarak getirdiğimiz izlere kendi izlerimizi bırakarak geçmişiz. Tarihin ve gecenin içinden iz bırakarak geçmişiz.

Uzaktan getirdiği yüreğiyle durmadan yol alıyor gerilla. Uzaktan hem de çok uzaktan getirdiği yüreğiyle yürüyor kar kış demeden. Yüreğine ses degebilir, gözlerine bakış, bakışlarına gölge degebilir geril-

lanın. Gülüşü, bakışı izlerinin kaldığı patikalara sinebilir. Ama yoluna hiçbir şey değmez. Ne kar, ne kış, ne uçaklar ve nede savaş...

Birkaç gündür yağan kardan dolayı kamptan çıkmadığım için yaşadığım çadırda bunları sayıklayıp durdum. Dün bu sayıklamalara son vermek için sabah erkenden kalkıp kahvaltımı yaptıktan sonra beyaz yün çoraplarımı çektim. Ardından beremi takıp onun üstüne de kefiyemi sardıktan sonra kampımızın hemen arkasındaki sırta tırmanmaya başladım. Zirve boyunca yol aldım durmadan. Sağım solum karlı tepelerle dolu. Her yer kar denizi. Bir tek benim bulunduğum tepede kar yok. Bir ara çocukken oynadığımız kör ebe oyunu geldi aklıma "sağım, solum kar". Sağımdaki, solumdaki karı sobeledim ve ardından yoluma devam ettim. Çünkü ne kar, ne kış, ne bombalar, nede savaş gerillayı hapis edemez. Bende gerilla yaşam alanında yaşadığım için onlar gibi olmalıydım. O yüzden beni de hiçbir şey hapis edemez.

Önce Yaylacılar ardından da Kuşlar gitti

Yolum karlı tepelere doğru çıkıyordu. Yol boyunca bahar, yaz sonbahar derken kışa geldiğimiz güne kadar arkamızda bıraktığımız günleri düşündüm.

İlk önce havalar soğumaya başlamıştı. Ardından yapraklardaki sarılık hastalığı tek tük yapraklarda kendini gösterdi. Ve sular soğudu.

Patikalar, dağ yolları, dağdaki yaşam alanları yavaş yavaş tenhalaşmaya başladı. Önce yaylacılar göçüp gitti. Mayıs ayından itibaren dağ yaşamına adım atarak Ekim ayının sonuna kadar dağ gecelerini ve günlerini yaşayan yaylacılar önce hayvanlarını yola çıkarıp köylerin, kasabaların yakınlarındaki otlaklara gönderdiler. Ardından çadırlarını toplayarak çoluk çocuk köy yollarını tuttular. Çok değil daha birkaç ay önce her yayla yerinde en az on çadır ve önlerinde oynayan çocuklar vardı. Şimdi onlardan geriye boş çadır yerleri ve bir mevsim iki iklim boyunca eskittikleri eşyaları kaldı. Ardından baharla birlikte zirvelere doğru karları kovalayarak çıkan kuşlar da çekip gitti. Kuşlardan bu dağ başlarında bize bir serçeler birde sabun hırsız kargalar kaldı. Yani Dağlarda şimdi bir biz kaldık birde gidecek başka kıyıları olmayan yaban hayvanları. Canlar daha güzel yaşayacakları yerlere gittiler. Artık bahara kadar onlarla idare edeceğiz. Tabii ki kışın çetin geçmesi durumunda onlar da bizi bırakıp gitmezler.

Kış biraz çetin geçeceğe benziyor. Zirvelerin sessizliği ile tenhalaşan patikalara yağan kar, her yeri sardı. Dün akşamdan beri aralıksız bir şekilde yağmaya başladı. Geldi gelecek diye beklerken bir anda

kendimizi karların altında bulduk. Daha şimdiden karların altına gömüldük. Umut, sevgi ve güzel gelecek düşlerimizle birlikte şimdiden karların altına gömüldük. Baharla birlik karların altından çıkacağız.

Yine her sonbahar ve kışta olduğu gibi dağlarda kendi yalnızlığımızla baş başa kaldık. Bu yükün altından hangimiz çıkar, hangimiz kalır bilinmez. Bilinen bir tek şey varsa oda baharın geleceğidir. Ve sizlerin bahar yeşiline bürünen gözlerinizle yeniden bahara merhaba diyeceğinizdir. Kar beyazı her yeri hükmünün altına aldı. Her yer bembeyaz.

#### Kar ve Matem

Beyaz bütün renklerin anasıdır derler. Tüm renkler onun spekt-rumundan oluşur. Kimine göre murattır, kimine göre sevinç ve mutluluk. Daha başka biçimlerde tanımlayanlarda vardır. Ama kar beyazı başka bir şeydir. Bazen ölümdür. Doğanın bir anda ölümüdür. Yeşilin ölümü, toprağın donarak ölümü, yaşamın donması. Umutların bir başka bahara ertelenmesidir. Doğanın yasa bürünmesidir. Doğanın yas tutması insanların yas tutmasına benzemez. İnsanlar karalara bürünerek yas tutarlar. Doğa ise kar beyazına bürünür. O yüzden kar beyazı doğada matemın adıdır da denir. İşte bu günlerde gözlerimizle doğayı adım adım mateme büründüren kar yağışını izliyoruz.

Bizde karların altından bahara merhaba diyeceğimiz bahar günlerini bekleyeceğiz. Tabii karların altında gömülü kalmak da var. Yani doğayı mateme boğan kar beyazı ölüm de getirebilir. Bu tehlike her canlı için vardır. Yaban hayvanlarıyla birlikte biz insanlar için de bu tehlike geçerlidir. Hele biz dağlılar, dağı, dağları mekan belleyenler için daha fazla geçerlidir. Zira bu güne kadar kara az can vermemişiz. Kar bizden az can almamıştır. Ama her şeye rağmen bahara az kaldı.

#### Ateş ve yalnızlık

Karların altında baharın özlemiyle yaşıyoruz. Doğanın yeniden canlanmasının özlemiyle yaşıyoruz. Geride bıraktığımız günlerin özlemi ve kavuşmamışlıklarımızın hasretiyle yaşıyoruz. Geride bıraktıklarımızı bize anımsatan, her birinden bir şey anlatan bir şey vardır. O da hiç sönmeyecek olan ateşimizdir. Her koşul altında yanan ateşimizdir. Ateşimiz hiç sönmeyecek. Çünkü biz bu ateşi dedelerimiz ve atalarımızdan devraldık. Zira ateşlerimiz isyan ateşleridir. Ateş yarken alevleri dans edecek. Ateş bizim için mutluluktur, yaşamdır, özgürlüktür. Çünkü ateş özgürleşmeden özgürlük olmaz. Ateş sevdadır. Ateş hayattır. Ateş özlem, hasret ve sadeliktir. Lakin kendisi için koca bir yalnızlıktır. Çevresinde, yakınında, yöresinde ne varsa yakıp yok eder. O yüzden hep kendi yalnızlığıyla yanar. Ve kendi yalnızlı-

ğıyla yaşar. Çevrisinde toplanan biz insanların yalnızlık yükünü de o yüklenir. Biraz o bizim, biraz da biz onun yalnızlığını paylaşıyoruz. Bahara kadar böyle devam edeceğiz.

#### Köz sohbetleri

Ateşin etrafında oturup geride bıraktığımız günlerden, dostlardan, güzelliklerden, özlemlerden dem vururuz gecelerin uzunluğunca. Özlemlerimizi bazen birbirimize bazen de ateşe, ateşimizden gecenin siyahında kalmış közlerine dökeriz. Duman çökmüş dağ başlarında ateşin başına çöker kıpkırmızı közleriyle paylaşıyoruz düşlerimizi. İşte o anlarda bazen bir keşif uçağı bazen gecenin sessizliğini yırtan savaş uçakları çıkagelir. Ama nafiye bizim gecenin içine, yarınlara akmamızı engelleyemez. Yolumuza devam etmemizi durduramaz. Görünmemesi için közlerimizin üstünü biraz küle kapatırız o kadar. Biz ondan değil, gerillalar ondan değil o gerillanın ateşinden ürktüğü için gecenin bir vaktinde çıkıp gelir. Ama her zaman olduğu gibi yine dağlar ve gecelerin siyahı gerillanın olduğu için dağ yollarında, patikalarda, zirvelerden ve boğazlardan geçerek yoluna devam ediyor gerillalar. Koynunda yılların özlemini taşıyarak yürüyor. Koynunda, çantasında gelecek düşlerini taşıyarak yürüyor. Güzel yarınlara bakışları sinmiş yoldaşlarının yolunda yürüyor.

O yüzden ne kar, ne kış, ne uçaklar ne de savaş gerillayı yolundan alıkoyamıyor. Yolculuğu anlatan suyun özlemiyle yol alıyor bu dağ başlarında. Dağ sevdalılıkahdıyla gidiyor arkasına bakmadan. Bir dağdan bir başka dağa, bir vadiden bir başka vadiye, bir yoldan bir başka yola geçerek devam ediyor.

Belki şimdi kar yolları tuttu. Boğazlar, zirveler geçit vermez oldu. Ama bu gerilla için değil. Bu dağlılar için geçerli bir kural değil. O başka insanlar için geçerli bir iklim kuralı. Dağlıların dağla aralarında belirledikleri yasalarda bu yok. Vurup geçer dağlılar. Bıyıkları ile sakallarında buzdan sarkıklar oluşsa da vurup geçerler. Yüreklarının sıcaklığına güvenerek yola çıkarlar. Çünkü yürek ateşlerinin eritemeyeceğı buz yoktur.

Ne kar, ne kış, ne uçaklar ve nede savaş gerillayı hapsedemez. Atalarımızın, büyüklerimizin, bizden önceki isyancılarımızın iz sürücüleri olarak çıktık bu dağ başlarına. Kendimizden yüzlerce iz bırakarak yolumuza devam ediyoruz. Özgürlüğün izini kar, kış, çamur, yağmur, uçaklar demeden sürdürüyoruz. Birde dostlarımızın izini sürüyoruz. Hayatımızdan, hayatlarımızdan bir şeyler ekleyerek bizden öncekilerin izlerini sürerek ve kendimizden izler bırakarak yo-

lumuza devam ediyoruz. Dağlara nakşederek izlerimizi durmadan, dinlenmeden, yorulmadan yürüyoruz.

Bir gün bu yollarda buluşmak dileğiyle diyorum. Bu dağ başlarında Böylelikle bir sayıklamanın daha sonuna geldim. Bu da bu kar kış günleri ile bu kar kış günlerinde bizi vurmak için gelen uçakları hiç takmadığımızın sayıklaması olsun. Biz onları takmıyoruz. Onlar bizi taksınlar...

İçinde ayrılıklar olsa da Hayat ve Bahar Ertelenmez...

Aylar sonra yeniden bilgisayarla buluştum. Malumunuz uzaklarda yaşıyorum. Yani dağlarda, bir dağlı olarak yaşıyorum. O yüzden her zaman bilgisayar bulmak mümkün olmayabiliyor. Ki bu yoklukta bizim güzel, doğal yaşamımızın bir parçasıdır. Çok fazla şikayetçi olduğum yok. Hatta hiç değilim. Çünkü bu yaşamı güzelleştiren de bu yokluklarıdır. Doğal halidir. Zira bir dağlı olarak yaşamak bunu gerektiriyor. Çünkü her kış olduğu gibi yine karların altına gömüldük. Karların altında bahara demlendik. Yol, elektrik vs. gibi birçok imkan yok. Ama özlemek var, sevmek var, yüreğini büyütmek var, yarınlara büyük umutla bağlanmak var, gökyüzüne doyasıya bakmak var, güzel günleri düşlemek, onların kavgasına bilinmek, yeni gelecekleri beklemek var. Karların üzerine baharı beklediğini yazmak var. Suda kağıttan gemiler yüzdürmek var. Kısacası hayatla iç içe yaşamak var. Hayatı kendinde yaşatmak var.

Tabii ki anlamını bilen için bu böyle. Bilmeyenler zaten bu hayat-tan, bu hayatın en vazgeçilmez olanlarından olan ateşten, kara çaydanlıktan çay içmekten, fırtınalı boğazlardan geçmekten tat alamazlar. Yıllarımızı, mevsim ve iklimlerimizi böyle geçirdik. Yılları bunlarla geçirdik.

Uzun kış gecelerinin karanlığının içinden akarak güne çıkıyorduk. Geceler uzundu. Bu uzun kış geceleri bizi nerelere götürmedi ki? Çocukluk günlerimizin oyunlarından geleceğin güzel günlerine uzanacak hayatımız arasında bir köprü oldular bize. Bazen okuduk, bazen tartıştık, bazen güldük, bazen ağlamaklı olduk. Ve ağladıkta. Çünkü hala ağlayacak kadar güçlü olduğumuzu bilerek yaşıyoruz. O anlarda sözcükler bitiyor, yerini gözlerle konuşmaya bırakıyordu. Masallar anlattık geceler boyu. Anılarla uzandık gecelerin içlerine doğru. Uçaklar gelirken ateşlerimizi söndürüp karanlığın içine doğru yol aldık. Ama bizleri unutmamanız için karanlığın içinden sizlere birer gül uzatarak yol aldık gecenin siyahında. Nihayet sonunda bu günlere çıktık. Baharı yaşayacağımız bu günlere. Ama işte acısı da, tatlısı da, özlemi de bu günlerde daha fazla kendini hissettiriyor. İnsanın canını

acıtan, yüreğini inciten günlerin yaklaştığını insan anlıyor. Çünkü bahar yelleriyle birlikte ayrılık yelleri de esmeye başlıyor.

Bahar Rüzgârı, Ayrılık Yelleri...

Aslında karların erimesini, baharın gelişini iple çekiyor ve bekliyorduk. Ama öte yandan da baharın gelişiyile birlikte esmeye başlayacak bahar yellerinin beraberinde getirecekleri ayrılık yellerinin korkusunu da yaşıyorduk. Ama bu günlerini geleceğini de biliyorduk. Korkusunu yaşasak da geleceğini biliyorduk. Beklenen gün daha doğrusu karların altından çıkmak için beklediğimiz gün gelip çattı. Gölgerlerin düştüğü vadilerin içinde yaptığımız yerlerden çıkıp zirvelere tırmanacağımız günlerdi bunlar. Tıpkı turnalar misali sonbahar karları peşimize takarak vadilere indiğimiz günlerden sonra şimdide zirvelere doğru kovalayarak tırmanacağımız günler geldi.

Zaten birkaç gündür bunun sancısını yaşıyordum. Gelen erkenci göçmen kuşlar bunun haberini çok uzaklardan getirmişlerdi. Yine başında delice esen bahar yelleri uzaklardan sevdiklerimin kokusunu bana getirse de onlarla gelecek ayrılığın da habercisi olmuşlardı. O yüzden birkaç gündür birlikte olduğu dağlılarla daha fazla konuşmaya, birbirimize anlatmadığımız tek bir anımızı bırakmamayı istercesine sohbet ediyor, konuşuyor, tartışıyor, espriler yaparak gülüyorduk. Bütün bunlar çok geçmeden birkaç gün içinde başımızda esmeye başlayan bahar yellerinin ayrılık yellerine döneceğini gösteriyordu. Nihayet beklenen o gün dün geldi. Dağların en cesur, en yiğit, en cengaver ve güzel çocuklarının komutanları gelip yarın kampı terk edeceğimizi söylediler. Bu birçoğundan ayrılacağımız anlamına da geliyordu. Yine onların birçoğunun birbirinden ayrılacaklarının haberi idi. Kış boyuncu büyüttüğümüz ama ne kadar büyütsek de ayrılığın acısına dayanamayacak olan yüreklerimizi yine her bahar olduğu gibi dağların doruklarına sürecektik. Özlemlerimizi, acılarımızı, hasretimizi yüklenip zirvelere tırmanacağız.

O gün gelip çattı. Yarın yeniden yolların başında olacağız. Yeniden yollarla baş başa olacağız, yollarda bizimle, bizlerle olacak. Kimisiyle beş aydır, kimisiyle altı aydır ve kimisiyle de birkaç yıldır birlikte olduklarımızdan bu günlerde ayrılacağız. Daha birkaç gün süreceğini düşünürken, gelen haber yarın ayrılacağımızı gösteriyor. O yüzden gecenin bitmesini hiç mi hiç istemiyordum. Ama benim istememle gece bitmeyecek değil. Hatta daha erken bitti sanki. Belki de bana öyle geldi. Zira ben o gecenin hiç bitmesini istemiyordum. Çünkü sabah birçok arkadaşımдан ayrılacaktım. Ve belki ayrıldıklarımın bazılarını bir daha hiç göremeyecektim. Sonuçta hala bizim ülkemizde

savaş sürüyor. Ve bizlerde bu savaşın, bu savaş ateşinin en orta yerindeyiz. O yüzden hangimizi ne zaman alacağı belli olmaz. Geceyi sabah yaşayacağım ayrılığın sancılılarıyla geçirdim. Bu sancıları çeken yalnız ben değildim. Birlikte olduğumuz herkes aynı sancıları çekiyordu. Zira biz birbirimizi anlatıyoruz.

Sabah rojbaşla yeni güne başladık başlamasına ama herkesin kafasında biraz sonra başlayacak ayrılık, ayrılığın ağır yükü ve hüznü vardı. Hepimizin hüznü elle tutulur bir şekilde kendini hissettiriyor, yüzlerimizden hüznün ırmakları akıyordu. Dağlara sürdüğümüz, bu günlerde zirvelere süreceğimiz yüreklerimizin kıyılarında gezinip duruyorduk. Hiç birimiz o sözcüğü yani ayrılık sözcüğünü ağzımıza almıyorduk, almaktan ısrarla kaçınıyorduk. Aslında çok fazla ayrılık olduğu da söylenemez. Bizim, bizlerin buluşması var mı ki ayrılığımız olsun. Benim bildiğim buluşmalar özgür bir ülkede, özgür bir halkla olur. Böyle bir özgürlüğü henüz çok fazla yakalayamadığımız için çok fazla ayrılığımızın olacağı da söylenemez. Zaten verdiğimiz kavga birazda buluşmaları yakalama kavgası değil mi? Bu dağları mekan seçmemizin nedeni de bu değil mi?

Böyle düşüncelerle beynim çalkalanıp duruyordu. Zaman önümüzden akan dere gibi hızla akıp gidiyordu. Alel acele kahvaltımızı yaptık. Ardından her zaman olduğu gibi günün içine kahkahalarımızı salıverdik. Vadi hüznün dolu kahkahalarımızla yankılanıp durdu. Günlerimizi yaşam dolu bu kahkahalarımız dolduruyordu.

Vadinin içinde toplanmamız için haber geldi. Bu habere birçoğumuz hiç mi hiç yabancı değildik. Çünkü bizde her toplanma yeni bir şeyin habercisidir. Bazen bir eyleme gidişin habercisi, bazen uzaklara gidişin habercisi, ayrılığın habercisi... Yollara düşmenin, zirvelere tırmanmanın, yüreklerimizin uçurumlarına doğru yol almanın habercisi. Bu toplanma haberi yüreklerimizi avuçlarımıza alarak yollara çıkmanın günü gelip çatıldığını gösteriyordu. Çok geçmeden kaldığımız yamaçlardan kendimizi bırakarak güneşin ışınlarına dayanamayıp eriyen kar sularının aktığı vadiye doğru inmeye başladık. Herkes gelip toplanmıştı. Son sözler, son bakışlar, son gülüşlerdi yüzlerde beliren. O yüzden herkes kaçamak bakıyordu birbirine. Bakışlar kaçırılıyordu. Çünkü her bakış bin anlam yüklüydü. Birkaç ömür yüklüydü. Her bakışta acaba bir daha görüşebilir miyiz sorusu yüklüydü. Ama bu soru hiçbir ağızdan sözlü olarak dökülüyordu. Dudaklar kenetlenmiş, sözcükler boğazlara düğümlenmişti. Vadinin içinde toplanan kadınlı erkekli gerillaların hemen hemen hepsi aynı duyguları yaşıyordu. Aynı hüznü taşıyordu. Çok geçmeden baharın geldiği bu yüz-

den düşman yönelimlerinin yeniden ve daha fazla bir şekilde gerçekleşmesi beklendiği için birde gerilla olduğumuz için dağların zirvelerine tırmanmamız gerektiği, yerimizin orası olduğu söylenerek kampı terk edeceğimiz belirtildi. Ancak kamp olarak hareket etmeyeceğimiz ve birçok arkadaşın bizden ayrılacağı söylendi. Birkaç gündür esen bahar yelleriyle birlikte esmeye başlayan ayrılık rüzgârları nihayet sözlü olarak da söylendi.

Ancak bu söylenmekle kalmaz. Söylenildiği andan itibaren hayata geçirilmesi gerekir. O yüzden söylendikten hemen sonra harekete geçilmesini bekliyorduk. Yani yollara düşecek ilk grubumuzun çıkmasını bekliyorduk artık. Kimlerin olacağını merak ediyorduk. Bu açıklamadan sonra her şeyiyle esmeye başlayan ayrılık rüzgârları ortamı da soğuttu. Hava buz kesti sanki. Herkes suskun ve sakin. Peş peşe sigaralar yakıldı. Derin nefesler çekildi. Ağırlaşan atmosferi dağıtmak için kimi arkadaşlar espriyaptı...

Karlar erimiş, suları zirvelerden vadilere doğru akıyordu. Güneş bütün çıplaklığıyla tepemizde dolanıp duruyordu. Ama ortalığı buz kesmişti. Herkes üşüyor gibi geldi. Belki de ben üşüdüğüm için öyle geldi. Herkes merakla çıkacak ilk grubu bekliyordu.

Çok geçmeden gidecek ilk gruptaki arkadaşların isimleri açıklandı. Hepimize yol gözüksü. Birkaç dakika sonra ilk grubumuz çıkacaktı. Zaten isimlerin okunmasından hemen sonra yola çıkacak olanların hemen hazırlıklarını yapmaları ve yarım saat içinde yola çıkacakları söylendi. Zaten herkes hazırdu. Çantalar sırtta, silah omuzda, özlem, sevgi, umut yürekte bekliyordu herkes. Çünkü dağların, dağlıların, dağlı savaşçıların yasası budur, "Herkes her zaman ve her şeye hazır olacak." Ölüme de, hayata da hazır olmayı anlatır bu yasa. Ateş, rüzgar, su, dağ, doğa, düşman ve onunla iç içe bir yaşamın yasasıdır bu. O yüzden gidecek olanlar sadece yola çıkacakları anı bekliyorlardı.

Saat tamamdı. Artık yola çıkma zamanıydı. Gidenleri uğurlamak için sıraya girip vedalaşmalarını bekledik. Bu gerillanın ayinsel tarzındaki bir töreniydi. Gidenleri uğurlamak için otomatik olarak yapılan bir törendir. Gidenler geride kalanların gözlerinin içine bakar, geride kalanlar gidenlerin içine... Sözden, dudaklardan çok gözle konuşmaya başlandığı bir törendir. Herkes söyleyeceklerini artık gözleriyle söyler.

Çok geçmeden gidecek olanlar tek tek herkesle vedalaştı. Son sözler, son gülüşler, son dilekler bir kez daha dile getirildi. Grup alkışlar ve silah sesleriyle uğurlandı. Yolları ömürleri kadar uzundu.

Çünkü ömürlerinin ilk durakları da son duraklardı bu dağ başları ve bu dağ başlarından geçen yollardı.

Arkalarından daha başka guruplarda yola çıkacaktı. Ömürlerin tükendiği bu yollar hepimizin yollarıydı. Güzel geleceğin yollarıydı. Özgürlüğün yollarıydı. Bu uğurda bizden öncekilerin bıraktığı mirası sahiplenmekten başka bir seçeneğimiz ve tercihimiz olamazdı. Bir grup daha, bir grup daha, bir grup daha derken gün boyu peş peşe uğurladık arkadaşlarımızı. Sonunda benle birlikte birkaç kişilik bir grup kaldı koskoca kampta.

Bir o tarafa bir bu tarafa gidip geliyorum. Bir gün, bir akşam çok değil daha birkaç saat önce bazı arkadaşlarla oturup konuştuğumuz, tartıştığımız, kahkahalarla güldüğümüz yerlerde gidip geliyordum. Burada şu arkadaşla şunu konuştuk, bu arkadaşla bunu konuştuk, bu arkadaşla böyle bir şey tartıştık ve hepsiyle şurada burada güldük diye söylenip duruyordum kendi kendime. Bizden ayrılmalarının üzerinden birkaç saatte geçmiş olsa da ağır gelmişti. Daha şimdiden bizden ayrılanları özlemeye başlamıştım. Onları arar olmuştum. Çünkü her birinden bir şey kalmıştı bende. Kimisinin gülüşü, kimisinin bakışı, kimisinin sözleri, kimisinin hüznü yüreğime sinip kalmıştı. Gecenin ağırlığı da üstüne çökmek üzeriydi. Daha gecenin ağırlığı çökmeden gidip bir yerde ateş yakalım dedim. Zira ateş gidenlerden her zaman bize kalan bir emanettir. Onlar gittikleri yerde yakacaklardı bizde kaldığımız yerde. Güzel bir ateş yakıp etrafına oturduk. Kara çaydanlığımızla baş başa kalmıştık. Çaydanlığımızı koyduk. Çayımızı demleyip birer bardak çay içtik. Kara çaydanlığımızın demli çayında arkadaşlarımızı arıyorduk. Onların arkasından unutmamak için demli birer çay içtik. Onlarla ahir zamana kadarki birlikteliğimizin anlaşmasının bir sembolü de çaydı. Onlarla bir gün daha başka bir ortamda güzel demli bir çay içmek üzere şimdilik birlikteliğimize ara vermiştik. Gecenin siyah örtüsü de yavaş yavaş iniyordu. Ateşimizi söndürmek zorundaydık. Bundan sonraki akışımız gecenin içine akışımız yürekte olacaktı. Ateşimizin üstünü örtüp çadıra girdik.

Sonunda gecenin çıplak siyahı ve gerçeğiyle karşı karşıyaydık. Biz geceyle gece de bizimle baş başaydı. Siyah yüreğimi delip geçiyor gibi oluyordu. Sonunda kendimizi oyalayacak bir şeyler bulduk. Bir saate kadar zamanı o şekilde geçirdik. Ardından biraz kitap okumaya çalıştım. Ve sonunda gidenlerin ardından bu satırları karalamaya başladım. Gece bir hayli ilerlemişti. Artık yatma zamanı gelmişti. Ama kim uyuyabilir ki. Bunu hiç birimiz itiraf edemedik. Uzanıp kefiyemizi çektik. Bir sağa, bir sola dönüp durdum sabaha kadar. Şafak sökü-

müyle uzandığım yerden kalktım. Günüm hareketli geçecekti. Çünkü gidenlerin arkalarından bıraktıkları işaretleri toplayacaktım. İşaretleri toplayarak peşleri sıra yürüyüp yoluma devam edecektim. Diğer arkadaşlar da kalktı. Çayımızı demleyip birer bardak içtik. Gerillanın seher vaktinin ilacı olan çayımızı içmiştik. Artık bizden öncekilerin işaretlerini toplayarak yolumuza devam edebilirdik. Çünkü bende bu gün birkaç aydır kaldığım bu kamptan ayrılacaktım.

Bahar gelmişti. Ayrılık rüzgarları ve seher yelleriyle yüzünü bize göstermişti. Ve bizde bunun gereği olarak dağ yollarına düşüp zirvelere doğru tırmanmaya başlamıştık. Patikalardan zirvelere doğru bizden öncekilerin işaretlerini toplayarak onlara ulaşacaktık. Öğlene doğru birkaç arkadaşla yola çıktım. Dağların doruklarına doğru yükselen patikaların ham topraklarında kalan mekap izlerini takip ederek yürüyorduk. Bizden öncekilerin izleri üzerinde işaretlerini toplayarak yürüyorduk. Her adımda bir başka işarete rastlıyorduk. İşaretlerini toplayarak peşleri sıra ilerliyorduk. Bizden öncekilerin özlemlerini gerçekleştirmek için gömüldüğümüz karların altından baharın gelişyle çıkmıştık gün yüzüne. Şimdi de işaretlerini toplayarak dağ yollarında, dağların doruklarına doğru ilerliyorduk. Onları ve emanetlerini yarınlara taşımak için, sahiplerine ulaştırmak, özlemlerini gerçekleştirmek için yürüyorduk.

Bahar geldi. Kar altında geçirdiğimiz günler geride kaldı. Artık gün boyu ateşimiz yanıyor. Patikalarımızdaki çamurlarda kurumak üzere. Çok geçmeden ot toplamaya çıkacağız. Ömrümüzün ilk ve son durağı olan dağlarda yeni baharla birlikte başlayan yeni hayatla yeniden iç içeyiz. Çaydanlıklarımıza ateşten inmeme cezası vermiş gibiyiz. Çayımız hazır. Keyifle yudumluyoruz. Herkese ısmarlayacak kadar da çayımız var. İsmarlamak için sizleri bekliyoruz. Dağ başında çayımızı sizlerle, güzel yarın düşleri olanlarla paylaşmak için bekliyoruz. Biz buradayız. Bekliyoruz. Bir gün geleceksiniz biliyoruz. Çünkü bizden öncekilere ait topladığımız işaretleri sizlerle paylaşmak istiyoruz. Gerillada değişmeyecek olan “Heval al sana çay” sözüyle elinize birer bardak çay tutuşturmak için bekliyoruz. Zirvelere oturmuş yolunuzu gözlüyoruz.

Gecikmeyin bizden öncekilerin bende birikmiş hikâyelerini, yiğitliklerini size anlatmak istiyorum.

Burada yani dağlarda baharı ve sizi beklerken durmadan uzağa bakıyorum.

Ateşi de gürleştirdim. Uzak yoldan gelirken üşüdüğünüzü biliyorum. Sürdük yüreğimizi bu dağ başlarına ve ateşe. Burada sizin yü-

reklerinize birleştireceğiz. Hayalleri kirlenilen çocuklar yumruğunu sıkıyor. Onların intikamını almak için buralardayız. Bekliyoruz. Dört mevsim, yedi iklim on altı rüzgarla bekliyoruz. Bir gün mutlaka çayımızı içmeniz için bekliyoruz. Bu çaydan başka yerde bulunmaz. Sadece dağ başlarında, ateşin koynunda uykuya yattığı ormanlıklar içinde bulunur. Salkım pınarların sularından demlenmiş taze bahar çayıdır. Ölümsüzlük iksiri gibi bir şeydir...

\*\*\*

## DAĞLARA YÜZ SÜRMEK, YOLLARA ÖMÜR SÜRMEK

Dağlara yüz sürerek yürüyorum. Yollara ömür sürerek yürüyorum. Yıllara meydan okuyarak dağ yollarında, dağlıkların ayak izleri üzerinde kendi ayak izlerimi de bırakarak yürüyorum. Dedemden devraldığım ayak izleri üzerine kendi ayak izlerimi bırakarak yürüyorum.

Hesabı tutulmamış bir ömrü böyle sürdürüyorum.

Yolları böyle arşınıyorum.

Dağ yollarındaki yürüyüşümün yirminci yılına girdim. Bu yirmi yılda yaşadıklarımı anlatmaya çalışırsam bu ömre ne kağıt, nede dünyanın bütün kalemleri yeter. Sadece onlardan kesitler alarak aktarmaya çalışıyorum. Acı çekiyorum anlatmaya çalışırken. Acılar içinde kıvranıyorum. Çünkü bu yıllar hiçte kolay geçmedi. Büyük ve dayanılmaz acılarla iç içe geçti. Özlem ve hasretle dopdoluydu. Özlemenden ölünmez diyorlar ama yanlış. Çünkü ben ölmek üzereyim. Sevdiklerime duyduğum özlemenden. Arkadaşlarıma duyduğum özlemenden. Toprağa emanet ettiğim arkadaşlarıma, can yoldaşlarıma duyduğum özlemenden. Bir gün bu özlemenden öleceğimi biliyorum. Kim ne derse desin ben biliyorum...

Dağlara yüz sürerek, yollara ömür sürerek geçirdiğim bu uzun ve anlatılması zor yıllar içersinde sık sık yaptığım bir şey var. Oda yılda bir çantamı açıp bakmaktır. Çünkü çantamda yıllarımı, anılarımı, acılarımı, arkadaşlarımdan yarınlara ulaştırmam için bırakılan emanetleri taşıyorum. Yüreğin bir parçasını bedenimde taşıyorsam diğer bir parçasını da çantamda taşıyorum. O yüzden de hiç yanımdan eksik etmiyorum. Ve yılda bir mutlaka açıp içine bakıyorum...

Geçen gün yine canım çok sıkıldığı bir anda çantamı açıp baktım. Arkadaşlarımdan bana bırakılan emanetleri tek tek alıp baktım. Ve yine hepsini olduğu yere bıraktım. Çünkü onların her biri bedenimden birer parça. Her yıl onlara yenileri ekleniyor. Çünkü arkadaşlarım, yoldaşlarım, Kürt dağlarının güzel çocukları her yıl bana bir şeyler gönderirler. Kimi kalem, kimi eşarp, kimi mendil, kimi kefiye, kimi saat, kimi dağlarda yapılmış ağızlık, kimi taş, kimi bileklik, kimi kuruttuğu bir tutam kır çiçeğini gönderir. Onlara bakıp bakıp iç geçirdikten sonra yeniden yerlerine koydum. Tabii bu arada bu yıl yeni gelenlerde vardı. Bana gelen hediyelerin bir kısmı ülkemizin asi dağlarının zirvelerinde ve gölgelerin düştüğü vadilerinde yaşayan çocuklarından, bir kısmı da ülkenin çok çok uzaklarında yaban ellerde yaşamak zorunda olanlardandır.

Bu yıl yine bir sürü şey gelmişti bana uzak olan arkadaşlarımdan. Bir kısmı yine ülkemin dağlarından olurken bir kısmı da yaban ellerden gelmişti. Ülkemin dağlarından gelenlerin sahiplerine birer selam göndererek aldığımı söyledim. Ama yaban ellerden gelenlere henüz hiç bir şey söyleyebilmiş değilim. Yada onların gönderdiklerine karşılık bende onlardan çam sakızı çoban armağanı misali bir dağının hediyesi olarak bir şey gönderebilmiş değilim.

Gelenlere baktım. Bir saat, bir kalem, bir çakmaktı. Hepside yaban ellerdeki arkadaşlarımdan gelmişti. Getiren arkadaşları bile görememiştim. Aslında çok görmek isterdim. Ama dağlarda yaşıyoruz. Bazen çok istemene rağmen yollar sevdiklerini görmene izin veremeyebiliyor. O yüzden onları göremedim. Bana getirdiklerini de kendi elleriyle veremediler. Başka arkadaşların aracılığıyla bana göndermişlerdi. Şimdi söylüyorum. Gönderdiklerinizi aldım. Ağır olan çantamı biraz daha ağırlaştırdınız. Ağırlık gönderdiğiniz maddi malzemelerin ağırlığı değil. Gönderdiklerinizle manevi yüküm daha da arttı.

Gönderdiklerinizi aldıktan sonra bende size bir şeyler göndermek istedim. Ne gönderebilirim diye günlerce düşündüm. Sonunda buldum. Bir dağının gönderebileceği yüreğinin en sıcak yerinden kopup gelen bir selam olur. Ayrıca size kır çiçekleri topladım. Hemde çok ama gönderemedim. Üzülmeyin gönderemedim diye atmadım. Kuruttum ve hala yanımda tutuyorum. Belki bir gün görüşürüz ve o zaman veririm diye. Hepinizle görüşmesek bile bir yada bir kaçınızla görüşürüz ve o zaman veririm diye yanımda taşıyorum. Birde size kekik topladım. Hakiki dağ kekiği. Tepeleri tırmadım, sarp kayalıkların üzerinden, uçurumların dibinden geçtim, ölümün üzerinden atlayarak size kekik topladım. Hala yanımda tutuyorum, bir gün görüşürüz de veririm yada gönderirim diye.

İşte gönderdiklerinize karşılık bir dağlı olarak size gönderebileceklerin bunlar. Birde bir gün mutlaka bu dağların her hangi bir yerinde birlikte içebileceğimiz bir çay olur. Çünkü bizim dağlarımızda bir selamın, bir çayın hatırı on yıllar sürer. Özlemi dindirir, hasreti hafifletir.

Dağlara yüz sürerek, yollara ömür sürerek yoluma devam ediyorum. Sizlerinde yanımda olmanızı isterdim.

Ama hayat bu.

Her zaman insanın her istediğinin olmasına olanak vermiyor. O yüzden siz benim yanımda bende sizin yanınızda olamıyorum. Ama

bana gönderdiklerinizle sizi yanımda hissediyorum. Size gönderecek-  
lerimle de aranızda olmayı umuyorum.

Bir gün olurda görüşürsek size söz veriyorum yollarınıza yıldız-  
ları sereceğim. Yıldızlarla birlikte hayatımı, özlemlerimi, hasretleri-  
mi...

Ömrü yarınların yollarına serdiğimiz gibi...

\*\*\*

## EYLÜL'ÜN GÖZYAŞLARI...

Aslında bende neyi beklediğimi çok fazla bilmiyorum. Özgürlüğü beklediğim, özgürlük için hayallerimin peşinden koşup durduğumu biliyorum. Birde arkadaşlarımın mezarlarının bekçiliğini yaptığımı biliyorum. Çünkü yanı başımda yüzlerce arkadaşım toprağa gömüldü. Güzel yarınları yaratma amacıyla bedenlerini kurşunlara siper ettiler. Sıcacık yüreklerini yoldaşlarına ve kurşunlara açtılar. Hiç gözlerini kırpmadan ölümü kucakladılar. Bu kesindir. Ama ya onun dışında neyi bekliyorum. Doğrusu çok fazla bilmiyorum.

Ama net bildiğim bir şey var. Oda herkesin beklediği Kaf dağının ardından bir gün çıkıp gelecek olan Anka kuşunun artık gelmeyeceğidir. Bu masalın sona erdiği anlamına gelmez. Masal sürüyor, hem de alasından. Masalımızın bekçileri de henüz yerlerini bırakmadılar ve bırakmaya da niyetli değiller. Çünkü masalımız bittiği an hayallerimizin gerçekleşmiş olduğu andır. Yeni hayaller kurmaya başlamamız gerek. Ama şu an yaşanan dünya masalımızın çok kolay bitmeyeceğini gösteriyor. Masalımız hep sürecek. Sürmelidir de. Çünkü masalımıza o kadar çok arkadaşımızın yaşamı girdi ki sayısını bilmiyorum.

Masalımız henüz bitmedi. Ama Anka kuşunun da gittiği Kaf dağının ardından bir daha çıkıp geleceğine inanmıyorum. Çünkü Kaf dağının ardındaki Anka kuşu masalı bizim masalımızdan farklı. Bizimki gerçeğin masalıdır. Onunki ise masalın masalı... En azından ben böyle düşünüyorum. Biraz kesin bir söz gibi oldu. Ama inandığım bu, istersem bunu yumuşatabilirim. Hadi yumuşatayım. Acaba gelecek mi diye bir soru olarak sormakla yumuşatabilirim. Ama ben artık geleceğine inanmıyorum. Gelme ne olur. Bence çok fazla bir şey olmaz. Çünkü o gelse de gelme de biz her koşul altında hayallerimizin peşinden koşmaya devam edeceğiz. Yorulanlar, düşenler, küsenler, geride kalanlar olabilir. Kaldı ki oluyorlar da. Ama ben ne yorulacağım, ne düşeceğim, ne geride kalacağım, nede duracağım. Hayallerimin peşinden koşmaya devam edeceğim. Çocukluk düşlerimi gerçekleştirmek için durmadan yürüyeceğim. Bu uğurda yolları arşınlamaya devam edeceğim. Her zamankinden daha fazla dedemin ayak izlerini arayacağım. Ve arkadaşlarımın ayak izleri üzerinden dağların yüceliklerine yürüyeceğim. Çünkü ateşlerinin alevleri hala ilk günkü gibi beni çekmeye devam ediyor ve ömrümün sonuna dek de çekecek.

Hiçbir şey, hiçbir güç hayallerimin peşinden koşmamı engellemeyecek. Ama Anka kuşu da gelmeyecek. Onu da biliyorum...Çünkü bir Eylül daha geldi ve o hala görünürde yok. Eylül bu

gün gözyaşlarını da dökmeye başladı. Ama hala ortalıkta yok ve galiba diyorum bir daha da hiç gelmeyecek..

Ama olsun...

Çünkü ben bundan böyle yoluma onu beklemeden devam edeceğim...

Neyi beklediğimi çok bilmesem de...

Onsuz yola çıktığım ilk gün Eylülün gazabına yakalandım. Çünkü Eylül gözyaşlarıyla bugün yüreğimi ıslattı. Yüreğim bugün Eylülün gözyaşlarıyla ıslandı ve incindi. Gün boyu Eylülün gözyaşları altında dolaşıp durdum. İliklerime kadar ıslandım. “Keşke daha fazla bedenim ve yüreğimi ıslatabilse” dedim kendi kendime. Çünkü Eylülün gözyaşları bir yandan bedenimi ve yüreğimi ıslatıp incitirken bir yandan da serinletiyordu. Çünkü Eylül çocukluk günlerimin özlemlerini anlatıyor. Çocukluk günlerimin gerçekleşmeyen hayallerini anlatıyor. Korkularımı, sevgilerimi, yarımliklarımı, özlemlerimi, haber alamadığım ağabeylerimi ve ablalarımı anlatıyor.

Eylül korkuların bedenime bir hançer gibi saplanıp kalışını anlatıyor ve gözyaşlarıyla durmadan ıslatıyor. Hazanımı ve hüznümü anlatıyor. Beni alıp çok çok uzaklara götürüyor...

Yine bir Eylül gününde, rüzgârlar her yerden onun kıyısına doğru akıyordu... Ve herkese bir rol düşmüştü.

Herkes kendine düşen rolü oynar. Bana ise hüznülü olmak düşmüştü...O gün bu gündür bu rolümü oynuyorum. Ağlayıp sızlasam da fayda etmez. Çünkü bana bu rol düşmüş ve bende bunu oynuyorum...

Eylül gözyaşlarıyla yollara çıkmamızı engellemek istedi. Bütün yolları kapattı. Yüreklere korku saldı, beyinlere kilit vurmak istedi.

Ama bu ülkemin çocuklarına sökmedi. Ne Eylül'den korktular, ne onun gözyaşlarından...

Herkesin Anka kuşunu beklemeye başladığı bir dönemde çıktılar yollara, vurdular kendilerini dağ başlarına Kürt halkının yiğit, güzel cengaver çocukları. Dağ başında tüten ateşin sihrine kapılarak bazen günlerce, bazen gecelerce onları aradılar. Ama yorulmadılar hiç. Yorgunluk nedir bilmeden yürüyerek sihrine kapıldıkları ateşi aradılar. Bulamadıklarında umutsuz düşmediler. Bugün, yarın, bu yıl, gelecek yıl ama bir gün mutlaka bulacağız diyerek aramaya devam ettiler. Sonunda hepsi muradına erdi. Sihrine kapılıp peşine düşerek aradıkları ateşi buldular. Ve etrafında bağdaş kurdular günler, geceler, aylar, yıllar boyu...Arayışlarında bu ilk durak değildi ama son durak oldu. Çünkü onlar için artık bundan böyle başka bir yaşam olamazdı. Bu yüzden başka bir durakları da olamadı.

Çünkü yanlarındakilere heval dediler bir kere. O büyüü sözcük çıktı ağızlardan bir kere. Bir daha o sözcükten vazgeçmeleri olamazdı. Hepsi de gencecikti. Yürekləri kocaman birer ateş parçası. Gözleri çakmak. Başları dik. Asi dağlara kafa tutacak cinsten bir inada sahip. Fırtınaya kafa tuttıkları oldu, kara, yağmura, borana da...

Akıyorlardı gerçeğin orta yerine. Tıpkı bahar çağılayanları gibi. Akıp durdular yaşamın orta yerine. Akıp durdular karanlık gecelerin içine. Akıp durdular güzel yarınlara doğru. Akıp durdular çocukluk düşleri ve hayallerine doğru. Çünkü en güzel şeylerin kaldığı çocukluk günlerine varmak için aceleleri vardı. Aktılar hayata doğru hiç durmadan, kendileriyle birlikte yanlış hayatı sürükleyerek yenisine ulaşmak için. Günün içinden geceye, gecenin içinden hep zamana aktılar. Zamanla aktılar, zamanı kendileriyle akıttılar.

Durmadan, dinlenmeden, yorulmadan, uykusuz kalmadan ama hiç durmadan hep aktılar. Çünkü aceleleri vardı.

‘Heyyyyheval nedir bu acelen diye soranlar’ oldu. “Zamanı yakalamak için acelemiz var. Yarını gösterecek zamanı yaratmak için acelemiz var” diyerek yollarına devam ettiler.

Bir gün uğruna ölecek kadar sevdikleri toprağa düşene kadar.

Onlarcası, yüzlercesi, binlercesi kucakladılar toprağı. Toprakları da onları bağrına bastı.

Ve ardından hüznü ve hazin akmaya başladı tüm zamanlara: güne, geceye, aya, yıla... Çünkü toprağın yasını çektiklerine yenileri eklenmişti. Atalarından, dedelerinden isyan belleğini devralan günümüzün çocuklarını bağrına basmaya mecbur kalmıştı.

Yeni bir Eylül ayını geçirdiğim bu günlerde istemeyerek de olsa bunları sayıklamaya başladım.

Çünkü birçok şeyim Eylülde saklı kaldı. Ve her Eylül geldiğinde bir parçasını hatırlar olurum.

Bunları düşünüyordum, çünkü yeni bir Eylül gelmişti.

Ömrümün en güzel günlerinin saklı olduğu ay.

Korkularımın, sevgilerimin, özlemlerimin ve tarifi zor acılarımın gömülü olduğu ay.

Eylül bir hazan, Eylül bir hüznü, Eylül bir ayrılık ve Eylül bir göz-yaşı iklimidir. Eylül bir talan iklimidir.

Yine gözyaşlarıyla beni ıslatarak geldiğini hissettirmeye başladı...

Yüreğimi burktu ve bana bunları sayıklattı.

Ve böylelikle yeni bir Eylül sayıklaması doğdu.

Yüreğimdeki ve bedenimdeki Eylül sayıklaması oldu.

Eylül geldi.

O geldi ama Anka kuşu artık gelmeyecek...Kaf dağının ardı da görünmüyor artık. Ve ardından çıkıp geleceği Anka kuşu artık gelmez. Kendini küllerinden yeniden yaratacak belki. Ama bir anda saklı olduğu dağın ardından çıkıp gelmeyecek artık.

Beklemek boşuna...

Ben artık onu beklemeyeceğim. Onu beklemeden yoluma devam edeceğim.

Halkımın güzel ve yiğit çocuklarıyla günün içinden geceye,gecenin içinden zamana akarak yoluma devam edeceğim.

\*\*\*

## HER PARÇA BİR ANIMDIR

Bu günlerde yine kendimi yollara vuracağım. Sonbaharın kendisini hissettirmeye başladığı bu günlerde yeniden düşeceğim yollara. Bu yüzden daha çıkmadan yolları sayıklamaya başladım. Zaten oldum olası hep yolları sevdim. O yüzden bu güne kadar hiçbir zaman yollardan ayrı kalmadım.

Çünkü hayatın kendisi bir yoldur. Geçtiğimiz bu yola başka yollar da eklemeliyiz. Yoksa bu hayat bizim hayatımız olmaz. Başkalarının hayatı olur. Başkalarının istediği bir hayatı yaşamış oluruz.

Bu yüzden hep kendimi yollara vururum. Çünkü yollar beni ben yolları anlatırım.

Yollar bana arkadaşlarımı anlatır.

Yollar bir kavuşma ve ulaşmadır.

Yollar bir hissediş ve algılayıştır.

Yollar özleme son vermek, hasreti bitirmektir ama yenilerini de başlatmaktır.

Bu günlerde yeniden düşeceğim yollara. Gerçi dağlarda her zaman yolda ve yollarda olursun. Yani bir yerde durmak diye bir şey yok hiçbir zaman. Ama bu sefer belki daha uzaklara giderim. Uzaklara gitmek için düşeceğim yollara bu kez. En azından ben böyle düşünüyorum ve kendimi buna göre ayarlıyorum. Bu düşündüklerimi gerilla komutanlarına söyleyip uzaklara gitmenin iznini isteyeceğim. Verip vermeyeceklerini bilmiyorum ama ben kendimi buna göre ayarlıyorum.

Dağlarda, gerilla mekanlarında bir yerden bir yere hele hele uzak yerlere gitmek o kadar kolay değildir. Dağları, bayırları, ormanları, derin vadileri aşman gerekir. Bunun için bende çantamı hafiflettim. Çünkü uzak yollara, uzak yerlere giden yollarda ağır çanta taşımak oldukça zordur. Çantamı hafifletmek için açıp önüne oturdum. Tek tek içindeki her parçayı çıkardım ve yere koydum. Ne kadar da çok şey birikmiş çantamda.

Evirip çevirip baktım. Her biri bir başka hevalimden armağandı. Her biri ayrı bir güzelliği, ayrı bir güzel günümü anlatıyordu. Her biri ayrı bir arkadaşımı anlatıyordu. Her biri ayrı bir anımı anlatıyordu. Her biri ayrı bir güzel anim, ayrı bir güzel arkadaşım, ayrı bir dağ günümü ve gecemi anlatıyordu. Hepsinin verildiği günleri tek tek hatırlıyordum. Verdiklerinde gözlerinin içindeki gülücüğü hatırlıyordum. Verdikleri anki bakışlarını, heyecanlarını, gülüşlerini hatırlıyordum ve kendi utangaçlığımı.

Her biri ayrı bir şey vermişti. Kimi bir bileklik verirken, kimisi bir şapka, bir başkası bir taş kolye vermişti. Kimisi de gerillanın hem aksesuarı ve aynı zamanda kefeni olan kefyasını vermişti. Verildikleri anları tek tek hüznle yaşadktan sonra hiç birini bırakamayacağım diye söylendim kendi kendime. Tabii ki bırakamazdım. Zira onlar benim en güzel günlerimin hediyeleriydi. Her biri benim bir anımı anlatıyordu. İnsan anılarını bırakabilir mi? Ağır yada hafif hiç önemli değil. Bildiğim bir şey varsa oda insanın anılarını bırakamayacağıydı. Bende bırakamazdım. Tekrardan hepsini teker teker çantama yerleştirdim. Sırtlayıp şöyle bir yokladım gerçekten de ağırdı. Ama asıl ağırlığı oluşturan hediye olarak verilen eşyalar değildi. Benim anılarımın kendisiydi ağır olan. Çünkü ağır, zor ve güzel bir dağ hayatını o hediyeleri verenlerle birlikte yaşamıştık. Ağır olan yaşadığım o günlere dair anılarımdı.

Çantamı yeniden içindeki anılarımla, daha doğrusu anılarımı anlatan hediyelerimle birlikte hazırlayıp bir kenara koydum. Gideceğim güne kadar öyle bekleyecek. Bazen çok özlediğim de hasretimi gidermek için açıp bakarım. Onları her zaman yanımda taşıyacağım. Onlardan bir parça olan hediyeleri hep benimle olacak.

Bende hepsine birer hediye verdim. Kimine taş, kimine mendil, kimine bone, kimine yazma, kimine de yüreğimden bir parça bıraktım.

Bu yüzden biz bu yollarda hep birimizi anlatırız. Birbirimizden alıntılar olarak yaşarız. Birbirimizi yaşar, birbirimizi yaşatırız.

Varsın her şey çantamda kalsın. Yola çıktığım anda da yüküm olsun. Yüküm arkadaşlarımdan kendilerini anlatan armağanları olsun...

Yola çıkacak günü bekliyorum. Belki de gitmem için izin verilmez.

Ama olsun ben yinede bu günlerde bunları düşünüyorum, yaşıyorum ve sayıyorum.

Bu günlerimin sayıklaması da bunlar...

\*\*\*

## İLK VE SON SELAM SAYIKLAMASI

İlkbaharın başlamasıyla birlikte yeniden düştüm yollara. Yollarla başbaşalığım yaz, sonbahar boyu sürecek ve dağlara, dağlıların yaşam alanlarına ilk karların düşmesine kadar devam edecek. Aslında her mevsim ve iklimde yollarla baş başayım. Yani yolların yolcusu olmamı hiçbir mevsim ve iklim engelleyemez. O yüzden de ben her mevsim ve iklimde yollarla baş başayım. Çünkü ben onlardan onlarda şu ana kadar başıma bir şey getirmediğine göre benden razılar. Ama mevsim ilkbahar olunca tabii daha başka olur. Bütün zirvelere çıkan yollar ve boğazlar açılmış olduğundan bu kez kısa yollar yerine daha uzun yolların yolcusu olarak atılırsın hayata. Hani bu mevsimde uzak çok uzak diyarların yollarına da göz dikmiyor değilsindir. Ama her zaman insanın her istediği olmaz. Bazen koşullar buna izin vermez.

Şu an her seferinde beni bir başka yere götüren yollarla başbaşaşımve durmadan sayıklıyorum. Bazen geçmiş, bazen geleceği, bazen yolları, bazen özlemi, bazen hasreti, bazen acılarımı ve bazende geçtiğim yollardan benden önce geçenleri sayıklıyorum. Yolların ve yılların gerisinde bıraktıklarımı sayıklıyorum. Daha önce kaldığım ama şu an özlemleriyle yanıp tutuştuğum uzaklardaki dağları sayıklıyorum. Güzel yüzlerinde gülümseme eksik olmasını istemediğim arkadaşlarımla yaşadıklarımızı sayıklıyorum. Vedasız bir ayrılıkla geleceğe ulaştırmak için umutlarını bize emanet edip giden arkadaşlarımı sayıklıyorum durmadan. Onları ve onlara dair her şeyi sayıklıyorum. Bakışlarını, gülüşlerini, seçme sözlerini sayıklıyorum. Yani kısacası yola çıktığım andan itibaren başlarım sayıklamaya, kaldığım kampa geri döndüğüm ana kadar bu böyle sürüp gider.

Geçen gün yine bir kampa gitmek için yola çıktım. Üç saatlik yorucu bir yürüyüşün ardından kampa vardım. Kampta sayıları elliye yakın kadınlı erkekli bir arkadaş grubu vardı. Gündelik yaşamın koş-turması içindeydi herkes. Birileri bir yerlere gidiyor, birileri geliyordu. Kampta bizi gerillanın vazgeçilmezlerinden biri olan sıcak çayı tadında karşıladılar. Yüzler gülüyordu her zaman olduğu gibi. Buda gerillada bir gelenektir. En acılı anında bile gülmesini bilmek! Gerillanın en güzel yanlarından biri de budur. Çünkü acısını yüreğine taş basar gibi basmasını bilir. Ve en sevinçli anında da ağlayabilecek güçtedir. Gerilla bu! Dağların çocukları, sıırım gibi delikanlıları. Elde kitap, omuzda silah, çantada umut ve yürekte aşk ve sevgiyle yaşar, yaşatır. Ölümün gözlerinin içine bakarak kavgaya tutuşur.

Girdiğimiz ortam böyle bir ortamdı. İlk gördüğümüz çay içen küçük grubun yanına oturmak için izin istedik. Gülererek yüzlerimize baktılar ve ardından, 'bu dağlar bizim olduğu kadar sizindirde' dedi içlerinden biri. O geceyi orada geçirdik. Çünkü orada işimiz vardı. Akşamüzeri kadın arkadaşların olduğu gölgeliğin önünde oturmuş derin bir sohbete dalmış çay içiyorduk. Her biri bir şeyler anlatıyordu. Geçmiş günlerinden alıntılarla konuşuyorlardı. Belli ki anıların çağrışımında yaşıyorlardı. Dilber adında güler yüzlü, oldukça sempatik kadın gerillanın anlattıkları dikkatimi çekti. Oda bir anısını anlatıyordu. Ama diğerlerinkinden biraz daha farklıydı. O daha bitirmeden sessizce yaklaşarak Heval Dilber biraz önce anlattığını banada anlatır mısın dedim. Yüzünde eksik olmayan tebessümüyle "tabii ki anlatırım" dedi.

94 yılında henüz ovanın narin bir kızı iken yüreğini dağlara süren Dilber'in başından geçen bir olaydı anlattığı. Dağa, taşla, doğaya, suya ve yollara yabancı olduğu günlerdir. Henüz gerillaya yeni adım atmışlardır ve Botanaulaşmak için suyu geçmeleri gerekmektedir. Bahar aylarıdır ve geçmek istedikleri Hezil çayı bütün deli doluluğuyla akıp duruyor. Hikayenin geri kalanını Dilber şöyle anlatıyor, "Büyük bir gruptuk. Akşama doğru yola çıkıp çaydan geçeceğimiz yere geldik. O zaman öyle gelişkin teleferiklerimiz yoktu. Sadece bir halat ve halata takılı bir halkaya bağlanmış kalınca bir ip, iki elimizle tutup geçmek için bağlanmış bir odun parçası vardı. Çayın yanına varana kadar hava kararmıştı. Oradan da bize bir grup katıldı. Gelenlerin çoğu erkek arkadaşlardı. Biri Heval hoş geldiniz dedi. Ardından adının Çekdar olduğunu öğrendim. Arkadaşlar tek tek geçmeye başladılar. Şafak sökmek üzereydi ve ancak grubun yarısı geçmişti. Sıra bizim takımdaki arkadaşların geçmesine gelmişti. Ancak bizden önce geçmesi gereken bir erkek arkadaş kalmıştı. O geçmek için hazırlanana kadar şafak söktü. Bizden önce geçmesi gereken arkadaş odun parçasından iki eliyle tutup kendini bıraktı. Daha suyun ortasına varmıştı ki odun parçası ikiye bölündü ve arkadaş Hezil çayının azgın sularına gömüldü. Bir iki kere dalıp çıktıktan sonra bize el sallamaya başladı. Hezil çayının azgın sularının sürüklediği bedenini düşünmeden bize el sallamaya başladı. Adeta bize hoşça kalın ve beni unutmayın dercesine el sallıyordu. Hiçbir şey yapamıyorduk. Çünkü bulunduğumuz yer yüreğimizin uçurumlarından daha büyük bir uçurumdu. Elimizden hiçbir şey gelmiyordu. Çaresizliğin acısını yüreklerimize gömmek ve içimizden seni hiçbir zaman unutmayacağız demek kalmıştı. Hangi arkadaş olduğunu merak ediyordum. Sorduğumda arkadaşlar

akşam karanlığında yanımıza gelen Çekdar arkadaş olduğunu söylediler. Akşam karanlığında sesiyle tanıştığım Çekdar arkadaştı. Yüzünü görmedim. İsteseydim de göremezdim. Sadece sesiyle tanışmıştım. Şafak sökerkende azgın sular bedenini süreklilerken salladığı elini görmüştüm. Kim bilir nereli ve hangi yiğit ananın oğluydu. Bunların hiç birini öğrenemedim. Onunla ilk selamımız son selamımız olmuştu. Üzerinden 14 yıl geçmesine rağmen hala o ses kulaklarımda, sallanan o el gözlerimin önünde. Sesi ve sallanan eliyle tanışmıştım sadece. Birde adının Çekdar olduğunu biliyorum. Başkada onun hakkında hiçbir şey bilmiyorum. Sallanan o elin acısı hala yüreğimde. Yüreğimi kor bir ateş gibi yakıp duruyor. Canımı acıtıyor, beni kanatıyor. İşte böyle bizim yaşamımız. Çünkü bazen ilk selam son selam olabiliyor. Ve biz buna yabancı değiliz.”

Dilber başından geçen bu olayı anlatırken gözleri dolmuştu. Onunla birlikte benimde gözlerim doldu. Ve o andan itibaren bende dağlarda geçirdiğim yıllar içersinde ilk selamımın son selam olduğu günleri, geceleri düşünmeye başladım. Onlarcasını yaşamıştım. Benimde tıpkı Dilber gibi yüreğim kor ateşlerde yanmaya başladı. Canım acıdı ve durmadan kanamaya başladım. O günden bu yana ilk selamın son selam olduğu günleri sayıklamaya başladım. Ve daha uzun süre de bunu sayıklamaya devam edeceğim. İlk selam ve bir anda son selam oluvermesi...

İşte gerilladaki güç bu anlarda iki damla gözyaşı olup çıkar ortaya.

Ve yürek durmadan sızlar.

Buda bu seferki sayıklamam oldu.

\*\*\*

## KAÇAK HAYATLARIN HAZİN HİKAYESİ

Kaçak doğar. Kaçak büyür ve kaçak ölürler. Yıllarını yollara, ömürlerini yıllara ve yollara verirler. Tek bir şey için: evlerine bir lokma ekmek götürmek...

Çocuklarına yeni bir pabuç almak. Okula gitmeleri için kalem ve defter almak. Birde bilgileri olsun ister çocuklar. Ve önlükleri...Yani okul üniformaları...Ama onlar kapıdan çıkarlarken de, girerlerken de çocuklarının korkulu bakışları altında olurlar. Çünkü gidip gelmek, gelip de görmemek vardır onların hayatında.

Bu kaçak doğan, kaçak büyüyen, kaçak yaşayan, kaçak ekmek kazanan, kaçak yollardan geçen, sınırları tanımayan, kimliği kaçak, sevgisi ve aşkları bile kaçak olan ve kaçakça ölen Kürtlerin hikayesidir. Onların ve kendilerinden sonraki çocuklarının hazin mi hazin öyküsüdür.

İşin en hazin yönü ise kendi ülkelerinde böyle yaşıyor olmalarıdır.

Sınır boylarında sürüp giden bir hayat ve hayatlar mevsiminden geçip gidenlerin öyküsüdür bu.

Bu sadece kendilerinin değil, kendilerinden önce yaşayan babalarının, dedelerinin ve kendilerinden sonra doğacak çocuklarının da hazin öyküsüdür.

### Yolları Evden Kaçağa, Kaçaktan Mezara Kadar Gider

Kaçakçılık yapanlar için zaman yoktur. Saatler onlar için çalışmaz. Ne zaman yola çıkacaklar, hangi yollardan geçecekler, hangi pusuları atlatmaları gerektiği hiç belli değildir. Bildikleri tek bir şey vardır: oda kaçak oldukları, üç beş kuruş kazanmak için başkalarına ait malları taşımaları gerektiğidir. Mal sahipleri yada araçılar ya bir akşam üstü, veya gecenin herhangi bir saatinde yada sabahın erken saatlerinde kapılarını tıklayarak işe gitmeye hazır mısınız diye sorarlar. Onlar ise çoktan hazır olduklarını, ne zaman yola çıkmaları gerektiğini, hangi sınırları geçmeleri gerektiğini, getirecekleri malların ne olduğunu, kimlerin onlara malı teslim edeceklerini ve malları getirip nereye bırakacaklarını sorarlar. Ve başlarlar yola çıkış hazırlıklarına. Atla gidecek olanları atlarını hazırlar, araba ile gidecekler arabalarını, sırt taşıyıcıları ise çoktan hazırıdır. Önce atlarını eyerler, arabalarına benzin koyar, kar kış günüyse yolda üşümek için kalın giyinirler.Yaya gidenler yanlarına birde asa alarak yola çıkarlar. Sınırlar boyu kaçak mal taşıyan kaçak insanların hazırlıkları bunlarla

bitmez. Yol azıkları için bir şeyler aranır. Kimisi evde akşamdan yapılmış pilavdan alır yanına, kimisi sarmadan, kimisi biraz peynir birkaç ekmek alır. Bu şekilde hazırlıklarını tamamladıktan sonra artık yolların hakimi olurlar. Uzun yılların kaçakçıları olarak yollar onları, onlar yolları iyi tanır. Kendilerinden önce o yollardan geçenleri ve kendilerinden sonrada gelip geçecek olanları bilirler.

Bu hazırlıklardan sonra yollar yine onlara ve kaçaklıklarına kalır. Çıktıkları yolları iyi tanır. O yollarda onları nelerin beklediğini iyi bilirler. O yüzden her yola çıkışlarında eş, dost, çocuk, ana, baba ve yakınlarıyla vedalaşarak çıkarlar.

Ne kar, ne kış, ne yağmur, ne pusu onları durdurabilir. Onları durdurabilen tek şey ölümdür. Ölüm dışında hiçbir şey onları yollarından edemez. Çünkü çocukları evde pabuç, şeker, defter kalem bekler, aileleri ekmek ve aş bekler. O yüzden bu yollarda olmaktan başka çareleri yoktur. Onlar için yollara çıkmanın zamanı yoktur. Çünkü yola çıkmanın zamanını kaçak sahipleri belirler. Ne zaman mal varsa ve alıcı ne zaman mal isterse o zaman çıkarlar yola. Ya bir gece vakti, ya bir akşamüstü, ya bir tan atışında yola çıkmaları için kapıları çalınır. Onlarda evden artık neleri varsa yemek ve katık olarak alıp yola çıkarlar. Yolları iki yer dışında bir yere gitmez. Evlerinden kaçığa, kaçaktan tekrar ya evlerine döner yada bir pusuya düşerler. Kimi zaman mezara kadar gider yolları. Bazen de bir kar fırtınası alıp götürür onları.

Kar yolları tutsa da...

Kaçakçılar için mevsim önemli değil. İlkbahar yaz, sonbahar kış onlar için fark etmez. Çünkü onların bildiği bir şey vardır, oda gitmeleri gereken kaçak yolları olduğudur. Kaçak yollardan kaçak malları kaçak geçirip çocuklarına bir lokma ekmek götürmeye çalışmaktır bütün çabaları. İlkbaharın karanlık gecelerindeki sağanak yağmurları, soğuk karlı kış gecelerinin karları altında da yaptıkları ve yapacakları tek bir şey vardır; yol almak. Kar yolları mı tutmuş hiç önemli değildir, bu durum atlarının iş yapamaması demektir. O zaman atlarının yerine yüklerini sırtlarında taşırlar. Zaten bazıları kar olsa da olmasa da yüklerini hep sırtlarında taşırlar. Çünkü atları ya vurulmuş, ya yakalanıp İran devleti tarafından pazarda satışa sunulmuştur. Çoğunun da yoksulluktan hiç atları olmamıştır.

Hazırlıklarını tamamlayan kaçakçılar ya gecenin bir vaktinde yada bir sabah vakti çıkarlar yola. Yaptıkları kaçakçılık türüne göre yolları değişir. Arabayla yapanların yolları ayrı, atlarla yapanları yolları ayrı, sırtla yapanların yolları ayrıdır. Ancak hepsinin yollarının

ortak bir amacı, ortak bir hedefi vardır;geçimlerini sağlamak. Evde ekmek, giysi, ayakkabı, okul defter ve kalem bekleyen çocuklarının yanına birkaç kuruşla gitmek. Yollarının buluşması ortak bir kaderi paylaşmalarındandır.

Hepsinin yollarının kesiştiği bir başka nokta ise kaçak olmasıdır. Kaçak yolların kaçak insanları olarak kaçak malları taşıyarak yaşamaktır onların hikayesinin başlangıcı da sonu da. Yol boyunca hiç konuşmadan yürürler. Bu yürüyüşleri kaçak malları aldıkları yere kadar sürer. Oradaki birkaç saatlik dinlenmeden sonra yüklerini sırtlayıp, yada atlarına yükleyip veya arabalarına alıp geri dönerler. Kaçak yaşamak, kaçakçılık yapmak, kaçak mallar taşımak, kaçak insan olarak para kazanmak için yola çıkmadan önceki hazırlıkları ve yolculuklarını sırtla yük taşıyan Ömer Piroşöyle anlatıyor, “ Mallarını taşıdığımız adamlar tarafından bize haber verilir. Bizde yol hazırlıklarımızı yaptıktan sonra yolun uzaklığına göre ya akşamdan yada gece yarısından yola çıkıp malları alacağımız yere gideriz. Bizim için yolculuk gece başlar. Çünkü kendi ülkemizde, kendi topraklarımız üzerinde kaçak yaşadığımız, kaçak işler yaptığımızın farkındayız. Ama burası bizim ülkemiz. Yolları da, dağları da bizim. Başkaları gelip bu yolların üzerine biz umut yolculuğuna çıkanların yolunu tutmak için oturuyorlar. O yüzden yol boyunca ağızları bıçak bile açmaz. Çünkü bizi ölüm pusuları bekliyor. Gittiğimiz yolun herhangi bir yerinde yada geri dönüşünde vurulup düşmekte var. O yüzden, hiç konuşmadan etrafa kulak kesilerek yürürüz. Deyim yerindeyse gecenin sesini dinleyerek yürürüz. Bizim hayatımız böyle sınırları eritmekle geçer. Ki bu sınırlar da başkaları tarafından çizilmiş, topraklarımızı, ülkemizi dörde bölen suni sınırlardır. Bunları düşündükçe çıldırmamak elde değil. Ama ne yapabiliriz ki çağa çocuğa bakmak için bir ekmeğe muhtaç olmuş durumdayız. Onların karnını doyurmak için gece gündüz demeden, bizi bu sınırlarda bekleyen binlerce ölüm avcısına aldırmadan gidip geliyoruz. Bu biçimde de olsa onların çizdiği sınırları takmadığımızı, tanımadığımızı gösteriyoruz. Çizdikleri sınırları bazılarımız lastik ayakkabılarıyla, bazılarımız atlarının toynaklarıyla ve bazılarımız da araba lastikleriyle eriterek geçiyoruz. Çizdikleri sınırlar toprağın üzerinde bir formalite olarak kalmaktan öteye gidemiyor. Çünkü yüreklerimizdeki sınırlar onların çizdiği sınırları aşıyor.”

Ömer Piro yaşında, iki evli yedi çocuk babası aslen Güney Kürdistan'ın Ranya kentinden. Daha önce KDP peşmergeliği de yapmış. 16 yıldır sırtla yük taşıyarak kaçakçılık yapıyor. Sırtına vurduğu yüküyle üç gece yol yürüdüğünü belirtiyor. Bütün bunlara ekmek parası

için katlandığını belirten Piro, 88 yılındaki Halepçe katliamından sonra Doğu Kürdistan'a geçmiş, birkaç yıl orada kaldıktan sonra geri Güney Kürdistan'a dönmüş. Hayatını göze alarak üç gecelik yükü sırtında sadece otuz yada kırk dolar kazanmak için taşıyor. Ama Doğu da olduğu gibi Güney'de de bir yaşam imkanı bulamamış. Çünkü Doğudaki yoksulluğun daha beteri Güney Kürdistan'da da yaşanıyor. O yüzden enfaldan kaçarak gidip geldiği yollarda daha sonra kaçakçılık yapmaya başlamış. Birkaç kuruş kazandıktan sonra Güneyde evlenmiş. Ama evlenmesine rağmen yoksulluğu bitmemiş o yüzden de yoksulluğa son vermek için kaçak yollarda kaçak mallarla gidip gelmeye devam etmiş. Daha sonra Doğu Kürdistan'da da evlenerek orada da bir ev kurmuş. O yüzden biri Doğu Kürdistan'da biri Güney Kürdistan'da iki evi var. Her iki ülkede de vatandaşlığı var ama ekmek kazanacak bir işi olmadığı için kaçakçılık yapmaya devam ediyor.

Sırtla yük taşıyıp birkaç kuruş kazanmaya çalışan binlerce Kürt'ten biri de 39 yaşındaki Piranşehir'li Rahim İsmail. Rahim İsmail 39 yaşında ancak onu görenler elli yada altmış yaşında sanır. Çünkü tam yirmi yıldır sırtında yük sınırları geçiyor. Gece gündüz, kar kış, yağmur çamur demeden yirmi yıl boyunca o sınırlarda bir lokma ekmek için yük taşımak Rahim İsmail'i yaşımdan yirmi yıl daha fazla göstermeye yetmişte artmış durumda. Beli bükülmüş, saçları ağarmış Rahim bu işi sırf iki çocuğuna bakmak için yaptığını belirterek şöyle konuşuyor, "Kaçakçılığı atla yapmak ayrı, arabayla yapmak ayrı, sırtla yapmak ise apayrı bir şeydir. Çünkü yükü yük araçları yerine sırtınla taşıyorsun. Bende atla yada arabayla yapmak isterdim. Ama ne arabam nede atım var. Bunlar olmayınca iş başa düşer. Yani atın yerini de arabanın yerini de sırtım almak zorunda kalıyor. Hayatımız bu yollarda geçiyor. Gecelerimiz, gündüzlerimiz bu yollarda geçiyor. Aylarımız, yıllarımız bu yollarda geçiyor. O yüzden bazen iki üç ayda bir ancak evimize uğrayabiliyoruz. Çocuklarımızı ancak o zaman bir yada iki geceliğine görebiliyoruz. O bir iki gecelik görüşmeden sonra yeniden yollara dönüyoruz. Yani kaçığa ve kaçak yollara. Birde her an her yerden çıkabilen ölüme dönebiliyoruz. Böyle bir hayattır sürüyor. Ama her şeyi sırf çocuklarımız için yapıyoruz. Başka hiçbir şey için yapmıyoruz."

Kaçakçılığın yaşı yoktur

Kaçakçılığın, kaçaklığın, kaçakçılık yapmanın yaşı yoktur. Kimliği ve bazen de mezarları bile yoktur. Çünkü hangisinin ne zaman ve nerede vurulduğu bilinmez. Ne zaman ve nerede vurulduğu öğrenilemez

kadar çoktan bedeni yabani hayvanlar tarafından bitirilmiş olur. Sekiz yaşından 80 yaşına kadar insanların, yaşadıkları ekonomik sıkıntı, devlet baskısı ve çektikleri açlıktan dolayı yaptıkları bir iştir. O yüzden kaçakçılarda bu iş atadan babaya babadan oğula geçen bir miras olur. Çünkü şu ana kadar iktidara gelen hiçbir güç onların da insan gibi yaşaması gerektiği, onların da çocuklarına, ailelerine bakmak için ekmek kazanmalarının en doğal hakları olduğunu kabul edip onlara bir iş alanı açmış değildir. Yaşı ne olursa olsun ağız açılan her kaçakçı bu işi sırf ekmeklerini kazanmak için yaptıklarını söyler. Ardından hiçbir insanın bile bile ölüme gitmek istemediği bir doğru olarak kabul edilirse önümüzde duran ölümü görmemize rağmen aç kalmamak, çocuklarımıza ekmek götürmek için olmasa nasıl o ölüme doğru gideriz diye bir de soru sorarlar herkese.

50 yaşında olan ve 20 yıldır aralıksız kaçakçılık yapan Şino'lu Osman Mamalbu soruyu tüm insanların cevaplamasını istiyor ve şunları söylüyor, "50 yaşındayım ve 20 yıldır aralıksız bir şekilde bu sınırlardan gidip geliyorum. Ben bu işe biraz geç başladım. Çünkü daha önce Peşmergelik yapıyordum. O zaman peşmergelik bir iş olduğu için bir işim vardı o yüzden o zamanlar kaçakçılık yapmıyordum. Ama bu işi 8 yaşından itibaren yapmaya başlayanlar var. Bu yollardan babası, dedesiyle gidip gelerek öğrenen yüzlerce insan var. Belki şimdi bizim geldiğimiz bu hatta şu an yaşı öyle küçük olanlar gelip gitmiyor. Ama şu an bile Zelê hattında kaçakçılık yapan yaşları 9 ile 13 arasında değişen yüzlerce çocuk var. Bu çocukların bir kısmının babaları vurulmuş. Ev geçindirme yükü onların omuzlarına yüklendiği için yapıyorlar. Oysa akranları daha kaçakçılık oyununu bile bilmiyorlar. Okullarına gidip geliyorlar. Ama onlar geceler boyu önlerine her an çıkabilecek ölümü düşünmeden kaçak geçiriyorlar. Yazık değil mi bu çocuklara? Yazık değil mi bu insanlara? Neden Kürtlere bu reva görülüyor? Sitem edip duruyoruz. Ama sadece sitem edebiliyoruz. Yani sitem etmek elimizde kalmış. Başka da elimizden bir şey gelmiyor."

Osman Mamal şu an Doğu ve Güney Kürdistan sınırlarında kaçakçılık yapan bir hayatı sürdüren Kürt çocuklarına dikkat çekerken, sınırlarda koyun koyuna yaşayarak büyüyen bir neslin yetiştiğini düşünmekten alamıyor kendini insan. Ve belki onlarda tıpkı babalarından öğrendikleri gibi çocuklarına koyun koyuna büyümeyi öğretecekler...

Kervanbaşı, kaçak başı...

Kaçakçılar başıboş bir şekilde kaçağa gidip gelmiyorlar. Onların tıpkı diğer iş alanlarında olduğu gibi sorumluları var. Diğer iş alanlarında yapılan işe göre sorumlularına isim verilir. Kaçakçıların da yaptıkları işe göre sorumlularına bir ad verilmiştir. Grup olarak en fazla at yada sırtla yük taşımak için gelip gittiklerinden onların sorumlularına ad verilmiştir. Kaçakçıların sorumlularına Kervanbaşı denir. Bu ad tarihi süreç içerisinde de sık sık kullanılan bir addir. Çöllerde Arap bedevileri tarafından develerle yapılan taşımacılığa 'Kervancılık' sorumlularına da 'Kervanbaşı' denmiştir.

Bu gün kendi ülkesinin sınırlarında kaçakçılık yapan kaçakçıların sorumlularına da bu ad verilmiştir. Kervanbaşı olanların görev ve sorumlulukları büyüktür. Çünkü kendisiyle birlikte kaçağa gelen insanların her şeyinden sorumlu tutulur. Mal sahibi malın zamanında yerine ulaştırılmasından tutalım da sağlam bir şekilde ulaştırılmasına kadarki her şeyden kervanbaşını sorumlu tutar. Onunla kaçağa gelen arkadaşları da yük bulmalarından sağlam bir şekilde evlerine dönme ve taşıdıkları yükün kirasını almaya kadarki her şeyden yine onu sorumlu tutarlar. Kervanbaşları kaçakçılarla mal sahipleri arasında bir köprü rolünü oynarlar. Kaçakçıların çoğu malını taşıdıkları insanları tanımaz, onunla ilişkide olan kervanbaşındır ve onları o malları alıp getirmek için götürüp getiren de odur.

Tabii kervanbaşları bunca sorumluluğa boşuna girmezler. Kaçakçıların taşıdıkları yük başına aldıkları paradan belli bir yüzde alırlar, onun taşıdığı yükün ücreti de diğer kaçakçılardan bir kat daha fazla olur. Kervandaki kaçakçı sayısı kervanbaşının etki derecesi ve çevresinin genişliğine bağlıdır. O yüzden kervanlar bazen 300, bazen 500 attan yada sırtçıdan oluşabildiği gibi bazen de 15 yada yirmi at ile sırtçıdan oluşabilir.

Üç gün üç gece at sırtında...

Doğu, Güney ve Kuzey sınırları boyunca birçok noktadan kaçakçılık yapılıyor. Ancak kaçağa gelip giden sadece sınır bölgelerinde yaşayan Kürtler değil. Sınırlardan çok uzak iç bölgelerde yaşayan Kürtlerden de yaşamlarını kaçakçılıkla sürdürenler mevcut. Bunların sayıları sınır bölgelerinde yaşayanlar kadar çok olmasa da azımsanmayacak bir düzeyde. Doğu Kürdistan'ın iç bölgelerinde olan Mahabattan da Güney sınırına kaçakçılık için gelip giden çok sayıda Kürt var. Bunların yol hikayeleri ise daha başka oluyor. Çünkü Mahabattan Güney sınırına at sırtında ancak üç gün üç gecede gelinebiliyor. Üç gün üç gece boyunca İran KDP'sinin merkezi olan MahabattanHacı-Umran sınırına kaçakçılık için gelenlerin kaçakçılık yapmalarının te-

mel nedeni yoksulluk olsa da onun dışında da bazı nedenleri olduğunu belirtiyorlar. Üç gün üç gece boyunca at sırtında kaçak mal almak için MahabattanHacıUmran sınırına gelen Kervanbaşı Halit Bağabani yoksulluk dışındaki nedenlerini şu şekilde açıklarken çok daha önemli bir noktaya dikkat çekiyor, “47 Yaşındayım, 7 çocuk babasıyım. Ben daha önce İran KDP’sinin etkili bir peşmergesiydim. Hareketimiz tasfiye edildi. Hareket tasfiye edildikten sonra bazı peşmergeler gidip devlete teslim oldular. Teslim olanların hepsi bu kez geriye kalan peşmergelerin de tasfiye edilmesi,hareketin kökten bitirilmesi için devlet adına çalışmaya başladılar. Bazıları YNK tarafından Güney Kürdistan’a götürüldüler. Biz bir kısımda ne devlete teslim olduk nede YNK denetimindeki Güney Kürdistan topraklarına gittik. Birkaç yıl kendi başımıza evlerimize yakın yerlerde dağlarda kaçak bir şekilde yaşamaya devam ettik. Zamanla cezalarımız zaman aşımından dolayı affedilince toplumun içine karışmaktan başka çare bulamadık. Ama bu kez geçim sorunu yaşamaya başladık. Cezalarımız affedilmiş olsa da hala devletin gözünde birer hainiz. O yüzden bize herhangi bir iş vermesi de söz konusu olamaz. Bırakalım bizleri normal Kürtler için bile açtıkları istihdam alanı yok. Geçim sıkıntılarımızı aşmak için bizde kaçakçılığa başladık. O gün bu gündür üç gün üç gece at sırtında yürüyerek bu sınırlara gelip gidiyoruz. Güney Kürdistan’a geçen peşmerge arkadaşlarımızda -ki çoğu partimizin merkez üyeleri- orada kaçakçılık yapmaya başladılar. Yani anlayacağınız biz bu doğudan onlar güneyden kaçakçılık yapmaya başladılar. Ülkenin kurtuluşu için verdiğimiz kavgadan ekmek kavgası vermeye düştük. İnsana acı veren de budur. Yani bir zamanlar peşmergelik yaptığın yerde kaçakçılık yapmaya başlamak kadar acı bir şey daha yok...”

Kaçak yolların, kaçak umutların, kaçak sevdaların, kaçak ülkenin, kaçak yüreklerinden eski KDP Peşmergesi Halit Bağabani kaçığa bir kervanbaşı olarak yirmi bir yaşındaki yeğenini de yanında getirir.

Eskiden peşmergeydiler, günümüzde azılı korucu

Kervanbaşı ve Mahabattan üç gün üç gece at sırtında kaçığa gelen Halit Bağabani konuşmaları arasında çok önemli noktalara dikkat çekiyorlardı. Bu önemli noktalardan biri peşmergelikten sonra koruculuğa başlayan eski peşmergelerdi. Bağabani koruculaşan peşmergelerin daha çok PJAK’ın İran’a karşı savaş açmasından sonra İran devleti tarafından aktifleştirildiğine de önemle dikkat çekiyor. Koruculaştırılan peşmergelerin İran da peşmergelikleri döneminde peşmergelikleriyle, koruculaştırıldığı dönemde de koruculuklarıyla ünlü kişiler olduğunu belirten Bağabani şunları söyledi, “Yıllarca bu dağ-

larda birlikte peşmergelik yaptığım bazı arkadaşlarım şimdi korucu olmuşlar. Gerçi zaten devlete teslim oldukları ilk gün böyle bir şey olacakları belliydi. Ama ben bu kadar da ileri gideceklerini düşünmüyordum. Çünkü korucu olanların hepsi şimdi korucubaşı ve devletle birlikte Kürtleri öldürmeye çalışıyorlar. Bazıları birlikte peşmergelik yaptıklarımdır bazıları da yine peşmergedir ama birlikte kalmamışız. Devlete teslim olduktan sora korucu olan eski peşmergelerin başında HasilêŞêd, Hüseyin Papir, Mamendê Sor, Ebu Sêzde gibileri geliyor. Bu EbêSêzde'ninhikayesi ise daha ayrı bir şeydir. Ebu Sêzde denmesinin nedeni, hareket tasfiye sürecine girdiğinde bu bir gece on üç peşmerge arkadaşını, arkadaşımızı öldürerek gidip devlete teslim oldu. O yüzden o günden bu yana adı Ebu Sêzde yani on üç babası olarak kaldı. Bunlar şimdi yanlarına çektikleri çok fazla adları bilinmeyen peşmergelerlePJAK'a karşı savaşıyorlar. Yine devletle birlikte geceleri bizi vurmak için pusu atıyorlar. İşte bu yüzden insan nereden nereye diye sormadan edemiyor”

Sınıra Yirmi Beş Yeni Karakol

Daha önce peşmegerlik yapıp şimdi kaçakçılık yapan Doğu Kürdistanlı Kürtlerden biri de Şino'lı Nasır Serdeşti.

Serdeşti evli ve iki çocuk babası ve otuz beş yaşında. Serdeşti yirmi yıldır kaçakçılık yapıyor. Yani çocuk yaşta kaçakçılığa başlamış. Serdeşti'nin ailesinin birçok üyesi KDP peşmergeliği yapmış, kendisi de dört yıl kadar İran KDP'sindepeşmerge olarak yer almış. Ailesinden KDP saflarında dört kişinin şehit düştüğünü söylüyor. Serdeşti, amcalarından birinin yirmi yedi yıl KDP peşmergeliği yaptığını, tasfiyeden sonra beş yıl İran cezaevlerinde yattığını, cezaevinden çıktktan sonra da kaçakçılığa başladığını söylüyor.

Serdeşti kaçakçılık yaptığı yirmi yıllık süre içerisinde sayısını hatırlamayamadığı kadar pusuya takılmış. Bu pusuların hiç biri canını almaya yetmemiş ama canın yongası olan malını alıp götürmüşler. Çünkü bu pusularda bu güne kadar dört tane atını yitirmiş. Dört atın dört bin dolar olduğunu belirten Serdeşti,ZelêdenKelareş'e kadar yaklaşık 150 km'lik sınır boyunca kaçakçılık yaptığını söylüyor ve 2007 yılından bu yana bu sınırlar boyunca İran devleti tarafından yirmi yeni askeri karakol yapıldığını belirtiyor. Yapılan karakolların PJAK'ın İran devletine karşı direnişe başlamasından dolayı yapıldığını belirten Serdeşti “Zelê'denKelareş alanına kadar olan yaklaşık 150 km'lik sınır hattının her yerinde kaçakçılık yaptım. Ki kaçakçılık öyle tarihi yeni olan bir şeyde değildir. Yani son birkaç yıldır başlayan bir olay değildir. Benim dedemin döneminden kalma bir şeydir. Kısacası

Kürdistan'da suni sınırlar çizildiği gündən bu yana yapılan bir şeydir. Eskiden sınırlar o kadar ciddi tutulmuyordu. Yani bu belirttiğim hat boyunca ki bu günlerce yol yürüyüşü demektir, toplam on tane İran karakolu bulamazdım. Ama son iki yılda sadece yirmi karakol yaptılar. Önce sınır boyunca bir duvar yapmak istediler. Ama başarılı olmadılar. Yani yapmaları mümkün olmadı. Duvardan sonuç almayınca karakol yapmaya, bununla birlikte geçici tutulan tepelere ağırlık vermeye başladılar. Bu karakolları PJAK gerillaları için yaptılar. Ama gerillalar için olduğu kadar biz kaçakçıların yollarını da kapatmak için yaptılar. O yüzden eskisi kadar kaçakçılık yapılamıyor. Zaten İran devletinin gözünde gerillalarla bizim aramızda hiçbir fark yoktur. Çünkü onun sorunu sadece gerillalarla değil, tüm Kürtlerledir." Diyor.

Eskiden bizde silahlıydık...

14 yaşında kaçakçılığa başlayıp 15 yıldır aralıksız kaçaklık yapanlardan biri de yirmi dokuz yaşında evli iki çocuk babası Şino'lu Seyit Abdullah. Seyit çocuk yaşta kaçaklığa başlamış şimdi kervanbaşı ve kervanı en kalabalık kervanbaşlarından biri. Zira Kervanında yetmiş at var. Kervanında onunla kaçağa gelip gidenlerden üçü kardeşi. Seyit Abdullah Kuzey Kürdistan'ın iç bölgelerinden günlerce at sırtında kaçakçılık için Doğu ve Güney Kürdistan'a gelip gittikleri günleri hatırladığını söylüyor. Kuzey'in iç bölgelerinden kaçakçılık için gelenlerin silahlı gruplar halinde gelip gittiklerini belirten Seyit Abdullah yakın bir döneme kadar kendilerinin de silahlı bir şekilde kaçakçılık yaptıklarını belirtiyor. Son yıllarda artık silahsız gelmeye başladıklarını belirten Seyit Abdullah silahsız gidip gelmeye başlamalarının nedenlerini şu şekilde sıralıyor, "Eskiden tıpkı Kuzey Kürdistan'ın iç bölgelerinden silahlı bir şekilde gelip giden kaçakçılar gibi bizde silahlı bir şekilde kaçakçılık yapıyorduk. Daha beş yıl öncesine kadar da silahlı gelip gidiyorduk. Ama artık silahlı gelip gidemiyoruz. Çünkü devlet kendi adamlarını bizim içimize kadar sızdırdı. Öyle oldu ki şu an ben kardeşime bile güvenemiyorum. Silahlı gelmemiz durumunda onun bile biz daha sınırı geçmeden bizi yakalatabileceğini düşünüyorum. Yani İran devleti o denli bizim toplumla oynadı demek istiyorum. Bir ailede kardeşlerin bile artık birbirine güvenememesi o toplumun iliklerine kadar parçalanması demektir. Toplum olarak birbirine karşı güvensiz hale gelmesi demektir. Ne yazık ki İran devleti bu konuda Doğu halkımız açısından şu ana kadar büyük bir sonuç elde etmiştir, itiraf etmek zorundayım."

Seyit Abdullah silahsız gelmeye başlamalarından sonra yollarına atılan pusuların çoğaldığını, öldürülen arkadaşlarının sayısının da birkaç kat arttığına dikkat çekiyor. Zira silahlı geldikleri günlerde pusuya girmeleri durumunda çatışarak kendilerini koruduklarını, askerlerin üzerlerine gelmeye cesaret edemediklerini belirtiyor.

Sınırlarda tükenen hayatlar...

Seyit Abdullah sınırlarda takıldıkları pusularda vurulan arkadaşlarından söz ederken gözleri doluyor. Çünkü her yıl onlarca arkadaşının bu sınırlarda silahsız ve savunmasız bir şekilde bir lokma ekmek için vurulması yüreğini incitiyor. Birde elinden bir şey gelmediğini düşününce daha fazla etkileniyor. Çünkü sonuçta bu sınırların kaçağı olarak yaşıyor ve arkadaşlarının yoluna çıkan ölüm bir gün onunda yoluna çıkabilir. Onun çocukları da tıpkı arkadaşları gibi yetim kalabilir.

Seyit Abdullah her yıl ömürlerin tükendiği sınırlarda onlarca kaçakçının öldürüldüğünü ancak bunların yalnızca birkaç tanesinin kamuoyuna yansıdığını belirterek geçmiş yıllara ilişkin şu korkunç rakamları veriyor, “İki yıl önce yani 2007 yılında sadece Piranşehir sınırında 39 kaçakçı öldürüldü. Yine 2005 yılında sadece Serdeşt sınırında 96 kaçakçı öldürüldü. Kaçakçılık yaptığım 15 yıl içersinde sadece Piranşehirden 200’e yakın kaçakçının öldürüldüğünü biliyorum. Bunlar aklıma gelenler. Verdiğim rakam sadece bir kentin sınırında öldürülen kaçakçılara ilişkindir. İnsan kaçakçılık yapılan bütün noktalarda öldürülen kaçakçıların sayısını düşünmek bile istemiyor. Ama ne yazık bunların sadece birkaç tanesi kamuoyuna yansıyor. Dünyadan habersiz bir şekilde bu sınırlarda her yıl bir lokma ekmek uğruna tükenen yüzlerce yaşamdan dünyanın haberinin olmaması insanı üzüyor.”

Seyit Abdullah’ın Kervanında üç kardeşinin olması kaçak yüreğine bir gün mutlaka büyük bir acının düşeceğini gösteriyor. Hiç birlikte pusuya girdiniz mi? diye sorduğumda Seyit Abdullah bakışlarını kaçırıyor, yerine ağabeyi Seyit Ahmet konuşuyor “Evet birlikte birçok pusuya düştük. Ama Allaha şükür hepsinden can vermeden kurtulduk. Yine her zamanki gibi olan mala oldu. Birinde atımız, birinde yükümüz, birinde öteberimiz ele geçti. Şu ana kadar canımızı kurtardık. İnşallah bundan sonra da böyle olur. Bir şey daha söylemek istiyorum. Seyit Abdullah bizim kervanbaşımız ama dördümüzün en küçüğü. Herhangi bir pusuya düştüğümüzde üçümüzün de düşündüğü oluyor. Çünkü en küçük kardeşimizdir. Zaten evden çıkarken de anemiz onu bize emanet ediyor. Onu sağ anamıza götürmekte bizim

görevimiz oluyor. Ama oğulun babayı, babanın oğlu bırakıp kaçmak zorunda kaldığı pusuları yaşıyoruz. Kaçak böyle birşey. Bazen baba oğula, oğul babaya sahip çıkamayabiliyor.”

Kaçğa yolculuk, umuda yolculuk olmuş...

Kaçakçıların anlattıklarına göre tarihi Kürdistan’ın parçalanmasının ardından çizilen suni sınırlarla başlayan kaçakçılık İran devletinin Kürtlere yönelik uyguladığı politikalar yüzünden günümüzde Doğu Kürtleri için kaçğa yolculuk umuda yolculuğa dönüşmüş. Çünkü okuyanı da okumayanı da ekmek parasını kazanacak bir iş bulamıyor. Birçoğu de henüz çocuk yaşta evlendirildiği için erken yaşta da ev geçindirmekle yükümlü hale geliyor. Doğuda ekmek kazanmanın tek kapısı olarak kaçakçılık bırakılmış. İsteseler de istemeseler de sistemle bütünleşme noktasında çok ciddi sorunlar yaşadıklarını belirten yirmi altı yıllık kaçakçı kırk altı yaşındaki Mehmet Emin Talana şunları söylüyor, “Bize ekmek kazanma kapısı olarak bir tek bu kalmış. Yani nereden çıkacağı belli olmayan bir ölümü göze alarak dağ yollarından kaçğa gelmek bizim için adeta bir umut kapısına dönüşmüş. Buda olmasa herhalde açlıktan öleceğiz. Genelde şimdiye kadar hiç kimse açlıktan ölmemiş deniliyor. Ama ben bizim öleceğimize inanıyorum. Bir gün bir yerde vurulup öleceğimizi de biliyoruz. Ama başka çaremiz yok.”

Emin Talana’nın altı çocuğu var. Şimdilik hepsi okuyor. Okulu bitirseler bile bir iş bulamayacakları için onların da er yada geç bir gün kaçaklığa başlayacaklarını biliyor. Ama kendisinin yaşadıklarını çocuklarının yaşamasını istemiyor. O yüzden şimdiden kaçakçılık yapmalarına izin vermiyor. Ömrünün sonuna kadar onlara bakmaya kararlı. Ama ömrünün nerede ve ne zaman biteceğini kendisi de bilmiyor. Talana’nın başından çok şey geçmiş. Sınırların kaçakçılık yapılan her yerinden kaçğa gelip gitmiş. Bu yirmi yıl içersinde 12 kez pusuya düşmüş. Altı sefer yükü yakalanmış. Beş tane atı öldürülmüş. Ve birçok arkadaşı yanı başında vurulmuş. Yaşadığı bu acıları hiç kimsenin yaşamasını istemiyor ama başka çaresi olmadığı için kendisi yaşamak zorunda kalıyor.

Kürtlerin acı kaderi kaçak doğmak, kaçak ölmek...

Kaçak doğmak, kaçak yaşamak, kaçak ölmek, kaçak sevmek, kaçak yaşamak, kaçak yollardan yürümek ve kaçakça ekmek kazanmak Kürtlerin acılı kaderi olmuş durumda. Bu daha çok sınır boylarında yaşayan Kürtler için geçerli bir şey. Zira yaşadıkları süre boyunca ve yaşadıkları ülkede hep geçim sorunlarıyla karşılaştıkları için kaçakçılık yapmaktan başka çareleri kalmıyor. Bu iş sadece kendileriyle sı-

nırlı kalmıyor. Çünkü onlar dedelerinden babalarından devraldılar ve kendilerinden sonra da çocuklarına devredecekler.

Kaçakçılığın atadan babadan devir alınan bir geçim kapısı olduğuna 23 yaşındaki evli ve bir yıldır kaçakçılığa başlayan Rahman Kadiri en iyi örnek. Kadiri bir yıl önce evlenmiş ve bir tanede çocuğu olmuş. Altına girdiği bu yükümlülük onun geçim kaynağına da bir çözüm bulmasını gerektirmiş. Kadiri evlendikten sonra iki yıl boyunca aralıksız iş aramış. Herhangi bir iş bulamayınca boynunu eğip babasının atıyla bir yıldan beridir kaçığa gelip gitmeye başlamış. Kadiri-nin çocuğu şimdi bir yaşında.

Başkalarına boyun eğip bir lokma ekmek kazanmaktansa bu sınırlarda ömrünü tüketerek çocuğuna helal mama içirmeye çalıştığını belirten Kadiri şunları söylüyor, “Yaptığım iş için kendimle gurur duyuyorum. Çünkü hiç kimsenin minnetiyle yaşamıyorum. Çocuğuma minnetin parasıyla mama almıyorum. Alnımın teri ve koltuğumdaki kefenimle gelip geçtiğim yollardan kazandığım parayla onu büyötmeye çalışıyorum. Bu güzel bir şeydir. Ama daha çocuğum beni tanıyacak yaşa gelmeden bir pusuda vurulabileceğimi düşününce kötü oluyorum. Daha beni tanıyacak yaşa gelmeden ona kaçakçılığı devrederek göçüp gitmek korkutuyor beni. Tek korkum budur. Başka da bir şey düşünmüyorum.”

Kadiri kaçakçılıkla kazandığı parayla büyötmeye çalıştığı çocuğuna iyi bir gelecek hazırlayamamasının yüreğindeki sıkıntısıyla konuşuyor. Kadiri’nin bu sözleri Kürtlerin acılı yazgılarının ifadesi oluyor. Ve gerçekten de belki bir gün çocuğu onu tanıyacak yaşa daha gelmeden o bir pusuda vurulup gidecek. Kim bilir vurulurken çocuğuna aldığı mama da yanında olacak. Ve oda bir kaçak mal olarak onu vuran devlet güçlerinin eline geçecek.

Kadınlar ve çocuklar gelecek acı haberi bekler...

Kaçakçılar hayatlarını, özlemlerini, sevgilerini, kaygılarını, korkularını heybelerine koyarak yola çıkarlar. Geride kalanlara ise daha büyük korkular bırakırlar. Onlardan geriye kalan eşleri, sevgilileri, çocukları, anaları ise onlardan gelecek acı haberi beklemeye başlarlar. Kaçakça yaşanan ölkemin kaçak insanların hayat hikayelerinin en önemli parçalarından biride geride kalanların yaşadıkları acı, ızdırıpve korkulardır. Geride kalanların payına hep hüzn düşer. Çünkü onlar her an gelebilecek acı haberi bekleyerek yaşarlar. O yüzden ölümlerini koynuna alarak yola çıkan eşleri, babaları, sevgilileri, kardeşlerinden daha çok onlar acı çekerler...

Kaçak hayatların hazin hayat hikayesidir bu. Daha doğrusu hayat hikayelerinin küçücük bir kesitidir. Çünkü bu hayatlardan herhangi birinde birçok hikaye vardır. Ama ne yazık ki hikayelerinin baş aktörü acıdır. Zira bu hikaye sadece acı üzerine kuruludur...

Çünkü her şeyine ölümün damgasını vurduğu bir hikayedir...

\*\*\*

## KÂĞITTAN GEMİ...

Yılda birkaç kez daha önceki yıllarda çektiğim yada çekilen fotoğraflara bakarım. Bunu daha çok gecenin bana tuzak olmaya başladığı günlerde yaparım. Oysa gece kutsal bir zaman dilimidir gerillada. Gece yola çıkma zamandır. Gece uzun yolculuklara başlama zamandır. Bir gecede bir de yağmurda çıkılır yollara, yolculuklara. Gece yaşama başlama zamanıdır gerillada. Ama nedense bana bazen birer tuzak olur geceler. Kanayan yaralarımın zamanı olur. Yüreğimin burkulduğu, canımın yandığı zaman olur. Zapt edemediğim özlemimin başını alıp gitme zamanı olur. Hayatımın çekilmez anları olur. Dokunsan gözlerimden yaşlar boşalır. İşte o an başlarım geçmişi, geride bıraktığım günleri, yılları, ayları, paylaşımları anmaya ve sayıklamaya. Ve uzanırım yılların ve yolların gerisinde bıraktıklarına...

Fotoğraflarla yolculuk ve sayıklamak

Bu günlerde yine geceler bana bir tuzak gibi gelmeye başladı. Karanlıktan korkmaya başlıyorum yine bu günlerde. Geceler bir karasaban gibi üstüme üstüme geliyor. Oysa yıllarca yürümek için karanlık geceleri bekledim. Halkımın dağlı çocuklarıyla güzel anlar geçirmek için karanlık geceleri bekledim. Dağlılarla yürümek, konuşmak, özlemek, sevmek, hasret çekmek için karanlık geceleri bekledim.

Dağlılarda hayat gece başlar. Çünkü hepsi firaridir. Özgürlüğün kavgasını firari gecelerde verirler. Karanlık gecelerde tutuşurlar kavgaya. Bende bir dağlı olarak, dağlılarla yaşayan biri olarak hep bunu yaşadım. Ne iyi ki bunu yaşamışım, bunu yaşamaya karar vermişim diyorum. Ama gel gör ki bazı gecelerin bana tuzak olmasından bir türlü kurtulamıyorum. Görmek için can attığım sevdiklerimi göremeyince, 19 yıllık bu uzun yolculukta bedenimden düşen parçaları hatırlayınca öyle oluyorum işte. Hani derler ya insan büyüdükçe daha duygusal olur. Yüreği daha fazla yufkalaşır. Daha fazla acıya dayanamaz olur. Doğruymuş. Çünkü ben kendimden biliyorum.

Oysa ben hala büyümедim. En azından ben büyüdüğüme inanmıyorum. Hala içimdeki çocuk büyümедi. Ve hala bazen işaret parmağımı ağızıma götürerek şaşıyorum bazı şeylere. Hala çocukça sevinçleri yaşıyorum. Heyecanlanıyorum. Özlüyorum ve ağlıyorum. Ama birde yıllar var. Geride bıraktığım yıllar, öyle normal geçmeyen yıllar. Her biri on yıla bedel yıllar. Onların omuzlarıma yüklediği yük var. Yüreğimde sahiplerine ulaştırmak için devraldığım emanetler var. Beni duygusallaştıran bunlar. Gecelerin bana tuzak olmasına ne-

den olan budur. İşte bütün bunları düşünerek sayıklıyorum bu günlerde. Özlediklerimi sayıklıyorum. Sevdiklerimi sayıklıyorum. Göremediklerimi sayıklıyorum. Gülüşleri gözlerimin önünden bir türlü gitmeyen, gitmek bilmeyen ülkemin güzel çocuklarını sayıklıyorum. Onların düşlerini, hayallerini sayıklıyorum. Sayıklayarak onlara doğru geride bıraktığım yıllara uzanıyorum. Bende kalan emanetleri fotoğraflarla bu yolculuğu sürdürüyorum. Ne kadar da güzel gülüyorlar. Ne kadar da güzel bakıyorlar. Ve ne kadar da güzel oynuyorlar bütün oyunları...

Bu yılların gerisine uzanan yolculuklarımda bana en çok fotoğraflar eşlik eder. Yıllar önce çektiğim fotoğraflar. Yada Halil'in çektiği fotoğraflar. Dün akşam yine hava kararır kararmaz boğulacak gibi oldum. Gece yine bana bir tuzak gibi gelmeye başladı. En son ne zaman ağladığımı hatırlamaya çalıştım. O an iki damla yaş döküldü gözlerimden. Biri gecenin hüznünü diğeri ise yalnızlığını anlatıyordu. Ağlamayalı uzun zaman olmuştu. Ağlamak, ağlayabilmek hala, ağlayacak kadar güçlü olduğumu gösteriyordu bana. Çünkü ağlayabilmek için güçlü olmak gerekir. Güçlü olanlar ağlayabilirler ancak. Zayıf olanlar ağlayamazlar. Ağlasalar bile gizli gizli yaparlar bunu. Buda onların ne kadar güçsüz olduğunu gösterir. Gözyaşları saklamak için değildir.

Tuzak gibi gelmeye başlayan geceden kurtulmak için yine fotoğraflarla yılların gerisine uzandım. Bir fotoğrafa kadar iyi gidiyordu. Ne olduysa o fotoğraftan sonra oldu. O fotoğrafa çakılı kaldım. Bir türlü onu geçemedim. Fotoğrafi ne zaman ve nerede çektiğimi hatırlamıyorum. Büyük bir ihtimalle de ben çekmemişim. Fotoğraftaki Kürt çocuğunun, Kürt gencinin, Kürt gerillasının adını ve kim olduğunu bilmiyorum. Şu an yaşayıp yaşamadığını da, kaç yaşında olduğunu da bilmiyorum. Ama belli ki yaşı ne olursa olsun hala çocukluğunu unutmamış. Çocukluk oyunlarını unutmamış. Ve savaştan, devlet güçlerinin askeri operasyonlarından, uçak saldırılarından, havan ile top atışlarından fırsat buldukça çocukluk oyunlarını oynamaya devam etmiş. Kürdistan'ın herhangi bir dağından geçen küçük bir derenin önüne oturmuş kağıttan yaptığı gemiyi yüzdürüyor. Belki denizi ve gemiyi hiç görmemiş. Belki de filmlerde görmüş. Ne kadar da mutlu görünüyor. Yüzünde gülücükler açmış. Gözleri yüzen gemide. O gemiyi yapmak için kağıdı nereden bulmuş merak ettim. Çünkü Kürdistan dağlarında kağıt bulmak kolay değildir. Çünkü sadece dağ ve dağlılar bırakıldı Kürdistan dağlarında. Kadınlar, çocuklar, erkeklerin hepsini evlerinden dışarıya atıp yabancısı oldukları diyarlara sürdü-

ler. Gazete kâğıdını bulmak daha da zordur. Çünkü gelen yok giden yok, dağın çocukları dışında yaşayan da yok. Nereden bulursun gemi yapmak için kâğıdı. Ama nereden bulmuşsa bulmuş ve güzel bir gemi yapmış kendine. Ben çocukken denizi de, gemiyi de gördüm. Bende çocukken kâğıttan gemi yapıp yüzdürdüm. Uçak yapıp uçururdum. Belki çok fazla büyümedim ama oyunlarıma yeni ve daha ciddi oyunlar eklenince zamanla bu oyunları unuttum. Şimdi yeniden hatırladım.

Fotoğraftan sonra bende bir gemi yaptım

O fotoğrafa bakıp saatlerce düşündükten sonra bende kâğıttan bir gemi yaptım. Çocukluğumda da yapardım. Bu dağların çok uzak bir yerlerinde yaşayan güzel bir arkadaşşıma buda bir dağlının hediyesidir diyerek vermek için.

Katlayıp cebime koydum. Bir gün ona vermek için bir hamaylı gibi koynumda taşıyorum. Bir tane de fotoğrafta gördüğüm dağın o güzel çocuğu için yapacağım. Bir tanede kendim için.

Büyüdük ve çok büyük insanların yapacağı işleri yapıyoruz belki. Ama yinede bir yanımız hep çok ve öyle kalması gerekiyor.

Çünkü çocukluğunu unutmak kirlenmektir.

Çünkü çocukluğunu unutmak kendine ihanettir. Gelecek hayallerine ve düşlerine sırt dönmektir. Kaygıyla, hesapla yaşamaktır. Zira bir çocuklar kaygı ve hesapla yaşamazlar. Çünkü geçmişleri yoktur. Geçmişleri olmayanlar kaygıyla ve hesapla yaşamazlar.

Eğer kâğıttan gemi yapıp yüzdüren dağın o yiğit, cengaver ve güzel çocuğu hala yaşıyorsa, oda şu an benim gibi omzunda silah dağ yollarında yürüyor olmalı. Bir dağdan bir başka dağa, bir vadiden bir başka vadiye, bir patikadan bir diğerine geçiyor olmalı. Belki de hala kâğıtbulabiliyorsa uçak saldırıları, havan ve top atışlarından fırsatı oluyorsa tıpkı fotoğrafta görüldüğü gibi mutlu ve yüzünde gülücükler saçarak gemi yapıp yüzdürüyordur. Tıpkı fotoğraftaki gibi gemisi yüzüp ondan uzaklaşırken gülerek arkasından bakıyordur.

Onu göremesem bile bir gün olur da kâğıt bulursam bir gemi yapıp yüzdüreceğim ve arkasından bakıp güleceğim. Belki gülüşüm onun gibi utangaç olmayacak. Ama güleceğim. Bundan sonra tıpkı onun gibi savaştan, uçak, havan ve top saldırılarından fırsat buldukça hep kâğıttan gemi yapıp yüzdüreceğim. Eskiden boncuktan kuş yapıp sevdiklerinin pencerelerine bırakırlardı. Belki hala yapanlar da vardır. Olurda bir gün yüzünde gülücükler saçarak gemi yüzdüren dağın çocuğunu görürsem bende ona bir gemi yapacağım. Ağız dolusu gülecek kâğıttan gemi yüzdürürüz belki...

Gecelerin bazen bir tuzak haline geldiği bu günlerde, bu geceler de işte bunları sayıkıyorum. Birde her zaman olduğu gibi  zlediklerimi...

Sevdiklerimi.

Gerçek hayaller ile düşlerimi,bu halkın güzel çocuklarının bana emanet ettikleri hayalleri ve düşleri sayıkıyorum...

Emanetlerini yarınlara taşıyacağıma söz verdiklerimin isimlerini...

## KARANLIK GECELERİN KORKUSU VE CİNLERİN DÜĞÜNÜ...

Geçen gün kaldığımız kamptan çıkıp baharın gelişini izlemek, vadilerden bazen bulanık, bazen berrak tıpkı hayatımız gibi akan suların sesini dinlemek, geri dönen göçmen kuşların havada dans ederek uçuşlarını, cıvıltılarını dinlemek, yeşeren hayatın toprak altından fışkırışını görmek, patlayan pınarların soğuk sularından içmek, zirvelerde kalan karlara uzaktan bakmak için bir başka kampa gitmeyi düşündüm.

Ancak nedense bunu düşündüğüm akşam çocukluk günlerimde yaşadığım karanlık korkularım geldi aklıma. Neden böyle bir günde aklıma geldiğini düşünüp durdum. Oysa yıllardır dağlarda, dağlılarla ve bir dağlı olarak yaşıyor, geceleri karanlığın içine akarak, gecenin siyahının içinden geçerek güne çıkıyordum. Her karanlık gecenin ardından yeni sabahlara çıktım. Bunun gibi daha bir sürü şey düşündüm. Ama her zaman olduğu gibi hayat yoluna çıktığım günden bu yana hatırladığım hayatımın en mutlu, en güzel ve geçmişisi olmadığı için gelecek kaygısının taşınmadığı çocukluk günlerime gitmekten kendimi alamadım. Zira hala hepimiz azda olsa içimizdeki çocuğu yaşıyoruz. O çocuk olabiliyoruz zaman zaman ve çok fazla ondan vazgeçmeyi de düşünmüyoruz. En azından ben böyleyim.

Aslında ben oldum olası hep karanlıktan korkmuşumdur. Karanlıklar hep beni içine çeker hissini uyandırmıştır. Şimdi bile karanlık geceler olduğunda, gecenin siyahı içine her akışımızda karanlıktan korktuğum günler gelir aklıma. Bu yüzden her karanlık gecede mutlaka çocukluğuma doğru bir yolculuğa çıkarım. Nede olsa değişen, gelişen sadece biz, bizler olmuştur. Karanlık yine eskisi gibi olduğu yerde duruyor. Büyüdüğüm yerde çok fazla karanlıkla haşır neşir olduğum söylenemez. Ama yinede geceleri bazen kendi başına gidip bir bardak su alıp gelmek gerekirdi. Bazen elektriklerin kesildiği bir ana bunun denk gelmesi karanlık korkularımı dışa vururdu.

Hayat gözyaşı vadisi gibi, olduğu yerde durmuyor. Bu vadinin içinden geçerek büyüyor insan. Bende bu vadinin içinden geçerek büyüyordum. Büyüdükçe karanlık korkumu da yeniyordum. Ancak karşıma yeni karanlıklar çıkıyordu. Çocukluk günlerime damgasını vuran, çocukluk anılarım, gençlik hayallerim üzerinde etkili olan karanlıklardan biri de 12 Eylül karanlığıydı. 12 Eylül'ün karanlık günleri, karanlık kentleri, karanlık kasaba, köy ve mahalleriydi. Çünkü 12 Eylül sabahı memleketim olan Amed'in Bağlar semtinin dört yolunun ağzına yerleştirilen panzerin hala orada olduğunu duyuyorum.

Bu düşünceler karmaşası içinde yolculuğumu ertesi güne bıraktım. Zaten isteseydim de akşamdan yani gecenin siyahının hükmü sürdüğü, her yeri siyahının hükmünün altına aldığı bir zamanda çıkıp gitmezdim. O yüzden ertesi güne bıraktım.

Sabah yine dağlıların her gün bir tören havasında yaptıkları roj baş sesleriyle uyandım. Yıllarca da duysan, bir ömür boyu duysan rahatsız olmayacağın ve kulağa hoş gelen bu sözcüklerle uyandım. Güne hayata yine her zaman olduğu gibi bu sözlerle başladım. Kulağa hoş gelen ve hiç rahatsız etmeyen bu sözler, bu sözleri duyuran seslerle anlam bulur. Çünkü biz dağlıların ömrünün ilk ve son durakları dağlardır. Belki insan ömrünün çeşitli durakları vardır -ki vardır da- ama bu bizim hayatlarımız için geçerli değildir. Zira biz dağlardan öncesindeki hayatı, ömür saymıyoruz. O yüzden de bizim ömrümüzün ilk ve son durağı dağdır, dağlılarla olan hayattır ve dağlıların dağlardaki hayatıdır. Bundan sonraki durak toprakla buluşmadır. Toprağın bağrına kendini bırakmaktır. Ananın kucasına bırakır gibi kendini toprağın kucasına bırakmaktır.

Kahvaltımı yaptıktan sonra akşam düşündüğümü gerçekleştirmek yani yolu birkaç saatte olsa, biraz uzakta olsa bir başka kamptaki arkadaşlarımı görmek için yola çıktım. Bahar ayları olmasına rağmen hava açık ve gökyüzü masmaviydi. Yöre halkının dilindeki adıyla ŞağKovi, gerilla dilinde ise Şekif olan dağ bütün heybetiyle karşımda duruyordu. Dorukları hala karın işgali altındaydı. Vadiden başlayıp eteklerinin yarısına kadar olan kısmı yeşilin farklı tonlarıyla baharı yaşarken, yarıdan yukarısı ise kara kışı yaşıyordu. Kalemle çizilmiş bir tablo gibiydi. Gökyüzünün maviliği adeta doruklarında kayboluyordu. Gökyüzünün berrak, duru ve engin maviliği insanın yüreğine işliyordu. Dağların doruklarından birer koşu taşı gibi hızla giden ve vadilerin derinliklerinde buluşan derelerin indiği yamaçlardan yürüyordum. Baharın ve hemen alt tarafımdaki vadiden geçen suyun sesini dinleyerek yürüyordum. Su özgürlük türküsünü söylüyordu ve bende vadi boyunca suyun çağıldığı özgürlük türküsünü dinleyerek yürüyordum. Yol bizimdi yolcuları da bizlerdik. Bu yollar bizsiz, bizlersiz olamazdı. Bizden önce kimler geçmişti bu yollardan, bu patikalardan. Kimlerin bakışları, gülüşleri sinmişti bu patikalara. Kimlerin mekap izleri düşmüştü bu patikalarda. Her adımımı tarihe düşmesini istediğim bir not, yazılmasını istediğim bir kelime, his edilmesini istediğim bir duygu gibi atıyordum. Bu adımların buza yazılmış yazı gibi değil, tarihin sayfalarına yazılmış kalıcı yazılar olmasını istiyordum. Ağaçların köklerinde, kayaların kovuklarında, boğaz-

ların kuytuluklarında gizli tarihin sayfalarına yazılmasını istiyordum. Zaten böyle bir tarih için yürümüyor muyuz? Adımlarımızı sıklaştırmıyor muyuz? Geleceğe adım atar gibi atmıyor muyuz? Gelecek düşleriyle yürümüyor muyuz?

Yaklaşık iki saatlik yolun sonunda üç ana vadi ile doruklardan inen ve kar suyu taşıyan yüzlerce vadiciğin buluştuğu yerde vadiye ulaştım. Vadinin üst tarafında ve bulunduğum arazinin orta yerinde, Şekiftenfırlamış bir yumruk gibi vadinin içine doğru uzanan tepecik o kadar güzel görünüyordu ki kendi kendime oraya çıkıp oturarak baharı izlemek gerekir dedim. Dedim demesine ama suyu nasıl geçecektim ki. Bir saatlik uğraştan sonra suyu geçtim. Tepeye doğru tırmandım. Güneş bir hayli yükselmişti. Işıkları doruklardaki kar tanelerini parlatıyordu. Çıkıp oturdum. Tepeden baharı seyrediyordum. Baharla birlikte canlanan yeni yaşamı, uyanan toprağı izliyordum. Her geçen saniye topraktan biten yeni bir yaşama tanıklık ediyordum.

Cinler düğün yapıyordu

Kemiklerime işleyerek kışın uyusukluğunu üzerimden almaya çalışan güneş ışınları altında oturup baharı izlemeye başladım. Baharı izlemek için oturmama bile gerek kalmamıştı. Çünkü ben zaten ayaktayken, yürürken, sağıma soluma bakarken baharı izlemeye dalmıştım bile. Zaten son zamanlarda o kadar çok dalıyordum ki... Nede olsa bahar gelmişti ve baharın gelişyle yeniden anılar canlanıyordu. Her ses, her kıpırdanış, her titreşim, bir anımı, her anımda bir yada birkaç arkadaşımı hatırlatıyordu. Bu dalmalar hayra alamet değil ama ne yapayım. Dağ ve dağlıların yaşamının bir parçasını da geçmişe kutsal bir yolculuk olan bu dalmalar oluşturur. Bir ara gözlerimin önünden sinekler uçuşur gibi oldu. İçimden sinekler değil de kelebekler olsaydı daha güzel olurdu dedim. Ama henüz kelebek mevsimi ve iklimi değildi. Ateş böceklerinin olmasını istemek daha da hayalcilik olurdu. Çünkü onlar sadece mayıs ayında olurlar. Mayıs da daha çok vardı. Birkaç saniyelik bu düşüncelerden sonra gözlerimin önünden uçuşanların sinekler değil kar taneleri olduğunu fark ettim. Aslında oldukça ilginç bir şeydi. Tepemde ışınlarıyla bedenimi yıkayan ve iliklerime kadar beni ısıtan kocaman bir güneş vardı. O güneşte karın yağması normal bir şey değildi. Bu hayra alamet bir şey değildi. Nede olsa hala ülkemde savaş sürüyordu. Ve bizde bu savaşın en orta yerindeydik. Uçakların gelip kamplarımızı vurmadığı gün yok gibiydi. Her yer ve her şey bahar kokuyordu. Ama güneş ve kar yağışı durumu bir arada yaşanıyordu. Bunu bir şeye yormam gerekirdi. Belki doğanın bir güzelliğiydi, belki de yasalarından birini iş-

letiyordu. Ama insanların yaşamında bunun başka bir anlamı da olmalıydı. Acaba neden ve bu durum neyin habercisidir diye düşünüyordum. İşte o anda yine ninem çocukken bana anlattığı bir hikâye ile imdadıma yetişti. Henüz çocuktum ve bahar yeni gelmişti. Yine böyle güneşli bir günde dedemin arkasında saklandığım yerden çıkıp kendimi güneş ışınlarının altına atmıştım. Çok geçmeden önce kar sonra yağmur yağmaya başlamıştı. Güneşli bir gün bir anda her şeyin iç içe geçtiği, bir fırtınanın koptuğu bir güne döndü. Çok korktum. Sokaktan kaçarcasına koşup eve girdim. Her zaman yaptığım gibi dedemin arkasındaki saklanma yerimi aldım. Korku ve panik içinde olduğumu gören ninem gülererek “Ne oldu, birileri mi kovaladı?” diye sordu. Sesim titreyerek “hayır nine hem güneş var, hem de kar ve yağmur yağıyor” dedim zorlukla. Çok korkmuş olmalıyım ki, ninem kafamı göğsüne bastırarak “Korkma oğlum. Korkacak bir şey yok, cinler düğün yapıyor. Birkaç yılda bir cinler düğün yapar. Düğünlerini de Newroz’un arifesinde, baharın en güzel gününde yaparlar. Güneşli bir günde çıkıp oynarlar. Onların oynamasını kıskananlar günlerini haram etmek için gökyüzünden onlara bir şeyler atarlar. Gökyüzünden düğünlerini bozmak için atılanlar kar ve yağmur olup üzerlerine düşer. Ama onlar vazgeçmezler. Gün boyu düğünlerine devam ederler. Cinlerin düğün yaptığı yıl hayırlıdır derler. Verimi bol, insanların ferahlık içinde geçirdikleri bir yıl olur denir.” Ninem bunları anlatarak beni rahatlatmak istedi, ama sadece beni rahatlatmak için anlatmadı. Bir inanışı anlattı bana. Çünkü doğadaki dönüşümler hep belli işaretlerle olmuş ve insanlar bu değişimleri yorumlayarak belli şeylerle adlandırmışlardır. Ninemin anlatımlarından sonra cinlerin düğününü izlemek için pencerenin önüne oturdum. Düğünleri neredeyse gün boyu sürdü. Yemek yemeden, çay yâda su içmeden gün boyu pencerenin önüne oturup düğünlerini izledim. Ninemin bana bu hikayeyi anlatmasının üzerinden 25 yıl geçmişti. Geçen zaman içinde cinler kim bilir kaç kez daha düğün yapmışlardı. Ama ben bu gün baharı izlemek için oturduğum tepelikten ikinci kez cinlerin düğününe tanıklık ediyordum. Cinler düğün yapıyordu. Çünkü güneşli bir günde kar yağıyordu. Ve yine ilk seferde olduğu gibi gün boyu sürecekti. En azından ben böyle olmasını istiyordum. Çünkü çok güzel oluyordu. Kar taneleri güneş ışınları altında dans ederek yere düşüyordu. Gözlerimi kamaştırıp duruyordu. Cinlerin düğününü izlerken bulunduğum tepeliğin arka tarafında bulunan düzlükten konuşma sesleri geldi. Dönüp arkama baktığımda bazı arkadaşların orada toplandığını gördüm. Biraz uzak olduğu için kim olduklarını anlayamadım. Bel-

ki kamplarına gitmek istediğim arkadaşlardı. Bu sevinçle onlara doğru yürüdüm.

Evet onlardı.

Klip çekmek için gelmişlerdi. Güzel bir günü seçtiklerini söyledim. Çünkü cinler düğün yapıyordu. “Cinlerin düğün yaptığı günde klip çekmek çok daha güzel olur” dedim. Hep birden ağız dolusu güldük. Ardından klip çekimleri için kocaman bir ateş yaktık. Çekimler bitince onlarla birlikte kamplarına gittim. Geceyi orada geçirdim. Ertesi gün kaldığım kampa döndüm. Ama hala içimde bir şeyler eksik kalmış gibiydi. Gün boyu eksik kalanın ne olduğunu düşündüm. Birkaç gün sonra Nisan ayına gireceğimiz ve Nisan gecelerinin karanlığı bir şimşek gibi kafamda çaktı. Çünkü aradan yıllar geçmiş olsa da karanlık korkumu tam yenemediğimi fark ettim. Belki eskisi kadar değildi, belki hiçte korkmuyorum. Ama Nisan gecelerinin karanlığı beni hep ürkütüyordu. Çünkü Nisan gecelerinin zift gibi yapışkan bir siyahı vardır. Sanki insanın bedenine yapışır. Halil’ide Nisan’da yitirmiştik. Bir Nisan gecesinin karanlığında yitirmiştik Halilimizi. O yüzden Nisan gecelerinin karanlığından hep ürkerim. Korkularım yeniden depreşti. Yüreğim burkuldu. Ağzım kurudu ve gözlerim doldu.

\*\*\*

## ARTIK KİMSE NE HALİL'İ BANA, NEDE BENİ HALİL'E SORUYOR

Korkularımın, boğazımın kurumasının, gözlerimin uzaklara takılı kalmasının, gözlerimden yaşların eksik olmamasının, tanıdık birleriyle konuşurken zorluk çekmemin ve dudaklarımın titremesinin nedenlerini düşünüyorum bu günlerde sık sık. Bu yüzden son iki yılımı bir film şeridi gibi gözlerimin önünden geçiriyorum. Her kareye ayrı bir şey takılıyor. Her kareye ayrı bir acı, ayrı bir özlem, ayrı bir hüznün, ayrı bir bakış, ayrı bir gülüş takılıyor. Ve her kareye ayrı arkadaşlarım giriyor. Bu şekilde film sadece iki yılla sınırlı kalmadan yılların gerisine doğru uzayıp gidiyor.

Bazı kareler hüznün, bazıları özlem, bazıları mutluluk ve bazıları da acı veriyor. Ama biri var ki bu günlerde büyük acı veriyor. Oda Halil'in gülen yüzünün olduğu kare. Tanıştığımız ilk günde de en son kez ayrıldığımızda da gülüyordu. Çünkü o hep gülerdi. Ağız dolusu ve güzel gülerdi. Durup düşünüyorum ona ilişkin neler var bende diye. İlk görüştüğümüz andan son ayrıldığımız ana kadar birlikte olduğumuz zaman ve mekanları gözden geçiriyorum. Öyle çok uzun süreler değil ama o kadar çok şey bırakmış ki bende... Bu kadar kısa sürede bu kadar şey bırakmış olmasına şaşıyorum.

Hangi birisini anlatacağımı bilemiyorum. Hangi birisini yazacağımı da, aslında hiç birini anlatmayı ve yazmayı düşünmüyordum. Çünkü ona ve diğer arkadaşlarıma dair bende kalanlara dokunmak istemiyordum. Onlara dokunup yerinden oynatmak istemiyordum. Bunun bir yanıyla bencillik olduğunu biliyorum. Kaldı ki öyledir. Çünkü o ve onlar sadece benim arkadaşlarım değildi ki. Tüm gerillaların arkadaşlarıydı, Kürt halkının çocuklarıydı. Yaptıkları, yaşadıkları, düşündükleri, söyledikleri ve söylemek istedikleriyle onlara mal olmalıydılar. O yüzden onları kendimde hapis etme yerine, onları anlatmam, yazmam, onları konuşmam gerektiğini düşündüm. O yüzden Halil'i ve diğer arkadaşlarımı bir yerlerden başlayarak yazmalı ve anlatmalıyım. Ama diğer taraftan da onları anlatamama, yazamama korkusu ve kaygısını yaşıyorum. Çünkü kendilerini en iyi kendileri anlattı. Hele söz konusu Halil olunca yaptıkları, yazdıklarıyla kendini en iyi kendisi anlattı.

Yinede bir şeyler yazmalıyım...

Hiç unutamadığım ve gömüldüğüm toprağın üzerine bir metre ot da bitse unutamayacağım bir şeyi vardı. Oda ilk ülkeye, yani dağlara geldiği güne ait bir şeydi. Sürekli anlatırdı. Dağlara, dağ çocuklarının, dağlıların yanına gelerek onlar gibi olmaya karar verdiği günler en

şiddetli savaşların yaşandığı günlerdir. Yol yok, su yok, ekmek yok kısacası hayata dair her şey ateş altında. Kurşun vızıltıları altında geçen günler. Buna çok fazla şaşırıyor. Çünkü dağlardan uzak olsa da dağlardan Mahsum Korkmaz akademisine giden dağlılardan ülkede yaşananları dinlemiş, günler geceler boyu yaşananları onlara anlatmış. O yüzden çok fazla zorluk çekmiyor ama şaşkın bakışlarla çevresini inceliyor, olup bitenleri anlamaya çalışıyor. Bir de görevi var. Bu olup bitenleri resimlemek, karelere dökmek. İşte bunun için uğraşırken kamerasının var olan tek bataryası da birkaç saat içinde bitiyor. Günler, haftalar, aylar boyu bataryasız kamerasını sırtında taşıyor. O dağ senin bu dağ benim, o tepe senin bu tepe benim misali dönüp dolaşıyor. Gördüğü, tanıklık ettiği hayatın bu gerçek karelerini kamerasıyla görüntüleyememenin acısını hissederek anlatırdı. “Belki kameramla kaydetmedim ama tüm kareleri beynime kaydettim. Şimdi o günlerde beynime kaydettiklerimi çekmeye çalışıyorum. Yıllardır bunu yapıyorum” böyle diyordu demesine ama “aylarca kasetsiz ve bataryasız kamerayı sırtımda taşıdığımı asla unutmam” diye de ekliyordu. İşte birlikte geçirdiğimiz günler, aylar, yıllar, saatler, dakikalardan bende Halil’e dair kalanlardan sadece bir tanesidir bu. Bunun gibi binlerce emaneti var bende. Çünkü kendisinden öncekilerin izleri üzerinde yürürken, iz de bırakırdı. Bu dağların her yerinde onun izlerine rastlamak mümkün. Çünkü her yerde mutlaka bir iz bırakmıştır. O yüzden diyorum ki şehit düşen arkadaşlarımı anlatmayı, yazmayı fazla beceremem. Bu konuda çok acemiyim. Yani bir acemi kalemim. Zaten çok fazla yazamam da. Çünkü ben hala onların bir gün bir yerden çıkıp geleceklerini ve bana yeniden merhaba diyeceklerini, görüşemediğimiz zaman içinde ne yaptın diye soracaklarını bekliyorum. Buna beklemek ve ömür tüketmek der bazıları. Olsun onlar yolunda ömür tüketmekten daha güzel bir şey var mı?

Bence yok ve olamazda.

Eskiden beni görenler Halil’i bana, onu görenler beni ona sorarlardı. Arkadaşlar hangimizi görseydi diğerini ona sorarlardı. Ne yapıyor, nerededir, nelerle uğraşıyor diye sorarlardı. Ama artık hiç kimse ne beni ona soruyor, nede onu bana soruyor. Beni ona soramazlar. Çünkü o artık sadece yüreklerimizde. Ve hep bizimle yaşıyor olacak. Çünkü bir yıl önce aramızdan ayrılıp gitti. O yüzden beni görenler artık onu bana sormuyorlar. Gözlerine bakmadan konuşuyorlar. Bakışlarını ve gözlerini benden kaçırıyorlar. Ve birçoğu herhangi bir şeyi gerekçe yaparak kalkıp bir süreliğine yanımdan ayrılıyorlar. Yanımdan gittikleri o süre içinde birkaç damla gözyaşı döküyorlar, birçoğu

kızarmış gözlerle dönüyor yanıma. Onlar gittikleri yerde gözyaşı döküyor bende kaldığım yerde. Artık ne ben onu onlara sorabiliyorum, nede onlar Halil'i bana sorabiliyorlar.

Bunları düşünürken içimde eksik kalanın ve beni sıkının ne olduğunu anladım. Çünkü Halil'i yitirdiğimiz karanlık Nisan gecesi yaklaşıyordu. Dudaklarımı ısıtıyor, tırnaklarımı kemiriyorum. Mat, mat sağa sola bakıyorum. Ama hiçbir şey değişmiyor. Ne güzel bir bahar günü gezintisi, nede izlediğim cinlerin düğünü içimdeki bu sıkıntıyı gideremedi. Oysa ben cinlerin düğününü izledikten sonra heyecanla gidip en çok anlatmak istediğim kişi oydu. Bu hikayeyi can kulağıyla bir o dinlerdi. Ben anlattıkça Halil başlardı beni soru yağmuruna tutmaya. Bir gece karanlığı onu alıp götürdü aramızdan. O yüzden her akşam başladığında tıpkı çocukluğumdaki gibi içimi bir karanlık korkusu basar. Acaba gecenin, gecelerin karanlıkları bu kez hangi arkadaşlarımı alacak. Yada sakın daha başka arkadaşlarımı da almasın diye düşünmeye başlarım. Hiçbir şey ve hiç kimse onun yerine tutamaz. Çünkü hiç kimse bir başkasının yerini tutamaz. Herkesin insan da ayrı bir yeri olur. Hiçbir şeyde onun yokluğunu gideremez. Ve hiçbir zamanda gideremez. Çünkü artık gecenin içinden çıkıp süzülerek gelip yanıma ne yapıyorsun diye soramayacak Halil. Karanlıktan korkmamak için artık onun yerine geceleri onun daha önceki sorularını ben soruyorum kendime. Ona Halil ne yapıyorsun diye soramayacağım, Al sana çay da diyemeyeceğim mesela. Artık beraber ot toplayamayacağız. Mantar toplayan çocukları izleyemeyeceğiz.

Daha önce her bir araya gelişimizde karşı karşıya geçip Ahmet Aslan'ın Gulbang şarkısını yüksek sesle söyledik. Artık onu da yapamayacağız. Yani artık birlikte türküde söyleyemeyeceğiz. Zaten o günden bu yana o şarkıyı bir daha ne söyledim nede mırıldandım.

Ama ben hala ömrümün ilk ve son durağı olan dağlarda onu bekliyorum. Ve birkaç gün sonra ot ve mantar toplamaya çıkacağım. Ve yine her akşam ateş yakıp önünde oturacak ve çay demleyeceğim. En az onun kadar sevdiğim arkadaşlarla oturup çay içeceğiz. Belki bir gün gelip soframıza ortak olur diye bekliyorum. Zaten son sözlerimiz bir daha görüşeceğiz değil miydi?

Yeniden birlikte Gulbang'ı söylemek için görüşmemiz gerek.

Buradayım ve bekliyorum. Halil sen olmadan o şarkıyı söylemem bilirsin. Çünkü ilk kıtasından sonra bir gülme arası vermemiz gerek. Buda ikimiz arasındaki bir sırды.

\*\*\*

## İLK KARANLIKLIL İLGİLİ OLSUN...

Karanlığın o kadar çok tarifi var ki haddi hesabı yoktur. Önüne gelen karanlığı bir biçimde tanımlamış, onu bir yere koymuştur. İşte bu yüzden bende kendime göre karanlığa bir tanım getirdim. Ve diyorum ki karanlık bir var olma biçimidir. Yani bir durum. Zamanı, mekânı olan bir şey. Kendine göre bir sesi, bir korkusu, bir ürpertisi, bir görünüşü, bir güzelliği, anlattığı bir şeyler var. Bütün bunlar eskiden benim için o kadar çok şey ifade ediyorlardı ki anlatamam. Ve geceleri o zamanlar çok severdim. Bu yüzden de eskiden hiç korkmazdım ondan. Ama şimdi çok korkuyorum. O yüzden gece olmasını istemiyorum. Geceler bir ölü gibi çöküyor üstüme. Gece ve ölüm diye sayıklıyorum bazen... Acaba insan hayat denen oyunun sonuna doğru gittiğinde mi böyle oluyor diye düşünmeden geçemiyorum. Yani hayat oyununda hayatın kendisini tüketmeye başladığının farkına mı varıyor yoksa? Belki de öyle ve belki de değildir. İşte buda böyle bir sayıklama olsun benden. Güzel mi bilemem ama ben beğendim.

Eskiden sevmediğim birçok şeyi hala sevmiyorum. Ama eskiden sevmediğim halde şimdi sevdiğim şeyler var. Eskiden sevdiğim birçok şeyi de şu an fazla sevmiyorum. Çünkü eskisi kadar heyecanlandırmıyor beni. Şunu çok iyi biliyorum ki insanın heyecanı bitmez. Eskiden korkmadığım birçok şeyden korkar oldum. Korktuğum birçok şeyden de korkmaz oldum. Aslında eskiden birkaç şey dışında korktuğum bir şey yoktu. Eskiden sevdiğim ancak şu an korktuğum bir şey ise yalnızlıktır. Ve bu genelde gecenin siyah örtüsü çökmeye başlayınca gelip ağır bir yük gibi omuzlarıma iniyor. Yani gece ve yalnızlık. Bir dağ gibi gelip biniyor omuzlarıma. Buda böyle bir sayıklama. Belki de güzel bir ayrıntı. Ama korktuğum şeyleri daha çok sevdiğimin farkına da vardım. Evet korkulana karşı beslenen sevgi ilginç bir sevgidir. Benimkisi de böyle bir sevgi işte. Gece, yalnızlık ve sevgi çemberi sayıklaması da diyebiliriz buna...

### 30 EKİM SAYIKLAMASI

Yeni bir ay doğdu. Birkaç güne kadar genç bir kız edasına bürünür oda. Ardından kendisinden öncekiler gibi yitip gider bir dahaki yeniden doğuşuna kadar.

Günler aylar, yıllar, mevsimler, iklimler akıp gidiyor. Hayatı da beraberinde sürükleyip gidiyor. Akan sular gibi durmadan, dinlenmeden akıp gidiyor. Ne geldikleri durak belli, nede gidecekleri durak. Belli olan bir tek şeyi varsa oda akıp gitmesidir. Bunun adı zamandır. Zamanın nereye gittiğini bilen var mı sahiden. Yada yönünü tespit eden. Yönsüz, duldası, korkusuz bir şekilde akıyor. Belki kendisi de nereye gittiğini bilmiyor. Biliyor olsa onun da korkuları olurdu. Ve belki de geç kalma korkusunu oda yaşıyor.

Cesareti,

Sevgisi,

Sevgisizliği

Acıları,

Acının kaynağı olan sevinci

Özlemi ve hasreti olurdu.

Ve tabii ki sevginin ana vatanı olan nefreti de olurdu.

Bunların hiç birine sahip değil zaman. Zamanın kendisi yine zamana mahpustur.

Zaman hiç yağmurda ıslanır mı sahiden yada rüzgarda üşür mü? Cevap evet yada hayırdır. Kimisi de bilmem hiç düşünmedim bile diyebilir. Bende şimdiye kadar düşünmemiştim. Şu an aklıma geldi ve cevabım hayırdır. Çünkü o ıslanmaz ıslatır. Çünkü o üşümez üşütür. Çünkü o yanmaz yakar. Çünkü o korkmaz korkutur. Çünkü o sevmez sevilir. Çünkü o ölmez öldürür.

Zaman, insana, doğaya, canlılara, evrene dair her şeyin en iyisi ile en kötüsünü anlatır. Zalimdir. Çünkü bir fare gibi kayaları bile kemirir.

Özlemdir.

Hasrettir.

Sevgi ve sevgisizliktir.

Zaman öncesizlik ve sonsuzluktur.

Zaman bazen en iyi dost bazen de yanı başında bir anda bitiveren amansız bir düşmandır.

Zaman bazen bir gülüş, bazen bir umut ve güzel bir bakışken bazen de beklenmedik bir anda ve mekanda yüzünde patlayan bir tükürüktür.

Zaman bazen saçlarının arasında dolaşan, yüzünü, tenini okşayan sevgilinin eliyken bazen de feleğin sillesi gibi inen sert bir şamardır.

Zaman kısacası hayatımın dalgaları, dalgalarının dalgalandırdığı hayatım, dünümüz, bugünümüz ve yarınımızdır.

İyi ve güzeli anlatan bir çocuk, durulmuşluğu anlatan bir orta yaşlı ve ölümü anlatan bir ihtiyardır.

Evet galiba yine uzunca sayıkladım. Olsun zaten yazdıklarımın adı sayıklamalar değil mi? Ama bu seferki sayıklamam zamana sitem ve veryansındı. Böylelikle bu günün sayıklaması oldu.

“Gelecek kaygısı olmayan bir tek çocuklardır. Çünkü geçmişleri yok”

\*\*\*

## CELLAT SAYIKLAMASI

Birkaç gündür bunları sayıklayıp duruyorum. Daha yeni yazmaya fırsat buldum. Hayatın akışı ve sürüklemesinden ötürü yazmaya fırsat bulamamıştım. Bazen ben onun içinden bazen de o benim içimden akıp gidiyor. Sayıklıyorum sayıklamasına ama neden, niçin sayıkladığımı da bilmiyorum doğrusu.

Bir umut! Belki bir gün birileri duyar diye.

Tıpkı bu halkın yiğit ve cengaver çocuklarının sesini bu gün duyanlar çıktığı gibi. Çünkü birkaç yıl öncesine kadar bu halkın yiğit, mert, cesur çocuklarının sesini de kimse duymuyordu.

Şimdi benim sayıklamalarımı sadece su, ay, ateş duyuyor. Birde suçu ve masumiyeti olmayan yıldızlar...

Dedim ya bir umut! Belki bir gün birileri duyar.

İnsanlar ölmek için doğar, doğmak için ölürlər. Bu döngü içerisinde ise o kadar çok şey yaşanır ki...

Basit, sade ve çok güzel oyunlarla ama birçoğu daha oyunlarına doyamadan büyürler. En kötüsü yürek göçü olan bir dizi göçle tanışırlar. Sonucu sadece yıkım olan bir sürü savaşın orta yerinde tüm acemiliklerine rağmen kendilerini bulurlar. Hep yarım kalırlar. Bir yanları eksik kalarak yaşarlar. Ve sonunda yarımliklar toplamı olarak büyümüş ve yaşama atılmış olurlar. Bu yarımliklarıyla yaşam okyanusunda yüzmeye çalışırlar. Kimileri boğulur, kimileri de birçok şeylerini yitirme pahasına alışıarak yaşamayı sürdürür.

Alışmak! Yani ölmenin diğer adı. İnsanın yapmaması gereken en büyük hatadır alışmak. Çünkü alışkanlıklar insan hayatının yönlendiricisi ve yöneticisi olurlar. İstemedikleri birçok şeyi onlara yaptırırlar.

Ve her şey gibi onlarda bir gün yok olup giderler. Her canlı gibi onlarda birer birer günü geldiğinde ölümler semtine taşınırlar.

Ama herkes bir şeyler bırakarak gider. Herkes mutlaka bir şey bırakır.

Kimi büyük bir miktar maddi varlık bırakır. Kimi kat, kimi yat, kimi şan, şöhret, kimi mal mülk bırakır. Kimileri de cesaret ve korkularını...

Kimisi ise sevgisi, mutluluğu, umutlarını, yarınlarını birde bunların tamamlayıcısı olan yarım gülüşü ile bakışını bırakır. Bu şekilde çekip gider herkesten haberli yada habersiz.

Bende bir gün çekip gideceğim. Benim gidişimde bu halkın çocuklarının gidişi gibi olacak. Yani yüreğimi ve hayatımı bırakıp gide-

rim. Çünkü bizlerin yüreğimiz ve hayatımızdan başka bırakacak bir şeyimiz yok.

Bizde onları bırakıp gideriz. İçindeki yarımliklarla...

## BİR ATEŞ HİKÂYESİ

Bir ateş hikayesi. Ama hangisi? Çünkü ateşin o kadar çok hikayesi var ki... Her halkın, hatta bir çok insanın kendine göre uydurduğu ateş hikayeleri vardır. Buda benim ateş hikayem.

Üşüdüm, ateşin başına geçerek alevlerinin sesini dinlemeye başladım. Yanan ağaçların çıtırtısı başka bir güzellik. Daha başkaları da vardı ateşin başında. Bir süre konuşmadan ısındık, her birimiz ayrı ayrı düşüncelere dalmışız. Bazen birbirimize dönüp düşüncelerimizin bir kısmını seslendiriyoruz. Bir kısmını ise kendimize saklıyoruz. Bu durum bir süre devam etti.

Daha sonra nerden açıldıysa söz ateşten açıldı. Belki de ateş başında olduğumuz için söz ondan açıldı. Belki yaz olsaydı ve önümüzde ateş olmasaydı söz ondan açılmazdı. Ateşin Kürtlerin yaşamında her zaman ayrı bir yeri olmuştur. Ayrı bir şey ifade etmiştir. Bir süre ateşin Kürtlerin yaşamındaki öneminden söz ettik. Hepimizin bu konuda edeceği birkaç söz vardır. İşte bu konuşmalar beni yıllar öncesine götürdü. O yüzden yılların gerisine uzandım. Yılların gerisinde bıraktıklarına uzandım. Onları yakalayamazdım biliyorum. Ama en azından belleğimde bıraktıkları yere ulaşabilirdim. O yüzden tereddüt etmeden uzandım. Ama ondan önce ateşe uzanıp sigaramı yakmak için yanan bir odun aldım. Sigaramı yaktım. Tütün olmasa da derin bir nefes aldım. Dönüp dumanlarımı gökyüzüne savurmak istedim. Ardından bu satırları dizmeye başladım.

Yıllar öncesiydi. Yine omuzda silah, elde kitap, çantada umut, yürekte aşk ve sevgiyle Kürdistan dağlarında bir isyancı olarak dolaşıyordum. Dedemin ayak izleri üzerinde yürüyordum. Daha doğrusu onun ayak izlerini arıyordum.

Yağmurlu bir sonbahar akşamında bir köye indik. O köye ilk defa gidiyordum. Rastgele bir kapıyı çaldık. Yukarıdan biri “yukarıya çıkın, kapı açık” diye seslendi. Yukarıya çıktığımızda evde yalnızca yaşlı bir karı kocanın olduğunu gördük. Zazaca “sizden başka kimse yok mu” diye sorduğumda, yaşlı adam “yok ama biz her şeye yeteriz. Sizin içinde yeteriz” diye cevapladı beni. Bunun üzerine gülerek “doğru amca bize de düşmanımıza da yetersiniz” diye cevapladım.

Bu sözlerin üzerine yaşlı adam durup birkaç dakikalığına yüzümde, yüzümdeki dört aylık kirli sakalıma baktı. Ve ardından “Sen benim dostumun torunu olmalısın. Senin buralara geldiğini duymuştum. Ancak daha seni görmemiştin. Sen o olmalısın ” dedi. Yaşlı

adama amca dostun kim, adı ne, ne iş yapıyordu, nereliydi diye sordum.

Bunun üzerine biraz duraklayan yaşlı adam tütün sarmak için eline tabakasını aldı ardından söze başladı; “Dostum bir asi ve isyancıydı. Adı Bekir’di. Yıllar yılı isyancılık yaptı. Arkadaşlarından bazıları idam edildi, bazıları kurşuna dizildi. Ama o yaşamayı başardı. Arkadaşlarının karşı karşıya kaldıkları sondan bir biçimde kurtulmuştu. Yıllarca dağlarda yaşadı. 5 yaşındaki oğlu büyüüp askerlik çağına geldiğinde yakalandı davalarının düşmesinden ötürü oğluyla birlikte askere götürüldü” diyerek bana dedem ile babamı anlattı. O bunları anlatırken yaşlı karısı da soba yakmak için uğraşıyordu. Anlatımlarını bitiren yaşlı adam karısına dönüp, “boş ver soba yakmayı. Ateşle aramıza bir şey sokma. Bize aşağıdan odun getir şöminede ateş yakar, alevlerini seyrederez” dedi.

Karısı bunun üzerine soba yakmaktan vazgeçip bize aşağıdan yaprakları keçiler tarafından yenmiş kuru meşe dallarından getirdi.

Yaşlı adam bize gür ve güzel bir ateş yaktı. Çaydanlığı koydu, başladı ateş ve isyancı dedemle ilgili anılarını anlatmaya.

Gece geç saatlere kadar orda kaldık. Kaç bardak çay ve kaç tütün sarıp içtiğimizi hatırlamıyorum. Gözlerim, kulaklarım, hislerim her şeyim yaşlı adamdaydı. O anlatıyordu, ben dinliyordum. Ben anlatırken o dinliyordu. Evet, yaşlı adam beni ve ayak izleri üzerinde yürüdüğüm dedemi anlatımlarıyla o ateşin başında buluşturmuştu. Her anısının arkasından isyan günlerinden kalma bir alışkanlık olarak hala ateşle arasına hiçbir şey sokmadığını söylemeyi ihmal etmiyordu. Ve bize de sakın sizde sokmayın gibisinden tembihte bulunmayı unutmuyordu.

O gece benim, bizim için çıplak ateşle isyancı dede ile torunun buluşma gecesi oldu.

Üzerinden yıllar geçmiş olsa da hala o geceyi, o gecede konuştuklarımızı, o gecenin içine akıp gidişimizi sayıklar dururum. Ve özellikle de “ateşle arama hiçbir şey sokmam” söylemini sık sık tekrarlarım.

Buda benim ateş hikayem oldu. Yıllar öncesinin gerçeği günümüz hikayesi böyle oluştu.

Hala ateşin alevlerini gördüğümde bu hikayemi hatırlarım.

Ya siz? Sizde bir ateş hikayeniz yok mu?

\*\*\*

## 9 KASIM SAYIKLAMASI

Her gece, her gün, her saat, her saniye sayıklıyor olsam da koşullarım gereği her zaman bunları yazamıyorum. Çünkü yaşadığımız koşullar gerçekten farklı. Ve her insanın yaşamasına nasip olmayan türden. Güzellikleri ve çirkinlikleriyle kendine has bir yaşam. Kendisini üreten, büyüten ama tersine döndüğünde de bitiriveren bir yaşamdır. O yüzden her zaman sayıklamalarımı yazma fırsatı bulamıyorum. Buldukça yazıyorum işte.

Dün geceyi Halil'le geçirdik. Eski arkadaş, eski dost, eski güzel paylaşımlarımız olan biridir Halil. Birbirimizi biraz da severiz. Ne yapalım bu hayat zaten birbirini sevenlerin katlandığı, kabullendiği bir hayattır. Velhasıl gündüzden geceyi onunla geçirmeye karar verdik. Halil'le kaldığı çadıra gitmek için, akşam olunca çadırımızın önünden akıp giden ancak nereye gittiğini, nerede son bulunduğunu kimsenin bilmediği derenin suyundan atlayarak geçtik. El lambasıyla kısa bir mesafe dere kenarında yürüdük. Daha sonra bir bayırdan yukarıya doğru çıktık. İçinden geçtiğimiz orman biraz sıkı. Ancak içinde kaybolma hissine hiç kapılmadık. Zira yabancıysa değildik. Yani dost bir toprak ve ormanın içinden geçtik. On dakika kadar yürüdükten sonra Halil'in kaldığı yere ulaştık. Odun sobamızı yaktık. Bilgisayarımızı açtık. Gecenin sesini de içinde haykıran bir müzik açtık. Evet, dağlıların gecelerinin seslerini de haykıran bir müzikti. Çayımızı da koyduk. Her ne kadar sabaha kadar kaynatamadıysak da kara çaydanlığımızı sobaya koyduk. Kaynatamamamızın nedeni sobanın iyi yanmaması değildi. O kadar derin bir sohbete dalmıştık ki çaydanlık kendi kendine kaynayıp, kaynayıp soğuyordu.

Gece ilerledikçe bizde ilerledik. Geceyle birlikte gecenin içine doğru durmadan aktık. Gece bizi nereye götürdüyse oraya gittik, gecenin bu halinden çokta rahatsız değildik. Halil'le o kadar derin dalmıştık ki bir ara dönüp baktığımda uzun yılları geride bıraktığımızı gördüm. Evet, Halil'le gecenin içinden yılların gerisine uzanmıştık. Bir uzanıp bir günümüze geliyorduk. Eski günlerimizi andık kimi zaman, kimi zaman önümüzdeki günlerimizin nasıl olabileceğini tahmin etmeye çalıştık. Ancak yılların gerisine gittiğimizde ikimizde farkında olmadan yine ağır yükümüz olan hüznü yüklendik. Çünkü o kadar çok şeyi geride bırakmıştık ki... Bazen dönüp bakmaktan bile korkuyor insan. Acı duyduğumuz birçok olayı birlikte andık. Birçok acıyı yeniden yeniden duyumsayarak yaşadık. Biraz da isteyerek oldu aslında. Bir ara yılların gerisinde bıraktığımız bu halkın güzel çocuk-

larının eski fotoğraflarına baktık. Asıl büyük acıyı da o zaman yaşadık. O kadar çok şey iç içe yaşanmıştı ki... Hangi birisinden başlayacağımızı, hangi birisini birbirimize anlatacağımızı seçemedik. Bazılarını birbirimize anlattık. Bazılarına ise hiç dokunmadık. Dokunmak istemedik bazılarına da. Çünkü öyle olduğu yerde kalmalarını istedik. O haliyle daha güzellerdi çünkü.

Sonunda gecenin belini kırdık. Erken uyanacağımız için uyumaya karar verdik. Ben Halil'den önce uyudum. Çünkü geceden hem büyük bir zevk almıştım, hem de büyük bir acı duymuştum. Zira Halil'le daha önce de benzer geceler yaşamıştık. O zaman çok fazla sayıda ve her ikimizin sevdiği arkadaşlarla o geceleri geçirmiştik. Dün geceyi ise sadece ikimiz baş başa... Olsun böylesi de güzeldi. Ama sevdiğimiz bazı arkadaşlarımızın da yanımızda olmasını çok içten istiyorduk.

Sabah erkenden kalktık. Kendimize güzel bir kahvaltı hazırladık. Kahvaltıdan sonra Halil ayrıldı.

Gece o kadar güzeldi ki gecenin bir yarısında sigaram bitmesine ve çok kolay bulabilecek olmama rağmen çıkıp sigara bile aramadım.

O güzel geceden sonra Halil'i bu akşamüstü gördüm. Bizim çadıra geldi. Biraz konuştuk yine. Ama geceye dokunmadık. Çünkü öyle tadında kalmasını istiyorduk. Bir ara söz açıldı Halil gece sayıkladığımı söyledi. Ne sayıkladığımı anlamamıştı. Bir şeyler sayıkladığımı, birilerine bir şeyler anlattığımı, daha doğrusu anlatmaya çalıştığımı ama kime ne anlattığımı anlayamadığını söyledi. Evet, sayıklamıştım ama bende ne sayıkladığımı bilmiyordum. Bildiğim bir şey varsa o da Halil'in duyduğu gibi sayıkladığımdı.

Hala sayıklamaya devam ediyorum.

\*\*\*

## NE KONUŞACAĞIMI BİLEMEDİM!

Dün yeğenim dağa geldi. 16 yıldan beridir görmediğim yeğenim. Ben ondan ayrılırken henüz ilkokula yeni kayıt yaptırmıştı. Henüz çocuktuk. Düşleri, hayalleri, özlemleri çocukçaydı. Geçen bu zaman içinde büyümüş, arayışları, özlemleri, istemleri, talepleri değişmiş koca bir delikanlı olmuş.

Biraz rahatsız olduğum, kamptan çıkmadığım bir günde gelmişti. Daha doğrusu onu bir genç gerilla yanıma getirdi.

Bir sonbahar günü akşamüzeri çıkıp geldiler. Ateşin başında oturmuş, çay içiyordum. Ateşin alevlerini izleyerek dalıp gitmiştim. Bulunduğumuz çadırın solundan çıkıp geldiler. Onu yanında getiren genç gerillayı daha önceden tanıyordum. Selamlaştık. Oturttum onları çay vermek için uğraşıyordum. Tanıdığım genç gerilla ile konuşmaya başlamıştım. O sırada dönüp baktığımda oda bir taşın üzerine oturmuş, bana bakıp bakıp gülüyordu. Bir an için içimden bu neden bana bakıp gülüyor diye geçirdim. Çok sonra tanıdım. Renkli gözlelerinden ve kepçe kulaklarından tanıdım. Üzücü olan onu ilk etapta tanıyamadım. Ancak gerillada bu da oldukça normal bir şeydir. Çünkü çocuk yaşta bıraktığın ve ondan sonra hiç görmediğin birileriyle karşılaştığında ilk etapta tanımamak son derece normaldir. Ama bana o kadar normal gelmedi. Çünkü o benim yeğenimdi. Tanıdım onu sonunda.

İlk etapta ne konuşacağımı, ne diyeceğimi, neler soracağımı, neler tartışacağımı bilemedim. Onunla konuşmakta konu seçiminde zorlandım. O geceyi yanımda geçirdi. Gece boyunca konuştuklarımız yüz sözcüğü geçemedi. Çünkü ne konuşacağımı bilemedim. Çocuk yaşta bıraktığın biri yıllar sonra bir delikanlı olarak karşına çıkarsa ne konuşabilirsin ki. Bıraktığımda henüz çocuktuk, her şeyi çocukçaydı. Şimdiyse karşımda ne aradığını bilen bir delikanlı, arayışlarının peşinde konuşan bir özgürlükçü genç vardı.

Bir süre yüzüne baktım. Bana, abime ne kadar benzediğini anlamaya çalıştım. Oda benim yüzüme bakıp duruyordu.

Eskileri konuşmakta istemiyordum doğrusu. Oda benimle aynı düşüncedeydi sanki. Onun istememesinin nedeni, eskilerin eskide kalmış olmasıydı, benim istememin nedeni ise soracağında alacağım kötü haberlerdi.

Ancak elimde konuşacak başka bir şey yoktu. Çünkü soracaklarım ile ilgili ne tür haberler alacağımı bilmiyordum. Sorduklarımdan bazılarının ölüm haberini alabilirdim ve ben buna hiçte hazır değil-

dim. Sonunda çaresiz bir şekilde eskileri sormayla işe başladım. İlk çocukluk ve gençlik arkadaşlarımı sordum. Kim nerede ve ne yapıyor, durumları nasıl gibi sorularla başladım. “Kimi merak ediyorsan onu söyle sana cevap vereyim” dedi. Aradan yıllar geçmişti, kimi soracağımı bilmiyordum. Çocuk bıraktıklarım şimdi genç, genç bıraktıklarım orta yaş, orta yaştakiler ise şimdi yaşlıydı.

Biraz düşündükten sonra ilk aklıma gelen çocukluk arkadaşlarımdan Yaşar oldu. Yaşarla birlikte okula başlamıştık. Onun ailesi biraz yoksuldu. Annesi öldükten sonra Yaşar kendisini deliliğe vurmuştu. Adını deliye çıkarmak istedi. Ancak hiç kimse Yaşar’ın deli olduğuna inanmadı. Ve benim yanıma geldiğinde de öyle davranmıyordu. Yeğenim, Yaşarın hala yaşadığını, deliliğe vurmaya devam ettiğini ve kendisiyle, babası ve abisiyle her karşılaştığında beni sorduğunu söyledi. Yani kısacası Yaşar daha beni unutmamıştı. Bende onu unuttum. Bende sık sık hatırlar ve ondan sonra edindiğim arkadaşlara, dostlarıma onu anlattırdım. Anlatırken Yaşar’ın yanımızda olmasını ne çok istedim. Keşke Yaşar şu an yanımızda olsaydı, onunla çocukluğumuzu konuşurduk. Hele o köpeğinin beni ısırdığı gün yok mu hiç unutmam.

Yaşar’la beraber okula başladık. İlkokulu beraber bitirdik. Ya onların evinde yada bizim evimizde -ki çoğunlukla bizim evimizde- ders çalışırdık. Sürekli evlerine gidip geldiğim için köpeği beni tanıyordu. Ama ne olduysa bir gün akşamüzeri evlerine gittiğim sıra kapıdan girer girmez köpek ayağımdan ısırdı. Yaşar bile köpeğinin o hızına ulaşamamıştı. Ve sonra köpeğinin mahallenin başka çocukları tarafından dövüldüğü ve kızdığı için beni ısırdığını söyledi. Yaşar’la bütün bunları yeniden konuşmaya hazırdım. Onunla konuşmayı ne kadar çok isterdim. Ama şu an yeğenim ondan söz ediyordu ve bende onu dinliyordum. Yaşar’la ilgili sohbetin bitmesini istemediğim için durmadan Yaşar’la ilgili sorular sordum. Oda anlattı. Aslında çocukluk yıllarıma, arkadaşlarıma, anılarıma çok fazla dokunmak istemiyordum. Bıraktığım gibi kalmasını istiyordum. Ancak yeğenimle ne konuşmak istediğimi bilmediğim için bu sohbeti sürdürdüm. Kim bilir belki o da konuşacak bir şey bulamadı. Bulamadığını bal gibi biliyordum. Çünkü benim ona olduğum gibi oda bana yabancıydı. Ben onun yüzüne o benim yüzüme bakıyordu.

Yaşar’dan sonra diğer tanıdığım arkadaşlarımdan söz etmeye başladı. Tabii sadece tanıdıklarından söz etti. Tanımadığı bazılarını sorduğumda ise tanımadığını söyledi. Haklıydı. Benim çocukluğum, çocukluk arkadaşlarım benim yıllarımda kalmıştı, onunkiler de onun

yıllarında yaşandı. Söz ettiği arkadaşlarımın hepsi hayatın içine girmeye çalışmışlar. Zamanı akıtıp, hayatı tüketmeye başlamışlar. Gerçekte ise zaman onları akıtmış, hayat onları tüketmiş. Bana göre kazanan zaman ve hayattı. Yani zaman onları akıtıyor hayat ise onları tüketiyordu. Bir ben bir deYaşar kalmıştık hayatla alay etmeye. Bir ikimiz kalmıştık bu dünyanın delisi. O yaşadığı kentin delisi olarak kalmıştı bende dağın delisi olarak hayatla alay ediyordum.

Galiba kazanan biz olduk.

Daha sonra, "Eeeevdekilerden ne haber, akrabalarımızdan kimler var kimler yok?" diye sordum. Galiba ortak ve ikimizin de konuşabileceği tek konu buydu. Gerçekten de öyleydi. Onunla tek ortak yönümüz o kalmıştı. Çünkü onu çocukken bırakmıştım, beni en son gördüğünde yirmili yaşlardaydım. Şimdi o genç bir delikanlıydı, ben ise orta yaşı geçiyordum. Konuşacağımız konularda belki birbirimize yabancıydık. Ama yinede bana çok yabancı gelmedi. Çünkü yılların gerisinde bıraktığım birçok şeyimin kokusu geliyordu ondan.

Ailedekileri sorduğumda biraz sıkıldığını fark ettim. Bana söylemek istemedikleri olduğundan sıkılmıştı. "Söyleyeceklerinin birçoğunu bir biçimde duymuşum ancak birde senden duymak istiyorum" dediğimde anlatmaya başladı.

Anlattıkları büyük acılardı. Ama onun yanında güçlü görünmem gerektiğini bildiğim için sadece dinledim. Annem, babam ve daha birçok kavim akrabam benden sona ölmüştü. Ben oralarda olsaydım da bir şey değişmezdi. O yüzden sadece bir acı olarak kaldı. Ancak anne ve babamın ölümünü çok önce duymama rağmen yine de canımı yaktı. Birde annemden birkaç ay sonra ölen abimin acısı yok mu canımı en çok yakanlardan biri de bu oldu. Acı faslını geçtiğimizde gece epey ilerlemişti. Artık yatmaktan başka yapacak bir şeyimiz kalmamıştı. Yıllar önce bir çocuk olarak bıraktığımla yıllar sonra bir geceyi yan yana yatarak geçirecektik. Ancak bir farkla o artık bir çocuk değildi, genç bir delikanlıydı. Garip ve tuhaf bir duygu karmaşası yaşadım. Yatağa girdikten sonra da hemen uyumadım. Uyuyamadım. Biraz bunları düşündükten sonra uyuyakalmışım.

Sabah kalktık, birlikte kahvaltı yaptık. Akşama oranla biraz daha alışmıştık birbirimize. Ama hala ikimizde konuşacağımız konularda zorluk çekiyorduk. Yani daha doğrusu ne konuşacağımızı bilemiyorduk. Kahvaltıdan sonra gitmesi gereken yere götürdüm. Yarım saatlik bir yolu birlikte yürüdük. Yolda da konuşamadık. Sadece yürüyorduk. Sonunda gitmesi gereken yere ulaştık. Oradaki gerilla arkadaşlarıyla tanıştırdım. Onu orada bırakıp gittim.

Birkaç gün oldu. Ancak hala bir rüya gibi geliyor. Gerçekten ben onu gördüm mü?

Evet gördüm. Ve daha çok görüşeceğiz bundan sonra. Belki ikinci kez görüştüğümüzde birbirimize daha çok alışacağız. Ve artık konuşmak için konu sıkıntısı da çekmeyeceğiz.

Çünkü artık her ikimizin de konuşacağı çok konusu var. Dağ, dağın çocukları, ateş, rüzgar, özlem ve güzel gelecek gibi güzel ortak konularımız var. Bir de artık hazırlıklı olacağım, ne konuşacağımı biliyor olacağım...

\*\*\*

## 11 KASIM GECE YARISI SAYIKLAMASI...

Her zaman olduğu gibi dün gece yine erkenden uyumak istedim. Bu kural dağ gecesinin doğal bir sonucudur. Aslında çok fazla uyduğum da söylenemez. Eh işte bazen bende uyuyayım diyerek erkenden yatağa girdim girmesine ama bir türlü uyuyamadım. Yatak battı bana sanki. Yatak deyince döşek falan sanmayın. Biri altımızda biri üstümüzde iki battaniye ile yastık olarak kullandığımız çantamızdan oluşuyor yatağımız. Sağla sola dönendim durdum. Ne yapsam uykum gelmiyordu. Yine uçup gitmişti uzaklara. Aslında çok fazla sıkıldığım bir şeyde yoktu. Uykumu kaçırarak herhangi bir şeyde yaşanmamıştı. Birazcık fiziki rahatsızlığım vardı o kadar. Oda uykumu kaçirtacak denli değildi.

Çekip gitmişti uykum benden uzaklara.

Sanki hiç uykum yoktu. Ben de gece boyunca durmadan sobaya odun attım. Sobanın üzerindeki çaydanlıkta sabaha kadar durmadan kaynadı. Bir uzanıyor, bir kalkıyordum. Her seferinde bir şey bahane ederek çadırın dışına çıktım. Birinde suyu bahane ettim, birinde odunu, birinde yarım ay ışığında sonbahar gece yarısının nasıl görüldüğünü görmeyi, birinde bilmem ne için birinde bilmem ne için. Kendimi çadırın dışına taşıyordum durmadan. İçerde nefes alamayacak hale gelmiştim adeta. Ama dışarısı da çok sođuكتu.

Gece yarısı içtiğim çay ve sigaraların sayısını hatırlamıyorum. Zaten bu dağ başlarında arkadaşların uyudukları saatlerde bir çay birde sigara birer dost olarak kalıyor elde. Gece boyunca bu dostlara sarıldım. Birinde sessizce bir nefes çekerek, birinde küçük bir yudum alarak onlarla sohbet ettim. Sabaha karşı dalmışım...

Sabah uyandığımda her sabah yaptığım gibi bir yine tören havasında elimi yüzümü yıkamak için dere kenarına indim. İşte ilk defa bu sabah suyun donduğunu gördüm. Evet, suyun donması kışın kapıya dayanmasına az kaldığına işarettir. Kendime gelmek için buz gibi suyu avuçlayarak elimi yüzümü yıkadım. Avuç avuç buz gibi sudan yüzüme attım. Ardından çadırın önünde yakılmış ve üzerindeki çaydanlığın kaynamak üzere olduğu ateşin önündeki yerimi aldım. Evet, bu günde yapmamız gereken işler var. Kadın arkadaşların yaklaşık on beş gündür yapımı süren manga çalışmaları dün bitmişti. Bugünkü işlerimizden biri kadın arkadaşların taşınmasına yardımcı olmak, dün akşamdan Halil ile ikimiz taşıma işine gönüllü olmuştuk. Halil Cano adındaki atıyla ben ise dün Şanda'nın yakaladığı eşekle o işi yapacaktım. Ancak benim bir sorunun vardı, eşeğimin semeri yoktu. Önce

elimizden kaçan katırın semerini vurmaya çalıştık. Olmadı. Büyük geldi. Sonra eski çadır yerine kadar onu çıplak bir şekilde peşimden çekerek götürdüm. Yolda ona 'işte bak gördüğün gibi çok şanssızsın sana bir elbise bulamadım' dedim. Çadır yerinde Zozan, Sarya, Şanda ve Roza adındaki kadın gerillalar bizi bekliyorlardı. Ben zaten geç kalmıştım ancak Halil de ortalıkta yoktu. Sorduğumda Cano'nun kaçtığı, Halil'inde peşinden gittiği ve birazdan geleceği söylendi. Ardından o günün en önemli olayı anlatılmaya başlandı. Kadın arkadaşlarımız eski çadırlarında geçirdikleri bu son gecede ayı saldırısına uğramışlardı. Çok fazla korkmamışlardı. Silahlarına mermi sürüp beklemişlerdi. Hatta bir el ateşte etmişlerdi. Sarya olayı heyecanlı heyecanlı anlatırken Roza kahvaltı yapmam için çay dolduruyordu. Ben daha çayımı yarılamadan Halil de geldi. Kahvaltımızı yaptıktan sonra işimize başladık. Hayvanlarımızın yüklerini Halil ile Şanda bağladı. Görüşmeyeli Halil hayvan yükünü bağlamakta bayağı uzmanlaşmıştı. Sonunda hep beraber yola çıktık. O halimiz birkaç çağı birden anlatıyordu. Omzumuzdaki bilgisayarlarla iletişim çağını yaşarken elimizdeki yüklü at ve eşeklerle orta çağı anlatıyorduk. Gerilla yaşamında birkaç çağı birden yaşar insan ve yaşamımızın en güzel yanlarından biri de budur. Çağlar arası yolculuk... O şekilde birbirimize takıla takıla hayvanlarımızın yükleri bozulmadan yeni yere geldik. Yükleri indirdik. Birer çay içtikten sonra ikinci turu da yapıp o günkü işimizi bitirdik.

Geceyi kötü geçirmiş olsam da günü bu güzellikte geçirdim

Uykusuz geçirdiğim daha doğrusu bir türlü uykuyu yakalayamadığım bir gece yarısı sayıklaması olarak ise el lambasının ışığında şu sözcükler dökülmüştü;

Bedenimde bir yarasın

Ay gibi

Yüreğimde bir sızı ve özlem

Gözlerimde bir bakış

Hayatımda ise kendisi gibi bir uzaksın

Oysa hiçbir uzak insanın içindeki uzak kadar yakın değildir!

Geceden beri

Yüreğimde yine durmadan

Sonbahar hüznünün iki kazanı kaynayıp durdu

Bir türlü söz geçiremedim.

Sağa vurdum olmadı, sola vurdum olmadı

Sonunda iki damla gözyaşı olup

Akıverdi gözlerimden gecenin hüznü ve yalnızlığı...

## BİR YOL SAYIKLAMASI...

Birkaç gündür yine “yol, yol” diye sayıklayıp duruyorum. Belki her zaman yolları düşlediğim içindir. Belki de yenilikleri yollarda aradığım için... Zaten gidilen her yolun sonunda hep bir yenilikle karşılaşmıyor insan.

Birkaç gündür yine gece gündüz demeden yol yol diye sayıklıyorum. Aslında yolları sayıklamak çok fazla kötü değildir. Asıl kötü olan yolları sayıklamıyor olmaktır. Yolları sayıklamaktan vazgeçmektir. Yolları sayıklamaktan vazgeçenler hayatlarının bir yerine noktayı koymuş demektirler bana göre. Yıllardan vazgeçtim. Artık onlarla uğraşmıyorum. Yani birbirimizle çok fazla işimiz kalmadı sayılır. Ne ben onları umursuyorum, nede onlar beni. Böyle demesine diyorum ama galiba onlar beni umursuyor. Çünkü her yaş günüm geldiğinde benden bir şeyler alıp götürüyorlar. Yaş haneme bir yenisini ekliyorlar. Olsun onlar ne yaparsa yapsın benim onlarla işim yok. Benim işim yollarla. Gittiğim her yolun sonunda kuracağım yeni dostluklarla. Her yolun sonunda göreceğim güzelliklerlerdir.

Birkaç gündür durmadan yol diye sayıklıyorum. Bu boşuna bir sayıklama değil. Çıkmak istediğim yeni yollar vardı. Nihayet beklediğim cevabı dün aldım. “Uzun zamandır planladığın yola yarın çıkabilirsin” dendi. O yüzden bu sabah onun heyecanıyla erkenden uyan-dım. Sabahtan beri çıkacağım yeni yolun heyecanıyla yaşıyorum. Her yanı sarmış gideceğim yeni yolun heyecanı, mutluluğu... Bu yolun sonunda göreceklerimi tahmin etmeye çalışıyorum. Göreceklerimi nereye koyacağımı düşünüyorum. Her şeyi koyacak bir yer bulduğum gibi bunları da koyacak bir yer bulurum. Ve tabii ki yazarım bütün gördüklerimi.

Şimdi çıkacağım yolun heyecanıyla bekliyorum. Çıkmak için bana eşlik edecek arkadaşları bekliyorum. Gözüm çadırın kapısında geldi gelecekler. Geldikleri gibi bir bardak soğuk su içer çıkarız. Ver elini dağlar ve ilk kez gideceğim yeni yollar...

Gittim o yolları gördüm. Birçoğundan geçtim ve geri geldim. Tat-ları hala damağımda. Çünkü 3 gündür gelmeme rağmen hala ruhen gelmiş olduğum mekana gelebilmiş değilim...

Yollar sonrası sayıklaması

Kanatıyor beni bu geceler.

Birkaç günlük güzel bir yolculuktan sonra yeni yeni sevmeye başladığım vadiye geri döndüm.

Vadi hemen hemen bıraktığım gibi. Çok farklı bir değişiklik yok. Öyle diyorum ama üzerinden bir mevsim geçti ve kim bilir bu bir mevsim içinde kaç iklim değişti. Zira sonbaharda gittim, döndüğümde kışın ilk günleriydi. Yani kışın başlangıcı.

Ağaçlar hiçbir ilaç kullanmadan yakalandıkları sarılık hastalığı illetinden kurtulmuşlar. Çünkü yaprakların hepsi yerini gelecek baharda açacak tomurcuklara bırakarak dökülmüşler. Küçük bir esintinin peşine takılıp toprağa karışmışlar. Kimileri de çok çok uzaklara düşmüşler. Alıp başlarını gitmişler. Tepelerde görünmeye başlayan kar çok geçmeden yaşadığımız vadiye iner. Bu kez üzerimize üzerimize yağmaya başlar.

Belki umutlarımız ve yüreğimiz üşümeyecek ama yine kar altında kalacağız bu kışta. Baharla birlik hangimizin karlar altından çıkacağı hangimizin çıkamayacağı belli değil. Zira buralarda kış kış gibi geçer ve hiç şakası yoktur. En küçük bir dikkatsizlik, en küçük bir ihmal ölümle sonuçlanabilir.

Birkaç gün yollarla baş başa kalıp geçirdiğim güzel günlerin ardından vadiye döner dönmez bunları sayıklamaya başladım.

Bu yüzden yine kanatır oldu beni geceler. Gecelerde işlenen suçlar ve günahlar. Geceler midir beni kanatan yıldızlar mı bilinmez. Ya da zamanını hiç sektirmeden çıkan ay mıdır?

Galiba bunların hepsidir beni kanatan.

Dün uzaktaki Sterk'ten not aldım. Belki şu an uzaklarda ancak elime aldığım notuyla birlikte kendiside buradaymış gibi geldi bana. Yani başımda hissettim. O ürkek bakışlarını görür gibi oldum. Yazdıklarıyla beni buralardan çekip götürdü. Koptum bir anda buralardan. Sonra dönüp etrafıma baktığımda gerçekle karşılaştım. O an kendimi çok yalnız hissettim. Yanımda onlarca sevdiğim arkadaşım olmasına rağmen kendimi yalnız hissettim. O an Sterk'in yazdıklarının içinde olmak istedim. Onun uzaktan bizler için çektiği derin nefesi bende diğer arkadaşlarım için ciğerlerime çekmek istedim. Belki de bunu yapamadığım için kendimi yalnız hissettim.

Notundaki her sözcük dolan yüreğimin taşması için birer damla oldu. O an ağlamak istedim. Aslında içimden ağlıyordum. Sadece gözlerimden yaş dökülmüyordu. Gözyaşı dökmekten ağlıyordum.

Bu yüzden gecenin içine akmam gerekiyordu. Çünkü gece içimden deli ırmaklar gibi akmaya başlamıştı. Bende onun içinden akmalıydım. Akmasam kanatan bu geceyi kaldıramazdım. Bu yüzden lojistiğe götürülmesi gereken katırları götürme görevine talip oldum. Yol

boyunca ağladım. Arada bir ipinden çektiğim katırların yürümesi için deh demeyi de unutmadım tabii. Ona rağmen durmadan kanıyordum.

Bununla vadiye gelmekle bana ait olan hüznlerime ve sevinçlerime yeniden kavuştum. Yine kanatır oldu beni bu geceler. Aslında gecelerin kanattığı bir tek ben değilim. Bu geceler herkesi, hepimizi kanatıyor durmadan. Ne yazık ki bazıları bunun farkında değil. Belki de kendilerine itiraf etmekten korkuyorlar. İkincisi daha doğru geliyor bana. Zira bir insan için en zor şey gerçekleri kendi kendisine itiraf etmesidir.

İşte sayıklamama neden olanda bu oluyor ya. Bende bu yüzden bu gece bunları sayıklar oldum. Hala sayıklıyorum ve bu sayıklama sabaha dek sürecek biliyorum. Çünkü yine uykuyla arama ne olduğunu bilmediğim bir şey girdi. Darıldık birbirimize. Küstük. Sırt döndük birbirimize. Bakalım barışabilirsek uyurum belki. Ancak şu an öyle bir şey görünmüyor. Güzel olan yatağın henüz bana batıyor olmamasıdır. Ama kanatan gece uzun,sonunu getirebilir miyim bilmiyorum-daha şimdiden gözlerimde bulutlar toplanmaya başladı. Biliyorum bu geceki sayıklamamın sonucu yine gözyaşı olacak.

Bu gecenin zehrini de belki böyle atarım.

\*\*\*

## İZ SÜREREK YAŞAMA TUTUNMAK...

Her canlı kendisinden öncekinin izini sürerek yaşar. Hayata kendisinden öncekilerin izleri üzerinde yürüyerek tutunur. Kendisinden öncekilerin izleri üzerinde yürüyerek gerçeklere ulaşır. Amaçlarına ulaşır, özlemlerini, hasretini gerçekleştirir. Ötesi yoktur. İz sürmeden yaşama gerçekten uzak olmaktır. İz sürmeyi unutmak belleksizleşmektir. Atalarının, dedelerinin, dostlarının, yoldaşlarının izlerini sürmeden yaşamak başka bir kökün üzerinde yeşermeye çalışmaktır. Oysa “Her ot kendi kökü üzerinde yeşerir” diye bir halk deyiimi vardır. Kendi kökü üzerine yeşermeyen ot yabancılaşır. Kendisi olmaktadır çıkar. Başkalaşır. Kavgamızın temel sebeplerinden biri de budur.

Kendimiz olmak için düştük bu yollara. Vurduk kendimizi dağların kuytuluklarına. Dağların zirvelerinde yakılan ateşin izini sürerek tırmandık. Yılan gibi kıvrılıp zirvelere doğru yükselen patikaları o yüzden arşınladık. Karda, çamurda kalan insan izleri üzerinde yürüyerek yol aldık ve almaya da devam edeceğiz. Dağlara sürdük izimizi. Dağlılarla sürdük iynin, güzelin, doğrunun, geleceğin izini.

Yollara, patikalara sinmiş bakışları, asılı kalmış gülüşleri toplayarak yol aldık. Durmadan dinlemeden yol aldık yarınlara doğru.

Nede olsa biz sähipsiz bir halkın çocukları olarak hayatın orta yerine doğmuştuk. Bu halkın tarihin tozlu sayfaları arasında kalmış izlerini takip etmek için çıkmıştık yollara.

Ve bizden öncekilerin ayak izleri üzerine yürüyorduk.

Her geçtiğimiz yerde bir başkasının izine rastlıyorduk.

Ve her geçtiğimiz yerde bir başkasının izini arayarak yürüyorduk.

Yüreğimizi avuçlarımıza almış iz sürücülerini olarak yürüyorduk dağların sonbaharda tenhalaşan zirvelerine doğru.

Bu halkın çocukları bu izlerin peşi sıra bu yollara döküldüler. Kürt halkının çocukları tarih boyunca kendilerinden öncekilerin ayak izlerini sürerek yürüdüler. Kürt çocukları iz sürerek bu günlere geldiler. Dağları mekan bellediler. Çocukluklarını, gençliklerini, geleceklelerini sürdükleri izlerde aradılar.

Dün Leyla adında bir Kürt kızı gördüm. Leyla'yı daha öncede görmüştüm ve azda olsa tanıyordum. Şu an Hewler üniversitesi Arkeoloji bölümünde okuyor. Leyla'yı görünce “İşte kendisinden öncekilerin izini sürerek büyüyen ve sürdüğü iz üzerinde yürüyen bir Kürt kızı daha” dedim kendi kendime.

Leyla henüz iki yaşındayken babası iki amcasıyla birlikte gerilla saflarına katılmış. Babası ve iki amcasının gerillaya katılmasından sonra düşmanın başlayan baskısı yüzünden Leyla'nın çocukluk günleri karartılmaya çalışılmış. Büyük amcasının ailesiyle birlikte önce ilçeye göç etmişler ardından Güney Kürdistan'ın yolunu tutmuşlar. Güney Kürdistan'ın yolunu tutmadan önce Leyla annesiyle birlikte babasının izini sürmüş. 91 yılında dokuz yaşına geldiğinde babasına dair buldukları iz üzerinden yürüyerek babasını görmeye gitmiş. Ardından 95 yılında bir kez daha babasını ve büyük amcası Musa'yı görmüş. Ancak küçük amcasına dair hiçbir ize rastlamamış. Leyla'nın içinde küçük amcasına dair bir ize rastlamak hep bir özlem olarak kalmış. Onu sorup durmuş. Önce babasına ve büyük amcasına sormuş küçük amcasını. Babası ve büyük amcası yaşı küçük diye Leyla'ya küçük amcasının şehit düştüğünü söylememiş. Baba ve büyük amcasının verdiği cevap Leyla'yı tatmin etmemiş o yüzden gördüğü her eski gerillaya küçük amcasını sorup durmuş. Çünkü Leyla'da küçük amcasına dair bir emanet kalmış. Emanetini çocukluk günlerinden yanında taşıyıp getirmiş. Amcasının emanetine ilişkin şunları anlatıyor Leyla; "Babamı ve büyük amcamı hatırlamıyorum. Çünkü ben iki yaşlarındayken onlar katılmış. Küçük amcamda aynı yıl onlarla katılmışama onu hatırlıyorum. Çünkü bağ bozumu zamanı bir gün pekmez yapmak için şıranın hazırlanması gerekiyordu. Bizim orada da üzümler ayakla ezilip sırası çıkarılıyordu. Üzüm ezme işi küçük amcama verilmişti. O tam üzüm ezmeye başladığı sırada ağlayarak yanına gittim. Oda beni omuzlarına alıp üzüm ezme işine devam etti. Bu bir emanet ve anı olarak bende kaldı. Hayal meyal o anı hatırlıyorum. Amcamı bu şekilde hatırladığımı anlattığımda bizimkiler inanmadılar. Ama olayı hatırladılar. Yıllar sonra babam şehit düştü. Büyük amcam Musa'da hastalıktan şehit düştü. Onlara dair hayatta çok iz kaldı. Biz çocukları birer iz olarak kaldı. Yine babam ve büyük amcama ait fotoğraflar kaldı. Ama küçük amcama dair hiç ize rastlamadım. O yüzden ona dair herhangi bir ize ulaşmak için sorup durdum. Sonunda amacıma da ulaştım."

Leyla'nın küçük amcası 1986 yılında efsanevi Kürt Gerilla Komutanı Mahsum Korkmaz'ın yaşamını yitirdiği pusuda yaralanıyor. Olaydan on yedi gün sonra arkadaşları tarafından saklandığı yerde askerler tarafından fark edilince bombayı kendisinde patlatarak yaşamını yitiren ilk gerilla oluyor. Leyla bu bilgileri Gerillanın Sarı İbrahim'i olarak bilenen gerilla komutanıyla yapılan bir röportajda öğrenince izini aradığı küçük amcasına dair bir iz bulmuş olur. O gün-

den sonra bu kez amcasına dair daha kalıcı bir iz aramaya başlar. Gerilladan da geleceğe kalan en kalıcı izlerin başında fotoğraf gelir. Leyla babasından kendileri, büyük amcasından da çocukları ile fotoğraflarının kaldığını o yüzden onlara dair çok sayıda iz kaldığı için daha başka izleri arama gereği duymadığını ancak küçük amcasına dair herhangi bir ize rastlamadığı için durmadan ona dair bir iz aradığını belirtiyor. Ancak o dönemlere ait çok fazla fotoğraf bulmak meseledir. Çünkü Kürdistan dağlarında bir fotoğraf çekmek o kadar kolay değildir o dönemde. Birde bir gerillaysanız fotoğraf çekmek çok daha zordur. Çünkü fotoğraf çektiirmek bir mesele, negatifleri karta basmak bir başka meseledir. O yüzden o günlerden kalma küçük amcasına dair herhangi bir fotoğraf bulamıyor Leyla. Ancak hiçbir zaman bu arayışından vazgeçmiyor. Sonunda doğduğu ancak büyümediği kentin nüfus dairesindeki kütük defterinden bir fotoğraf bulma fikri geliyor aklına. Sonunda oradan küçük amcasının daha gerillaya katılmadan önce çektiirdiği vesikalık bir fotoğrafını buluyor. Şimdi o fotoğrafı cüzdanında taşıyor. Babasının, büyük amcasının değil, küçük amcasının fotoğrafını cüzdanında taşıyor. Ve ailesine ilişkin soru soranlara cüzdanını çıkarıp göstererek “Bu benim küçük amcam Metin, yıllar sonra bu fotoğrafını buldum” diyerek anlatmaya başlıyor.

Leyla o fotoğrafı bana da gösterdi. Fotoğrafını gösterdiği amcasından söz ederken gözlerinin içi gülüyordu. Nede olsa yıllar sona yıllar boyu izini aradığı amcasına dair bir fotoğraf bulmuştu. Bulduğu fotoğrafla amcasını bulmuş gibi seviniyordu. Zaten amcasından da ona o fotoğraftan başka bir şey kalmamıştı. Birde çocukluk yıllarında omuzlarına alıp üzüm ezme anısı...

Leyla’nın şimdi bir ablası birde ağabeyi gerilladır. Bir de büyük amcasının kızı. Her yıl cebinde küçük amcasının fotoğrafıyla onları görmek için üniversite okuduğu Hewler’den çıkıp dağlara gelir. Onları görüp görmemesi de onun için çok önemli değil. Onun için önemli olan onların dağlarda bıraktığı izlerini hala takip ettiğini göstermektir. Onun için önemli olan geleceğe bu iz üzerinde yürüyeceğini göstermektir.

Leyla Genç bir Kürt kızı olarak iz sürerek hayata tutanlardan sadece bir tanesidir. Ve onun gibi iz sürerek hayata tutunanlar kalır gerçek yaşamda. Doğru yaşamda. Ötesi ötekileşmektir. Başkalaşıma uğramaktır. Çünkü insanın düşüncesini de, duygularını da, ilişkilerini ve yaşamını da üzerinde yürüdüğü iz belirler.

Leyla gibi yüzlerce, binlerce genç Kürt kızı ve delikanlısı var. Kimisi babasının bir fotoğrafıyla izi üzerinde yürür, kimisi ağabeyinin

bir fotoğrafiyla, kimisi ablasının, kimisi amcasının, kimisi sevdiğinin bir fotoğrafiyla onun izi üzerinde yürür.

İz sürerek yaşama tutunmaktır bunun adı. İnsanı güzel günlere, iyi bir geleceğe götürenbu izlerdir. Her ot kendi kökleri üzerinde yerşerir misali bu izler üzerinde yürümekle güzel yarınlara ulaşılır.

\*\*\*

## UZAKLARIN HİKÂYESİ

Dönüp geriye baktığımda neredeyse iki aydır sayıklamalarımı yazmadığımı gördüm. Doğrusu bunu görünce ürkttüm. Çünkü yazmak var olmaktı. Yazmak kendini ifade etmektir. Yazmak özlemlerini dile getirmektir. Zaten benim sayıklamalarım bunları ifade etmiyor muydu? O yüzden yeniden sayıklamalarımı yazmaya başladım. Belki yazacaklarım eskiden yazdıklarımın tadını vermez. Ama eskileri de yenileri de yazan ben olduğuma göre aynı tadı vereceğini düşünüyorum. Vermese bile yazmaktan vazgeçmeyeceğim. Çünkü durmadan sayıklıyorum.

Yeniden başlamak güzel ama her şeye değil. Tarihini, geçmişini, güzel ve çirkinliklerle iç içe geçmiş geride bıraktığın yıllarını hiç yaşamamış gibi sayarak yeniden başlamak güzel değil tabii. Olmaz da. Güzellikler kendi içinde yeni bir güzellik ifade ediyorsa yada yaratıyorsa veya barındırıyorsa güzeldir. O yüzden rastgele her şeye güzel denmez ya.

Evet, yeniden sayıklamalarımı yazmaya başlamak güzel. Zira geride bıraktıklarımı yazmaya başlayacağım. Sayıkladıklarımı yazacağım için güzel. Başlığına “Uzakların Hikayesi” dedim belki ama içimden “Dağların Hikayesi” ismidle geçti. Ben buna “Yeniden Başlama Sayıklaması” demek istiyorum. Uzakların Hikayesidedim demesine ama geri dönüp baktığımda aslında bizim yaşamımızda pek fazla uzak yok. Çünkü biz kendimize yabancı ve uzak durmamışız hiçbir zaman. İstesek de duramayız. O yüzden bizler için çok fazla uzak olduğu söylenemez. Aramıza mekansal bir farklılık girer sadece. Başkaları buna uzak der ama biz hiçbir zaman buna uzak dememiştir. Diyememiştir. Çünkü ya hep sevdiklerimizle beraber olmuşuz yada onları içimizde yaşatmışız. O yüzden bizler için uzak denen bir şeyden söz etmek olmaz. Ama ben yinede Uzakların Hikayesidedim.

\*\*\*

## YENİDEN BAŞLAMA SAYIKLAMASI

Yeniden başlama sayıklamamla geçenlerde uzaklardan gelenleri anlatmak istiyorum. Bir süre önce onları uzakta, uzaklarda bırakıp gelmiştim. Ve geldiğim günden bu yana onları sayıklayıp durmuştum. O yüzden onların gelişinden başlamak daha güzel.

Geçenlerde dört ay önce hüzünlü bir ayrılıkla geldiğim yerden, yani uzaklardan bir grup arkadaş geldi. Bir grup diyorum ama aslında iki kişiydiler. Gerillada iki kişiden de oluşsa grup dendiği için ben de grup diyorum. Sordum geride bıraktıklarını. Ne yaptıklarını, nasıl olduklarını, bahar ve yazı nasıl karşıladıklarını, baharı doyasıya yaşayıp yaşayamadıklarını sorup durdum. En çokta önüne oturup derin sohbetlere dalarak çay içtiğimiz kayayı sordum. Yerinde durup durmadığını merak ettim. Kaya bu nereye gider denilebilir ama burası Kürdistan ve korkunç savaşların yaşandığı bir yer. Kayalar bile yok edilebilir.

Kayadan, geceden, geçtiğimiz patikalardan, suyunu içtiğimiz çeşmelerden, gölgesinde oturduğumuz ağaçlardan ve geride bıraktığımız arkadaşlarımızdan konuştuk durmadan.

Gecelerden konuştuk. Onları görür görmez bazı şeyleri ne kadar özlediğimin farkına vardım. Zaten Roza da bana daha önce “Özlemek insana dair bir şey, insan varlığının bir ifadesidir” dememiş miydi? Onları yeniden görünce bunun ne kadar doğru bir şey olduğunu bir kez daha anladım. Zira onu görür görmez özlem duyduğum bazı şeyleri geride bıraktığının farkına vardım.

Örneğin ateşi özlemiştim. Burada yakıyor olsak da orada yakıp etrafına oturup gecenin siyahına, geceye şiirler okuduğum ateşi özlemiştim. Şiir okuyarak gecenin içine akmamızı özlemiştim. Sordum, hala geceleri ateş yaktıklarını söyledi. Ancak eskisi kadar sık yakmıyorlarmış. Oysa biz her akşam ateş yakar demli gerilla çayından içer derin sohbetlere daldık. Ne güzel günlerdi...

Ateşle birlikte gece yürüyüşlerini özlemiştim. Yılan gibi kıvrılan patikalarda yağmurlara tutulmayı özlemiştim. Burada da aynı şeyleri yaşamıyor değilim. Ama her şeyin en güzeli kendi doğal mekanında yaşanır. Her şey en güzel kendi ortamında yaşanır sözü boşuna söylenmemiştir. Bu sözün doğruluğuna bir kez daha inandım. Zira bunları en derin şekilde bu dönemde yaşıyor ve sayıklıyorum.

Geride bıraktığım arkadaşları sordum, ayrılırken “sakın bizi unutma” deyişlerini hatırladım. Onların bu söylemine karşılık “hayatım boyunca hep unutulmaktan korktum” cevabını vermiştim. Bu

sözlerimden sonra kendilerinin de aynı korkuyu yaşadıklarını söylediklerini ilettiler Roza. Biraz hüzünlü ama bana bakmadan sorduklarını hakkında konuşmaya başladı. Evet, sorduklarının çoğu yoktu artık oralarda. Her birinin bir yere gittiğini, zaten gerilla yaşamının bu olduğunu, bahar ve yaz geldi mi her birinin bir zirveye doğru yola çıkacağını sonbaharla birlikte belki yeniden görüşme imkanının olabileceğini söyledi. Tabi “Geri dönenler, dönebilenlerle buluşur” derken savaş gerçeğinin acımasızlığını vurguluyordu.

Sorduklarımın birçoğu şimdilik yoktu oralarda. En azından şimdilik yoklardı. Üç gün boyunca onlarla hep geride bıraktıklarımızın sohbetini ettik. Durmadan yaşamımızın ayrıntılarda kalan güzelliklerinden söz ettik. Dağları, taşları, yolları, kuşları, baharı ve yazı konuştuk.

Üçüncü gün artık onların gidecekleri gündü. Yola çıkmalarına daha birkaç saat varken Roza genelde geceleri yaptığımız ekmek tatlısını özlediğini söyledi. Söz verdim ona ekmek tatlısı yapacaktım. Birde gitmeden önce ateş yakacaktım. O ateşte çay demleyip sohbet edecektik. Kıyıda köşede bıraktıklarımızı konuşacaktık. Bunların sözünü verdim. O yüzden gidişlerini birgün ertelettim. Çünkü ateşi akşam yakacaktık. Tatlıyı gece yapacaktık. Közde demlediğimiz çayla tatlımızı yiyip şiirler okuyarak gecenin içine akacaktık. Verdiğim sözlerin hiç birini tutamadım. Ertesi gün kalkıp yola çıktıklarında kendimi dağlara vurasım geldi. Kalk kendini dağlara vur diyen bir sesti gün boyu içimde yankılanan. Bu yüzden Uzakların Hikayesi, Dağların Hikayesi olsun dedim kendi kendime. Dönüp etrafıma baktığımda dağların orta yerinde olduğumu gördüm. Dağların orta yerinde olmama rağmen kendimi dağlara vurma düşüncesinin kafamda oluşmasından ürktüm. Buda bir nevi dağların ortasında dağı, dağları, yolları, patikaları özlemek anlamına geliyordu aslında. Bu kezde dağda, dağlarda dağları özlemenin ne demek olduğunu sayıklamaya başladım.

Çekip gittiler. Ama onlara ekmek tatlısı yapamamak içimde kaldı. Yüreğime oturdu. İki kırmızı bir beyaz sözümüze ekmek tatlısını da ekledim. Bunu hiç unutmayacağım. Sözüm söz güzel arkadaşlarım. Ne iki kırmızı bir beyazı ne de ekmek tatlısını unutacağım. Günün birinde mutlaka bu sözümü tutacağım. Hatta size bu kez sesim çok kötüde olsaatesin etrafında birde türkü söyleyeceğim. Ateşin, özlemin, hüznün, ayrılığın türküsünü söyleyeceğim. Gece yine gökyüzüne birlikte bakacağız. Yine yıldızlara bakıp konuşacağız. Size bu sefer birer yıldız da hediye edeceğim. Birde ay ışığı... Ve ay ışığında parlayan ka-

yalıkların gölgesini armağan edeceğim. Dağ yollarının güzelliğini,  
vadilerin yeşilliğini, zirvelerin dinlendiren sessizliğini armağan ede-  
ceğim...

\*\*\*

## YANIK VE YIKIK DUVARLARIN ALTINDAN ÇOCUKLUĞUNU TOPLAMAK!

İnsanlar ne kadar büyürse büyüsün biraz çocuk kalırlar. Yürekerlerinin bir yerinde çocukluklarından bir şeyler kalır. Yürekerlerinin bir köşesinde kalan çocukluklarını çantalarında yanlarında taşırlar. Gittikleri her yere kendileriyle birlikte götürürler. Çünkü her şeyleri o çocukluklarında gizlidir. Hatırladıkları hayatları çocukluklarında kalır. Acıları da sevinçleri de işte o çocukluklarında kalır. Ve bu durum hayatlarının tamamına damgasını vurur. Bakışları, gülüşleri, korkuları, acıları hep o günlerde kalır ve o günleri anlatır. O günlerde aldıklarıyla büyürler. O günlerde dünyaya nasıl bakmışlarsa ondan sonra da öyle bakmaya devam ederler.

Bende hala biraz çocuğum, biraz genç ve biraz da yaşlıyım. Çocuğum çünkü o günlerimi hep yanımda, çantamda taşıyım. Hala gençim çünkü hala birileri okul yıllarından söz edince kendimi içinde bulurum. Biraz yaşlıyım çünkü öğütleriyle büyüdüğüm dedemin anılarını yanımda taşıyım. Onun anıları çantamdan eksik olmaz. Zaten üzerinde yürüdüğüm ayak izleri de ona ait değil mi?

Dün Beritan'la biraz konuştuk. Söz nereden açıldıysa bilmiyorum ama bir anda çocukluğuna, çocukluğumuza kaydı. Beritan yaklaşık on iki yıldır dağların kızıdır. Yani bir gerilladır. Gözlerini askerin tokadıyla açmış dünyaya. Askerlerin tokadını yedikten sonra daha ne olduğunu bilmeden gerillaya sempatiyle bakmaya başlamış. Ama o zaman gerillanın ismini telaffuz bile etmek yasak ve suçtur. Askerlerin dilinden adlarını öğrenmiş. Asker ise onları terörist diye tanıtmış herkese, her yere. Henüz köyleri yakılıp göç yollarına düşmeden önce bir gün yine askerler köylerine gelmiş ve adının ne olduğunu sormuşlar. Beritan“adım teröristtir” demiş. Soyadın nedir diye sormuşlar, “oda teröristtir” diye cevap vermiş. Teröristin kelime anlamının da ne olduğunu bilmeden bu cevabı vermiş. Çünkü askerde tokat vardır, gerillada ise şefkat ve sevgi.

Bunun üzerine okkalı bir tokat daha yemiş. Ama yine de adının terörist olduğunu söylemekten geri durmamış. Bu olaydan kısa bir süre sonra yine bir gün asker köylerine gelmiş. Beritan'a bu kez köylerine gerillaların gelip gelmediğini sormuşlar. Asker elindeki şekeri de göstererek “doğru söylersen sana veririm” demiş. Beritan“hayır bizim köye kimse gelmemiş” diye cevap verdiğinde asker şekeri ona vermediği gibi en şiddetlisinden bir tokat daha atmış.

Aradan iki yıl daha geçtikten sonra askerler bir kez daha köye gelmişler. Beritan'ın çocukluğunun yıkık ve yanık damlarının altındaki köyünü yakarak, onları göçe zorlamışlar.

Beritan'ın köylüleri evlerinden köylerinden kurtarabildiklerini sırtlarına vurup yönlerini Cudi, Gabar dağlarına verirler. Oradan da sınırı aşarak Güney Kürdistan'a geçerler.

İşte Beritan için asıl acı olan şeyler de bundan sonra yaşanmaya başlar. Dünyaya henüz o çocuk gözleriyle bakıp tanımaya çalışır. Ama gördüğü her şey acı olur. Daha doğrusu acıdan başka bir şey görmez olur gözleri. Çünkü göçten hemen birkaç gün sonra akranı olan üç arkadaşı panzer altında kalarak can verir. Beritan için dünyadaki her şeyi acı olarak görmeye başlamasının başlangıcı da bu olay olur. Daha doğrusu her şeyin daha fazla acı olması bu olayla başlar. Çünkü ülkesinde çocuklarda öldürülmeye başlanmıştır artık. Eskiden beri de öldürülmektedir ama o ilk kez tanıklık yapmaya başlamıştır. Tanıklık yapmaya başlamıştır diyorum çünkü bu olaydan sonra öldürmeler sürüp gitmiş.

"Topraklarımızdan sürülüp göçe zorlandıktan sonra altı yerde ev yaptık. Ama her altısı da yakıldı" diyor Beritan. "Altı evimizin yakılmasından sonra annem artık hiçbir gelecek hesabı yapmamaya başladı. Günlük olarak bizi nasıl koruyacağını, nasıl doyuracağını ve doyurması gerektiğini düşünmeye başladı. O yüzden bulduğu hiçbir şeyi bir gün sonraya bırakmak istemiyordu. Bulduğu gibi getirip bize dağıtıyordu. Yememiz için elimize tutuşturuyordu ve yememizi istiyordu. Bize bunların neden yapıldığını bilmiyordum. Bildiğim bir tek şey vardı oda bize kötülük yapıldığıydı. Her iki üç ayda bir kaldığımız yeri değiştirmek zorunda kalıyorduk. Bazı yerlerde Kürtlük adına yola çıkanlar bizi kovuyordu. Bazı yerlerden de askerler...

O yüzden bizde evlerimizi, umutlarımızı, zehir edilen yaşamımızın güzel yanlarını sırtımıza yükler bir yerden bir başka yere göçerdik. Büyüyüp biraz dünyayı anlamaya başlayınca aslında kendi ülkemizin mültecileri olduğumuzu yavaş yavaş anlamaya başladım. Bu gerçeği anladıktan sonra acım her geçen gün biraz daha büyüdü. Öfkem ve nefretim daha arttıve elim silah tutan yaşa gelince bütün bunların intikamını almak için çıktım dağa" diyehikâyesini özetliyor.

Beritan yaklaşık on iki yıldır dağlarda, dağların kızı, gerillası, umut arayıcısı olarak yaşıyor. Ülkesinin dağlarında dolaşmadığı yer kalmadı. Dibinde yatmadığı kaya, gölgesinde uyumadığı ağaç, kovuğunda yağmurdan korunmadığı taş kalmadı.

Ama hala çocuk. O hala bir yanıyla o ilk günkü kadar çocuk. Çünkü ne zaman çocukluktan konuşulursa Beritan'ın gözleri dolar ve başlar bir film şeridi gibi çocukluğunun o acılı günlerini yeniden yaşamaya.

“Bir gün mutlaka çocukluğumun yıkıntıları altında kalan köyüme döneceğim. Gidip orada bıraktığım çocukluğumu arayıp bulacağım. Belki o zaman köyden ilk ayrıldığım kadar çocuk olmayacağım. Ama mutlaka o günlerden kalma çocukluğumun bir parçasını taşıyor olacağım. Birde altı ayrı yerde yaptığımız ve yakılan evlerimizin yerlerini göreceğim. Çünkü onların küllerinin altında da çocukluğumdan izler var. Her birinin küllerinin altında çocukluğumdan bir parça var. Mutlaka çocukluğumun oradaki parçalarını da toplamaya çalışacağım. Çocukluğumu topladıktan sonra bütünlüklü bir Beritan olarak ortaya çıkabilirim” diyerek hikayesini tamamlıyor.

Beritan hikayesini tamamlıyor. O anlatıyor ben ise dinliyor ve dinlediklerimi yazmaya çalışıyorum.

O anlatır, ben yazarken oda bende çocukluğumuza yeniden geri gidiyoruz. Yanımızda taşıdığımız parçaları da çıkarıp önümüze koyuyoruz. Eksik kalan parçalara bakıyor, toplamak için yürüyoruz bu dağ yollarında. Yaşıyoruz bu dağ başlarında ateşin etrafında.

Buna ömrümüz yeter mi bilmiyorum. Ama yanımızda çantamızda taşıdığımız çocukluğumuzun eksik parçalarını toplamaya devam edeceğiz. Çünkü bu dağlarda bir ömrü onun için verdik. Geri kalanını da onun için vermekten çekinmeyeceğiz. Bir ömür, doğmak, büyümek ve ölmekten oluşmuyor. Ömür yaşadığın süreye ne sığdırdıklarından oluşuyor. Dağın çocuklarının ömürleri yaşamlarına, kavgalarına, geleceğe yaptıkları ve yapacakları katkıların toplamından oluşuyor. Çünkü yaşamlarının bir saniyesine bazen yüz yılları sığdırıyorlar. Çünkü bazen bir saniye içinde on kez ölümün yanı başından geçip gidiyorlar. Sürekli ayrılığın rüzgarlarıyla yüzlerini yıkıyorlar. Onların ayrılık rüzgarları her mevsimde esiyor. İşte ömürlerine sığdırdıkları bunlardır. Birde özlemdir. Her dem bununla yüklü yaşarlar...

Beritan'la bir saat kadar konuştuk. O çocukluğunu, her bir parçası ayrı bir yerde kalan yarım çocukluğunu anlattı, ben dinledim. Çocukluğunun her bir parçası ayrı ayrı yerlerde yaptıkları altı evin yıkık, yanık duvarları altında kalmıştı. O toplamaya çalıştığı ve toplamakta kararlı olduğu çocukluğunu nasıl toplayacağını anlattı bende can kulağıyla onu dinledim. Ve ardından bunu başaracağını söyledim sadece. Yanından ayrılınca vardığım suyun kenarından Beritan çabuk gel, ben benimkinin bir parçasını daha buldum diye bağıracaktım

neredeysse. Çünkü oturup çocukken çokça yaptığım gibi suyla oynamaya başladım yeniden...

Evet, suyla oynamakla bir parçasını daha buldum çocukluğumun. Belki bir dahaki yazıya kadar yada bir başka göçmen yüreğin öyküsünü dinleyene kadar bir parçasını daha bulurum...

\*\*\*

## YOLLARI ARŞINLAMA SAYIKLAMASI...

Bu günlerde yine durmadan yolları arşınıyorum. Sağa gidiyorum, sola gidiyorum, tepelere vuruyorum, zirvelere tırmanıyorum. Yani yine durmadan hiçbir zaman rüyalarımın, hayallerimden çıkmayan yollardaydım. Durmadan yolları arşınıyorum. Bazen günde beş saat yürüdüğüm oluyor. Ne tuhaftır ki durmadan yolları arşınlamama rağmen yine onları sayıyorum. Ne istiyorum bu yollardan ya da onlar benden. Ben onlarsız, onlar bensiz olmuyor. Çocukluğumdan beri onlara olan tutkunluğumdan bunu anlamıştım.

Yol ve yollar insan yaşamının taaa kendisi. Ama beni bu günlerde bu yollara düşüren başka nedenler olmalı diye düşünüyorum. Bulduğum sonuç, hazan ve hüznün mevsiminin yaklaşıyor olması. Hazan ve hüznün mevsiminin başlangıcı Eylül ayındayız. Zaten geçtiğim yollar da onun yaratımları olan boş yayla yerlerini görüyorum. Çok değil daha birkaç gün öncesine kadar bu yayla yerlerinde cıvı cıvı bir hayat vardı. Şu an boşalan çadır yerlerinin önünde yanan ateşlerden yaşam yükseliyordu. Şimdi ise bomboşlar ve boyunlarını büküp bana bakıyorlarmış gibi geliyor.

\*\*\*

## EYLÜL SAYIKLAMASI...

Gece, gündüz durmadan sayıklayıp duruyorum. Eylül, Eylül diye sayıklarken, bana bunu yaptıranın ne olduğunu da düşünmeye başladım. Nedir bana Eylülü sayıklatan. Nedir, Eylülü dilime dolandıran?

Bu yıl ömrümün 38'nci Eylülünü yaşıyor olacağım. Ancak ilk kez bu kadar eylülü sayıklıyorum. Neden bu yıl Eylülü sayıkladığımı anlamak için dönüp geriye, çok çok gerilere bakıyorum.

Eylülün insan yaşamının son demlerini anlatan sonbahar mevsimi olduğunu bilmiyordum. Yaprakların sarardığı, göçmen kuşların göç yollarına düşmek için hazırlandığı, suların soğuduğu, yaylacıların evlerine doğru yola çıkmalarının eylülle başladığını bilmiyordum. Kısacası hazan, hüznün ve ayrılık iklimimin başlangıcı olduğunu bilmiyordum.

Henüz ağırlık, hüznün ve hazanın farkına bile varmadığım bir Eylülün çocukluğumu benden çalıp gideceğini nereden bilebilirdim ki? Eylülün çocukluğumu, benim gibi milyonlarca çocuğun çocukluğunu çalmaya başladığını nereden bilebilirdim ki? Çalınan sadece benim değil, benimle birlikte milyonlarca çocuğun çocukluğuydu.

Gerçekte ise çalınan aydınlık günlerdi. Benden, bizden çalınanların bu kadar büyük olduklarının farkına varmadan büyüdüm. Suya, dağlara, kırlara ve yollara bakarak büyüdüm. Büyüdükçe benden çalınanların büyüklüğünün farkına vardım. Büyüdükçe çalınanın dünyanın, benim dışındaki insanların da dünyası olduğunu fark ettim. Çalınan sadece bizim dünyalarımızla sınırlı değildi. Çalınanın koca bir gelecek, gelecek olan çocuklar ve bunun üzerine kurulan gençlik kuşakları olduğunu anladım.

Büyüdükçe işte o Eylül gününde henüz çocukken sakatlandığının farkına vardım. Sakatlanan bir çocuklukla büyümüştüm. Kuşlara, kayalara, taşlara, dağlara, yollara baka baka büyümüştüm. Sakatlanmış bir çocukluk üzerine kurulan gençlik yıllarımda çalınan çocukluğumu aradım bende herkes gibi. Her bir parçası ayrı bir yerde kalmıştı. Her bir parçası bir yere düşmüştü.

Yıllar geçti. Yollar açıldı. Baka baka büyüdüğüm yollara düştüm çocukluğumu aramak için. Dedemin bana bir zamanlar göstererek, 'bu yollara iyi bak beni görmesen bile ayak izlerimi görürsün' dediği yolların başında buldum kendimi. Bu yollardı bana çocukluğumu geri getirecek olan.

\*\*\*

## EYLÜL GELDİ.

Çalınan çocukluğumun ayı.

Elimden alınan oyuncuklarımın ayı.

Alınıp götürülen bir daha göremediğim, bu güne kadar hasret ve özlemlerini çektiğim kaybedilen devrimci ağabeylerimin ayı.

Çocukluğumu çalan, gençliğime bir kara leke gibi sürülen ay geldi.

Tankların, topların sokaklara sürüldüğü, asker postalları altında çocukluğumun kaldığı ay, Eylül geldi.

Geleceğimizi, geleceğimi çalan ay geldi. Hayatımızın en güzel günlerini, aylarını, yıllarını, gecelerini çalan ay geldi. Düşlerimizi ve hayallerimizi alıp götüren ay geldi.

Her eylül geldiğinde ilk aklıma gelen bunlar olur. Hatırladığım hayatımdır, hayatım hatırladıklarımdır.

Kimimizin babasını, kimimizin abisini, kimimizin sevgilisini, kimimizin nişanlısını, kimimizin ablasını, kimimizin gençliğini alıp götüren Eylül geldi.

Eylül geldi. Dert, tasa, özlem, hasret her Eylülde olduğu gibi yine bir dağ gibi gelip çöktü omuzlarıma. Her Eylül geldiğinde bu sayıklama dolanır dile.

Güz geldi...

Eylülle birlikte güz geldi. Güneş ile ay açısını değiştirdi. Yıldızlar yer değiştirdi. Hatta bazıları bir dahaki bahar ve yaz aylarına kadar yitip gittiler. Geceler ve gecelerin içinden akıp giden sular soğudu. Bahar yaz aylarında ahenkle dans eden yapraklarda yaşlılık belirtileri görülmeye başladı. Yeşilliklerin arasına sarılarda karışmaya başladı. Bu sarılar giderek artar. Kasım ayında karşımıza sarı yapraklarla donanmış yaşlı ağaçlar çıkar.

\*\*\*

## HÜZÜN AKIYOR...

Baharın gelişiyle cıvı cıvı akan coşku yerlerden hüznün akmaya başladı. Bahar aylarında önce göçmen kuşların daha sonra yaylacıların mekanı olan zirveler yalnızlaşmaya hazırlanıyor. Yaylaya çıkanların çadırlarının önünde oynayan çocuklardan fışkıran yaşamın yerini bu günlerde hüznün alıyor. Patikalar ve zirveler tenhalaşıyor yavaş yavaş. Günler kısalıp, geceler uzuyor.

Çok geçmeden yalnızlık mevsiminin ayrılık ikliminin orta yerinde buluruz kendimizi.

Her şeye rağmen dağların her mevsiminin ayrı bir güzelliği var. Onu yaşamasını bilenler anlar. Yaşayabilenler tadına varır. Sevenler karşılığında dağın, dağların sevdasıyla buluşur. Hayatı hatırlayacağı olarak kabul edenler dağa, dağlara alışı. Alışamayanlar ise dağların gazabına uğrar. Tufanını üstüne alır. Kimine göre bir yabaniliktir. Belki de öyledir. Ama kendine ait bir yaşamın kendisidir. Kendine ait bir yaşamın incelikleri, acıları ve güzellikleridir.

Bir tek eksiği var;özlemolmasa...

Evet, yine Eylül geldi. Aslında daha tam geldiği de söylenemez. Sadece yüzümüzü yalayan esintileri ulaştı ve daha şimdiden ağırlığı omuzlarımıza çökmeye başladı. Onun gelişini engelleyemeyiz. Engelleymeyiz ama bizden alıp götürdüklerini hatırlayabiliriz. Zaten benim de yaptığım budur. Bu günlerde sık sık Eylül diye sayıklamamın nedeni budur. Bir ömrü bu sayıklama ile sürdürebilirim. Aslında sayıklanması çok kötü değil. Zira sayıklamakla onun bizden çaldıklarını hatırlıyoruz.

Bu yüzden yollarla başlayıp Eylülle sonuçlanan bir sayıklama oldu...

Yollar ve Eylül

Eylül ve yollar...

Bunlarla akıp giden ve akmakta olan ömürler her dem hatırlanmalı...

\*\*\*

## ÇAY...

Bahar yukarıdan yağmurlarla, sularla indi. Hayır, hayır vadilerden yukarılara tırmanmaya başladı. Önce su kenarlarında belirdi. Ardından dallardaki tomurcuklara ve zirvelere kadar çıktı. Çimler, çiçekler ve yapraklarla süslendi toprak. Biz beklemeye koyulduk. Göçmen kuşların tamamı döndü. Bülbül gül vatan hasretini şakıyarak gideriyor. Gül vatan, vatan gül, solan gül... Yaşlı kargalar yuva kurmaya çalışıyor. Keklikler yumurtladı ve yavrulamaya yattı. Leylekler görünmedi ama zaten onlar buralara gelmez ki. O feodal hayvanların gelmemesi de büyük bir kayıp değil zaten. Ama yine de görmek isteyenlerimiz vardır. Çocukluk masallarını hatırlamak için. Hala üzerlerinden atamadıkları çocukluklarını yaşamak için. Ama ne yapalım gelmediler, buralara gelmiyorlar. Onlar bizim gibi buraları seçmediler. Kış boyunca çevremizde, etrafımızda fır dönen, dört dönen kurtlar, tilkiler, ayılar biraz uzaklaştı. Nede olsa bahar geldi. Uzaklarımızda da yiyecek bulabilirler. Şimdi de biz onlara doğru yola çıktık. Yollara düştük. Doruklara doğru tırmanan baharla tırmanıyoruz, yoruyoruz, terliyoruz. Hatta bazen canımız çıkar gibi oluyor. Ama yine de bu bizim güzel yaşamımızdır. Onun en güzel yanıdır. Göçmen yüreklerimiz gibi göçük hayatımızdır. Kış için indiğimiz vadilerde kurduğumuz kamplardaki yaşamdan uyanıştır. Zaten üç dört ay bir yerde yaşamak zorunda kalışımız sıkmamış mıydı bizi?

Ve yollar yine bizim.

Doruklara çıkan yollar.

Gelen haberle, gelen baharla geçen yollarımız.

Dar patikalarla yer yer hatta çoğunlukla uçurumlu yerlerden geçen yollar.

Direnişe de ihanete de giden yollar.

Sevgiye de nefrete de giden yollar.

Güzelliğe de çirkinliğe de giden.

Özlemleri gidermeye, hasretleri ortadan kaldırmaya aynı zamanda onları arttırmaya giden yollar. Yakınlaştıran ve uzaklaştıran, yakınlaştıran bile kendi içinde sonsuzluğa doğru uzaklaştıran yollar. Bütün bu yollar bizim. Bunların büyük bir kısmından geçeceğiz. Bazen farkına varmadan kötüsünün başında bulunabiliriz. Kısacası nerede, ne zaman hangisinde olduğumuzu anlayarak yürüyeceğiz. Bu yollar bizim ve "bu hayat bizim olmalıdır" diyen herkesi bekleyen yollardır. Yürüyeceğiz. Hayatta olduğumuz sürece bu yollardan geçeceğiz.

İşte böylesi günler geldi. Yine yollara döküldük. Gidenlerimiz, gelenlerimiz oluyor. Hemen hemen her gün gittikleri için vedalaştıklarımız, geldikleri için karşıladıklarımız olur. Vedalaştıklarımız ve karşıladıklarımız, karşılaştıklarımız oldu. Hala devam ediyor.

Nereye mi gidiyorlar? Dağlarda yer mi yok? Nasıl olsa her yer bizim değil mi? Engellemek isteyen milyonlarcası olmasına rağmen hiç kimseyi takıyor muyuz? Gizlide olsa gidip yerleşmiyor muyuz? Çünkü buralar bizim. Kaçakta olsak kendi yurdumuzda yaşamaya razıyız. Onu kabullenmişiz. Kaçak ülkenin, kaçak ananın çocuğu, kaçak dağların, tanımadığımız sınırların insanları da olsak buralarda yaşamayı seviyoruz. Buradaki hayatın tadını almışız. İlk günkü gibi damağımızda duruyor.

Yine böyle bir gündü. Yükselen ay ile beraber her yönden rüzgarların estiği bir gündü. Tam bir bahar günüydü. İnsanları mahveden güzel havaların başladığı... Ayrılıkların iklimi başlamıştı ve hızla sürüyordu.

Birkaç gün önce çıkan grupların peşi sıra gitmesi gereken gruplar sıralarını bekliyordu. Kimler yoktu ki? Hani olur ya acılar herhangi bir biçimde hissedilir. Doğrudur. Bazen de sezgiyle his edilir. Sezgi acının kendisi olabilir. Acının ta kendisine dönüşebilir.

Beklenen gün gelmişti. En çok tanıdıklarımın olduğu on beş kişilik grubun yola çıkış günüydü. Yollara düşme günüydü. Uzağa gitme günleriydi. Hani çok fazla yakında sayılmazlardı ya...Ama bir arada bulunmanın bile bir anlamı vardı. Meğerse yola çıktıklarında çok uzak olmadıkları anlaşıyor. Gidişleriyle asıl uzakların başlayacağı, payımıza düşen uzakların paylaşılacağı zamanlar geliyordu.

Nereye mi gidiyorlardı? Dağın bir yerinden bir başka yerine. Vadilerden çıkıp zirvelere. Daha da zirvelere tırmandıracak işleri yapmaya gidiyorlardı. Grup yavaş yavaş toplanmaya başladı. Sevinç, hüznün, burukluk yüklü bir ortam oluştu. Uzaklara düşmeyi çağrıştıracak hiçbir sözcük kullanılmıyor. Hepimiz ısrarla kaçınıyoruz.

Sohbetler havadan sudandır.

Havalar yüksekte alçağa,

Sular güneye akar.

Hayatlar doğumdan ölüme yol alır.

Gideceklere bir çay vermeliyiz, son bir çay. Ne önemi var canım, bir çayın anlamı nedir ki?denilebilir normal yaşam koşullarında. Ama bizde öyle değildir. Meksikalılarda bir bardak tekilanın, İskoçlarda viskinin, Yunanlılarda uzonun, Fransızlarda bir bardak şampanyanın, kesik damarlı Latin Amerika ülkelerinde arakın ve kahve-

nin birkaç yıllık hatırı var. Zaten bölgemizde de bir fincan kahvenin kırk yıl hatırı vardır denilmiyor mu? Peki ya bir bardak çayın kaç yıllık hatırı var. İşte kimsede olmayan bizde var olan bir şeydir bu. Bir bardak çayın ölüme kadar hatırı vardır, yıllarla ölçülmez...Bizdeki bir bardak çayın yeri budur. Çay deyip geçilmez onun için gerillada... Salkım saçak pınarlardan alınan suyla demlenmiş çayın bir başka olur tadı da, anlamı da. Onunla anlatılmak istenen de...

Bağlılık onunla anlatılır.

Umut ve üst üste yığılı acılar onunla anlatılır.

Özlem, hasret, sevinç, üzüntüler ve tanen tadındaki burukluklar onunla anlatılır.

Dile getirilemeyen duygular, güzel sözcükler fısıltılar onunla anlatılır.

Kısacası bir hayatın geçmiş kırıklıkları, acıları, umutları, gündeki yürüyüş ve gelecekteki hayalleri, ütopyaları onunla anlatılır.

İşte çay bütün bunları anlatıyor. Hatırı olmaz mı? Hele hele birde son çay ise neler anlatılmaz ki onunla.

Bu yüzden baharı yaşayamadan yaza geçmek üzere olduğumuz bu günde ayrılanlara bir bardak çay sunmak boynumuzun borcu...

Biz fark etmesek de bahar gelip geçmişti. Kardelen mevsimi gerilerde kalmıştı. Kardelenler baharda kalmıştı. Şu an dağların vahşi kardelenleri, asi uçurumların bonzayları olarak dağlarda dolaşıyorlardı. Oradan oraya gidip geliyorlardı. Durmadan arıyorlardı kayıp geçmişlerini, yitik benliklerini. Herkesin bildiği adresi ayrı olan tılsımlı sözcük "Özgürlüğü" arıyorlardı.

Hazır çayımız vardı. Önce gelenlere birer bardak ikram ettik. Aç olanları yemeğe davet ettik. Çünkü son çay, son yemek olabilirdi. Ki çoğunlukla da dağlarda öyle olur.

Ve son grupta geldi. Son grupta uzun birlikteliklerimiz olan arkadaşlarımız vardı. Kimisiyle iki yıl, kimisiyle birkaç yıllık paylaşımımız, tartışmalarımız, acı tatlı günlerimiz...

Kimi zaman ekşi yüzleri paylaştık. Gerginlik ve sinirliliği paylaştık. Gırtlak gırtlığa gelerek birbirimizi bir kaşık suda boğacak kadar tepkileşmelerimizi paylaştık. Tahammülsüzlüğümüzü, hoşgörüsüzlüklerimizi paylaştık. Umutları paylaştık, sevgilerimizi, acılı geçmişlerimizi, ateşimizi paylaştık. Herkesle paylaşılmayan ateşimizi paylaştık. Soğanımızı da...

Ve acılarımızı paylaştık...

En çokta onları paylaştık. Çünkü bizde en fazla bulunan onlardır. Onları sınırsızca paylaştık. Herkesin sınırsızca özveride bulunarak paylaşma girdiği bir tek şey vardı bizde; acılar...

Çayımıza dem yaptık, şeker yaptık.

Suyumuza klor, aşımıza tuz yaptık, ekmeğimize maya.

Ve aşklarımıza tutkuhayatlarımıza umut.

Acılarımıza kurşun sıkığımızda oldu ama yine de bizimdi. Bizimleydiler, bizim birer parçamız oldular. Kurşun sıkarak kıyıcılıklarını ortadan kaldırmak istedik. Olmadı. Hala bizimledirler ve hep onları paylaşıyoruz. En iyi onları paylaşıyoruz, tıpkı ölümü paylaşmayı düşündüğümüz gibi. Ölümün soğukluğunu, ölümün acısını, kanın sıcaklığını...

Gelenleri gördüm. Yine ağır yüküm olan hüzne büründüm. Birlikte epey günler geçirmiştik. O günlerde o kadar çok şey yaşamıştık. İz bırakanlar tek tek geldi gözlerimin önüne, yaşananlar canlandı. Bir filmin hızla geçen kareleri gibi. O kadar çok şey vardı ki konuşulması gereken ama zaman yoktu. Çünkü onları yollar, yolculuklar, yolcular bekliyordu. O zaman bütün anlatmak istediklerimi anlatacak bir şey vardı; bir bardak çay...

Gerçi daha başka anlatıcılarda vardı. Onlar harekete geçmişti bile. Bir pandomim oyunu gibi ama davranışlar onun kadar rahat değildi. Gözler anlatıyordu, hüznü, buruk, buğulu ve acılı bakışlar anlatıyordu.

Bir bardak çay vermek için davrandım, birde ne göreyim? En acil durumda ihtiyaç duyduğum çay bitmiş. Hemencecik yeni çay koydum. Daha çabuk kaynaması için başında oturduğumuz şöminedeki ateşi harladıkça harladım. Oynayan alevlerini seyrettim. Sessiz, suskun ateşe bakıyorduk. İçimizde ise boranlar uçuşuyordu, fırtınalar kopuyordu. Çölde kum tepeliklerini oluşturan rüzgarlar esiyordu, bizi savuruyordu.

Suyumuz daha kaynamadan 'gidecekler' çağrıldı. Gitmeden önce son kez onlarla konuşulacaktı. Nede olsa uzağa gideceklerdi. Uzağa gidenlerle son kez konuşulur. Onlar yukarı çıkarken ben, ateşimle baş başa kaldım. Suyumuz kaynadı. Ateşimizin alevi büyük bir sessizlik ve suskunluk içinde yükseldi, büyük bir uzaklık içinde...

Çayı demledim artık inip içmelerini bekliyordum. İndiler. Görmesem de yüzümde buruk bir tebessümün belirdiğini hissediyordum, "buyurun heval çay hazır" dediysem de... ahval içemeyeceklerine işaret etti. Çünkü her çadırdan üçerli, beşerli gidecek olanlar çıkmaya başlamışlardı. Bir kez daha "buyurun heval son bir çayımızı içe-

lim” dediğimde üzgün ve hüznü bir yüz ifadesi ve kırık bir ses tonuyla, “ Heval içmeye zamanımız yok, yola çıkacağız” dediler. Herkes bir araya toplandı, geriye kalan bizler, gidecekleri uğurlamak için sıraya girdik. İçerde bardaklara doldurduğum çay soğumaya terk edilmişti. Sadece başarı dileklerinde bulunabildik. Eller sertçe sıkılıyordu. Gözler yere çakılmıştı. Bazıları başını kaldırıp ürkek ürkek bakıyordu. Ve yola çıktılar...

Tam karşımızdaki yamaçtan geçiyorlardı. Sıraya dizilmiş, gökyüzüne doğru tırmanır gibi yürüyorlardı. Sadece bir tanesi sağ omzunun üzerinden dönüp baktı. Bana baktı. Bu bakış içimdeki uzağı anlatıyordu. Yüreğimden bir şeylerin kopup gittiğini, kuş olup uçtuğunu sandım. Yolumuz uzun, bu yolun herhangi bir durağında, herhangi bir zamanda bir araya gelebileceğimizi bilsek de yine de ayrılıklar buruk oluyor.

Gittiler, arkalarından baka kaldık. “Gidenler, gidenlerimiz. Gidip de geri dönemeyenlerimiz” dizeleri geldi aklıma. Sadece baka kaldım. İçeriye girdim bardakların hepsine şeker attım. Gidenlerin yerine...hepsini içtim.

Onların yerine geçerek, onların bardaklarından içtim. İçiremediğim son çayın acısı, sancısı sardı. Son çay olabilir. Çünkü bir daha görüşmemekte var. Ölüm acısıyla da ayrılıklar devam edebilir. Kan renğinde, kan sıcaklığındaki çayı tek başıma içtim.

Ulaştıklarına dair haberi yeni aldım. Gidilmesi gereken yere rahat gitmişler. Çok fazla zorlanmamışlar. Ama içemediğimiz son çayın acısı hala ilk günkü gibi. Şimdi ne zaman çay söz konusu olsa, o gün gelir aklıma ve daha nice arkadaşla içemediğim son çaylar...

Ardından ağır yüküm hüzn gelir... Ama yolumuz uzun. Görüşeceğimiz ilk durakta içeceğimiz ilk çay, içemediğimiz son çay olacak. Çok çok uzaktaki tepede beyaz leke gibi kalmış kar parçası gözüküyor. Onlarda onun gibi birkaç zirvenin arkasında, o kar parçasının anlattığı kadar uzaktalar.

İçimizdeki uzaktan daha uzakta, içimizdeki uzağın taa içinde...

\*\*\*

## ATEŞİN BEKÇİLİĞİNİ, YOLLARIN EMANETÇİLİĞİNİ YAPMAK

Ben bu emanetleri güzel insanlar olarak tanımladığım arkadaşlarım, yoldaşlarım ve dostlarımdan devraldım. O kadar çoklar ki sayılarını hatırlayamıyorum. Hiçbir zaman da bunun hesabını tutmadım. Sayıları binleri, on binleri bulur belki. Ama elimde böyle tutulmuş bir hesap olmadığı için bilemiyorum. Bunlar kayıt dışı ama yüreğimin derinliklerinde kayıtları tutulmuş şeylerdir.

Ateşin bekçiliği, yolların emanetçiliğini yaptığım yürüyüşümde yeni emanetler edindim. Aramızdan ayrılıp gidenler -ki biz toprakla buluşanlar için bu terimi kullanıyoruz- bana bu emanetleri bıraktılar.

Kiminin gülüşü, kiminin kokusu, kiminin bakışı, kiminin sevgisi, kiminin yüzüğü, kiminin boynu bükük bir yada birkaç çocuğu, gözü yaşlı eşi, kiminin taptaze gün görmemiş gelinliği, kiminin henüz gi-yilmemiş bir çift mekabı, kiminin yırtık elbisesi, kiminin kurşunlara hedef olmuş çıplak bedeni, kiminin kanlı gömleği, kiminin yarım kalmış sevinçleri, kiminin güzel yüzü, kiminin kara çaydanlıktan birlikte içtiğimiz,tadı damağımda kalan çayı emanet kaldı. Bunların toplamından dayanılmaz acılar türüyor. Emanetleriyle birlikte umutları, hayalleri, gelecek düşleri, özgürlük ütopyaları da bana kaldı.

Ateşin bekçiliği, yolların emanetçiliğini yaptığım yürüyüşümde kendimle taşımam, yollarda ömür tüketmem, mekanlara hapsetmem için bunlar bana bırakıldı. Şimdiye kadar ki yürüyüşümde bu emanetlerin hiç biri yerine ulaşamadı. Ulaştıramadım. Hepsi yüreğimin derinliklerinde gömülü. Tüketmeye çalışırken bu yolları, ömürlerin tükendiğini de biliyorum. Şu an benim de yaptığım biraz bu. Bu emanetlerle, emanet edilmiş yollarda ömür, ömürler tüketmek. Olsun. Varsın umutlar, güzellikler, sevgiler, güzel gelecek düşleri tüketeneğine ömürler tükensin. Zaten şöyle yada böyle ömürler bir biçimde tükenmiyor mu?

Bu günlerde yollar yine açıldı. Gidenlerimiz, gelenlerimiz oluyor. O yüzden yolların bir kısmını güzel ve büyük umutlarla yollara dökülenlerimizle paylaşıyoruz. Gidenleri gönderirken yaşanan son anlarda her şeyi suskunluklar anlatıyor. Suskunluk ve hüznünlü bakışlar. Suskunluk ve yol isteyen gözler anlatıyor. Öyle sürüp gidiyor gidenlerimizin yol sevdası.

Yıllar ve yollar tüketiliyor bu sevda uğruna. Yarın umutları uğruna. Bir avuç özgürlük, ağız dolusu bir gülüş, acısız bir tutam yaşam uğruna...

Dağ uyandı uykusundan. Doğa umutlandı yarınlara. Ormanlar yeşerdi. Patlayan tomurcuklardan fişkıran yapraklar kucak açmaya başladı. Patikalar her zaman olduğu gibi yine kimsesiz değil.

Ömürlerin tükendiği, ömürlerin tüketildiği, sevdaların büyüdüğü, özlemlerin yakıcılaştığı bu yolların emanetçiliğini ilk dedemden emanet aldım. O gün bu gündür bunu taşıyorum. Yüklenen bunca yük altında kamburumuz çıkmış olsa da ateşin bekçiliği yolların emanetçiliği görevimizi bırakmayacağız. Mavilikler en güzel bu yollarda seyretilir. Suyun sesi en iyi yollarda dinlenir. Gökyüzüne en iyi bu yollarda bakılır. İnsanlar en çok bu yollarda sevilir.

\*\*\*

## AYAK İZLERİNİN PEŞİNDEN UZAYAN YOLLAR

Yıllar önceydi henüz çocuk yaştayken dedem evimizin arkasından görünen dağa doğru beni yürüyüşe çıkarır, başlardı konuşmaya. Söyledikleri bugünkü gibi kulaklarımda. “İyi bak bu yollara, beni görürsün, beni görmeden bile ayak izlerimi görürsün” derdi. Kısa boyu, uzak bakan gözleriyle bana bu sözleri söylerken yaşadığı günlere gider gibi olurdu. Yıllar geçti. Büyüdüm. Ardından ayak izlerini bulmak için yollara düştüm. Ayak izleri beni dağların doruklarına çıkardı, patika yolların yolculuklarına. Dağları mekan tuttuktan kısa süre sonra ayak izlerine rastladım. Ama o artık hayatta değildi. Beni bir başıma bırakıp gitmişti. Ayak izlerinden şunları okudum;

Bu patikalardan, bu yollardan bir isyancı, isyancı arkadaşlarıyla geçti. İsyancıydılar. Hep bir isyan ve çılgılık oldular. Öyle yaşadılar. İsyancılıklarıydı izlerini bu yollarda bırakan. İsyancılıklarının kokusu bu yollara sindi. Ardından gelenlere armağan olarak bıraktıkları tek şey bu yollarda onlar gibi isyancı olarak yaşayabilecekleri vasiyetleriydi. ‘İsyancıların ayak izlerinin üzerinden isyancılar yürüyebilir’ diye yazılıydı ayak izlerinde.

Yıllar yıldır bu yollarda bu izlerin iz sürücülüğünü yapıyorum. Özgürlük ve dostluğun izlerini sürüyorum. Bir izci gibi bu izleri sürek cehaletten gelip hakikate giden bu yolun yolcuğunu yapıyorum. Bu yolculuk biraz pahaliya da patlasa devraldığım emanetler ve yerine ulaşması gerekenler sayesinde hala yıllara inat ve yıllara meydan okuyarak yürüyorum. Emanetlerime sahip çıkarım. Çıkmasını bilirim. Dostlarım, yoldaşlarım, arkadaşlarımdan bunu bilmesini isterim. Zira bizi biz eden, bizi etrafımızdaki yıkıntıların altından çıkaracak olan gücün arkadaşlık olduğunu biliyorum. Birbirimizin eteklerinden tutunarak nice badireler atatabildiysek emanetlerimize sahip çıkmasını da biliriz.

Devraldığım ateşin bekçiliği ve yolların emanetçiliği yolunda ilerlemeye devam edeceğim. Ama doğanın da bir yasası var. Ki oda ömrün gittiği yere gideceğidir. Ancak mutluyum çünkü devraldığımız mirası devredeceğimiz kuşaklara sahip olduğumuzu biliyorum. O yüzden aldığım emanetleri onlara devredeceğim. Ardımızdan gelenlerin bıraktığımız yerden devraldıklarını yarınlara ulaştıracağını biliyorum. Bunun için her geçen gün grup grup taptaze fidanlar gibi geliyor, emanetlerini devralıyorlar. Yarınları taşıyacaklarına dair antlarını içiyorlar. Büyük bir heyecan, mutluluk ve sevinçle ateşle tanışıp, patikalara tırmanıyorlar. Varsın ölüm bu emanetlere sahip çıkmak-

tan gelsin. O bilir ne zaman ve nerede gelirse gelsin. Soframızda onun da yeri var. Buyursun, otursun yanı başımıza.

Yarının umudu çocuklara, bahar kokulu analara, gözü yollara akan kınalı gelinlere yeminimizdir bu. Emanetlerimize sahip çıkacağız. Birde yoldaşlarımıza sözümüzdür. Ay ışıklı gecelerde verdiğimiz sözleri, yıldızlı akşamlarda gülüşlerimize sinen ve geceye karışan hayallerimizi unutmayacağız...

Emanetlerden en zor olanı özlem...

Yıllara sığmayan hasret...

İşte bir bu dokunuyor insana, birde yoklukları...

\*\*\*

## BAYRAM ŞEKERİ...

Kaçak hayatların hikâyesidir sınırlarda geçip giden. Tükenen ömürlerin anlamlı anlatılmasıdır kaçakçılık. Yılları, yolları ve ömürleri tüketmektir bu hikayede anlatılan. Bu hikayelerin sahipleriningride kalan çocukları, eşleri, baba ve anneleri ile kavim akrabalarının beklediği her an gelebilecek ölüm haberidir. Yaz, kış, bahar, sonbahar demeden yollarda olanların, ekmek ve umut peşinde koşanların özlemidir çekilen. Sıcak yatakları yerine sabahın alaca karanlığında kar içinde yollarda gözlerini açanların hikâyesidir bu. Kim bilir ne özlem, ne hasret, ne acı çekiyorlar. Ama başkada bir çareleri olmadığı için bütün bunlara göğüs gererek sıcak yuvalarına bir ekmek parasıyla dönme hayaliyle, pusuları atlatma oyunlarını oynayarak kaçak yollardan, kaçak atlarla, kaçak mallarla, kaçak kimlikleriyle ve kaçak sevdalarıyla geçip gidiyorlar. Bir sonraki sefere kadar.

Apê Ahmet ile oğlu Mehmet'in hikâyesi de böyle bir hikâyedir.

Apê Ahmet'in bir kurşun ile öldürülmesi, oğlu Mehmet'in ise yüreğinde taşıdığı, iliklerinde hissettiği bu acılı haberi iki bayram şekeriyile küçük kardeşlerine söylemesinin öyküsüdür. Bir kaçakçının, acılı ve kaçakça gelen ölümünün hikâyesidir. Hikâye şöyle başlar, daha doğrusu şöyle yaşanır ve son bulur...

Mehmet çoktan köye gelmişti. Daha doğrusu arkadaşları onu bitkin, halsiz, yorgun, uykusuz ve ağlamaktan gözleri şişmiş bir şekilde zar zor getirmişlerdi. Ama geldiği gibi eve gitmedi. Gitmek istemedi. Gece yarısı gitmek istiyordu. Kimseyi görmeyeceği ve kimse'nin onu göremeyeceği bir saatte gitmek istiyordu. Çünkü annesi küçük ve en küçük olduğu için nazlı büyütülen kız kardeşi Berivan ile ondan bir yaş büyük Adil'e ne diyecekti. Eve gitmek için onların uyumasını beklemeliydi. Peki ya sonrası nasıl olacaktı. Sonunda bunu söylemek zorunda değil miydi? Babasının vurulduğunu, vurulurken dahi cebinde onlara aldığı şekerin durduğunu nasıl söyleyecekti. Babasını kaçak yollarda gelen kaçak ölümle bırakıp geldiğini nasıl söyleyecekti. Gece yarısına kadar onu köye getiren kaçakçı arkadaşlarından Hasan'ın evinde kaldı. Ne bir şey yedi, ne içti. Sadece ağladı ve inledi. Hasan'ın evinden kendi evine gitmek için çıktı. Hasan'ın evinden evine gitmek sadece on dakika sürerdi. Ancak Hasan yanında olmasına rağmen yarım saatte zor gidebildiler. Dondurucu bir soğuk vardı köyün yoksul sokaklarında. Doğunun zemheri ayının yaşadığı günlerdi. Dizlerine kadar kara bata çıka kudümsüz bir şekilde eve doğru yürüdü.

Kapıyı çalmaya hazırlanırken karanlığın içinden Hasana yavaşça “artık gidebilirsin” dedi. Aslında Hasan onu yalnız bırakmak istemiyordu ama belki böylesi daha iyidir diyerek gitti. Birde nasıl olsa yarın zaten ailece oraya gideceklerdi.

Mehmet kapıyı çaldı. İçinde bin bir korkuyla kapıyı tıkırdatıyordu. Korkuları hiçbir zaman onu yalnız bırakmamışlardı. Korkuları hep gerçek olmuştu. Şimdi de yine öyle olmuştu. Gitmeden önce bu sefer başlarına bir şey gelecek korkusu yaşamıştı. Kar kış ta olsa sefalet ve çaresizlik içinde yaşamaktansa kendilerini her zaman olduğu gibi yine sınırlara vurmaktan başka çareleri yoktu. Duyulur, duyulmaz bir gıcırtyla açıldı kapı. Annesinin yüzünü görmesini istemiyordu. Annesi Mehmet’i yalnız görünce içini bir ürperti sardı. Ama daha önce olduğu gibi belki bu seferde yüklerle gidenlerden biri babasıdır diye düşündü. Ama rahat değildi. Zaten birkaç gündür kötü rüyalar görüyordu. Rüyalarında bir düğünde, bir yasta, hiç kimseyi tanımadığı büyük kalabalıklar içinde görmüştü kendini. Hiçbir şey demeden Mehmet’in içeri geçmesi için yol verdi. İçeri girer girmez Mehmet’in yüzünü görmek için gaz lambasını yaktı. Mehmet bir köşeye çökmüş yüzünü yere gömmüş gibi oturuyordu. Ana, Mehmet’in bu halini görünce başlarına geleni anladı. Ama yine de bir umut vardı. Yakalanmış olabilirdi...

Kısık bir sesle, “Mehmet ne oldu? Baban nerede?” dedi.

Mehmet gözleri yerde sessizliğini korumaya devam etti. İşte ana o an başına gelenleri anladı. Soluğu kesildi bir anda. Nefes alamaz oldu. Beti, benzi attı. Ne diyeceğini bilemedi. Olduğu yerde donup kaldı. Mehmet ve Ana’dan habersiz Berivan’la Adil’de gelmiş odanın kapısının önüne çömelmiş onları dinliyorlardı. Odaya bıçak keskinliğinde bir sessizlik çökünce Berivan yavaşça Mehmet’e yaklaşarak “KekêKaBabo?” (Abi Baba nerede?) dedi. Mehmet ayağa kalkarak elini ceketinin cebine soktu. Cebinden iki tane bayram şekeri çıkardı. “Babam size bunları gönderdi. Biri sana biri de Adil’e” dedi. Bunları söylerken son iki günde yaşadıkları bir film şeridi gibi geçti gözlerinden.

Ölüm çağrısı

Kar, kış gelip kapıya dayanmıştı. Ama bir gün bile işe gitmemek açlıktan ölmekti. Bir gün kaçağa çıkmamak, kaçakça yaşamamak, kaçak kimlikli olmamak, kaçak yollardan geçmemek, kaçak malları sırtında taşımamak açlıktan ölmekti Apê Ahmet ve onun gibi olanlar için. Ne yapsın belkide yazgıları buydu. Aslında yazgı falan değildi. Sadece bu reva görülmüştü o kadar. Şafak vakti kapı çalındı. Ahmet

amca acaba beni yakalamak için yine devlet güçleri mi geldi gibi bir düşünceyle kapıya gitti. Devlet güçlerinin gelip onu götürmesi, yakalaması için çok neden vardı. Çünkü her şeyi kaçaktı. Çocukları kaçak, evi kaçak, yaptığı iş kaçaktı. O yüzden sık sık gelip götürürlerdi. Belki bu seferde onlardır diye düşünüyordu. Öte yandan da bir gün önce kaçığa gitmek için arkadaşlarıyla konuşup sözleştikleri aklına geldi. Ama kar yağmıştı ve hala yağmaya devam ediyordu. Böyle havalarda çok fazla kaçığa gitmezlerdi. En azından kar yağışının durmasını beklerlerdi yola çıkmak için. Ama oda bir ihtimaldi sonuçta. Kapıyı açtığında karşısında komşusu Hasan'ı gördü. Hasan;

-“Hadi gel gidelim. Arkadaşlar toplanmış bizi bekliyorlar. Hava da açmak üzere. Yolda belki biraz kar var ama sorun değil. Bu bizim ne ilk kışımızdır nede son. Son kışımız olabilir ama ilk kış değildir” dedi.

Apê Ahmet;“Tamam iki dakika bekle Mehmet'i de kaldırıyım hemen geliyoruz” diyerek içeri girdi. Yavaşça Mehmet'in yatağına yanıştı. Kısık bir sesle iki kere “Mehmet, Mehmet” diye seslendi. Zaten uyanık olan Mehmet “Tamam baba hemen kalkıyorum” dedi. Apê Ahmet odaya gidip eşile vedalaşıp uyuyan çocukları belki son bir kez olacak görüp çıkmak istedi. Odaya girdiğinde eşinin yatağına oturmuş ona hüzünlü ve acılı gözlerle baktığını gördü. Gözleri yalvarır gibiydi. ‘Ne olur bugün bu havada gitmeyin’ der gibiydi. ‘Ne olur geri gel’ diyordu bakışları. Apê Ahmet daha ağzını açmadan Berivan kalıp yatağına oturdu. “Baba bana şeker getirecek misin?” dedi.

-“Tabii ki getireceğim benim güzel kızım” dedi. Ama yüzüne bakacak takati bulamadı kendinde. Kadın başka bir söz daha söylemeden secdeyi serip namaza durdu. Aslında onun kıldığı çok fazla namaz da sayılmazdı. Sadece kaçak yollara gidenlerin geri gelmesi için inandığı güçlere bir yakarıydı. Apê Ahmet'le evlendiği günden beri bu böyle olmuştu. Günleri, geceleri, haftaları, ayları sınır boylarında koşan Ahmet'i bekleyerek geçirmişti. Her eve döndüğünde önce bir sevinmiş daha iki dakika geçmeden sevincinin yerini hüzn almıştı. Sağ geldiğine seviniyordu ardından bir daha gidecek diye başlardı üzülmeye. Şimdi de yine öyle oluyordu. Ana namaza durmuş, Berivan ise yatağının üzerine oturmuş, ellerine bakıyor ve bir şeylerle oynayıp duruyordu.

Apê Ahmet “hadi kızım gel seni bir öpeyim, çıkmam gerekiyor” dedi.

Berivan koşarak babasının boynuna sarıldı. Yüzünü gözlerini, öpücöklere boğdu. Babasının kel kafasını minnacık elleriyle okşadı.

Ve bir kez daha "baba bana şeker getirmeyi unutmuyorsun değil mi?" diyerek isteğini yineledi. Apê Ahmet kapıda Mehmet'in onu beklediğini gördü.

Mehmet'in yanına gelirken "yiyecek aldın mı oğlum?" diye sordu. Mehmet "evet baba, birkaç tane ekmek, biraz peynir aldım. Birde hava karlı diye bastonlarımızı aldım" dedi.

-“İyi ettin oğlum. Hadi çıkalım şimdi bizi bekliyorlar” diyerek o kapıdan bir daha girmeyeceğini bilmeden çıktılar.

Yüzler gergin, kar soğuktu ama yürekleri sıcaktı

Köyün arkasında her zamanki yerlerinde arkadaşları onları bekliyordu. Apê Ahmet ulaşır ulaşmaz; "geç kalmadık ya. Daha gelmeyen var mı? Yoksa yola çıkmak iyi olur" dedi. Hasan, "biri daha gelmemiş. Onu da beklememiz lazım. Çünkü oda bizim gibi. Bu sefere de gelmeseydi evinde çay içecek şeker bile kalmaz" dedi. Kar yarım metre kadar yağmıştı. Hava soğuk. Yüzler gergindi. Ama yürekleri sıcacıktı. Eşleriyle çocuklarıyla kucaklaşıp ayrılmışlardı. Sevgiyle onları göğüslerine, yüreklerine bastırıp öpmüşlerdi, kokularını içlerine çekmişlerdi. Hiç kimse konuşmuyordu. Ağzılara mühür vurulmuş gibiydi. Herkes suskun gözler ve yürekler konuşuyordu. Gözler bazen evlerinin olduğu tarafa kayarak, yürekler kor ateşlerle yanarak konuşuyordu. Çok geçmeden diğer arkadaşları da geldi. Tek kelime etmeden peş peşe yola çıktılar. O karlı yollarda hayatı ve ekmeği kovalıyorlardı. O kar denizinde ekmeğin peşinden koşuyorlardı. Yoksul bedenleriyle umudu ve geleceği kovalıyorlardı. Üşüyorlardı. Bedenleri ve sırtları, ayakları üşüyordu. Ama gitmeliydiler. Çocuklarını büyütme, okutma özelemlerini kovalıyorlardı.

Ve birde ölümü...

Çünkü ne zaman ve nereden önlerine çıkacağı belli olmuyordu. Her an herhangi bir yerde önlerine çıkabilirdi namert ölüm...

Yollarının her hangi bir yerine sinmiş onları bekliyor olabilirdi.

Suskun, sakın bir şekilde yol alıyorlardı. Ağzılarını bıçak açmıyordu. Çünkü belki bu kez belki de bir başka sefere bu yollarda bırakacaklardı ömürlerini. Bunu çok iyi biliyorlardı. Belki bir kurşun bulurdu onlardan birini yada kar fırtınası içlerinden birilerini alıp götürürdü. Bu sefer yada bir başka sefer hiç fark etmez. Bu yolların ömürlerine mal olacağından başka bir şey bilmiyorlardı. En iyi bildikleri şey buydu. Çünkü onlar bu yolların müdavimiydiler. Her biri ayrı bir düşünceye dalmış önlerine bakarak yürüyordu. Ama hepsinin ortak düşündükleri bir şey vardı: hepsi geride kar altındaki evlerde bıraktıkları eşlerini, çocuklarını, sevdiklerini düşünüyordu. Her geçen an

biraz daha fazla artan karanlık onları her türlü tehlikeden koruyabilirdi. Ama her geçen an yağışı ve kalınlığı biraz daha artan kar ise onları ölüme götürebilirdi.

Öğleye doğru kar tutmayan bir vadinin içinde büyükçe bir ateş yakıp çaylarını koydular. Ateşin etrafında kurulanmak için semazenler gibi dönüp duruyorlardı. Apê Ahmet kendisinden çok oğlu Mehmet'i düşünüyordu. Sık sık yerini ona vererek elbiselerini kurutmasını istiyordu. Çıkınlarından ekmek ve peynirlerini çıkarıp yediler. Çaylarını da içtikten sonra yeniden tırmanmaya başladılar. Yol giderek zorlaşıyordu. Zaman da akıyordu. Zamanla yarışircasına yürüyorlardı. Gece karanlığında o karın içinde kalmaları, içlerinden birkaçının donarak ölmelerine neden olabilirdi. O yüzden acele ediyorlardı. Aceleleri onları her şeye götürebilirdi. Yaşama da ölüme de.

Mehmet yine her zaman olduğu gibi babası Apê Ahmet'in arkasında yürüyordu. Yavaş yavaş tempoları düşüyordu. Oysa daha önce bu yolu yüzlerce sefer gidip gelmişlerdi. Ancak bu kar onları aldatmıştı. Ve içine içine çekmişti onları. Apê Ahmet bu durumu görünce inisiyatifeline aldı. Nede olsa içlerinde en eski olan oydu. Tamı tamına on altı yıldır bu yollarda kaçakçılık yapıyordu. On altı yılbu sınırlara çizilen çizgilere basıp geçmişti. Tekmesini sallayıp geçmediği sınır taşı kalmamıştı. Kaçakçılık öncesi de vardı. Kaçakçılıktan önce de bu sınırlarda yaşıyordu. O zamanda bir kaçak olarak yaşıyordu. O zamanlar İran Kürdistan Demokratik Partisi peşmergesi olarak yaşıyordu. 15 yıl elde silah o sınırlarda, o sınırlar boyunca uzayıp giden dağlarda yaşamıştı. Ama bir farkla: o zaman silahı vardı. Karşısına çıkan birini kendini korumak amacıyla da olsa vurabilirdi. Şu an ise silah yerine bir baston taşıyordu.

Ve sadece vurulabilirdi.

16 yıldır da bu sınırlardan sırtıyla kaçak yükle, kaçak kimlikle, bir kaçak olarak geçiyordu. Yani 31 yıldır Apê Ahmet bu sınırları çiğniyordu. Takmıyordu. Elinin tersiyle çizgileri de, taşları da itip geçip gidiyordu. Bazı çocukları o kaçıktayken doğdu. Bazıları da o kaçıktayken büyüdü. Büyük oğlu Mehmet'i de kendisi gibi bir kaçak ve kaçakçı olarak yetiştirdi. Şimdi de yanında getirip götürüyordu.

Henüz bir kaçak ölüm de onu bulmuş değildi. Bir kaçak ölümün gelip onu ve arkadaşlarından birini bulmaması için yine deneyimini devreye sokmalıydı. Arkadaşlarını durdurup en öne geçti ve "sakın hiç kimse durmasın" dedi önce. Ardından işaret parmağıyla karşılığında buza kesilmiş dağı göstererek, "gördüğünüz şu tepeyi geçerseniz tehlikeyi atlatmış oluruz. O yüzden hiç kimsenin durmaması gerekir.

Karda durmak ölmektir. Hepimiz de bunu çok iyi biliyoruz. Hele hele uyumak, gözlerini hayata yummak demektir. Bunu hiç söylemiyorum bile. Ona göre durmadan yol almamız gerek “ diyerek kısa bir nutuk çekti. Önlerindeki tepeyi aşmaları yollarını bitirmiyordu. Ama Apê Ahmet bir şeyler düşünüyormuş olmalı diyorlardı kendi kendilerine diğer arkadaşları. Gerçekten de Apê Ahmet bir şeyler düşünüyordu. Gösterdiği tepenin arkasında sonbahar aylarında Kürt Özgürlük Hareketi gerillalarının kamp kurmak için çalıştıklarını görmüştü. ‘Onlar şimdi orada olmalılar’ diyordu kendi kendine. ‘Olmasalar bile yaptıkları yerleri bulup kalabiliriz’ diye düşünüyordu. Eğer orada iseler zaten hiçbir sorunları kalmıyordu. Çünkü Apê Ahmet daha önce birkaç kez onlar tarafından böylesi havalarda kurtarılmıştı. Hatta bir keresinde onları geçirmek için bir grup arkadaşları pusu atmış, diğer bir grupta önlerine düşüp onlara karda yol açmıştı. Apê Ahmet hayatındaki o güzel anlardan kesitler düşünerek sessiz, suskun bir şekilde yoluna devam etti. Gece yarısına doğru sonbahar aylarında Kürt Özgürlük Hareketi gerillalarının kamp yaptığı bölgeye geldiklerini anladı. Kar orada azalmıştı. Nede olsa dağın güneye bakan yüzüydü. Apê Ahmet arkadaşlarına oturmalarını söyleyerek, sonbahar yapılan çadırları aramaya çıktı. On dakika kadar sonra Apê Ahmet yanında iki silahlı gerillayla çıkıp geldi. Arkadaşları Apê Ahmet’in gerillalarla geldiğini görünce sevindiler. Çünkü bu gece artık daha fazla yürümeyeceklerdi. Daha fazla karla boğuşmayacaklardı. Ve bu kadar yorgunluktan sonra bu geceyi sıcak bir yerde geçireceklerdi. Onlar bunları düşünürken gerillalardan biri, “Heval hazırlanın kampa gidiyoruz. Belki küçüktür, biraz sıkışırız ama bize yeter. Kampımız küçük olabilir ama yüreğimiz büyüktür. Yüreği büyük olanın yeri de büyük olur. Yani sorun olmaz, sadece belki biraz sıkışırız. Sizi bu yorgun ve ıslak halinizle bırakmayız. Sizi bu halde kara emanet edemeyiz. Çünkü kar bazen emanete ihanet edebiliyor. Biz bunun sayısız örneğini yaşamışız. Onlarca arkadaşımızı koynumuzdan ve yüreğimizden alıp götürmüştür. Bu gece vakti bu karda hiçbir yere gidemezsiniz. Bu gece bizim kampta kalırsınız, yarın sabah yolunuza devam edersiniz” diyerek onları kendi kamplarına götürmeye geldiklerini söyledi. Normalde gerillalar güvenlik nedeniyle hiç kimseyi kendi kamplarına götürmezler. Kamplarını hiç kimseye göstermezler. Ama şimdi onlara kucak açıyorlardı. Ve onları belki de bir ölümün pençesinden çekip alıyorlardı. Gerillalar önde onlar arkada peş peşe dizilerek yola çıktılar. Kaçakçılar yorgun argın, başları önde umut yolculuğuna çıkmış olanlar gibi yürüyordu. Gerçekten de umut yolculuğuna çıkmışlardı. Çün-

kü evlerine ekmek götürmek, çocuklarına şeker, pabuç almak için yola çıkmışlardı bu kış gününde. Yarım saat içinde gerilla kampına vardılar. İki tane küçük çadırları vardı. Gerillalarla birlikte sayıları otuzu geçmişti. İçlerinden bazıları içinden ‘nasıl sığarız?’ buraya diye geçirdi. Ama adını bilmediği o gerillanın “yerimiz küçük olabilir ama yüreğimiz büyük” dediğini hatırlayınca yüzünde kırık, acılı bir tebessüm belirdi. Onları götüren gerillalar uyuyan arkadaşlarını da uyandırarak dışarıya çağırıp onlara yer açtılar. Çadırların içine yerleştirdiler onları. Apê Ahmet oğluyla aynı çadıra gelecek şekilde yerleşti. Gerillalar onlara biraz ısınmaları için bir gerilla çayı ikram ettiler. Gerillalardan ikisi onlara çay vermeye çalışırken diğerleri de onlara yemek hazırlamaya koyuldular. Apê Ahmet’in dikkatini en çok yaşı elli civarında olan ve onlara bir şeyler ikram etmek için, biraz rahat etmeleri için durmadan koşturan gerilla çekti. Çay veriyor, su veriyor, sobayı gürleştiriyor, çoraplarını çıkarıp kurutmalarını istiyor, üzerlerindeki ıslak elbiseleri çıkarmalarını istiyor, yerine kendisinin ve diğer arkadaşlarının yedek elbiselerini veriyordu. Apê Ahmet içinden “Bu da bir baba olmalı” diye geçirdi. O yaşlı gerilla işlerini bitirince Apê Ahmet’in yanına oturdu. Oturur oturmaz, Apê Ahmet’e yanındakini göstererek “Oğlun mu?” diye sordu. Apê Ahmet evet anlamında kafasını salladı. Apê Ahmet, kendisini tutamayarak “senin çocukların var mı?” diye sordu. Çünkü o yaşlı gerillanın yaptığını ancak bir baba yapabirdi. Ve onun anladıkları ancak baba olan birinin anlayabileceği şeylerdi. Apê Ahmet’in oğlu Mehmet’e yaklaşımlarından onun oğlu olduğunu anlamıştı. Yaşlı gerilla Apê Ahmet’in sorusuna cevap vermeden önce kaçak yılların, yolların ve acıların buruşturduğu acılı yüzüne baktı önce.

Ardından “Evet benimde çocuklarım vardı” diyerek hayat hikayesiniözetledi;

-“Evliydim. Çocuklarım da vardı. Büyük oğlum şimdi onlara bıraktığım şirkete müdürlük yapıyor. Avrupa’da yaşıyordum ve her şeyim vardı. Ama sadece benim vardı. Kimliğim, kültürüm, dilim yoktu. Halkım, tarihim ve ülkem inkar ediliyordu. Ata dede topraklarım üzerinde halkıma yapılan her türlü işkence, zulüm, baskı görmezden geliniyordu. Kendi kendime ‘böyle bir dünyada yaşamaktansa ölmek daha iyidir’ dedim. Bu adaletsizlik, zulmü görüp farkına varınca her şeyimi çocuklarıma bırakarak dağa geldim. İşte şimdi de sizlerin yaşadıklarını görüyorum. Acılarınızı, özlemlerinizi, bir lokma ekmek uğruna yaşadıklarınızı görüyorum. Yani benim her şeyim vardı ama siz burada bir parça ekmek için göğsünüzü kurşunlara, bedeninizi

kar soğuşuna siper ederek günlerce yürüyorsunuz. Şimdi de bunu görüyorum. Sadece benim her şeyimin olmasının halkımın, ülkemin acılarını dindirmediğini gördüm. Size bir çay, bir bardak su vermek, ısınmanız için ateş yakmak, bir lokma ekmek vermek beni mutlu ediyor. Ve o yüzden de diyorum ki iyi ki çok daha geç kalmadan ülkemın dağlarına gelmişim.”

Yaşlı gerilla kısaca özetlediğı hayat hikâyesini bitirir bitirmez dışarıdan bir arkadaşı “Heval Sabri yemek hazır, sofrayı serer misin” diye seslendi. Kaçakçılar gerillalar tarafından hazırlanan hazır çorbayı içince ısındılar. Soba da durmadan yanıyordu. Herkes suskun ve ısınmaya çalışıyordu. Sadece gerillalar arada bir kendi aralarında birbirlerine bir şeyler söylüyorlardı. Gerillalar kaçakçıların iyice ısındıklarını anlayınca silah dışındaki eşyalarının tamamını toplayıp bir köşeye bıraktılar. Kaçakçılara açtıkları yerde yatabileceklerini söylediler. Apê Ahmet “biz buraya yatarsak ya siz ne yaparsınız heval?” demekten kendisini alamadı. Yaşlı gerilla “siz bizi düşünmeyin. Biz uyuyacak bir yer buluruz. Zaten her seferinde iki kişi nöbete çıkıyor. Geri kalanlarımızda bir yere sıkışır yatarız, sen merak etme” dedi. Kaçakçılar uzanınca gerillalar fanuslarını söndürüp dışarı çıktılar. Gidip diğer çadıra da baktılar. Oradaki arkadaşları da kaçakçıların yerlerini yapmışlardı. Nöbetçilerini çadırların önüne çıkararak kendileri de mutfak olarak kullandıkları kulübede uyuyacak bir yer yaptılar kendilerine.

Kaçakçılar sabah erkenden uyandılar. Bazıları sabah namazlarını da kıldı. Yola çıkmak için yeniden üzerlerine battaniyeleri atıp diğer arkadaşlarının kalkmasını beklediler. Tam o sırada gerillalar gelip hepsini uyandırdı. Onlara kahvaltı hazırlamışlardı. Kahvaltılarını yapıp çaylarını içtikten sonra gerillalarla vedalaşarak yola çıktılar. Hüzünlü bir veda töreniydi. Gerillalarla vedalaşırken hepsinin gözleri dolmuştu. Onları son bir kez sıkıca kucaklayarak yola çıktılar. Akşama doğru yüklerinin geleceğı köye vardılar. Köyde yüklerin bırakıldığı ve onlara ayrılan boş eve yerleştiler. Aslında ev demek içinde bin şahit gerekiyordu ama yine de idare ediyorlardı. Harabe bir yerdı. Kullanılacak bir yeri kalmadığı için sahibi boşaltmış, kaçakçılar gidip yerleşmişlerdi. Hava kararmak üzereyken çıkınlarını çıkarıp evden getirdikleri yemeklerini yediler. Apê Ahmet telefonunu çıkarıp sim kartını taktı. Mal sahibine geldiklerini, yüklerin gelmesini beklediklerini, yüklerle birlikte çocuklarına götürmek için biraz bayram şekerini de beraberinde getirmelerini söyledi. Evin en güzel yanı sobası ile odunlarının olmasıydı. Soba ile odunları da kendileri hazırlamışlardı.

Çünkü kış aylarında da buralara geleceklerini biliyorlardı. Çaylarını içtikten sonra bazıları sohbete dalarken bazıları da şöminenin etrafına kıvrılıp yattı.

Yükleri gece yarısına doğru geldi. Mal sahibi Apê Ahmet'i çağırıp konuştu. Mal sahibi onunla konuşuyordu. Çünkü grubun sözcüsü Apê Ahmet'ti. Ne kadar mal getirdiğini, nereye ve kime gideceğini, ne zaman elinde olması gerektiğini söyledikten sonra taşıma ücretlerini verdi. Tam ayrılacaklarken Apê Ahmet mal sahibine, "Biraz bayram şekeri istemiştım. Çok önemli değil getirip getirmemen ama tam yola çıkacağım sırada Berivan uykudan kalkıp istedi. Ona şekersiz dönmek istemediğim için telefonda söyledim ya sana" dedi. Mal sahibi "Hay Allah neredeyse unutacaktım, getirdim tabii" diyerek girişte kapının yanına bıraktığı siyah poşeti Apê Ahmet'e verdi. Apê Ahmet malı teslim aldıktan sonra mal sahibi gecenin karanlığına karışıp gitti. Apê Ahmet de kefiyesini alıp geldi malların yanına yattı.

Sabah erkenden "Yüklerimiz geldi. Hadi çabuk kahvaltımızı yapıp çıkalım" diyerek arkadaşlarını uyandırdı. Kahvaltıdan sonra herkese yükünü teslim etti. Yüklerini yapıp sırtladılar ve yola koyuldular. Yolda hiç durmadılar. Çünkü hava kararmadan sınırı geçecekleri yere varmaları gerekiyordu. Bir önceki gece konakladıkları gerilla kampına uğramadan yollarına devam edip sınırı geçecekleri yere vardılar. Apê Ahmet arkadaşlarına orada beklemelerini söyleyerek geçecekleri yolun keşfini yapmaya gitti. Bir saat kadar elinde dürbün yolu keşfetti. Görünürde bir şey yoktu. Ama yolun üzerinde uğursuz bir baykuş gibi duran kayayı iyi göremiyordu. Şu ana kadar oraya da pusu atıldığı görülmemiştir. Yine de Apê Ahmet'in içi rahat değildi. Bu durumda bir şey yoktu, geçebilirlerdi. Apê Ahmet yaklaşık bir saat kadar keşif yerinde durduktan sonra arkadaşlarının yanına döndü. "Görünürde bir şey yok. Fakat yolun üzerindeki o kayanın çevresini iyi göremedim" dedi. Arkadaşlarından bazıları "orada bir şey olmaz" dedi. Bu arada hava kararmaya başlamıştı. Apê Ahmet "o zaman yavaş yavaş kalkalım" dedi arkadaşlarına. Yüklerini yeniden sırtladılar. Yüzlerini gözlerini kefiyeleriyle sardılar. Berelerini taktılar. Bastonlarını kavrayıp yola çıktılar. Apê Ahmet önde, grup arkada yol alıyorlardı. Yol boyunca hiçbir zaman oğlunu arkasından ayırmayan Apê Ahmet nedense bu sefer oğlunu grubun ortalarında yürüyen ve en çok güvendiği komşusu Hasan'a teslim etmişti. "Bu seferde senin arkanda yürüsün" demişti. Apê Ahmet'in bu davranışı bütün arkadaşlarının dikkatini çekmişti. Şu ana kadar yaptığı bir şey değildi. Bunu sanki başına bir şeyler gelecekmiş gibi hissettiğinden yapıyordu.

Herkes başını önüne eğmiş gidiyordu. Daha kayaya varmadan bir anda gecenin karanlığını silah sesleri yırtmaya başladı. Kayalığın arkasından kendilerine ateş ediliyordu. Bir anda etrafa dağıldılar. Hasan Mehmet'i kendinden ayırmadı. Kayalığın hemen alt tarafındaki vadi-ciğe kendilerini bırakarak durmuşlardı. Hepsi toplandı. Bir tek Apê Ahmet eksikti. Mehmet olduğu yere çöktü. Ayakları titremeye başlamıştı, bedenini taşıyorlardı. Hasan "Bir şey olmamıştır Mehmet, ben şimdi gidip onu getiririm" diyerek yukarıya doğru çıkmaya başladı. Kurşunların üzerlerine yağmaya başladığı yerden sadece elli metre kadar uzaktaydılar. Hasan vuruldukları yere doğru gizli bir şekilde gidiyordu. Henüz birkaç metre gitmişti ki, Apê Ahmet'in vurulup düşmüş ama hala inleyen bedeniyle karşılaştı. O an arkadaşlarına "çabuk, hepiniz gelin" diye bağırdı. Birkaç arkadaşı geldi. Apê Ahmet'i yaralı bir halde taşımaya başladılar. Üzerlerine yeniden mermiler yağmaya başladı. Kurşunlar kulaklarının dibinden vınlarak geçiyordu. Hasan "Hadi Hamit dışındakiler hemen buradan gidin. İkimiz cenazeyi getiririz" diyerek diğerlerini gönderdi. Hamit'le ikisi yüzükoyun yere uzanmış bir haldeellerinden tuttukları Apê Ahmet'i çekiyorlardı. Apê Ahmet'i kaçışarak gittikleri yere kadar kurşunlar altında çektiler. Hasan Apê Ahmet'in yüzüne bakmaya çalıştı. Göremedi. Apê Ahmet'in iniltileri kesilmişti. O an arkadaşının öldüğünü anladı. "Hamit'e bu halde aşağıya götüremeyiz. Mehmet'i kendinden ayırmadan arkadaşları alıp dün gece kaldığımız gerillaların kampına git. Bende cenazeyi saklayıp geliyorum. Bu gece ve bu karda cenazeyi bir yere götüremeyiz" dedi. Arkadaşlarını yola çıkardı. Kendisi de cenazeyi gündüzden gözüne kestirdiği taşın altına yerleştirip karla kattıktan sonra kampın yolunu tuttu.

Gerillaların nöbetçileri onları karşıladı. Başlarına bir şey geldiklerini hemen anladılar. İçerden arkadaşlarını çağırdılar. İlk çıkan yaşlı gerilla Sabri oldu. Mehmet kendisini yaşlı gerillanın kucağına atarak hıçkırıqlarla ağlamaya başladı. Bir yandan ağlıyor öte yandan da yaşlı gerillaya "Bu alçak mollalar babamı vurdular, babamı vurdular" diye haykırıyordu. Yaşlı gerilla Sabri Mehmet'in başını göğsüne bastırdı sonra onu çadıra götürdü. Çadırın içinde onu sakinleştirmeye çalıştı. Baktı olacağı yok, bir tane sakinleştirici iğne yaptı. Mehmet kendinden geçerek uyumaya başladı. Kaçakçılar yüklerini indirip paketlediler. Üzerini naylonla kapatıp çadırlara girdiler. Hasan olup bitenleri gerillalara anlattı. Gerilla komutanı Digor ne yapmayı düşündüklerini sordu. Hasan önce sabah gidip cenazeyi getireceklerini, ondan sonra kendisinin Mehmet'i alıp dağ yolundanköye gideceğini, ar-

kadaşlarının da Apê Ahmet'in cenazesini alıp resmi kapıdan köye döneceklerini düşündüklerini söyledi. Digor kendilerinden de birkaç arkadaşın cenazeyi getirmek için yardım edeceğini, diğer arkadaşlarının da bir tepeye konumlanıp cenazeyi getirmeye gidenleri savunacaklarını söyledi.

Geceyi yarı uykuda, yarı uyanık geçirdiler. Mehmet durmadan iniyor ve "baba, baba" diye sayıklıyordu. Sabah erkenden kalkıp birer çay içtiler. Yaşlı gerilla Mehmet'i arkadaşlarından birine teslim etti ama cenazenin geleceği yoldan uzak tutmasını istedi, kendisi de gönüllü olarak cenazeyi getirmeye giden grubun içinde yer alacaktı. Kar yağmaya devam ediyordu. Kar denizinde yüzercesine yol aldılar. Hasan cenazeyi koyduğu yerden çıkarıp gerilla kampında ağaçtan yaptıkları sedyeye - buna gerillada darbest denir- yükleyip bağladıktan sonra çekmeye başladılar. Öğleye doğru cenazeyle birlikte kampa ulaştılar. Yaşlı gerilla Mehmet'in yanına gitti. Onunla biraz konuştuktan sonra Mehmet'le beraber cenazenin başına geldiler. Mehmet bayılacak gibi oldu ancak kendisini tutabildi. Ses seda çıkarmıyordu. Ama iki gözü çeşme gibi akıyordu. Yaşlı gerilla Sabri cenazeyi sedyeden çözüp yatırdı. Oğlu Mehmet ve arkadaşlarının önünde ceplerini boşaltmaya başladı. Apê Ahmet'in ceplerinden bir el feneri birde Berivan ile Adil'e götürmek için ayırdığı bayram şekerleri çıktı. Yaşlı gerilla Apê Ahmet'in cebinden çıkan şekerleri eline aldığı anda Mehmet zorla, "biz yola çıkmadan önce en küçüğümüz olan Berivan 'baba bana şeker getir' dedi. Bu şeker o ve bir yaş büyüğü olan kardeşim Adil için götürüyordu" diyebilirdi. Yaşlı gerilla o şekerleri alıp Mehmet'in yanına gitti. "Al bunları ve götür o çocuklara ver. Ama babanın onlar için aldığını söyle. Bundan sonra onların babası sensin. Onlara bakıp büyütmelisin...Geleceğe hazırlamalısın. Güzel bir dünyada büyümeleri için kol kanat germelisin." dedi.

Cenazeyi yeniden sarıp sarmaladılar. "Hasan'a bundan sonra ne yapmanız gerekiyorsa yapın artık" dedi gerilla komutanı Digor.

Hasan Hamit'i yanına çağırarak cenazeyi kapıdan geçirmek için köye indirmelerini söyledi. Kendisinin de Mehmet'i alıp dağ yolundan köye gideceğini, cenazeyi teslim almak için Mehmet'in annesini gönderceğini ekledi. Mehmet'le birlikte yola çıktılar. Akşama doğru köye vardılar.

Hasan Mehmet'i gece geç vakitte kapısına bırakmıştı. Gece boyunca kulağı kopacak çığlıktaydı. 'Çıglık kopmadığına göre Mehmet söylememiştir' diye düşündü. Sabah erkenden gidip kapıyı çaldı. Kapıyı Apê Ahmet'in beti benzi atmış, ağlamaktan gözleri şişmiş karısı

açtı. O sırada avuçlarının içinde babalarının aldığı ve Mehmet Ağabeylerinin verdiği şekerleri sıkı sıkıya tutan Berivan'la Adil gelip annelerinin entarisinden korkulu gözlerle tuttular. Hasan "Meryem baci biraz gelir misin?dedi. Hasan ayaküstü olanları ve yaşadıklarını anlattı. Ardından "Hazırlan da gidip cenazeyi alalım" dedi. Meryem "ben şimdi gelirim" diyerek içeri girdi. Birkaç dakika sonra çocukları yanına alarak çıktı. Çocukları götürüp Hasan'ın karısına teslim ettikten sonra cenazeyi almak için yola çıktılar. Öğleye doğru cenazenin olduğu sınır kasabası Hacı Ümran'a ulaştılar. Meryem Ana resmi işlemleri yapmak için uğraşırken Hasan cenazeyi götürmek için bir araba ayarladı. İki saat içinde resmi işlemleri tamamlayıp cenazeyi arabaya yüklediler ve Güney Kürdistan sınır kapısından Doğu Kürdistan'a geçtiler.

İkinci vakti Meryem ana kaçak yollarda, kaçak yüküyle, kaçakça vurulan kocasının cenazesıyla köye vardı. Bu arada köye Hasan'dan sonra ulaşan Hamit ve diğer kaçakçı arkadaşları köy mezarlığında bir mezar kazmış bekliyorlardı. Cenaze hiçbir yere götürülmeden doğrudan mezarlığa götürüldü. Kalabalık köy halkının suskun bakışları, kurumuş gözleri altında gömüldü. Berivan avucunda sıkı sıkıya tuttuğu bayram şekeriyle babasının naaşına bakıyordu. Gözleri korku doluydu. Mehmet gelip Berivan ve Adil'in elinden tutarak "Hadi eve gidelim. Artık babam gelmeyecek ve size şekerde gönderemeyecek çocuklar" dedi...

Apê Ahmet gömüldü. Herkes dağılıp evine gitti. Üç günde yası sürdü. O üç boyunca Berivan'ın elindeki şeker duruyordu. Geceleri bile uyurken elinden bırakmıyordu. Nede olsa babasından gelen son şekerdi...

Apê Ahmet geride gözü yaşlı bir eş ve daha ne olduğunu anlamayan ikisi küçük biri kendisiyle kaçığa götürüp getirdiği üç çocuk bırakarak diğer semte taşındı. Yani köyün öbür tarafında kalan ölümler semtine. Apê Ahmet'in bir kurşunla vurularak ölmesi sınırlarda her yerden ve her şeyden uzak bir şekilde bir lokma ekmek uğruna tükenen bir ömrün hikayesidir. Sınırlarda tükenip giden ömürlerden sadece bir tanesidir.

\*\*\*

## ARJİN'İN SÖYLEDİKLERİNİ SAYIKLAMAK

Tepeler sayıklamasıyla devam etmek istiyorum.

Çünkü bu iklimde, bu mevsimde en iyi yaptığım şey tepelere tırmanmaktır. Zira bunu zevkle yapıyorum. Ve çıktığım her yeni tepede başka bir yeniliği keşfediyorum. Birinde baharın gelişini, birinde suların tıpkı hayatlar gibi bazen berrak bazen bulanık akışını, birinde tomurcukların patlayacak kadar şiştiğini, birinde göçmen kuşların dalga dalga, sürü sürü geri gelişini, birinde kargaların sabun çalma hazırlığını, birinde gelincik kuşlarının biraz sonra su dansına durma hazırlıklarını, birinde badem ağaçlarının benim insanlara aldandığım gibi havalara aldanarak çiçek açışını keşfediyorum.

Bir zaman sonra o günkü tepe ziyaretimin sonuna geldiğimi, kampa götürmek için ot toplamam gerektiğini hatırlayarak ayağa kalkıyorum. Ama her gün dinsel bir törendeymişim gibi, aynı nine-min yaptığı gibi batmakta olan ve batarken solgunlaşan güneşi selamlıyorum. Günün batışını ve doğuşunu selamlamadan güne ve geceye başlanmaz.

İşte yine böyle bir günün sonunda gün batımına selam durduktan sonra aşağıya doğru iniyordum. Sık sık yaptığım gibi yine geride bıraktığım günlere doğru bir yolculuğa çıktım. Son tepeden inerken geçen sonbahar günlerinde yaşadığım bir şeyi hatırladım. O gün yaşadıklarım bir şimşek gibi yeniden gelip beynimde çaktı. Çünkü yaşadıklarım beni yaralamıştı. Kabuk bağlayan yaralarımın yeniden kanamasına neden olmuştu. Yüreğimde dayanılmaz acılar ekilmişti. Acılarım depreşmişti...

Sonbahardı. Sararıp dökülen yapraklar, yağmurların ıslattığı ayırılıklar, gecelerin uzattığı yalnızlıkların yaşandığı günlerdi. Eylül vurgunlarının yaşandığı günlerdi.

Bundan sonra hep o tepeye gitmeyi kararlaştırdım. Çünkü o tepede kendime yeni bir kaya buldum. Daha öncede bir kayam, kayamız vardı. Dibine oturup derin sohbetlere daldık. Hayatı, kavgayı güzel günleri, gelecek düşlerimizi ve ütopyalarımızı konuştuğumuz bir kayaydı. Güzel paylaşımlarımıza tanıklık eden bir kayaydı. İki yıl önce kayamı bırakıp geldim. Benden sonrakilere emanet etmiştim onu. Aldığım haberlere göre benden sonra hep dibinde oturup beni konuşmuşlar. Beni anmışlar. Benim bıraktığım yere Halil oturmuş dediler. Acı bu olsa gerek ya.

İşte Arjin adında bir arkadaş oradan geliyordu. Oralar diyorum. Çünkü uzak yerlerdir. Dağların en uzak yerleridir. En güzel ve en

kuytu yerleridir. Baş eğmez zirveler ve gölgelerin düşmediği vadilerdir. Arjin de oralardan geliyordu. Orada Halil ile birlikte kalmıştı. Kim bilir neler konuşmuşlardı. Neler paylaşmışlardı. En çok merak ettiğim acaba benden sonra sessiz sinema oynamaya devam etmişler miydi? Biz çok oynardık. Sinemaya kitap isimlerini de eklemiştik. Bir ekibin başına Halil geçerci, birinin başına ben. Durmadan yarışırđık. Gecenin içinde, ateşin etrafında...

Alevlerin altında oynardık. Ateş ve biz,biz ve ateş birde oyunu-muz olurdu orada. Arkadaşlarımızla oynadığımız oyunumuz. Tabii birde yanımızda arkadaşlarımız. Hiçbir zaman unutamayacağımız arkadaşlarımız. Belki oynadığımız bir oyundu. Hayat oyunu içindeki oyunlardan sadece bir tanesiydi. O oyunla yarım kalmış çocukluğumuzu yaşırdık. İçimizdeki çocukluğumuzu yaşırdık. Kazanırken tıpkı onlar gibi sevinirdik. Ve yeni bir oyuna başlamadan önce ekip başi ekibini toplar, bir sonraki oyunu kazanmak için işaretler belirlerdi. Öylesi güzel günlerdi. Bu oyunumuzun devam edip etmediğini merak ediyordum. En çok merak ettiğim şeylerden biriydi. Ama onunla karşılaşmaktan korkuyordum. Onunla yüzleşmekten korkuyordum. Bir o kadar da görmek istiyordum. Çok görmek istiyordum . İşte böyle bir şeydi insan,korkkama korktuğı şeyi bir o kadar görmek ister. O korkuyu yaşamak ister. Ama korkularının sihrinin bozulmasını istemez. İçimdekilerin sihri bozulmamalıydı.

Onunla görüşmek için can atıyordum. Ama çok fazla tanıımıyordum. Hatta hiç görmemiştim. O yüzden de görüşürken onunla ne konuşacağımı çok fazla bilmiyordum. Bana bir şeyler anlatacaktı, anlatacakları bir şeyler vardı ve bir şeyler söylerken, bir şeyler de soracaktı. İçimde kopan fırtınaları ondan alacağım haberlerle azda olsa dindirebileceğimi düşünüyordum. Biliyordum bu aynı zamanda yeni fırtınaları da getirecekti. Yüreğime yeni fırtınalar da ekecekti. Bunları düşününce laf dinlemez, eşkıya yüreğimin burkulduğunu hissettim. Beni sorduğunu ve görüşmek istediğini duydum. İçimde büyük korkular beslesem de onunla görüşmek için sabırsızlanıyordum. Çünkü söyleyecekleri, anlatacakları ve soracaklarının tamamı Halil'e dairdi. Halil'i bana anlatacaktı.

Halil'in son günlerini,son sözlerini,son özlmlerini,son konuşmalarını anlatacaktı bana. Belki özlem dolu son bakışlarından, son gülüşünden ve son hasretinden söz ederdi. Bana onun ve orada bıraktıklarımın kokusunu getirecekti. Mevsim sonbahar olsa da o kokuyu almak istiyordum. Rüzgarlar zaten getiriyordu. Peki ya ben ona ne söyleyecektim. Ona neler anlatacaktım. Bunun üzerine neler konuşaca-

ğımı kara kara düşünmeye başladım. Tam da o sırada, akşama doğru bizim kampa geldi. Daha doğrusu aynı kampta kaldığımız Devrim gelip Arjin'in geldiğini ve beni görmek istediğini söyledi. Akşamüzeriydi. Ertesi gün ekmek yapma sırası bendeydi. "Gelip beni sac başında görsün. Yani sac başında görüşelim" dedim. Çünkü gecenin siyahı içinde onu görmek istemiyordum. Hem zaten eskisi gibi ateş de yakamıyorduk. Ateş yakabilseydik onu sessiz sinema oyunu oynamak için çağırırdım. Ama bu oyunda Halil artık yoktu. Olamazdı. Çünkü bizden çok uzaklarda çok yakınımızdaydı şimdi. Yüreğimizin en güzel ve en derinlerindeydi. Onun anısına gözyaşlarımı yüreğime akıtarak oynardım. Çünkü isteyerek ve severek oynuyorduk.

Ertesi gün tam sacın başına geçmiş ekmek yaparken Arjin çıkıp geldi. Daha önce hiç görmemiştim ama fotoğraflarını görmüştüm. O yüzden onu tanıdım. Kıs kıs gülüyordu. "Kolay gelsin" diyerek söze başladı. "Sağ ol" dedim ve yanına giderek elini sıktım. Beni kucakladı. Kucaklamak birbirlerini iyi tanıyan insanlar arasında olur. Bu durum bizde de böyledir. Sıkı sıkıya bende onu göğsüme bastırdım. Oldukça sakindi. "Kismette seni sac başında görmekte varmış" diye birde espri yaptı. "Ne yapalım ekmek parası" diyerek esprisine espriyle karşılık verdim. Çok samimi ve içten davranıyordu. Saca bir başka arkadaşın bakmasını istedikten sonra bir kenara geçip oturduk. Arjin"Şu an ayaküstü bir selam vermek için buradayım. Başka bir kampa gidiyorum. Çünkü orada işim var. Ama seninle konuşmam gerekenler, sana anlatmam gerekenler var. Yarın geldiğimde konuşuruz. Sana bunları söylemek ve bir selam vermek için geçerken uğramak istedim." dedi. Kısa bir süre sonra da ayrıldı.

Ertesi gün sonbaharı solumak, sonbaharı yaşamak, hüznünü taşımak, koksunu çekmek için kampın içinden geçen şose yol boyunca dolaşarak onu bekledim. Geldi, gelecek diye bekliyordum. Her an çıkıp gelecek diye bekliyordum. Bu arada birde hazırlık yaptık. Bir kuralsızlık yaparak Avrupa'dan gelen bir arkadaştan aldığımız parayla bir keçi aldık. Arjin gelmeden kesmeyecektik. Zaten o geldikten sonra keseceğiz diye bekletmiştik. Akşama doğru kısa boyu, zayıf yapısına rağmen neredeyse kendisinden daha büyük çantası sırtında Arjin çıkıp geldi. Yolda onu karşıladım. Yine gülüyordu. Gözlerinin içinden ve yüreğinin derinliklerinden sessizce gülüyordu. Bir ara "belki de mizacı böyledir" diye düşünmeden edemedim. Güzel gülüyordu. "Daha büyük bir çanta yok muydu?" diye takılmadan kendimi alamadım. Ardından "İşte bak senin için bir keçi aldık ve kesmek için gelmeni bekliyorum" dedim. "Bu gece kalıyorum. Keçiye yarın keseriz" dedi.

“Nasıl istersen” dedim. Ardından dinlenmesi için onu bayan arkadaşların olduğu çadırlara götürdüm. Ertesi gün sabah erkenden keçiyi kestim, doğradım zaten kendi kendimi mutfakçı ilan etmiştim. Etin bir kısmını ağaçtan yapacağım şişlere takmak için bıraktım. Yemek daha olmadan Arjin gelip yanıma oturdu. Bir yandan yemeğe bakıyor öte yandan konuşuyorduk. Ama daha ne konuşacağımı tam olarak bilmiyordum. Çünkü daha önceden tanıımıyordum.

Bunu fark eden Arjin gözlerini yere dikip “Aslında benimle ne konuşacağın konusunda zorlanıyorsun. Çünkü beni tanıımıyorsun ve daha önce hiç görüşmemişiz seninle. Yani sen beni tanıımıyorsun ama ben seni tanıyorum. Çünkü Halil bana hep seni anlatırdı. Zaten gitmeden önceki günlüğünün bir kısmını sana yazmıştı. Sana yazdığı günlüklerini bana okuttu. Uzun uzun senden konuştu, durmadan anlatıyordu. Senden konuşurken “o ihtiyar ve gözlüklü adam” diye söz ederdi. Ve bu güne kadar erkek arkadaşlardan senin dışında hiç kim-  
senin ‘nereye gidersen git ama kendini koru ve geri gel’ demediğini söylüyordu. O yüzden seninle görüşmek içinde olsa geri geleceğini daha doğrusu geri gelmek istediğini söyleyip duruyordu. Ayrıca yaşadığın zorlanmaları ve birlikte kaldığınız son kış gecelerinde uzun karanlık kış gecelerinin karanlığında battaniyenin altından fısıltıyla konuşmak için yataklarınızı yan yana serdiğinizizi anlattı. O gecelerde yaptığınız sohbetlerden özlemle söz ederdi. Zaten oradan çıkmadan önce yukarıdaki manganızın önünde yaptığınız ateş yerinin oraya çıkıp ateş yaktıktan sonra konuşurduk. Tabi son günlerinizin dolu dolu geçtiğini hep söylerdi. Birde seni bizim Roza anlattı. O yüzden seni hep merak ettim. Tanışmak istedim. Hem tanışmak hem de sana bunları söylemek için seni görmek istiyordum. Senin Halil’deki yerin ayrıydı. Senden konuşurken hep gülerdi. Şimdi onun da sendeki yerinin çok ama çok ayrı olduğunu görüyorum. Çünkü ondan konuşurken benden kaçırdığın gözlerinin dolduğunu, yüreğini zar zor zapt ettiğini görüyorum. Sizinki gerçekten bir arkadaşlık, yoldaşlık ve dostluktu. Gitmeden önce olurda bir gün seni görürsem bunları ve çok se-lamlarının olduğunu söylememi istedi...”

Arjin’in anlattıkları beni uyuşturmuştu. Mat kesilmiş onu dinli-yordum. Gözlerimden dökülen yaşların farkında değildim. Başımı kaldırıp baktığımda onunda yere bakmakta olduğunu gördüm. Sözler bitmişti. Ama ben tek bir kelime bile edemedim. Arjine yemeğe bak-mak gerektiğini söyleyerek ayağa kalktım. Yüzümü gözlerimi yıka-dım. O sırada Arjin’i çağırdılar ve ona telsizden çağrıldığını söylediler. Geri dönüşte Arjin yemeği bekleyemeyeceğini acil çağrıldığını ve

gitmesi gerektiğini, eğer onu kampımızın üst tarafındaki boğaza kadar bırakırsam yemeğe kalabileceğini söyledi. Bende öyle bir şey istiyordum. Çünkü Arjin yemeğe kalmalıydı. Alelacele birkaç şiş hazırladım. Zaten yemekte olmuştu. Oturup yemeğimizi yedik. Arjin, Roza ve oradaki diğer arkadaşlar için kıt kanaat gerilla koşullarında hazırladığım hediyeleri çantamdan alıp geldim ve ardından hiç durmadan yola koyulduk. Boğaza doğru tırmanmaya başladık. Kamptan çıkana kadar ağzımızı bıçak açmadı. Çünkü ağızdan çıkan her söz dokunulmaması gereken bir şeyin sihrini bozuyordu. Ama daha söylenmesi gereken çok sözlerimiz vardı. Yolu yarılınca onlar için hazırladığım defter, kalem, bone ve aylardır çantamda taşıdığım birkaç tane çikolatayı “Al çam sakızı çoban armağanı” diyerek kendisine verdim. Yolumun sonunda karşı karşıya geçip durduk. “Evet, yolumuz buraya kadar” dedim. “Artık ayrılmalıyız. Önemli olan çok fazla bir arada olmak değil. Birbirinden uzaktayken yani ayrı ayrı yerlerdeyken bile birbirini hissedebilmektir. Seni tanıımıyordum ve hala çok tanıdığımı söylemem. Ama Halil tanımış ve beni de sana tanıtmışsa artık seni tanıyorum demektir. Çok fazla bir arada kalmamız ve daha önceleri görüşmemiz gerekemeyebilir. Halil’e ilişkin söylediklerin, söylediğin her söz birer ok gibi saplantı yüreğime. Geceyi bu okların acısı ve sızısıyla geçireceğim. Yine gece boyunca senin sözlerini, anlattıklarını sayıklayıp duracağım. Ama sakın bunu kendine dert etme. Çünkü ben bundan mutluyum. Sen bana Halil’den haber getirdin. Yanınızdan ayrılmadan önce söylediği son sözleri, son gülüşünü, son bakışını getirdin. O yüzden şimdi sana bakarken yalnız seni değil, seninle birlikte Halil’i de görüyorum.” dedim. Gözlerimiz dolmuştu. Hatta ben ağlıyordum. Arjin gözlerini yolun üzerinde bir noktaya sabitlemiş öylece bakakalmıştı. “Sadece bunları söylüyorum ve inanıyorum ki bir başka zamanda ve mekânda bir daha görüşeceğiz” diyerek bitirdim.

“Bende aynı şeyi düşünüyorum” diyebilirdi sadece. Göz pınarlarından yaşlar akmaya başlamıştı. Onu göğsüme bastırıp sıkı sıkıya esaslı bir şekilde kucakladıktan sonra “Yolun açık olsun” dedim. Tek bir kelime daha etmedi, yaşlı gözleriyle göz bebeklerimi delercesine baktıktan sonra yola koyuldu. Zirvede dönüp el salladıktan sonra bir daha dönüp arkasına bakmadı.

Yoluna devam etti. Gitmesi gereken yere üzgün ve hüzünlü gittiğini haber aldım. Üzerinden altı aydan daha fazla zaman geçti. Ben ise hala onun sözlerini düşünüp sayıkliyorum. Onu bir daha görene kadar da sayıklamaya devam edeceğim. Çünkü sözleri yüreğime do-

kundu. Canımı acıttı. Halil'in bana dair son söyledikleriydi Arjin'in söyledikleri. Bu sözler benimle birlikte toprakla birleşecek.

\*\*\*

## PABUÇ...

Dün yine kısa bir yolculuğa çıktım. Kısa dedim ama bakmayın yolculuk yolculuktur kisası, uzununu yoktur. En uzun yolculuk ömrün kendisi olduğuna göre hangisine kısa, hangisine uzun diyebileceğimizi bilmiyorum. Ama yine de uzun yada kısa diye adlandırıyoruz yolculukları...

Dağların bir yerindeki kampımızdan bir başka yerindeki başka bir kampa gidecektik.

Her yolculuk, her gidiş bir yeniyle buluşmaktır. Bir yeniyle görüşmektir. Uzun süreden beredir görmediğin arkadaşlarını, yeni yerleri, yeni güzellikleri, belki de daha önce fark etmediklerini fark etmektir. Sabah erkenden güneşin ilk ışıklarını sırtımıza alarak kaldığımız vadiden yukarıya doğru tırmanmaya başladık.

Ağlamak ve Güçlü olmak

Yolda ne zamandan beridir ağlamadığımı düşündüm. Bir hayli olmuştu ağlamayalı. İşte o an ağlamadığım bu süre boyunca güçsüz kaldığımı düşündüm. Çünkü ağlamak güçlü olmaktır. Ağlayabilecek kadar güçlü olanlar ağlayabilirler. En azından ben böyle düşünüyorum. Aslında ağlanacak çok şeyde yaşamıştım. Değil ki yaşamamıştım. Ama ağlamamıştım. İnsanlar mutlaka bir şeylere ağlarlar. Kim çok özlediği insanlara, kimi çektiği hasrete, kimi acıya, kimi yalnızlığına, kimi çocuk yanılla yaşamın acımasızlığına karşı gücünü, güçlü-lüğünü anlatmak için ağlar.

Kısacası ağlamak çocukluğuyla buluşmaktır, çocukluğuna dair unuttuklarını yeniden hatırlamaktır, onlarla yeniden yaşamaktır, onlara ne kadar değer verdiğini göstermektir. Onun için sık sık yaparım. İşte yola çıkarken kaç zamandan beridir ağlamadığımı düşündüm. Düşündüm çünkü güldüğü kadar ağlamayan bir insanın bir yanı eksik kalır. Ağlamak gülmeyle birlikte yaşamın bir parçasıdır. Gerçi geçen süre içinde çok fazla güldüğüm söylenemez. Çünkü gülünecek çok fazla bir şey bulamadım bu kar kış kıyamet günlerinde.Yağmur çamurlu ama severek yaşadığımız bu hayatın orta yerinde çok fazla gülemedim.Bu tabi ki her zaman böyle değil. Bize ait olduğunu söylediğimiz bu hayatın ağlaması ve gülmesi hep olacaktır. Çünkü bizimdir ve bizi anlatıyor. Bize dair güzel şeyleri anlatıyor. Yaşadığının farkında olarak yaşıyoruz. O yüzden ağlamak ve gülmek hayatımızın ayrılmaz iki meyvesi, güzelliği, çeşnisi. O yüzden dün yola çıkarken bunun bir muhasebesini yaptım. Ve bu konuda verilecek bir borcum olduğunun farkına vardım. Borcum uzun zamandır ağlamamaktı. Sevdik-

lerime karşı ödemem gereken bir borcumdu. Uzun zamandır görmediğim sevdiklerime, güzel arkadaşlarıma karşı ödemem gereken bir borçtu.

Çocukluğuyla buluşmak

Bu karmaşık ve güzel duygular içerisinde yol alarak ulaşmak istediğimiz kampa ulaştık. Çok değil iki saat kadar yol almıştık. Ama insan bazen birkaç saatte birkaç çağı, bazen birkaç saniyede bile birkaç çağı yaşayabilir. Gittiğim kampta gördüğüm arkadaşlarımın bazıları uzun yıllardır görmemiştim. Gerillada da yıllar öyle çok kolay geçmiyor. Bazen birkaç yılda birkaç çağ yaşanıyor. Gördüğüm gerillalardan birinin adı RojinGevda'daydı. Rojin'i en son dört yıl önce görmüştüm. Rojin,Gevda aşiretinden bir kadın gerilladır. Gevdaların merkezi de Hakkari'dir. Gevdaların büyük çoğunluğu her bahar yaylaya çıkar. Onların yayla yeri de Faraşındır. Söz nereden açıldıysa ağlamaktan açıldı. Çünkü girdiğimiz ortamda uzun yıllardır görmediğim gerillalarla daha önce farklı yerlerde birlikte kalmıştık. Ve birlikte kaldığımız birçok arkadaşımız şu an aramızda yoktu. Her biri ayrı bir yerde girdiği çatışmada, yada bir pusuda yaşamını yitirmişti. Onları konuşurken hepimiz neredeyse ağlamaklı olmuştuk. O sırada Rojin en son 97 yılında ağladığını söyledi. Ağlamasının hikayesini ise şöyle anlattı, "Ben çocukken bir gün yine yaylaya çıkmıştık. 80'li yılların sonuydu. Çocuklar olarak oynuyorduk. Yayla çocuklarının oyunları da çamurda kendilerine yaptıkları oyuncaklarla olur. Daha sonra çadırın hemen arkasındaki bir taşın arkasına gidip babamın daha bana yeni aldığı ayakkabılarımı saklayıp döndüm. Oyunuma devam ettim. Artık oyundan sıkılmıştık, eve gitmeye karar verdik. Taşın arkasına sakladığım ayakkabılarımı alarak öyle gideyim dedim. Taşın arkasına gittim. Ne kadar aradıysam da ayakkabılarımı bulamadım. Ağlayarak salya sümük eve döndüm. Yalın ayak ve ağlayarak çadıra doğru gittiğimi gören annem neden ağladığımı sordu. Ayakkabılarımı saklamıştım ama sonradan gidip aradım bulamadım dedim. Annem ne kadar tamam bir şey olmaz baban sana yenisi alır dediye de ben ağlamaya devam ettim. Yayla çadırlarının çocuklarının hepsi başıma toplanmıştı. Sonunda ağlamaktan yorulmuş olmalıyım ki ağlamayı kesip çadıra girdim.

Üzerinden çok geçmeden gerillaya katıldım. 97 yılında aynı yerde gerillacılık yapıyordum. Bir gün eyleme gitmiştik ve geri çekilme yapıyorduk. Tam o sırada çadır yerimiz ilişti gözlerime. Çadır yerini görünce ayakkabılarımı sakladığım günü hatırladım ve gözlerim bir anda ayakkabılarımı arkasına sakladığım taşı aradı. Zaten taş çadırı-

mızın hemen arka tarafındaydı. Gidip taşın arkasına baktım. Ama benim olup olmadığını tam bilmediğim küçücük bir pabuç gördüm. Pabucu görünce ağlayarak eve gittiğim günü hatırladım bir anda. Pabucu elime alıp gelip çadırımızın yerine oturdum ve başladım ağlamaya. Doyasıya ağladıktan sonra pabucu çantama koyup yoluma devam ettim.”

Rojin yıllar önce henüz bir çocukken kaybettiği pabucunu bulup çantasını koymuştu. Ama o artık bir çocuk değil omzunda silahı, sırtında çantası bir genç kadın gerillaydı. Pabucu ise çocukluğuydu. Pabucu onu çocukluğuyla buluşturmuştu. Çocukluğuyla yeniden buluştuğu için yeniden başlamıştı ağlamaya. Aslında orada Rojini ağlatan bulduğu çocukluğuydu. Yeniden kavuştuğu çocukluğuydu. Yüreğinin bir yerinde saklı tuttuğu çocukluğuyla bulduğu pabucuyla Rojin yeniden bir araya gelmişti.

Rojin o pabucu hala çantasında taşıyor. Birkaç kere kaybetmiş ama arayıp yeniden bulmuş. Yıllar sonra çocukluğuyla yeniden kavuştuğu pabucunu çantasından eksik etmeyen Rojin hala zaman zaman çıkarıp bakıyor. Çıkarıp bakarken bazen ağlıyor bazen de ağlamaklı oluyor.

İnsanın hiç ummadığı bir şey bazen insanı çocukluğuna götürebilir. Tıpkı Rojin gibi. İşte o an insan başlar yaşamını düşünmeye. Ve ne kadar çocukluğundan uzaklaşıp uzaklaşmadığının, uzaklaştıysa ne kadar uzaklaştığının, hala ne kadar taşıdığının muhasebesini yapmaya. O yüzden insan ağlar. O yüzden yaşarken hep bir yanıyla gülmek isterken bir yanıyla da ağlamak ister.

O yüzden her insan bir yanıyla gülerek, bir yanıyla da ağlayarak bakar hayata. En azından benim için bu böyle...

Ve böyle yaşamaya devam ediyorum.

En az gülmek kadar ağlamakta yakışıyor insana diyorum.

O yüzden hala uzun yıllar görmediğim arkadaşlarımı yıllar sonra gördüğümde önce gülerim ardından başlarım ağlamaya...

Tıpkı Rojin’in hikayesini dinledikten sonra yeniden ağladığım gibi...

İnsan birçok şeyi unutabilir, ama gülmeyi unutamadığı gibi ağlamayı da unutmamalı.

Çünkü ağlamak gülmek kadar güzel ve insana has bir şeydir...

Biz o yüzden dağlardan gülerek ve ağlayarak bakıyoruz dünyaya.

Gülerek ve ağlayarak bakıyoruz hayata.

Gülerek ve ağlayarak yaşıyoruz.

Ağlamak, g÷lmek, bakmak ve yeniden yollarda olmaktır hayatımızın toplamı. Bizde öyle yaşamaya devam etmeliyiz.

Ben ediyorum...

\*\*\*

## ARKADAŞLARININ NASIL ÖLDÜKLERİNİ DEĞİL, NASIL YAŞADIKLARINI ANLATIYORLARDI!

Gerilla mekanları hayat alanları demişler. Gezip gördükten sonra bunların boşuna söylenmediğini anladım. Arazinin her hangi bir yerine kurulan mangalarının yanından geçerken insan bunu daha iyi anlıyor. Her mangadan ayrı bir sohbetin sesi, ayrı bir umudun ve ruhun havası yayılıyor. Düşledikleri ve uğruna mücadele ettikleri güzel, özgür ve mutlu geleceğin söylemleri karışıyor eşsiz görsel manzaralı doğaya. Hep yaşanmış ve yaşayanlar, sürekli yaşatanların anlatıldıkları sohbetler sürüyor gerilla mangalarında. O yüzden Son Samuray filminde geçen ‘size onun nasıl öldüğünü değil, nasıl yaşadığını anlatacağım’ sözlerini hatırlatıyor gerilla sohbetleri.

Geçen günlerde yine gerilla asfaltı diye tabir edilen patika yollardan geçerek gerillanın üslendiği, mangalarını kurduğu bir alana gidiyordum. Yaz sıcaklığında sık ormanların içinden, yer yer sarp kayalık yerlerden geçen patika yoldan ilerleyerek zirveleri aşmaya çalışırken karşılaştığımız eşsiz manzarada, dağların, toprağın, ormanların kendine has gizemi içinde yitip gidiyorduk.

Gecenin siyahında yıldız sohbetleri!

Gerilla eşittir gece ve yol demektir. Bizde çok zorunlu haller dışında gündüz yürümüyor, gece yürüyorduk. Hem sıcakların azizliğine uğramamak için de gece yürümek gerekiyordu. Bahar, yaz, yıldızlarla dopdolu mayın tarlası gibi tepemizde duran berrak gökyüzünün altında yürüyorduk. Gerillanın sesine karışan gecenin sesi altında ilerliyorduk. Çok sık olmayan bir ormanın içinden geçerken uzaklardan kopup gelen esintilerin taşıdığı limon çiçeklerinin kokusuyla mest oluyorduk. Hafif kayalık ve birazda dik bir yerden geçtikten sonra çıktığımız düzlükte rehberim “bir mola verelim mi?” dedi. Ben zaten dünden hazırdım molaya çünkü gece ve serin hava olmasına rağmen ter içinde kalmıştım. Sırtımızı bir kayaya dayayarak oturduk. Sessizliği İstanbul da doğup büyüyen rehberim bozdu. Konuşmaya başladığında gökyüzünde duran yıldızlara bakarak konuştuğunu anladım. Hayatında bu kadar yıldız bir arada görmediğini, kentlerde bir yıldız bile görmek için gecelerce beklediğini, Kürdistan dağlarında ise gökyüzünün yıldız tarlası gibi insanın ayakları altına serildiğini söyledi. Konuşmasını bitirdikten sonra biraz daha bana yaklaşarak kendisi için seçtiği yıldız göstermeye çalıştı. Rehberimden yola çıkarak her gerillanın bir yıldızının olduğu sonucuna vardım.

Evet, her gerillanın bir yıldızı var. Bu yıldız gerillanın birçok şeyinin sembolü. O yüzden gerillada en çok yapılan sohbetlerden biride yıldız ve ay ışığı sohbetleridir. Gerillada yıldız sohbetleri sırasında dünya halklarının yıldızlara ilişkin söylence biçiminde geçen bir çok hikayesianslatılır. Sohbet sırasında sık sık onlardan örnekler verilir. Gerillanın yıldızı ve yıldız sohbetleri onların gece yolcuları olduklarının bir kanıtı. Yıldız gecenin içine akmalarını anlatıyor. Kimisi bu yıldızı yön tayininde bulunmak için bir kılavuz olarak seçerken kimisi de gizli, gerçek dünyasının bir sembolü olarak seçer. Rehberimle yıldız sohbetimizi biraz daha ilerleterek yolumuza devam ettik. Gece geç saatlere doğru küçük bir gerilla grubunun konumlandığı bir kampa vardık.

Gerillada ateş bağıdaşı!

Gündüzden yaktıkları ateşin etrafında oturmuş, derin sohbetlere dalan ve kara çaydanlıklarından çay içen grubun yanına indik. Sohbetlerine yanlarındaki kasetçalardan yükselen müzik karışıyordu. Biz görürnce hepsi birden ayağa kalkarak çay içmeye davet ettiler. Ateş başında gösterdikleri yere oturduk ve bize ikram ettikleri çayımızı içmeye başladık. Yanlarına gidişimiz sohbetlerine ara vermelerine neden oldu. Oysa biz onların bizimle yapacakları sohbetten çok aralarındaki sohbeti sürdürmelerini istiyorduk. Bir süre belki yeniden başlarlar diye bekledik. Kendiliklerinden başlamayınca, onlardan sohbetlerine kaldıkları yerden başlamaları ricasında bulunduk. İlk önce ısmarlama bir sohbet olduğu için suni bir şekilde gelişti. Sonra çok geçmedi eski havalarına girdiler. Sohbetlerinden grupta bulunanların uzun zamandan beri birbirlerini görmediklerini, her birinin bir yerden geldiğini ve geçmişte kalan güzel ama yaşamın ta kendisi olan şeylerden söz ettiklerini anladım. Her biri ayrı bir güzelliği anlatıyordu. Geçmişte birlikte kaldıkları ancak daha sonra kimisi girdiği çatışmada, kimisi düştüğü bir pusuda yaşamını yitiren gerilla arkadaşlarından söz ediyorlardı. Birlikte geçirdikleri güzel günlerinden, katıldıkları eylemlerden, yaşadıkları zorlanmalara rağmen yaşamdan aldıkları tadın doyumsuzluğundan söz ediyorlardı. Bu sohbet bana bir kez daha Son Samuray filmindeki “Sana Onun Nasıl Öldüğünü Değil, Nasıl Yaşadığını Anlatacağım” sözünü hatırlattı. Çünkü onlarda arkadaşlarının hangi çatışma yada pusuda yaşamını yitirdiklerini değil, nasıl, nerede, ne zaman hangi güzel duygularla birlikte yaşadıklarını anlatıyorlardı.

Son Samuray filminde geçen bu sözü hatırlattığımda, grup içindeki Mardinli BruskMasiro; “Ben 1989 yılında katıldım. Birçok kah-

raman gerilla komutanı ve gerilla arkadaşımla kaldım. Oturduğum her ortamda onlarla yaşadığım günleri anlatıyorum. Evet, bir anlamda benimde yaptığım onların, nasıl yaşadıklarını, nasıl mücadele ettiklerini, nasıl çatıştıklarını ve yoldaşlarına, arkadaşlarına, Kürt halkı ile Başkan Apo'ya ne kadar bağlı olduklarını anlatmaktır. Bizim buna ihtiyacımız var hem de her koşulda. Çünkü onların nasıl yaşadıklarından nasıl yaşamamız gerektiğini öğreniyoruz. Birde onlar hiçbir zaman bizden ayrılmıyorlar. Hep yüreğimizde ve bizimle birlikte yaşıyorlar. O yüzden gerilla için yüreğinde taşıdıklarının yaşamını da yaşıyor denilir ya..." dedi.

Gecenin içine doğru aktıkça sohbet koyulaşıyor, közdeki çaydanlıkların sayıları artıyordu. 'Gerillada köz ve közde çay sohbeti işte böyle yapılır' diyerek hazırladıkları yere gidip uyumamızı istediler.

Yatakta bir iki debelendikten sonra ateş başındaki gerilla sohbetini düşünerek uyudum.

Tarihin gizli olduğu bir yer daha: Kani Tuyê

Geç yatmamıza rağmen serin havada yürümek için sabah erkenden uyandık. Uyandığımız gibi gerillanın her zaman hazır olan çayından bir bardak içip yola çıktık. Serin vadide sabah serinliğinde yürüyorduk. Sabah serinliği vadiyi kuş sesleri dışında derin bir sessizliğe gömmüştü. Belki de gerilla ve kuşların dışında kimse uyanmamıştı. Nedeni ne olursa olsun henüz güneş ışınlarının düşmediği vadi sessizdi. Vadinin içine doğru indikçe serinlik biraz daha artıyordu. Vadinin içindeki söğüt ağaçlarının yapraklarına düşen çiy damlaları serinliğin giderek arttığını gösteriyordu.

Henüz yarım saat yürümüştük ki rehberim 'sana tarihi bir yer daha göstermem gerekir' diyerek yoldan çıkıp, yolun biraz üstündeki dut ağacına doğru yürüdü. Arkasından giderken dut ağacının biraz ilerisindeki çeşmeyi gördüm. Salkım saçak pınarlar denir ya öyle bir çeşmeydi. Üzerinde büyükçe bir incir ağacı vardı. Bir yandan, burasının neden, nasıl bir tarihi yer olabileceğini düşünürken öte yandan da dut ağacından uzun süredir yemediğim dutları yemeye başladım. Ben dut yerken rehberim çeşmenin buz gibi sularıyla yüzünü yıkıyordu. Birkaç avuç su içtikten sonra "Evet buraya Kani Tuyê derler. 15 Ağustosta Eruh-Şemdinli baskınlarını gerçekleştiren gruplar burada belirlenip gittiler. Son toplantıları burada gerçekleşti ve kimin baskına gideceği, kimin gitmeyeceği, baskınları nasıl gerçekleştirecekleri, baskının Kürt halkının ve PKK hareketinin tarihi açısından ne kadar önemli olduğu gibi konular son kez burada tartışıldı. Ondan sonra da gruplar yola çıkıp gittiler. Bilindiği gibi Kürt halkının ve Öz-

gürlük Hareketimizin tarihine geçen“İlk kurşun”u sıkın gerillalar buradan çıkıp gittiler” diyerek Kani Tuyê’nin tarihçesini kısaca özetledi.

Tarihe bu şekilde geçeceklerini biliyorlar mıydı?

Rehberimin bu anlatımlarından sonra çeşmenin başına geçerek önce yüzümü yıkadım. Ardan kana kana suyundan içtim. Sonra düşünmeye başladım,acaba adlarını bildiklerimizin dışında kimler vardı o grupta, giderlerken ne düşünüyorlardı, başarıp başaramama kaygısını ne kadar taşıyorlardı ve en önemlisi de sıktıkları ilk kurşunla tarihe bu şekilde geçeceklerini, Kürt halkının ve özgürlük hareketinin tarihinde hep ilk kurşunla anılacaklarını biliyorlar mıydı?

Bu sorulardan sıyrılmaya çalışırken,‘onlardan sonra acaba kimler geçti buradan?’ diyerek patikanın üzerine çıkıp geçenlerin ayak izlerini arar gibi bakmaya başladım. Evet, Kürtler için yaşamın, özgürlüğün, kavganın, sevginin, özlemin ve bir o kadarda acının yaşandığı yol buradan geçmişti. İlk kurşunu sıkmaya gidenler buraya ayak izlerini bırakarak gitmişlerdi. O gün bu gündür Kürt genç kızları ve delikanlıları onların ayak izlerini takip ederek dağlara çıkıyorlardı. Diğer halkların kurtuluş mücadelelerinde olduğu gibi bir gün burası da Kürtlerin kutsal uğrak yeri olacak. O günü hangimizin görüp hangimizin göremeyeceği çok önemli değil. Ancak o gün gelecek. Çünkü ayak izleri hala o patikada duruyor ve hala Kürt gençleri o izlerin peşinden gidiyor...

Küçük grubun köz başındaki sohbeti ile patikada duran ilklerin ayak izleri bu tarihin çocuklarını anlatıyordu. Dünyaya Kürt gerillasının sesini duyurmaya çalışıyordu. Dünya bir gün bu sesi duyacak. Arkadaşları ise hala onların nasıl öldüklerini değil, nasıl yaşadıklarını birbirlerine anlatarak onların izindeki mücadelelerine devam ediyorlar....

\*\*\*

## BİR MEZARIN BAŞINDAN...

Yine dağ yollarından bir yere gidiyordum. Toprağımı ve tarihimi hissederek yürüyordum yine. Geçtiğim yol çok eski bir mekana çıkıyordu. Bizden öncekilerden birçoğunun geçtiği, geçerken konakladığı hatta bazılarının yıllarca kullandığı bir mekandı. O alanda bulunduğum zamanlar hemen hemen yılda bir mutlaka o mekana doğru bir yolculuğa çıkardım. İki yıl aradan sonra yeniden o alana gittiğimde yine oraya gideyim dedim.

Gideceğim yer bir dağ köyüydü. Ama şu an boş olan bir köy. Köylüler kışın bırakıyor, yazın gelip yerleşiyorlar. Yol bir yerden sonra ikiye ayrılıyor. Tam oraya ulaştığım sırada daha önce hiç görmediğim bir yeniliği fark ettim. Yenilik tam üçgenin orta yerindeki dut ağacının altına yeni kazılmış bir mezardı. Aslında köyün birçok yerinde mezarlıklar var. Ama ölülerin hepsinin bir arada gömüldüğü mezarlıklar var. Yani köyün iki mahallesine var olan mezarlıkları da eklersek belki beş yada altı mahalleye ulaşır sayısı. Bütün bunları bildiğim için o mezarın neden orada olduğu sorusunun cevabını ister istemez aramaya başladım. Yanımdaki arkadaş a buda neyin nesi, neden köyün mezarlıklarından birinde değil de buraya kazılmış bu mezarlık diye sordum. Sorduğum arkadaş orayı biraz bilen, benim o alanda olmadığımı zamanlarda da o alanda olan bir arkadaştı.

Arkadaş önce mezara dönüp “Merhaba Mam Ebubekir” dedikten sonra, “Bu mezar bu köyün en yaşlılarından Mam Ebubekir’in mezarıdır. Çok değil birkaç gün önce öldü. Vasiyeti üzerine buraya gömüldü. Buraya gömülmeyi kendisi istemiş. ‘Gelip geçenler bana selam versinler, beni unutmasınlar, beni buraya gömün’ diye vasiyette bulunmuş. O yüzden öldükten sonra oğulları da onu vasiyeti üzerine buraya gömdüler. Gördüğün gibi bende soruna cevap vermeden dönüp ona selam verdim” dedi. “Şu yukarıdaki evlerden birinde oturan kısa boylu, güler yüzlü yaşlı adam mı?” diye sordum. Aslında adını biliyordum ama yinede tarifi o şekilde yaptım. Çünkü ‘Hayır o değil’ demesini istiyordum. Onun ölmediğini söylemesini istiyordum. Çünkü onu çok iyi tanıyordum ve Kürt mücadelesi hakkında birkaç kere sohbet ettiğim bir insandı. Arkadaşım “Evet o” diye cevap verdiğinde içimden bir şeyler koptu sanki. Çünkü onu ölmeden bir kez daha görmek istemişim. Zaten oraya doğru gitmemin bir nedeni de oydu. Ama bu kez onu değil, onun yerine yol kavşağındaki mezarıyla karşılaştım.

Mam Ebubekir 80 yaşlarındaydı. Ama hayatının tamamını Kürt mücadelesine adamıştı. Kürt Özgürlük Hareketi gerillalarından önce birçok Kürt hareketine yüreğini, evini, köyünü, topraklarını açmış bir insandı. Bu hareketler içersinde en fazla da Güney Kürdistan'da bir mülteci pozisyonuna düşürülen Dr. Qasımlo dönemindeki İran KDP'sine hizmet etmişti. Yıllarını Qasımlo ile geçirmiş, mücadelesine çeşitli düzeylerde hizmette bulunmuştu. Ömrünün büyük çoğunluğunu bu yolda tüketmişti. Mam Ebubekir İran KDP'si tasfiye olup, alandan çıkınca yaşı ilerlemiş olsa da gücü oranında bu kez Kürt Özgürlük Hareketi gerillalarına hizmet etmeye başlamıştı.

Ama hayat bu bir gün mutlaka son bulur.

Ne zaman ve nerede son bulacağını insan çok fazla bilemez.

Tıpkı MamEbubeker'in hayatı gibi. O ömrünü tamamlamıştı. Büyük acılar, özlemler içinde tüketmişti ömrünü. Nice insanlarla arkadaşlıklar yapmış biriydi.

Bütün bu emeklerine rağmen hep unutulmak korkusuyla yaşamıştı. Unutulmak istemediği için köyün girip çıkan herkesin göreceği bir yerine mezarının yapılmasını istemişti. Oysa emeği, Kürtlüğe olan bağlılığı, Kürtlük mücadelesini veren herkese hizmete hazır görev adamlığıyla unutulmaması gereken insanların başında geliyordu. Hep unutulma korkusuyla yaşadı demek ki. Hazin olan da budur. Mam Ebubekir korkusunu mezar yerini belirlemekle açıkça gösterdi. En azından o yürekliği gösterdi. Ama ne yazık ki birçok insan aynı korkuları yaşamasına rağmen o korkularını kendilerine bile itiraf edemiyorlar. O yüzden Mam Ebubekir ölürken bile birçoğundan daha cesurdu. Ben de mezarına dönüp bir selam verdim. Herkes unutsa da, belki yıllarca mezarına gitme imkanım olmasa da onu hiçbir zaman unutamayacağımı eğilip kendisine söyledim.

Toprağının insanı olarak doğdu.

Büyük acılar içinde toprağında büyüdü.

Büyük acılarla yaşamının tamamını yine topraklarında geçirdi.

Toprakları için kavgaya tutuşanların hepsine hiçbir kaygıya girmeden hizmet etti.

Sonunda yine topraklarına gömüldü. Oradan geçen herkesin görebileceği bir şekilde gömüldü.

Mam Ebubekir şimdi o dut ağacının altındaki toprağında uyuyor. Orada sonsuz uykusuna da dalmış olsa yine de oradan geçen herkesden bir selam bekliyor.

Mezardaki Mam Ebubekir'i selamlarken yüreğim burkulmadı değil. Yüreğimin burkulmasının bir nedeni Mam Ebubekir'in ölümü

olurken asıl nedeni ise Mam Ebubekir gibi selam verilebilecek binlerce arkadaşımın bir mezarlarının dahi olmamasıydı. Mam Ebubekir'in mezarı hayatın birçok alanında ve zamanında hatırladığım binlerce mezarsız arkadaşımı bir kez daha hatırlattı bana.

Üzüldüm.

İncindim.

Ağladım.

Mam Ebubekir'in mezarı başından arkadaşlarıma bir selam bırakarak oradan ayrıldım.

'Keşke arkadaşlarımda onun gibi bir mezarı olsaydı' dedim. Çünkü onun hiç olmazsa selam verilecek bir mezarı vardı. Tanıyan, tanımayan oradan geçen herkesin selam verebileceği bir mezarı olduğu için şanslıydı. Böyle düşünmekten alamadım kendimi.

\*\*\*

## BİR KALEM ÇAĞRIŞIMI

Birlikte dağ yollarına çıktıklarımızdan çok fazla kimse kalmadı hayatta. Bir elin parmak sayısı kadar kaldık. Çoğu topraklarına bereket oldular. Her biri ülkemini ayrı yerlerinde ayrı bir kavgada vurulup düştü toprağa. Topraklarına bereket olsun demekten başka bir şey diyemiyorum. O yüzden dağ yaşamımın bundan sonraki her anı, her saniyesi onları anımsatan, hatırlatan bir çağırışımla geçiyor. Anıların çağırışımında yaşamakta denebilir buna. Çünkü bir yaprağın kımıldanışı, herhangi bir patikadaki bir mekap izi, bir ağacın gölgesi, bir bardak çay, bir bakış, bir gülüş, bir söz bir çağırışım olabiliyor benim için. Zaten yaşam denen şey anıların üst üste toplanması değil midir? O yüzden sık sık arkadaşlarımı anımsatan çağırışimler beni alıp götürüyor yolların ve yılların gerisine. Alıp götürüyor uzaklara hem de çok uzaklara. Yılların ve yolların gerisindeki uzaklara götürüyor beni. Bir esinti bile uzaklara, onlarla yaşadığım, paylaştığım anlara gitmem için yetiyor. Çünkü aynı esinti uzaklardaki sevdiklerimin kokusunu getiriyor bana. Onların gülüşünü, bakışını getiriyor bana. Birde tarihime yazılan sözlerini...

Bu günlerde bunları sayıklayıp duruyorum. Her çağırışım, her kımıldanış, her bakış, her gülüş, her yalnız gölge, her patika, her iz bana bir şey sayıklatıyor. O yüzden bu sayıklamaya da bir çağırışım sayıklaması dedim.

Kalem...

Birkaç gün önce uzaklardan gelen iki arkadaşımı gördüm. Yol üzerindeydiler. Bir yerlere gideceklerdi. Arkadaşlardan biri kafasına taktığı şapkayı beni gördüğü gibi çıkarıp kafama taktı. "Sana uzaklardaki arkadaşlardan birinin hediyesidir" dedi. Uzaklardaki arkadaşlarımdan, dostlarımdan gelen hediyelere ne kadar hassas yaklaştığımı, onlara ne kadar önem verdiğimi bildiği için "çok yakında çantan kaldıramayacağın kadar ağırlaşacak" demeyi de unutmadı. Yanındaki diğer arkadaş ise "Akşam yerimize geri döneceğiz. Bir ara uğrarsan sana bir arkadaşın gönderdiği bir kalem var onu vermek istiyorum" dedi.

Kalem düşüncelerimi yazmak içindi. Arkadaşlarımı yazmak içindi. Özlemlerimi yazmak içindi. Arkadaşlarımı ve dağlarımızın güzelliklerini yazmak içindi. Güzel gelecek düşlerimizi yazmak içindi. Rüzgarların uzaklardaki ve yıllardır görmediğim sevdiklerimin bana getirdiği kokularını, selamlarını yazmak içindi. Kalem geride bıraktığımız yıllarda her bir patikada bıraktığımız parçalarımızı toplayıp yaz-

mak içindi. Üst üste toplanmış anılardan oluşan hayatımdan, hayatlarımızdan geriye kalanlara dair şeyleri yazmak içindi. Ertesi gün o arkadaşın kampına giderek kalemimi aldım. Kalem uzaklardaki arkadaşlarımdan biri göndermişti. İçine de ‘düşüncelerini yazmak için bu kalem yetmez. Düşüncelerinin çok az bir kısmı da olsa bununla yazman için gönderiyorum’ diye bir not yazılıp bırakılmıştı.

Ve kama...

Kalem elime aldım. Doğrusu güzel bir kalemdi. Bir süre evirip çevirip kaleme baktım. Yıllar önce kalem almıştım elime. Henüz küçük bir çocukken ninemin bana aldığı kalem geldi aklıma. Dedem de küçük bir çakı almıştı. Ninem kalem, dedem ise elime kamayı tutuşturmuştu. Ninem okuyup yazmamı dedem ise kavgaya etmemi öğütlmek istemişti bana. Çünkü yaşlı ihtiyar bir isyandan kalmaydı. İkisinden birini tercih etmek zorundaydım. Ama ben ikisini de yapmak istiyordum. Sadece birini tercih etmeyi istemiyordum. Sonunda öyle oldu. Çünkü hem okudum hem de kavgaya tutuşmayı öğrendim. Okulu bitirir bitirmez dağ yollarına düşmem, bu yollarda ömür tüketmem onu gösteriyor. Bir elimde kalem diğer elimde kama ile bu dağ yollarında yürüyüp durdum yıllar boyu. Arkadaşımdan gönderdiği kalem bunları çağrıştırdı.

Avareş’in dağlardan, dağ yollarından, dağların çocuklarıyla gönderdiği kalem...

Kalem elimde evirip, çevirip durdum. Bir gün kadar neredeyse elimde tuttum kalemi. Çünkü asıl çağrışım etkisini yapmıştı. Çünkü dört yıl önce dağlı bir arkadaşım olan Avareş’ten dağların ardından ve dağın çocuklarıyla gönderdiği bir kalem almıştım. 2006 yılında Gerilla literatüründe Erzurum Eyaleti olarak bilenen Bingöl’ün dağlarından bana o kalemi göndermişti. Onun yanından bize doğru gelen bir grup arkadaşına çıkarıp kalemi vererek “Bu kalemi götürüp Seyit’e verirsiniz” demişti. Arkadaşlardan biri “Seyit arktık senin bıraktığın yerde değil” demişti. Yani belki onu bulamayız demek istemişti. Avareş ise “Alın götürün o dağların herhangi bir yerinde bulursunuz” diye yanıtlamıştı onları. Arkadaşlar kalemi alıp bana getirmişlerdi. Avareş’in söylediği olmuştu. Çünkü hiç beklenmedik bir anda ve bir yerde o arkadaşlarla karşılaşmıştım. Çıkarıp bana Avareş’in gönderdiği kalemi verdiler. Bana kalemi gönderdikten bir yıl sonra girdiği bir çatışmada toprağa düştü Avareş. Elimde tuttuğum yeni kalemin yanına Avareş’in gönderdiği kalemi de koyarak gün boyu o kalemlere bakıp durdum. Kalemlerden aldığım çağrışımla bana kalemleri gönderen arkadaşlarımdan adlarını sayıklayıp durdum.

Gece hava kararana kadar sayıkladım. Gece hava karardıktan sonra gün boyu süren bu çağrışım sayıklamamı size kalemlerle yazdım. Bir bölümünü bir kalemle bir bölümünü de diğer kalemle...

İşte bu yüzden buna çağrışım sayıklaması dedim...

Ne yapalım hayatımız bu.

Biz dağlıların, dağ çocuklarının hayatlarının gerçekliği bu.

Yani hayatımızın bundan sonraki önemli bir bölümünü çağrışım-  
larla geçireceğiz...

Çünkü her çağrışım başka bir arkadaşımı, başka bir arkadaşım-  
dan başka bir güzel anı hatırlatıyor. Hatırlatır. Çünkü yaşanmışlıklar-  
rımız var. Yılların ve yolların gerisinde bıraktıklarımız var...

Onlarla bu çağrışmalarla uzanıyoruz.

Birde uzaklardaki sevdiklerimize...

\*\*\*

## TARİHE YAZILAN SÖZLERİ SAYIKLAMAK...

Her gün, her gece, her saat, her dakika, her saniye durmadan sayıyorum. Bazen ne sayıkladığımı biliyorum. Bazen de ne sayıkladığımı hatırlamıyorum. Çünkü bazen uyanıkken bazen de uykuda durmadan sayıyorum. O yüzden bende hatırladıklarımı yazıyorum, hatırlamadıklarımı da geçiyorum. Ama hatırlamasam bile ne sayıkladığımı tahmin ediyorum. Çünkü insan düşündüklerini, yaşadıklarını, yaşamak istediklerini sayıklar. Onları sayıkladıkça tarihine yazılan sözleri sayıkladıklarını anlar.

Zira tarihi yapan insanlardır. İnsan yaptığı tarih içinde büyür. Hayatı yaptığı tarih içinde şekillenir. Tarihi hayatını, hayatı ise tarihini anlatır. Hayatı tarihi kadardır. Tarihi de hayatı kadar. Ama kendisinden sonra da hayatından söz edilir çevresinde. Yaşadıkları tarihine yazılır. Tarihine yazılanlar hayatını anlatır. Yazılanların iyi, güzel, doğru olması tarihinin iyi olması, kötü olması ise tarihinin kötü olması demektir. Dağları mekan tutan, hayatını dağ yollarına, dağ yollarındaki dağların çocuklarına adayan insanların tarihleri kötü olmasa gerek. Çünkü çocuk yaşta başlarlar geleceğin güzel çocukları, halkının özgürlüğü için kavgaya. Çünkü biz dağlılar her yeni sabah geri kalan hayatımızın ilk gününe başlarız. O yüzden de dağları, dağlarda başlayan yenibaharları, serin yazları, hüznün akan son baharları ve beyaz örtünün bir ölüm sessizliği gibi çöktüğü kış günlerini, uzun kış gecelerini doyasya yaşarız.

Tarihimizi bu dağlarda yapmaya, yazmaya ve yaşamaya başladık. Hayatımızı da bu dağlarda sonu olmayan ve iyi ki var dediğim bu dağ yollarında, dağların karanlık ama güzel gecelerinde yaşamaya başladık. Daha doğrusu burada öğrenmeye ve öğrendikçe yaşamaya başladık.

İlk adımımı attığım günden bu güne kadar bu dağlarda tarihime ve hayatıma yazılan o kadar çok söz duydum ki hangi birisini söyleyeceğimi bilmiyorum.

Bu dağlara ilk adımımı attığım günden itibaren duyduğum ilk söz ile duymaya başladıklarımın hepsi tarihime yazılmaya başladı. Çünkü tarihim ve hayatım bundan böyle bu sözleri duyarak, bu sözlerle konuşarak sürecekti. Bu sözlerin birçoğuna yabancıydım. Bazılarını yeni duyuyordum, bazılarını ise eskiden biliyor olsam da bu dağ başlarında, dağ yollarında, dağın çocukları konuşurken başka bir anlam ve derinlik kazanıyorlardı. Bu dağ başlarında adım attığım ilk günden bu yana uzun yıllar geçti. Uzun yıllar geçmiş olsa da duydu-

ğum ve tarihim ile hayatıma yazılan ilk sözleri şu anki gibi hatırlıyorum. Bu dağ başlarında, dağ yollarında dağların karanlık gecelerinde duyduğum tarihime ve hayatıma yazılan ilk söz ‘Heval’ oldu. Bu sözcük arkadaş sözcüğünün Kürtçe karşılığıdır. Daha öncede çokça duymuştum. Ama dağlıların, dağların çocuklarının, gecelerin siyahının içinden akıp güne çıkanların içten, derin bir anlam yükleyerek, hissederek kullanışına ilk defa tanık oluyordum. Bu sözcükle birbirlerine ne kadar değer verdiklerini anlıyordum. Bu sözcüğe aslında hayatlarını bile sığdırdıklarını görüyordum. Aslında her devrimci harekette ve devrimci mücadelenin verildiği her ülkedeki devrimcilerin birbirlerine hitap ettikleri sözcükler vardı. Bunların bazılarını daha önce çok duymuştum. Hiç birisinin beni bu sözcük kadar etkilemediğini fark ettim. Bir ara neden bu sözden bu kadar etkilendiğimi düşündüm. Beni bu kadar etkilemesinin temel nedenlerinden biri kendi dilimde olmasıydı. Dağların başında omuzda silah, sırtta çanta, elde kitap özgürlük için koşan insanların birbirlerine karşı kullanıyor olmasıydı. O yüzden daha duyduğum ilk andan itibaren hayatıma ve tarihime yazılan bir söz oldu. Bu sözü duyduğum ilk günden bu yana üzerinden upuzun yıllar, günler, aylar, geceler, mevsimler ve iklimler geçti. Bu uzun yıllar içersinde binlerce arkadaşımı ve konuştuğum her insanı “Heval” diyerek çağırdım. Çünkü daha söylendiği ilk andan itibaren tarihime yazılmıştı. Tarihim içinde süren hayatıma yazılmıştı. Hayatım kadar olan tarihim, tarihim kadar olan hayatım artık bu sözle sürüp gidecekti. Bu söz sadece hayatıma ve tarihime yazılmadı. Yüreğime kazındı. Kürt genç kızlarının ve delikanlılarının bu sözle birbirlerini çağırma vadi-lerde yankılandı. Dağların zirvelerinden rüzgara karışıp daha uzaklara ulaştı. Suların sesiyle buluştu ve yayılıp gitti.

Bu yüzden bu dağlarda hayatıma ve tarihime yazılan ilk söz bu oldu.

Uzun yıllar boyunca bu sözle çağırdım arkadaşlarımı. Bu dağların güzel çocukları bu söze layık olarak yaşadılar. Topraklarına bereket olup aramızdan ayrıldılar. Bu söze açlığı, acıyı, özlemi, yokluğu, dağların yağmurlarını, karlarını, rüzgarlarını sığdırdık. Hayatlarımızı sığdırdık bu söze. Bu söz eşliğinde sürüp gitti hayatımız. Bir ömür sığdırdık bu söze. Bu söz dağları anlattı bize. Gölge-lerin düştüğü vadileri anlattı bize. Yoldaşlarımızın düşmanın zorbalığına karşı avuçlarına aldıkları çıplak yürekleriyle nasıl direndiklerini anlattı bize. Sevgimizi sığdırdık bu söze. Özgürlüğe olan özlemimizi. Bu dağların en güzel insanlarını, en yiğit, en cengaver insanlarını sığdırdık bu söze.

Bu sözle birlikte onların da yarım bakışları, kırık gülüşleri, patikalara sinmiş kokuları yazıldı tarihime. Dağlıları, dağların çocuklarını anlattı. Karanlık geceleri, yıllara sığmayan yolları, yağmurları, karları anlattı bize. Dağlarda arkadaşlığın ne olduğunu anlattı bize. O yüzden ömürlerimizi bu söz uğruna tükettik.

Ve bir söz daha...

Bu dağlarda, bu dağ başlarında, dağların çocukları içinde tarihim ve hayatıma yazılan, yüreğime yazılan ikinci söz ise; dağa ilk adım attığım günlerde giydiğim ilk gerilla elbisesinden sonra arkadaşlarımdan bana 'sende artık bir gerilla oldun' sözüydü.

Gerilla olmak...

Yürekten umut olmaktı.

Dağlara, dağlar içindeki hayata gülmekti. Gerilla olmak yeni bir hayata başlamaktı. Daha doğrusu geri kalan hayatımın ilk gününe başlamaktı. Dağlıların yolundan yürümek, ateşlerinde ısınmak, yağmurlarında ıslanmak, karlı günlerinde üşümekti. Ama yüreğini yakan bir ateşle sıcaklık olmaktı. Sevgiyle büyümek, umutla ağlamak ve yarınlara gülmekti. Dağın gazabından korkmaya başlamaktı. Ve yine dağların koynuna kendini bırakabilmekti. Dağın sırlarına erişmekti. Dağların mahrem yerlerinde yüreğini pek tutmaktı. Ve en karanlık gecenin sonunda yine gün ışığıyla uyanmaktı. Tepende düşman bile olsa dağlara ve dağlardaki güzel hayata gülerek bakmaktı.

İşte bu hayat bizimdi. Bu tarih bizim. O yüzden bu sözler bu tarih içinde büyüyen bu hayata ve bu tarihe yazılıp durdu yıllar boyunca.

Geçen uzun yıllar içinde bende bu sözü dağlara yeni adım atan, dağların rüzgarları, yağmurları, kışları, patikaları ve hayatına katılan yüzlerce arkadaşına söyledim. Onlara bir gerilla çayı uzatarak ve gülerek 'Hoş geldin Heval. Sende artık bir gerilla oldun' dedim. Yüzlercesine hatta belki binlercesine söyledim. Onlarda bu ilk sözlerden sonra dağlara, dağlıların hayatına gülerek bakmaya başladılar.

Ve hala söylemeye devam ediyorum. Tıpkı benim hayatıma ve tarihime yazılıp, yüreğime kazındığı gibi bende onların tarihine ve hayatına yazdırıp, yüreklerine kazımak istedim.

Tarihime yazılan sözler bunlarla sınırlı kalmadı. Dağda başlayıp süren hayatımda peşi sıra duyduğum binlerce söz tarihime yazılmaya devam etti. Bu hala da sürüyor. Çünkü ne hayatım nede tarihim son bulmuş değil. Bu hayat ve bu tarih devam ettiği sürece yazılan sözler de devam edecek.

Bu sözleri geçen gece iki damla göz yaşı olup akan hüznün ardından sayıkladım.

Gecenin bir yarısında yanımda uyuyan arkadaşın dürterek uyandırmasıyla kendime geldim. “Durmadan Heval, Heval diye sayıklıyorsun. Beni mi çağırđın?” diye sordu. “Seni değil. Ama sınırların ötesinde dağların herhangi bir yerinde topraklarına bereket olan yüreğime ektiğim arkadaşlarımı çağırıyordum. Uyumaya devam edebilirsin Heval” dedim. Ardından kalkıp oturdum. Sonra da gecenin karanlığına saldığm gözyaşlarımı.

Sabaha kadar tarihime ve hayatıma yazılıp, yüreğime kazınan bu sözleri sayıklayıp durdum. Bu da bu seferki sayıklamam oldu...

\*\*\*

## SARHOŞ ATLARIN AYIK SAHİPLERİ

Karlar eridi. Daha doğrusu eriyecek. Buzlar çözüldü. Üzerine yazılan isimler, çizilen resimler, şekiller toprağa ekildi ve her gün ekilmeye devam ediyor.

Yağmaya başladığı gün eriyeceği günün geleceğinin de haberini veriyordu. Üçüncü yağışında ancak vadilerin içine kadar inebilmişti. Şimdi de vadilerin içinden her geçen gün biraz daha eriyerek doruklara doğru tırmanıyor. Tırmanış yorgunluğunun teri olan suları toprağa sızıyor. Arkasından ilk önce arsız çimler ve daha sonraları çiçeğe dönüşecek otları yeşertiyor.

Vadilere, vadilerin uçurumlu sarp kayalıklarına kendilerini bırakan dağ geyiklerinin tırmanışları da başladı. Zaten inişleri de karın yağışıyla başlamamış mıydı, çıkışları da onun erimesiyle olacaktı elbette. Kazançları gebelik mevsimlerini burada geçirmiş, canlarını burada çoğaltmış olmalarıydı. Dağ geyikleri avcıları çoktur. Bu durum onları da tedbirli olmaya itmiştir. Uçurumları, sarp alan ve kayalıkları seçmeleri bundandır. Sadece bu alanlara olan sevgilerinden değil, onları uçurumları, kaya yarıklarını sevmeye iten neden bu olmuştur.

Avcısı çoktur. Bu nedenden ki dişi yavrusunu doğurur doğuramaz, doğaya yepyeni bir can bağışlar bağışlamaz yola çıkar. Ve eğer yavru ayağa kalkıp peşi sıra yola düşmüyorsa bırakıp gider. Doğurduğu andan itibaren acı gerçekliğinin en başında gelenini yavrusuna öğretir. Yaşam ve ölümü anlatır. Çok olan avcılarında canını kurtarmanın yolunu ve ilkelerini öğretir. Onların yerlerine daha aşağılara kendilerini bırakan hayvanlar çıkmaya başlar. Yani yaşam birer kademe yükselerek veya alçalarak devam eder.

Kışa girişte kar onları sürükledi. Şimdi de onlar karı sürüklüyor, kovalıyorlar. Arkalarına aldıkları güneşin yüzüyle eritiyorlar.

Buzlarda çözüldü, üzerine yazılan isimler, çizilen resimler ve şekiller toprağa döküldü. Nice insanlar kuşlar, ağaçlar ve yaşamlar yazıldı. Ölüm kimilerini alıp toprağa çekti. Çizilen kuş resimleri gerçek kuşlara dönüştü. Kışın gelişle göç eden kuşlar, geri dönmeye başladı. Arkalarında bıraktıkları hüznün yükünü hafifletmek için dönüyorlar. Gün geçtikçe daha başkaları dönüyor. Ötüşleri çeşitlendi. Ağaçlara su yürüdü. Tomurcuklar şişti. Patlayacakları, yemyeşil yapraklara dönüşecekleri günlere doğru yol alıyorlar. Buz gibi kağıtlara, buzun kendisinin üzerine özlemi duyularak çizilen gül yapraklı ağaçlara dönüşecekler. Altında derin uçurumlar olsa da töresi bir olup sınır tanımayan, aşkı sembolize eden kalp resimde toprağa oturdu. Baharın

kabarttığı taptaze, yepyeni duygularla nice yeni aşklara başlayacak yeni hayatlar sabırsızlanıyor.

Gün gebe kaldı, doğurdu, doğurmak üzere. Sancılı da olsa, zorlu da olsa akışkan hayatın yaşayacağı bu günleri doğurmak durumunda. Dağı mekan tutan bizlerde de bunun hareketliliği başladı. Toprağa ektiğimiz canlardan edindiğimiz büyük acıların bizde yarattığı büyük umutlarla canlanma başladı. Acılarımızın en büyük hediyesi olan hü-zün yükümüzü yüklendik. Bahar canlılığının orta yerinde bulduk kendimizi. Gidenler, gelenler oluyor. Ayrılıklarla buluşmalar, yeniden yeniden buluşmalar buruk bir hava ile yağmur damlalarıyla dökülüyor toprağa.

Başlıyor ayrılıklar. Kim bilir, bir daha kaç yıl sonra bir araya gelinecek. Yada gelinebilir mi? Bunlara ömür yeter mi? Bütün bu sorular ve birçok buluşma sözüyle başlıyor ayrılıklarve bahar canlılığının bir parçası olarak harekete geçiliyor.

Karların eridiği ovalarda bize ait hayvanlarda gözükmeye başladı. Arsız çimenlerin arasına dalmış özlem gideriyorlar. Kuzuları, oğ-lakları peşi sıra meleşerek yeni canların sesiyle buluşuyor. Atlarımızı, katırlarımızı ve eşeklerimizi de meralara saldı. Koşturup duruyorlar. Otlanıyorlar. Henüz onları huylandıracak sivrisinek ve arılarda çıkmamışlar. Bundan dolayı sakinler. Yolculuklar başladı. Bizim yolların, yolların bizim olduğu günler başladı. Yanlarından, yanı başlarından geçişlerimiz olmasına rağmen rahatsızlık duydukları falan yok. Bazen merak edip dönüp bakanlarımıza onlardan da umursamaz bir bakışla karşılık verilir. Bazen de hiç mi hiç umursamazlar. Kar altındayken kağıtlara, yüreklerimize resmettiğimiz ateşlerimizi de yakmaya başladık. Çıplak toprağın kara bağrına ateşler yakıyoruz artık. Kar altından, çözülen buzların altından çıktık.

Daha düne kadar çadırlarımızın kapılarından baktıran kar, bizden bir hayli uzaklaşmıştı. Kar altındaki günlerimizde edindiğimiz kirlerimizden de arınıyorduk. Küçülen dünyamızı büyötmeye çalışı-yorduk. Gördüklerimiz dünyanın sadece bizimle sınırlı olmadığıydı. Bizim dışımızda da bir dünyanın var olduğuydu, dönüyor olduğuydu. Kar altındaki günlerimiz geçip gidiyordu. Arkasından bir sürü şey bırakarak gidiyorlardı. Ama o günlerde doğanlarımızda olmuştu. Geçirdiğimiz günlerde kar altında olanların yaş gününü kutlamıştık. Hediye olarak vereceğimiz hüznün dışında baharı beklemeleriydi.

Baharın sabırsız çiçeği olabilirdi hediyemiz. Yani yer yer kar olmasına rağmen dayanamayıp toprağı ve karı yırtarak kafasını gösteren kardelen. Kardelene, kardelen hediye etmek kadar güzel bir şey

yok. Kardelenlerde çıkmaya başladı. Ama ben henüz göremedim ne-  
dense...

İşte böylesi bir gündü. Üç kardelen borcumu ödemek için güle-  
rek bakan güneşin altından kendimi yamaçtan aşağı bıraktım. Alt ta-  
raftaki dere kabarmıştı. Çağlıyordu. Çağlayışı bahar melodisiydi.  
Duymak istediğin melodinin sesini duyardın onda. Neyi duymak is-  
tersen kulaklarına gelen sesler onu anlatıyor, o sesin taa kendisi olu-  
yordu. Akşam loşluğuna kadar dolanıp durdum arazide. Bu arada bol  
bol su ve sigara içtim. Ama ne yazık ki borcumu ödemek için aradı-  
ğım kardeleni bulamadım. Demek ki bizim bulunduğumuz alanlarda  
daha çıkmamıştı. Üzgün ve süzgün borçluluk duyduğum günlere de-  
vam düşüncesiyle kampın yolunu tuttum. Hiçte güzel olmayan sesim-  
le bir türkü tutturmuş yükselen patikadan kampa doğru gidiyordum.  
Önüm sıra biri, birileri gidiyordu. Yollarını el feneriyle aydınlatıyor-  
lardı yer yer. Onlar da bizim kampa giden yoldan çıkıyorlardı. “Gö-  
revden gelen arkadaşlardır” diye düşünerek adımlarımı hızlandırdım.  
Onlara ulaşmak istiyordum. Belki uzun süredir göremediğim ar-  
kadaşlar olur içlerinde diye. Onlarla bir çift laf etmek istiyordum. Gün  
boyu yaşadığım yalnızlığımı paylaşırdım belki de. Yetiştim. Kızaran  
yüzlerini, kızaran ufka dönüp, sırtlarını yamaca vermiş otuyorlardı.  
Yüklüydüler. Beyaz torbaların içindeki paketlerden oluşuyordu yük-  
leri. İçinde ne olduğun çok merak etmedim. Kendi aralarında konu-  
şup duruyorlardı. Ellerindeki bastonlar aracılığıyla yürümeye çalışı-  
yorlardı anlaşılan. Hala oturmamış olanı bastonuyla muhtemelen gi-  
decekleri yol hatlarını göstererek konuşmasını devam ettiriyordu.  
Grubun sonuna yetişip, selamlayarak başa doğru gittim. Ayakta du-  
ranın yanına vardım. Bunlar arkadaş değildi ama onlarda Kürt’tü,  
hem de çocuklarının ninnisi silah sesi, yaşam alanları engin dağlar  
olan Güney Kürtleriydi. Yürekleri ve mideleri kaçak aşklar, kaçak  
sevgiler, kaçak özlemler ve kaçak ölümlerle dolu Güney Kürtleriydi.  
Kaçakçılardı. Kaçak yolların adamları, kaçak yaşamların insanlarıydı.  
Ama bu kez atları yoktu yanlarında ve atlarının görevlerini de kendi-  
leri yüklenmişlerdi. Aceleleri vardı. Belki de onları bekleyen ölümdü.  
Bunu bilmeme rağmen sormadan edemedim. Bildiğim acı yaşamları-  
nın yanık türkülerini bir kez daha onların dilinden dinlemek istedim.

“Aceleniz nedir, hem atlarınız nerede?” diye sordum. Ayaktaki  
hala oturmamış olan tok ve buruk bir ses tonuyla, “Heval evde hiçbir  
şey kalmadı. Bir avuç un bile kalmadı. Çocuklar aç, perişan. Elbise  
diye giydirdiklerimiz paçavralardan ibarettir. Geçen yıl kazandıkla-  
rımız bizi bu güne kadar getirdi. İnanır mısın, son on, on beş gündür

cebimde çay parası olmadığı için kahveye bile gidemedim. Her gün ama her gün bize bu ii verenin kapısına vardım, ne zaman yola ıkaaımızı sorup durdum. Hem zaten bu sırtımızda gördüklerin bizim malımız değil ki. Biz atların çalıştığı günlerde, onların sırtıyla, onların çalışmadığı günlerde de kendi sırtımızla başkalarının hamallığını ya-pıyoruz. Başkaların malını taşıyıp sırtımızın kirasını alıyoruz. O pa-rayla da çoluk, ocuk geindiriyoruz. Belki bu topraklar için bir umut olur diye. Ama ne yazık ki başka iş olmadığı için çocuklarımıza bizim bu içimizden başka bir mirasta kalmıyor. Yani anlayacağın onların geleceği de, bizim bu gnmzdr, daha öte bir şey değil. Yada yıllar boyu kanla yıkanan bu topraklardan kaçıştır.”

Onlarda yukarılara doğru karları kovalayarak tırmanıyordu. Te-re batmış, nefes nefese kalmışlardı hepsi. Yreklerindeki uçurumla-rın sesini duymak istedim. Dillerinde sözcüklere dkmedikleri birçok şey orada gizliydi çünkü. Onları asıl anlatan da o çıplak yrekleriydi. O ıplak yüreklerinin anlatacaklarıydı. Aklımdan geçen ilk şey “onları da açlık kovalıyor” oldu. Karlara doğru tırmanmalarının nedeni buy-du. Atları sarhoş olsa da kendilerinin ayık olmaları zorunluydu. n-k onları nice tehlikeler bekliyordu. Patates tarlaları gibi mayınlı tar-lalar bekliyordu. Uyku nedir bilmeyen kr pusular, tel örgüler ve ta-nımasalar da geçmek zorunda oldukları tehlikeli sınırlar vardı ve hepsi de bekçileri tarafından korunuyordu. İşte onlara düşman. Sınır bekçileri, sınır taşları, tel örgüler ve ölüm mayınları...

“Tamam da hani atlarınız nerde, neden atlarınızı getirmediniz?” diye sorduğumda, grubun ortasında daha yaşlıca biri-ama onun se-sindeki hüzünlü hava daha a belirgindi. Kim bilir hüznü belki bir da-ha geri dnmemenin kaygısından geliyordu. Ama o kaygısı canına değildi. Ölümün gelip bedenini soğutmasına da değildi. Geride bırak-tıklarının umutlarını kırmayaydı kaygısı. Onlara yıllar boyu yol gz-letmekti. Geri dönmeyeceğini bilmelerine rağmen, gözlerini yolundan alamamalarınaydı ve bu günlerde çokça muhtaç oldukları ekmeği on-lara ulaştıramamaktan duyuyordu kaygıyı-derin bir i çekerek, “Ahhhhhevalahhhhhhh bir bilsen neler yaşadığımızı bunları sormaz-dın. Arkadaşımın sana anlattıkları sadece dışardan gzkenlerdir. Birde bunların ie akması var. İşte asıl yarayı o açar. Ve bu yaralar ne iyileşir, nede gözükür. Her zaman kendini yenileyen bir yara olarak kalır. Bizde isterdik atların çalışacağı günleri beklemeyi. Ama ocuk-lar dayanamadı. Hele gözü yaşlı anaları yok mu, yüreğimi hepten ka-ralıyor. Atlar bu havada çalışmaz. Güney yamaçları güneş gördüğü için karları erimiş, kuzey yamaçlarında ise hala metrelerce kar var”

dedi. Kuzeyin karlarından söz edince, yüreğim burkuldu. Ve uçurumunun çılgılığı kulaklarımı tırmaladı. Gözlerim karardı, düştüm, düşecek gibi oldum. Ama ısrarla kendimi ayakta tutmaya çalışıyordum ve başardım da ayakta kaldım. O konuşmalarına devam etti. Belki daha önemli şeyler anlattı. Acı dolu dramının başka başka bölümlerini anlattı. Ama kulaklarımdaki ses, yüreğimin uçurumunun çılgılığıydı. Onun sesi bunun bir uğultusu oluyordu sadece.

Evet, Kuzey kar altındaydı. Kuzeyde canlar kar altındaydı. Toprakla buluşanların, toprakları kar altındaydı. Kuzey üşüyordu. Küremizin suları Güneye doğru da aksa, bizim sularımız çoğalarak Kuzeye doğru yol alıyordu. Yıldızlarımız Kuzeyde bıraktıklarımıza doğru kayıyordu. Canlarımız Kuzeyde kalmıştı. Buradan yeni canlar, yeni hayatlar durmadan Kuzeye akıyordu. Her şeyimiz Kuzeye akıyordu. Kar altındaki Kuzeye akıyordu. Bakışlarımız Kuzeydekilerin bakışlarıyla buluşuyordu. Kuzey kar altındadır, yürek kar altında, umut ve hayat kar altında. Kardelen de kar altında. Kuzeyde kardelenler gibi kar altından çıkacaktır, yürekte, umutta kar altından çıkacak. Üşüse de çıkacaktır. Sevginin ve aşkların baharına dönüşecek Kuzeyin kardelenleri. Gözleri hep doruklarda seyreden anaların göz yaşlarıyla sulandı. Yeşerme zamanı gelmiş şimdi. Kuzey kar altından çıkacak. Yanındaki kardelenle birlikte Kuzeyi kar altından çıkaracaklar. Bu düşünce deryası içinde onlarla vedalaşıp yoluma devam etmek istedim. Onlarda birazdan sırtlarındaki umut yükü ile yollarına devam edeceklerini söylediler. Kar kovalayarak sürdürdükleri yollarında başarılar diledim. Geyik hikayesini de anlatmıştım onlara. Ama onların geyik gibi yavrularını bırakıp giden değil, bıraktıkları yerde, yerlerine geri dönen mutluluk söylemleriyle yüreklerine su serptim.

Birçoğu bir ağızdan,” Sağolheval. Umarız dediğin olur ve bizde sırtımızda ekmekle döneriz” dediler. Terleriyle yoğurdukları hamurdan, pişirecekleri ekmekleri yavrularına ulaştırırlar umarım. Ama ya öyle olmasa, o zaman ölüm olur yükleri. Nede olsa kaçakçıdır adları. Kaçakçadır yaşamları. Kaçaktır yolları. Ölseler de gam yemezler artık. Çünkü onlar böyle bir yaşamın türküsünü öğrendiler ve söylemeye devam ediyorlar. Onları alabilecek ölüm bile bu türkülerinden onları ayıramaz. İşte bundan dolayı ölümü bile yüklenseler gam yemezler. Varsın çocuklar yollara baka kalsınlar. Zaten sonuçta onlarda bu türküyü öğrenmeyecekler mi?

\*\*\*

## MAHABAT'IN SAÇLARI...

Babası birkaç gündür izleniyordu. Aslında izlenmesi onun için çok fazla önemli değildi. Zaten bir gün ölecekti bunu iyi biliyordu. Ama başına geleceklerden sonra çocuklarının başına gelebilecekleri düşününce işte o an başı çatlayacak gibi oluyordu. Birkaç gündür bu düşünce beynini kemirip durmuştu. Çünkü akşam eve gelirken yine izlenmişti. Eve girdikten sonra bir süre kapının arkasında durup kendisini izleyenleri izlemişti. Ama onların oradan ayrıldığını görmemişti. Gece boyunca birkaç kere de perdenin arkasından baktıysa da bir şey göremedi. Eşi Esma da birkaç gündür kocasının hareketlerindeki değişikliği fark etmişti. “Yine onlar mı peşinde?” diye sormadan da edememişti. Aslında çok fazla anlam vermediği şeyler değildi. Ama bu seferkinin diğerlerinden farklı olacağını hiç kimse bilmiyordu. Esma bu sefer eşi Ahmet’in yerine aylar yada yıllar sonra cansız bedenini bulacağını bilmiyordu. Yine o olağan bir gözaltı olacağını düşünüyordu. Zaten eşinin gözaltına alınma sayısını dahi artık bilmiyordu. Çünkü gözaltına alınmasının haddi hesabı yoktu. Birkaç gündür Ahmet’in beş çocuğunun ortancası on yaşındaki uzun ve güzel saçlı kızı Mahabat da her zamankinden daha üzüntülü görünüyordu. Öyle olmasına rağmen gece boyunca kardeşleriyle oyununu oynamıştı. Oyundan yorgun düşmüş ve uyku saatinin geldiğini gösteren gözlerindeki mahmurluk görünmeye başlamıştı. Mahabat’ın bu halini gören babası Mahabat’ın güzel saçlarını okşadıktan sonra onu kucağına alarak yatağına götürdü.

Mahabat’ıkendisinden önce uyuyan küçük kardeşlerinin yanına bıraktıktan sonra gözlerinden öpüp, ipek yumuşaklığındaki saçlarını bir kez daha okşadıktan sonra ayrıldı.

Bir kez daha pencereden dışarıya baktı. Yine hiçbir şey görmedi. Zaten onu izleyenler onun kendilerini görebileceği bir yerde durmazlardı. Ahmet’in uykusu gelmiyordu. Uyanık kimse kalmadığı için oda uyumak için yatağına girmeliydi. Saatine baktı. Ardından lambayı söndürdükten sonra giysilerini çıkarmadan eşinin yanına uzandı. Giysilerini çıkarmamıştı. Ahmet’in bu durumu gözaltına alınmaya hazır olduğunu gösteriyordu. Nede olsa gözaltına alınma konusunda büyük tecrübeleri vardı. Elbiseyle yatağına girmekte bunlardan biriydi.

Esma, Ahmet, hatta onların babalarının, atalarının gözlerini açtığından bu yana gece kapının çalınması bir kabus olmuştu. Kaç yıldır ülkelerinde gece kapı çalınıp alınanlar bir daha geri dönmemişlerdi. Götürülenlere ait ya hiçbir ize rastlanmamıştıyada cansız bedenleri

bir çöplükte veya yerlerinden yurtlarından uzakta bir yol kenarında bulunmuştu. En iyi ihtimalle birkaç yıllık zindan yaşamından sonra geri dönebilmişlerdi. Tabii geriye ev ve köy adına herhangi bir şey kalmışsa. Aslında birkaç sefer gece evinin kapısı çalınmıştı. Ama nasıl olduysa şu ana kadar hepsinde geri dönebilmişti. Bu sefer olurda kapısı çalınırsa bir daha geri dönemeyeceğini çok iyi biliyordu Ahmet. O yüzden bu kadar tedirgin ve huzursuzdu.

Mahabat gece yarısı gözlerini korku içinde açtığında karşısında yüzleri maskeli ve ellerinde acayip silahlar olan birkaç adam gördü. Esmâ zaten bekliyordu. Ama bu sefer kocasını almaya gelenlerin yüzlerinin maskeli olması ve ellerinde şimdiye kadar hiç görmediği silahların bulunması onu daha fazla kaygılandırıyordu. Çünkü daha önce gözaltına alınmalarında birkaç asker gelip kocasını almış götürmüştü. Bu akşam gelenler korkutucuydu. Hareketleri, tavır davranışları, konuşmaları, gürültüleri ve onlara karşı yaklaşımlarıyla çok farklı ve ürkütücüydüler. Çünkü onları hiç insan yerine koymuyorlardı. Her söyledikleriyle dalga geçiyorlar. En kötü olanda gecenin o saatinde ağızlarını şapırdatarak sakız çiğnemeleriydi. Botlarıyla yatak odalarına kadar girmişlerdi. Botlarıyla her şeylerini eziyorlardı. Kürtlerde bir düşman ayakkağılarıyla bir evin kilimlerini ezerdi. Gerçi Ahmet'in daha önceki gözaltıları için gelen askerlerde böyle yapmışlardı. Esmâ'nın ağzını bıçak açmıyordu. Kuruyup kalmış, ne diyeceğini bilmiyordu. Bir an için kendine geldi. Çocukların korkmaması için beşini birden önünde toplayıp öylece bekledi. Gelenler durmadan kocasına, "Teröristleri nerede sakladın. Belki onlar evde yoklar. Ama kesin silahları var. Nereye sakladın? Sen söylemesen de biz arayıp buluruz. Bulamasak da sana söyletmesini biliriz" gibi korku salan tehdit içerikli sorular soruyor sonra da gülüyorlardı. Peş peşe o kadar çok soru soruyorlardı ki, Ahmet hangisine cevap vereceğini bilmiyordu. Sadece arada bir "Evimde ne terörist nede onların silahı var" diyordu. Birde arada bir gözaltından çocuklarının korkup korkmadıklarını kontrol etmek için onlara bakıyordu. Çocukların hepsi annelerinin etekliğinden tutmuş öylece duruyorlardı. En şaşkınları Mahabat'tı.

Sabaha karşı saat dörde kadar evlerini didik didik aradıktan sonra Ahmet'i yanlarına alarak gittiler. Onlar çıkıp gittikten sonra Esmâ ne yapacağını bilmedi, evin içinde bir iki dolandıktan sonra çocukların ağlama sesiyle kendine geldi. Dönüp çocuklarına bakınca dördünün avazları çıktığı kadar bağırarak ağladığını Mahabat'ın ise taş kesilmiş gibi kapiya bakmakta olduğunu gördü.

Bu Esmâ'nın eşini, çocuklarının ise babalarını son görmeleri olacaktı.

Esmâ çalmadık kapı bırakmadı. Ailesi ile eşinin aile çevresinden tanıdığı ne kadar insan varsa hepsinin kapısını çaldı. Eşini bulsunlar yada ondan bir haber getirsinler diye. Üzerinden üç ay gibi bir süre geçmesine rağmen hala bir haber alabilmiş değildi. Esmâ'nın acı, yokluk, perişanlık içinde geçirdiği üç aydan sonra aldığı tek haber eşinin önce Yüksekova'ya oradan da Hakkâri'ye götürüldüğüydü. Haberi alır almaz önce Yüksekova'ya gitti. Bir hafta kadar Yüksekova'da kalmasına rağmen eşinin orada olmadığına dair savcılıktan bir belge aldıktan sonra Hakkâri'ye gitti. Hakkâri'de de bir hafta kadar tüm uğraşlarına rağmen herhangi bir haber alamadı. Boynu büyük bir biçimde evine döndü. Günler geceleri, geceler ayları kovaladı. Ahmet'in götürülmesinin üzerinden bir yıl geçti. Esmâ herhangi bir haber alamadı. Esmâ bir gece kayınlarına, çocuklarını alıp köyden gideceğini söyledi. Kayınları Esmâ'ya "Git de demiyoruz ama kal da diyemiyoruz sana" dediler. Bu konuşmadan birkaç gün sonra Esmâ kendisinin ve çocuklarının giysileri dışında hiçbir şey almadan çocuklarıyla evden çıktı. Kapısını kilitleyip terminale gitti. İki gün sonra da Tarsus'taki ailesinin yanına vardı.

Esmâ eşinin evden bir gece yarısı yüzleri kapalı, ellerinde acayip silahlar olan asker ve polisler tarafından alındığına dair Yüksekova ve Hakkâri cumhuriyet savcılıklarına dilekçe ile başvuruda bulunarak Tarsus'a göçmüştü. Avuçlarının içinde tuttuğu yüreği gibi kocasının da uçup gitmesine izin vermemeye çalışacaktı. Kocasının asker ve polisler tarafından alındığını bir daha kendisinden haber alınamadığını her tarafa duyurmaya niyetliydi. Onun için Türkiye Büyük Millet Meclisine kadar gitmeye de kararlıydı. Ama buna rağmen kocasını bir daha geri getireceği konusunda net değildi. Bunu hatırladıkça yüreği sızlıyor, gözleri doluyor, boğazı düğümleniyordu. Ama henüz en büyüğü on beş yaşında olan çocuklarının yanında ağlamamaya, babalarının bir daha geri gelmeyeceğine ilişkin yaşadığı hisleri yansıtmamaya kararlıydı. Kendi içi parçalanıp, yüreği kan ağlasa da bunu çocuklarına yansıtmamaya kararlıydı. Şimdi düşündüğü ve düşünmesi gereken şey çocuklarını besleyip büyütme idi. Zaten yaptığı da oydu. Çünkü onlara yeni ve güzel bir dünya hazırlama niyetinde olmasaydı Yüksekova'nın bir köyünden kalkıp çocuklarını sırtlayarak buralara kadar gelmezdi. Bunun için önce yerleşmesi gerekiyordu. Çocuklarıyla başını sokacak bir yuvaya ihtiyacı vardı. Bunun için ailesinden yardım istemek zorundaydı. İstemeden de olsa onlardan yardım iste-

yecekti. Çünkü bu yabancı diyarlarda sadece onları tanıyordu. Birde ailesinden başka hiçbir sığınağı kalmamıştır artık.

Tarsus'a ulaştığı gün kardeşlerine durumu açtı. Kardeşleri her ne kadar "Hele birkaç gün geçsin ondan sonra bakarız" deseler de o ilk günden çocuklarının başını sokacak bir yuvaya, onlara bakmak için bir işe ihtiyacı olduğunu söyledi. Çünkü artık yaşayıp yaşamadığını dahi bilmediği, yüzleri maskeli kişilerce götürülen eşi yerine çocuklarından o sorumluydu. Bundan sonra çocuklarına analıkla birlikte balıkta yapacaktı.

Birkaç gün içinde Esmâ ve çocukları kardeşleri tarafından bulunup kiralanana eve yerleştirildi. Büyük kızı Sema için de bir iş bulundu. Sema henüz on beş yaşındaydı. Ama çalışması gerekiyordu. Gittikleri diyarın her şeyine yabancıydı. Annesi ve kardeşlerinin yaşamlarını sürdürmeleri için onun çalışmasına ihtiyaçları vardı. O yüzden her şeyine yabancı olduğu diyara çalışarak alışacaktı. Sema'ya bulunan iş piliç üretme fabrikasında piliç temizleme ve paketleme işiydi. Sema birkaç gün işe gidip eve döndü. Biraz da alışmış sayılırdı artık. Sema'nın geldiği bir gün güzel saçlı Mahabat annesine kendisinin de çalışmak istediğini söyledi. Esmâ'nın on yaşındaki Mahabat'ın ailenin geçimi için çalışmak istediğini duyunca içi kan ağladı ama Mahabat'ın yüzüne gülmekten başka bir şey yapamadı. "Peki nerede çalışacaksın ve ne iş yapacaksın kızım?" diye sordu sadece. Mahabat ablası Sema'nın çalıştığı yerde kendisine göre de bir iş olduğunu ve orada çalışmak istediğini, böylelikle ablasının da tek başına işe gitmek zorunda kalmayacağını söyledi. Mahabat bunu söylemekle ablasını da ne kadar düşündüğünü dile getiriyordu. Esmâ'ya hala akıbeti belli olmayan kocasından birlikte geçirilen yıllardan acılar, sevinçli ve hüznü anılar ile birde çocukları yadigar olarak kalmıştı. O yüzden Esmâ çocuklarına baba yadigarı bir emanet olarak bakmalıydı. Onları korumalı, büyütmeli, okutmalıydı. Saçlarını süpürge edip onları büyütmeliydi. Mahabat'a da tıpkı kocası gibi ayrıcalıkla yaklaşmalıydı. Bir gün kocasına neden Mahabat'a bu kadar düşkün olduğunu sormuştu. Kocasından aldığı cevap ise ülkesinde büyüklerinin başlarını eğmeden darağacına gittikleri kentin adını verdiğinden dolayı ona düşkün olduğu olmuştu.

Esmâ Mahabat'ı görmemişti. Ama en az kızı kadar güzel olduğunu düşünüyordu. Birde kızının saçlarında Mahabat'ın köklerini görüyordu kocası. Esmâ da bir iş bulmuş ve çalışıyordu. Yaptığı iş ırgatlıktı. ırgatlık, Çukurova'nın pamuk ekili tarlalarında güneş altında gün boyu pamuk toplamaktı. Birde narenciye mevsiminde portakal, li-

mon toplama işi vardı. Pamuk ve tütün toplama mevsimi bittiğinde o iş başlardı. Esmâ bu işleri yaparak çocuklarına bakmaya çalışıyordu. O yüzden Mahabat'a "Kızım ben birde ablan çalışıyor. İkimizin kazandığı bize yetiyor. Bu yüzden senin de çalışman gerekmiyor" dedi. Mahabat "Hayır ana bende çalışmak istiyorum" diye diretti. Esmâ Mahabat'ın kararlı olduğunu görünce Sema'yı yanına çağırarak "Kızım Mahabat'ın da sizin orada yapacağı bir iş var mı?" diye sordu. Sema "Ana bir sorayım. Ama onun yaşlarında olup yanımızda çalışanlar var" dedi. Bu kararla Mahabat henüz çocuk yaşta olmasına rağmen emekle tanışma adımı atmış oldu.

Bir hafta sonra Mahabat da ablasının çalıştığı yerde işe başladı. Her sabah annesi, babasının sevdiği saçlarını yıkayıp taradıktan sonra Mahabat'ı ablasıyla işe gönderdi. Esmâ sabahları erkenden kalkıp tıpkı kocasının yaptığı gibi önce gidip uykudaki Mahabat'ın başında bir süre bekleyip onu izledi. Ardından kahvaltılarını hazırladıktan sonra kızlarını uykudan kaldırdı. Mahabat'ın saçlarını yıkayıp taradıktan sonra kahvaltılarını yaptırıp işe gönderdi.

Geceler günleri, günler ayları kovaladı. Esmâ'nın kocasının evden alınmasının üzerinden iki yıl geçti. Bir gün kızları işten eve dönmenden önce üzerinde "Yüksekova Cumhuriyet Savcılığından" diye bir mektup geldi. Esmâ kocasıyla ilgili olduğundan emin olduğu mektubu aldığı gibi ailesinin yanına koştu. Heyecanlı heyecanlı en küçük kardeşini sordu. Mektubu ona okutmak istiyordu. Esmâ mektubun içeriğinde kötü şeylerin de olabileceğini düşünerek ona gitmişti. Olurda öyle bir şeyler olursa iyice tembihlerdi, küçük kardeşinin sözünü dinleyerek kimseye bir şey söylemeyeceğinden emindi. Kardeşi mektubu açıp okumaya başladı. Mektubun okunduğu yerde sadece Esmâ ile okuyan kardeşi vardı. Mektupta Yüksekova'nın bir köyünde bulunan bir cenazenin eşine ait olabileceğinin düşünüldüğü, cenazeyi teşhis etmesi için savcılığa kadar gitmesi gerektiği yazıyordu. Bu mektup Esmâ'ya bir savcılık tebliği idi. Esmâ iki yıl önce yaşadığı acının daha şiddetlisini bir daha yaşadı. Ne yapacağını bilemedi. Gel kocanın, canının parçasının ölü bedenini al deniyordu. Yüreği daraldı. Gözleri karardı. Boğazı düğümlendi. Dudakları kurudu. Bir anda gözlerinden yaşlar akmaya başladı. Bir süre ağlayıp rahatladıktan sonra kardeşine "Sakin bunu kimseye söyleme. Hele hele çocuklarıma hiç söyleme" diye sıkı sıkıya tembih ettikten sonra "kızlar daha işten dönmenden eve gitmek gerekir" diyerek evin yolunu tuttu.

Esmâ yolda çocuklarına durumu nasıl açıklayabileceğini düşündü. "Nasıl?" sorusu beynini kemirip durdu. O soruya bir türlü bir ce-

vap bulamıyordu. Çocuklarına iki yıl önce askerler tarafından evden alınan babalarının cenazesinin bulunduğunu nasıl söyleyecekti. Boşuna bu konuyu düşündüğünün farkına vardı. Çünkü bunu çocuklarına açıklamaya gücü yoktu. O zaman cenazenin teşhisi için nasıl gidecekti Yüksekova'ya. Bu sorunun cevabını kolay verebilirdi. Çünkü gelirken her şeylerini arkada bıraktığı için eşyalarını almaya yada kendilerine bir ev satın almak için tarlalardan birini satmaya gideceğini söyleyebilirdi. Evin kapısına vardığında bu yalanı söylemekte karar kılmıştı.

Kapıyı açıp içeri girdiğinde kızları daha işten dönmemişti. Bir süre evin içinde dolanıp durdu. İki yıl önce. Tam iki yıl önce kocasını koynundan ve çocuklarının içinden alıp götürmüşlerdi. Şimdi de gel cenazesini al diyorlardı. O güne kadar bütün başvurularına rağmen herhangi bir cevap alamamıştı. İki yıl aradan sonra aldığı cevap, gel kocanın cenazesini al olmuştu...

Ağlayamıyordu.

Çünkü biraz sonra çocukları eve gelecekti. Gözlerini yaşlı görmelelerini istemiyordu. Geçen iki yıllık süre içinde her gün çocukları “Ana babamdan bir haber yok mu?” diye sormuşlardı. Ezberlediği bir cevap vardı. Oda otomatikçe basılmış gibi her sorduklarında tek kelimele oluşun HAYIR cevabını veriyordu. Geçen iki yıl içinde Esmâ'nın en çok nefret ettiği şeyler arasında bu sözde yerini almıştı. Her seferinde çocuklarına bu sözle cevap vermek zorunda kalmıştı. İnsan bazen nefret ettiği şeyleri de yapar. Esmânın da geçen iki yıl içinde yaptığı bu olmuştu.

Esmâ çocuklarına kararlaştırdığı yalanı söyleyerek Yüksekova'ya gitti. Cenazeyi teşhis etti. Yerde yatan cansız beden kocası Ahmet'e aitti. Avuçlarının arasından çekip almışlardı. Şimdi ona cansız bedenini teslim ediyorlardı. Cenaze henüz çürümemişti. Her yerinde işkence izleri vardı. Esmâ cenazenin henüz yeni olmasından kocasının götürüldüğü gibi öldürülmediğini anlamıştı. İki yıl ellerinde tuttuktan sonra katletmişlerdi. Kayınlarıyla birlikte kocasının cansız bedenini çok sevdiği annesinin yanına gömdü. Üç gün daha köyde kalarak yasını bitirdikten sonra Tarsus'a evine, çocuklarının arasına döndü. Çocuklarına tarlayı almak isteyen kişi vazgeçtiği için tarlayı satmadan geri döndüğünü söyledi. Esmâ bunları söylerken Mahabat annesinin gözlerinin içine bakıyordu. Mahabat'ın gözlerinin içine bakmasından kızının söylediklerine inanmadığını anlıyordu Esmâ. Şu ana kadar çocukları söyledikleri hiçbir şeyden kuşku duymamışlardı. Zira oda o ana kadar çocuklarına yanlış bir şey söylememişti. Ama işte kocasıyla

ilgili söylediklerine çocukları en başta da Mahabat inanmıyor gibiydiler.

Aradan bir yıl daha geçmişti. Yine her zaman olduğu gibi geçen bu son bir yıllık süre içinde de çocukları yine Esmâ'ya her gün babalarını sorup durdular. Oda ezberlediği ve o soruyla karşılaştığında programlanmış gibi Hayır sözcüğüyle yanıt verdi. Geçen bir yıllık süreye Esmâ ve çocukları yine acılarını sığdırmıştı. En büyük acıları babalarının yokluğuydu. Birde yağmurlarına dahi yabancı oldukları yaban ellerdeki kimsesizliklerini sığdırmışlardı. O yılı bir başka yıl kovaladı.

Aradan bir yıl daha geçti. Mahabat artık on dört yaşında ay parçası gibi bir kız olmuştu. Saçları kendisinden kendisi meleklerden güzel bir genç kız olmuştu. Sema zaten büyüktü. Esmâ çocuklarının biraz büyüdüğüne karar verdiğinden dört yıl sonra kocasını soran çocuklarına onun artık gelmeyeceğini, gelemeyeceğini, köye tarla satma adıyla gittiğinde cenazesini teşhis ederek mezara gömüp geldiğini söylemeye karar verdi. Onlara söyleyeceğinin büyük bir acı vereceğini biliyordu. Ama çocuklarına bu gerçeği açıklamaktan başka çaresi yoktu. Nasıl olsa bir gün söyleyecekti. Yada çocuklar bir biçimde duyacaklardı. O söylemeseydi de çocukları bir yerden duyacaklardı. Bir başkasından yada başka bir yerden duyacaklarına kendisinin söylemesi daha iyi olacaktı. Esmâ bir gün Sema ile Mahabat işten geldikten sonra çocuklarını topladı. Hepsi bir aradaydı. Annelerinin önemli bir şey söyleyeceğini tahmin ediyorlardı. Çünkü anneleri hiçbir zaman bir şey söyleyeceğini söyleyerek onları bir araya toplamamıştı. Bu ilk olacaktı. O yüzden de söyleyeceği önemli bir şey olmalı diye düşünüyorlardı. Zaten sabah okula giden küçükler okuldan, Sema ile Mahabat'ta işten geldikleri gibi "Ana babadan bir haber var mı?" diye sormuşlardı. Esmâ da sanki gerçeği açıklamak için bu soruyu bekliyordu. Çok geçmeden çocuklar bir araya geldi. Esmâ gözlerini önüne dikerek iki yıl önce tarla satmak bahanesiyle köye gittiğinde aslında meselenin tarla satmak olmadığını, Savcılık tarafından bulunan bir cenazeyi teşhis etmek için çağrıldığını, gidip teşhis ettiği cenazenin babalarının cenazesi olduğunu ve onu köye gömerek geldiğini söyledi. Esmâ'nın bu söyledikleri damdan düşercesine oldu sanki. Çünkü daha önce çocuklarını bu yönlü hazırlamak için hiçbir şey yapmamıştı. Esmâ'nın ağzından bu sözler dökülür dökülmez çocukların beşi de donup kaldılar. Bet beniz kalmadı hiç birinde. Yüzleri sarardı. Gözleri uzaklara dikildi. Birkaç dakika sonra Esmâ ile çocukları ağlamaya başladılar. Ne kadar ağladıklarını onlarda bilemedi. Bir ara etrafları-

na baktıklarında hava kararmaya başlamıştı. Karanlığın orta yerinde kala kalmışlardı. Zaten babalarının vurulması onların karanlığı olmuştu.

Esmâ kendini çabucak topladı. Çocuklarına yemek hazırladı. Ama hiç birinin yemek yiyecek hali kalmamıştı. Çocukların yaşadığı şoku ve acıyı atlatmaları için alıp ailesine gitti. O da acılarını hafifletmedi. Hayat akıp gidiyordu. İsteselerdi de hayatın akışını durduramazlardı. Durdurabilselerdi babalarının alındığının öncesine alırlardı zamanı. Buna hiç kimsenin olmadığı gibi onların da gücü yoktu. Zaten yoksullukları da buna izin vermezdi. Çünkü zamanı durma noktasına belki çok varlıklı olanlar getirebilirlerdi. Birde özgür olanlar... Toprakları üzerinde özgür yaşayanlar...

O günden sonra Mahabat ve kardeşleri yetim olarak yaşama başladılar. O güne kadar öyle bir duygu yaşamamışlardı. Çünkü belki bir gün bir yerden babaları çıkıp gelecek diye bekliyorlardı. Oysa babalarını götürenler onu bir daha geri gelmeyecek biçimde götürmüşlerdi. Bir kere babalarının fermanı çıkmıştı. O gece evlerine gelen yüzü maskeli askerler de o fermanı yerine getirmek için gelmişlerdi. Yavaş yavaş acılarına alışmaya başladılar. Mahabat o acıya hiçbir zaman alışmadı. Kardeşleri de alışmış değillerdi. Mahabatbabasının saçlarını sevmesine izin vermeyenleri af etmeyeceğine dair o gün ant içti.

Mahabat babasının ölüm haberini aldığı günden sonra gün geçtikçe biraz daha soldu. Rengi soldukça saçları güzelleşiyordu. Öfkesi ve nefretini dizginleyemiyordu. Yaşı ile birlikte yüreği de büyüyordu. Bir yıl daha geçti. Mahabat artık on beşindeydi. Geçen beş yıllık süre içinde kardeşlerini okutmak için çalıştı. Babaları vurulmuştu. Onun acısı büyüktü. Hiçbir zaman unutamayacakları bir acıydı. Çünkü babalarının evden alındığı günden bu yana babasız kalmışlardı. En zor olanı, henüz hiç birinin babasının mezarını görmemiş olmasıydı. Yürekllerinde asıl büyük dert olan ve bir acı olarak ömürlerinin sonuna kadar taşıyacakları şey bu olacaktı. Bir gün Mahabatisyerinden ablasından önce erkenden eve döndü. Şimdiye kadar hiç yaptığı bir şey değildi. Şeflerine hasta olduğunu söyleyip izin alarak eve dönmüştü. Annesi yine her günkü gibi o gün sabahta saçlarını yıkayıp taradıktan sonra onu işe göndermişti. Biraz yemek yiyip bir çay içtikten sonra annesine, “Anne bir daha saçlarımı yıkayıp tarar mısın” dedi. Annesi bu durumu garipsedi. O yüzden de “Saçlarını daha bu sabah taradım. Üzerinden daha beş saat geçmedi. Şimdi buda nereden çıktı?” dedi. Mahabat“Olsun canım bu gün ikinci kez saçlarımı yıkayıp taramanı istedi hem zaten bu hayatta en az yaşam kadar ölüm de vardır değil

mi?” dedi.Soru işaretli konuşmuştu. Mahabat henüz yeni on beş yaşına girmiş ama acılar onu erken büyüttüğü gibi olgunlaştırmıştı da. Ayrıca o zaten acıların olgunlaştırdığı bir coğrafyanın çocuğuydu. Ülkesinde ata dede topraklarındaki insanların kaderinde sanki acılarla erken büyüme ve olgunlaşma gibi bir şey vardı. Bu bir yazgı mıydı? Aslında buna çok fazla kader de denemezdi. Ama bir kere tarihe böyle başlanmış ve eskisine oranla azalmış olsa da öyle sürüp gidiyordu.

Esmâ Mahabat'ın isteği üzerine saçlarını yıkamak için su ısıttı. Mahabat'ın saçlarını yıkayarak güzelce taradı. Mahbat annesinden ilk ve son kez böyle bir istekte bulunmuştu. Annesi de isteğini yerine getirmişti. Mahabat istediğine ulaşmıştı. Evden ayrılıp dağlardaki ateşe doğru koşmadan önce son bir kez annesinin saçlarını yıkayıp taramasıydı isteği. Esmâ kızının saçını son kez yıkayıp taradığını nereden bilecekti. Bunun kızının son isteği olacağını bilemezdi ki.

Annesi saçlarını yıkayıp taradıktan sonra Mahabat odaya geçerek kardeşleri ile ablasının gelmesini beklemeye başladı. İki de bir annesine “neden hala gelmediler” diye sordu durdu. Annesi “Çocuk-turlar, belki arkadaşlarıyla oynuyorlardır. Oynar biraz sonra gelirler” dedi. Mahabat'ın kardeşlerinin gelmesini sabırsızlıkla beklemesi bir şeyler yapacağını yada bir yerlere gideceğini gösteriyordu. Ama annesi bu ihtimali hiç düşünmedi. Mahabat'ın acelesi vardı. O yüzden yerinde duramıyordu. Bir mutfağa girip çıkıyor, bir kardeşleriyle yat-tığı odaya girip çıkıyordu. Çok geçmeden önce ablası, iş arkadaşı, sır-daşı Sema geldi. O daha tam içeri girmeden dışarıdan okuldan gelen küçük kardeşlerinin sesi geldi. Hepsi bir anda geldi. Mahabat neredeyse hepsini kapıda karşıladı. Onlarla şakalaştı. Güldü. Güldürdü. Okuldan gelenlerin önlüklerini çıkardı. Eve gelenlere yemek hazırladı. Yemekten sonra küçükler arkadaşlarıyla oynamak için sokağa çıktı. Sema'da bir duş aldıktan sonra dinleneceğini söyledi. Henüz akşama çok vardı. Zaten Mahabat'a da akşamüzeri için randevu verilmişti. Annesi durmuş çocuklarını izliyordu. Dikkatleri Mahabat'ın üzerindeydi. Tuhaflaşan hareketlerini izleyip bir şeyler anlamaya çalışıyordu. Ama hiçbir şey anlayamıyordu. Mahabat biraz daha oyalandı. Sabırsızlıkla randevu saatinin gelmesini bekliyordu. Randevu saatine bir saat kala son bir kez kardeşleriyle kaldığı odaya gitti. Odaya son kez baktı. Ablası duş almış, dinleniyordu. Yorgunluktan uyuya kalmıştı. Yanına çömelip onu öpmek istedi. Ama ya o sırada ablası uyanıp neden öyle yaptığını sorarsa ne cevap verecekti, vazgeçti. Gözleri ve yüreğiyle ablasıyla vedalaşıp çıkacaktı. Bu yeterliydi. Çocukluğunun en acılı günlerinin geçtiği odasını da artık son kez görecekti. Bir

daha geri orada geçirdiği acılı günlere geri dönmek istemiyordu. Sonunda gözleri buğulanmış bir şekilde odadan çıktı. Annesine “Dayımlara gelmiyor musun? diye sordu. Aslında annesinin o saatte, ablası evde kardeşleri sokakta oynarken gitmeyeceğini iyi biliyordu. Annesinin kuşkulananması için soruyordu zaten. Yoksa gideceğinden değil. Annesi “Hayır” dedi kısıdan. “O zaman ben dayımlara gidiyorum biraz kalıp döneceğim” diyerek çıktı.

Bu çıkışı o kapıdan son çıkışıydı. Bir daha o kapıya geri dönecek olursa daha farklı bir biçimde olacaktı.

Mahabat randevu yerine randevuya yirmi dakika kala ulaştı. Heyecandan yüreği göğüs kafesini delip fırlayacak gibiydi. Çok geçmeden güzel bir kız ile gençten bir çocuk randevu yerine geldiler. Mahabat gelenleri tanııyordu. Onunla görüşüp yolunu ayarlayacağını söyleyen kişi gelmemiştı. Mahabat bir an için tereddüt geçirdi. “Ya bunlar beklediklerim değil de polis ne yapacağım?” diye düşündü. Gelenler Mahabat’ın tedirginliğini görünce birbirlerini tanımak için aralarında belirledikleri “Rahmetli Ahmet’in kızı sen misin?” diye sordular. Mahabat’ta cevap olarak “Evet henüz mezarını görmediğim Ahmet’in kızı benim” dedi. Mahabat’ı alıp Tarsus’un bildiği sokaklarından geçirip bir eve götürdüler. Orada bir iki saat kadar kaldıktan sonra “Gitmemiz gerekir” diyerek çıktılar. Aynı gece Adana’ya geçtiler. Adana’da Mahabat’ı Van’a göndermek için biletini aldılar. Onu getirenler onunla gitmeyeceklerdi. Arabada yalnız olmadığını, arabadan inince ona ‘beni takip et’ diyenle gitmesi gerektiğini söylediler sadece. Ertesi gün öğlene doğru Mahabat Van’da arabadan indi. Zaten sadece küçük omuz çantası dışında hiçbir şey yanına almamıştı. Esmer bir genç arabanın arka tarafından ona doğru gelerek “Beni takip et” dedi ve yoluna devam etti. Mahabat’ta peşine takıldı, Van’da halkın içine karıştılar. Mahabat o geceyi Van’da geçirdi. Ertesi gün sabah erkenden Van’ın bir ilçesine, oradan da bir köye götürüldü. O günü de götürüldüğü köyde geçirdi. Akşam dağdakilerden bir grup onu almaya geldi. O nazlı, ince gencecik haliyle gece sabaha kadar yürüdü. Sabahın erken saatlerinde adının ne olduğunu bilmediği bir dağda, ateşin etrafını sarmış çay içen bir gerilla grubunun arasında buldu kendini.

Gözlerini dağların çocuklarıyla yeni bir günle birlikte yeni bir dünyaya açmıştı Mahabat. Ateşin önünde oturan ve elinde bir bardak çay olan gerillalardan biri çayını Mahabat’a uzatarak “Heval sen kaç yaşıdasın. Çok genç görünüyorsun. Birde ne kadar güzel ve uzun saçların var” dedi. Mahabat çayı alırken biraz utanarak, biraz da sıkı-

arak "On beş yaşıdayım heval" dedi. Mahabat büyülü bir sözcük olan Heval sözcüğünü daha önce de birkaç kere duymuştu. Ama ilk defa biri ona bu denli içten ve hissederek heval diye hitap ediyordu.

Mahabat akşama kadar oradaki gerillaların yanında kaldı. Akşam onu oradan alarak bir başka yerdeki grubun yanına götürdüler. Mahabat'ın her sabah annesi tarafından yıkanıp taranan saçlarına iki gündür su ve el değmemiştir. Mahabat saçlarının kirlenmiş olabileceğini düşündü. Ama kim yıkayıp tarayacaktı? O bunları düşünürken yeni gittiği yerdeki gerillalardan biri "Saçların çok güzel. Ama henüz yaşın çok genç ve sen onlara nasıl bakarsın. Ayrıca dağlarda her zaman su bulmakta meseledir. Yani bazen günlerce değil saçlarını, elini yüzünü dahi yıkayacak su bulamayabilir insan. O yüzden saçlarını kessen senin için daha iyi olur" dedi. Mahabat'ın gözleri fal taşı gibi açıldı. Saçları babası ve annesinden emanetti ona. Nasıl saçlarına kıyacaktı. Ama madem bu yola ilk adımını atmıştı o zaman onun her şeyine katlanacaktı. Henüz bunları çok fazla bildiği de yoktu. Canı acısa da, içi kan ağlasa da, yüreği burkulsada "Tamam heval. Zaten iki gündür yıkayıp tarayamadım da. Daha şimdiden bakın ne hale geldi" dedi. Konuştuğu gerilla, saç kesmesini bilen bir arkadaşı olduğunu ve biraz sonra onu çağırıp saçlarını kesmesini söyleyeceğini belirterek ayrıldı. Çok geçmeden saç kesmesini bilen gerillayla birlikte geri döndü. Saç kesmesini bilen gerillayla bir şeyler konuştuktan sonra geldiği yoldan geri dönüp gitti. Birkaç dakika içinde elinde bir makasla geri geldi. Mahabat makası görünce içinden bir şeyler koptu sanki. Ama yapacak başka bir şeyi de yoktu. Gerilla Mahabat'a "Hevalne zaman istersen ben hazırım" dedi. Mahabat "O zaman hemen keselim" dedi. Nasıl olsa kesmeye karar vermişti. Daha doğrusu verdirilmişti. O zaman ha şimdi kesmiş ha biraz sonra hiç fark etmez diye düşündü kendi kendine. Gerilla birkaç adım uzaklaştıktan sonra Mahabat'a "Hevalburası uygundur" dedi. Mahabat bir taşla oturdu. Gerilla daha elini Mahabat'ın saçlarına uzatmadan "Hevalsenden bir şey isteyebilir miyim?" dedi. Gerilla "tabii ki heval" dedi. "Heval saçlarımı biraz düzgün kesersen sevinirim. Yani hepsini bir tutam gibi tutup bir kerede kessen ve kestikten sonra bana versen iyi olur. Düzgün kesmeden kastım bu" dedi. Gerilla yavaşça Mahabat'ın saçlarını toplayıp sol eliyle tuttu. Mahabat işte o on babasının yokluğunun acısını bir kez daha yaşadı. Çünkü babasından sonra ilk kez bir erkeğin eli saçlarına değiyordu. Ve zaten gerillanın eli ilk saçlarına dokunduğunda babasının eli sandı. Ama babası olsaydı şimdi başlardı saçlarını okşamaya. Bu eller ise şimdi mecburiyetten Mahabat'ın

baba ve ana yadigarı saçlarını kesmek için onlara dokunuyordu. Gerilla saçlarını bir kerede kesti. Çok fazla düzeltmeye de gerek duymadı. Tek bir makas darbesiyle Mahabat'ın saçları sol elinde kalmıştı. Mahabat'a "Hevaltamam kalkabilirsin" dedi. Mahabat ayağa kalkıp gerillaya döndüğünde saçlarını onun elinde görünce gözyaşlarını tutamadı. Gerilla panikleyerek "Ne oldu heval?" dedi. Mahabat "Şu an elindeki saçlarım bana babamdan emanetti. Askerler onu götürüp vurmadan önce günde en az iki kere saçlarımı okşamak için yanına çağırırdı..."

Gerilla kendi kendine "o zaman neden kestim ki?" diye söylenecek hayıflandı. Mahabat "Bir şey olmaz heval zaten bende babamın intikamı için buradayım. Birde bakabileceğim yaşa gelince yeniden uzatırım. Ama şimdi sen o elindeki saçları bana verir misin" dedi. Saçlarını alarak saçlarını kesmesini isteyen gerillanın yanına döndü. Mahabat hiçbir şey konuşmadan çantasını açtı. İçinde ablasının hediyesi olan boneyi çıkardı. Saçlarını onun içine güzelce paketledi. Birde içine şöyle bir not yazdı; *"Bu dağlarda ne kadar yaşayacağımı bilmiyorum. Ama olurda bir gün babamın mezarını görecektim kadar yaşarsam kendi ellerimle bunları mezarına çiçek bırakır gibi bırakırım. Ben vurulursam da çantamda saçlarımı bulan arkadaşlarımdan bir biçimde bu saçlarımı henüz göremediğim babamın mezarına ulaştırarak beni babamla buluşturmalarını istiyorum."* Aslında Mahabat'ın yazıp saç paketinin içine bıraktığına not yerine vasiyet demek daha doğrudu. Zira arkadaşlarından istediği son bir istekti.

Mahabat hala dağlarda. Artık yirmi yaşında ve saçlarına bakabilecek yaşa geldiği için eskisi gibi saçlarını da uzatmış. Belki şimdiki saçları eskisinden daha güzel. Tıpkı babasının sevdiği saçları gibi şimdi de upuzun saçları var. Babasının hala göremediği mezarına bırakmasını istediği saç paketini de çantasında taşıyarak dağlarda yürümeye devam ediyor...

Belki bir gün yolu düşer babasının mezarına ve kendi elleriyle saçlarından yaptığı paketi bırakır.

Ve belki de o vurulur onun yerine arkadaşları bırakır.

Çünkü babasından ona bir saçları kalmıştı, birde çocukluk hayalleri. Bir de şu an bulunduğu dağlar ve yürüdüğü dağ yolları...

\*\*\*

## SAYIKLAMANN SAYIKLAMASI...

Her zaman yaptığım gibi bu günlerde yine durmadan sayıklıyorum. Yürürken sayıklıyorum. Otururken sayıklıyorum. Uyumak isterken sayıklıyorum. Hayata, hayatın her hangi bir yerine, hayatın yaptıklarına, insanların hayatla olan sorunlarına bakarken sayıklıyorum. Kısacası her durumda, her anda sayıklıyorum. Sayıklıyorum. Çünkü yaşıyorum. Yaşıyorum sayıklıyorum, sayıklıyorum yaşıyorum. Sayıkladıklarımı yaşıyorum. Yaşadıklarımı sayıklıyorum. Çünkü yaşamımız sayıkladıklarımızdır, sayıklamalarımız yaşamımızdır.

Baharı sayıklıyorum. Yazı sayıklıyorum. Kışı sayıklıyorum. Ve ömrümün son demlerini, tamamlanmamış hikayesini, hüznünü, kırılmışlıklarını ve bunları anlatan sonbaharı sayıklıyorum. Ömrümün mevsimlerini ve iklimlerini sayıklıyorum. Hikayeme eklenen arkadaşlarının hikayelerini sayıklıyorum.

Her sayıklamanın sonu gözlerimden dökülen iki damla gözyaşı oluyor. Çünkü hayatın gerçeğini o yaşlar anlatıyor. Hayatımı, hayatımın güzel anlarını anlatan ve sayıklamanın sayıklaması olan iki damla gözyaşı yine dökülür oldu gözlerimden. Çünkü geçen bir haftalık süre içerisinde birbirinden ayrı çok sayıda arkadaşımın hikayesini dinledim. Her birinin hikayesinden birer parça kendi hikayeme ekledim. Onların hikayelerini dinlerken sayıklamamak mümkün değildi. Çünkü onlarda almışlar hikayelerini yanlarına, vurmuşlar kendilerini dağlara. Düşmüşler dağ yollarına. Ateş hikayeleri sürenlerin yanına atmışlar kendilerini. Hikayelerine dağların çocuklarının hikayelerini de eklemeye başlamışlar.

Bir haftadan bu yana hikayelerini dinlediğim arkadaşlarının hikayelerini sayıklayıp durdum bu geçen birkaç gün içinde. Her birinin hikayesi ayrı. Acıklı, hüznü hikayeleriyle başlamışlar dağ başlarında, dağların çocuklarıyla dağların çocukları olarak yürümeye.

Hangi birisinin hikayesinden başlayarak yazacağımı bilmiyorum. Çünkü hepsinin hikayesi birbirinden farklı, birbirinden daha acıklı, birbirinden daha hüznü. Ama hepsinin hikayesinin başında da sonunda da güçlü arayışları, güzel düşleri ve yarınların çocukları olma var. Çarçel'in hikayesinden mi, Mahabat'ın hikayesinden mi, Cemşit'in hikayesinden mi, Rojhat'ın hikayesinden mi başlayayım bilmiyorum. Aslında hepsini de anlatmak istiyorum. İnsanların bu hikayelerin hepsini bilmesini istiyorum. Çünkü hepsinin hikayeleri hayatlarını anlatıyor. Hikayeleri özelemlerini anlatıyor. Güzel gelecek düşle-

rini anlatıyor. Hikayeleri arkadaşlarını anlatıyor. Hikayeleri tarihlerini anlatıyor.

Hangi birisinin hikayesini anlatacağımı bilmiyorum. Çünkü hepsinin hikayesi birbirinden trajedik, gerçek ve birbirinden güzel ve dolu. O yüzden karar veremiyorum. Onları sadece kendi hikayeleriyle sınırlı kalmıyor. Hikayelerinin içinde de hikayeler var. Çünkü orta yerine düştükleri hikayelerden de çok şey almışlar. Ama yinede birinin hikayesinden başlamak gerekiyor.

Hadi o zaman varsın buda Çarçel, Mahabat, Rojhat ve Cemşit'in hikayelerinin sayıklaması olsun.

İşin en güzel yanı hikayelerini sayıkladıklarımın hepsini bir arada görmemdir. Her birinin hikayesi birbirinden güzel, zamanla birbirine karışmış ikisi erkek, ikisi kadın dağların dört çocuğunu bir arada görmek o kadar kolay değil. Zira hala bu ülkede savaş sürüyor. Her geçen gün bedenimizden birer parça olarak arkadaşlarımız topraklarına bereket oluyor. Ama hiç beklenmedik bir anda ve bir yerde bir araya gelebiliyorlar. Dağların, dağlıların bir güzel yanı da bu olsa gerek. Hiç ummadığın bir anda bir yerde hiç beklediğim birilerini bir arada görmektir. Dağların, dağlıların hayatlarının bu belirsizlikleri bazen onları bir araya getiriyor, bazen birbirini yıllarca görmeyecek şekilde uzaklara atıyor.

Zaten dağlılara, dağların çocuklarına uzakta yaşayanlar da denmiyor mu? Öyle diyenlerde var. Başta ben öyle diyorum. Zira gerçek biraz da budur. Çünkü her şeyden uzakta ve uzaklarda yaşıyorlar. Dağların doruklarında, vadilerin kuytuluklarında yaşıyorlar. Yaşıyor yaşıyorlar. Yaşarken yaşıyorlar, topraklarına bereket olurken yaşıyorlar. Görevleri sadece güzellikleri yaşatmakmış gibi geliyor bana. Aslında biraz da öyledir. Hayatlarının ve hikayelerinin orta yerine kabul ettikleriyle ateşlerini, çaylarını, gece yolculuklarını, dağlarının yağmur, kar, fırtınalarını ve güzel ilkbahar yaz gecelerinin karanlıklarını paylaşarak yaşıyorlar.

İşte yine beklenmedik bir anda ve bir yerde dağların herhangi bir yerinde bu dört dağ çocuğunu bir arada görürken hikayelerinden önce bunları sayıklamadan edemedim. Çünkü dağın, dağların sihri bazen onları içine çekerek görünmez kılıyor, bazen de gözlerinin önünde bir araya getiriyor.

Hikayelerine gelince...

Çarçel ile Rojhat'ın birbirlerine takılmaya başlamalarıyla birlikte hikayeleri de dökülmeye başladı. Çarçel otuzlu yaşlara yakın dağların bir kadını. On iki yıldır dağların güzel bir kadını olarak dağların güzel

kadınları ve çocukları arasında yaşıyor. Henüz çocuk yaştayken babası ölmüş. Yakalarına yapışan yoksulluğun sürgünüyle topraklarını terk ederek yağmurlarına yabancı gurbet ellere gitmişler. Annesi üçü kız ikisi erkek çocuklarına bakmak için sırtına vurup gitmiş yaban ellere. Kızların üçü de evi geçindirmek başlamışlar çalışmaya. Çocuk yaşıta ailesine bakmak için çalışmaya başlayan ÇarçelRojhat'a "Biz babasız ve çalışarak büyüdük. Onun babası da var" diyerek kendisinin daha zorlu ve acılı koşullarda büyüdüğünü anlatmaya çalışıyordu. Bunun üzerine Rojhat içini çekerek "Evet babam vardı ama biz çocukları olarak hiç babamızı görmedik. Çünkü ya düşmanın zindanındaydı yada düşman tarafından aranılıyordu. Biz çocukları çalışarak aile ile birlikte ona da bakmaya çalıştık. Yani biz onun değil, o acı ile bizim elimize bakıyordu" diyerek hikayesini özetledi. İkisi arasındaki bu tartışma biraz daha uzayınca Mahabat kendi hikayesinin daha trajedik olduğunu söyleyerek onları susturmak istercesine araya girdi. Mahabat yirmi yaşlarında dağların genç ve güzel bir kadını. "Benim de babam düşman tarafından şehit düşürüldü. Hepimiz henüz çok küçüktük. Annemiz bizi büyütmek için topraklarına, insanlarına, dillerine, havasına yabancı olduğumuz yerlere bizi götürdü. Gittiğimiz yerde on yaşında olmama rağmen ablamla birlikte bizden daha küçük olan kardeşlerimize bakmak için piliç temizleme ve paketleme fabrikasında çalıştık. Beş yıl bu işte çalıştıktan sonra on beş yaşlarında dağlarını yolunu tuttum. Çünkü gerçek dağlardaydı. Özgürlük dağlarda. Umut dağlarda ve dağların çocuklarındaydı. Dağlara geldiğim güne kadar upuzun saçlarımı hala annem yıkıyordu. İlk geldiğim günlerde bakamam diye içim acıyarak kestim. Saçlarımı yine uzattım. Çünkü artık yıkayabiliyorum" diye bitirdi. Hangimizin hikayesi daha güzel dercesine birde göz kırptı. Çarçel ve Rojhat ona biraz da kırık bir gülüşle cevap vermeye çalışırken Cemşit araya girdi. "Arkadaşlar bende sizin gibi babasız büyüdüm. On dokuz yıldır da dağlardayım. Bu günlerde anneler günü kutlanacak. Annem hala yaşıyor. Ama anneler gününü kutlayacak bir başka çocuğu yok. Yani onun tek çocuğuydum. Anneler gününü kutlayacak çocuğu yok ama Kürtlerin bütün çocukları ve arkadaş çevrem onun çocukları olarak anneler gününü kutlayacak bunu biliyorum. Ben çalışmadım. O çalışarak beni büyüttü. Ona güzel bir gelecek sunmak olabiliirdi borcumu ödemek. Ona bu borcumu ödemek için buralardayım" diyerek kendi hikayesini de onların ortasına attı.

\*\*\*

## HAYATIMIZDAN BİR MEVSİM DAHA GÖÇMEK ÜZERE

Hayatımızdan bir mevsim daha göçmek üzere. Bir asırda bulsa kısa hayatımızdan geçen bu kaçınıcı mevsimdir acaba. Kaçınıcı mevsim olduğu çok fazla önemli değıl. Önemli olan bu mevsimlere sığdırdıklarımızdır.

Hayatımızdan bir mevsim daha göçmek üzere. Buda bir hayatın göçmek üzere olduğunu anlatır. Zira her mevsim bir hayatı anlatır. Yeni bir hayatı anlatır her mevsim.

Çok değıl birkaç güne kadar geceler sular soğumaya başlar. Cemre ile birlikte ısınan sular 18 Ağustosla birlikte soğumaya başlar. Suların soğuması hayatımızdan bir hayatla birlikte bir mevsimin göçmek üzere olduğunu gösterir. Zira suların soğuması sonbaharın ayak seslerinin gelmeye başlamasıdır. Sularla birlikte gecelerde soğumaya başlar. Artık geçirdiğimiz birkaç ay gibi geceleri kefiyesiz uyuyamayacağımızı gösterir. Ve hemen arkasından her geldiğinde gözyaşları akıttığım Eylül gelecek.

Bu seferki Eylül hikayeme Eylül ve Amara adında iki genç gerilla da katıldı. Ama yine de gözyaşlarımı her geldiğinde olduğu gibi tutamayacağım. Çünkü hayatımdan bir mevsimin daha göçmek üzere olduğunu en iyi o hissettirir. Çocukluğumdan alıp götürdüğü günleri getirir aklıma. Canımı sıkır, moralimi bozar.

İşte sonbahar esintilerinin kendini hissettirmeye başladığı bu günlerde içim sıkıldıkça yeniden düşünüyorum yollara. Böyle günlerde uzaktaki, sınırlar ötesindeki arkadaşlarımı düşünüyorum sık sık. Birde toprağı gömdüklerimi. Sonbahar esintileri kokularını bana getiriyor. Ama yine de hasretlerini bastıramıyor, özlemlerini dindiremiyor. O yüzden bu günlerde pek konuşmuyorum da kimseyle. Atıyorum kendimi yolların başına. O dağ senin bu dağ benim diyerek durmadan vuruyorum kendimi yollara. Bayırlara. Sık ormanlara. Gittiğim her yerde aynı şeyleri hissediyorum. Yavaş yavaş tenhalaşmaya başlayan dağların havasını alıyorum her yerden. Ve bu havada bir mevsim ile o mevsim içinde birkaç iklimin hayatımdan, hayatımızdan, hayatlarımızdan göçmek üzere olduğu havasını hissediyorum.

\*\*\*

## KARADUT SERÜVENİ

Bu ağır havaların etkisiyle geçiyor hayatım. Üzerinden geçmekte olan bir mevsimi böyle geçiriyor ve gelecek olan mevsimi karşılamaya bu şekilde hazırlanıyor. O yüzden de bu günlerde istemeyerek de olsa bunları sayıklıyorum. Bir yerine kadar adına “Hayatımdan bir mevsim daha göçmek üzere sayıklaması” dedim. Ama sayıklama için de sayıklamalar da olunca ister istemez bundan sonrasına “Kara Dut Sevdası sayıklaması” dedim.

Dağlardır ya burası. Daha doğrusu yerimiz, yurdumuz dağlar ya. En azından ben ve arkadaşlarım için böyle. Yerimiz yurdumuz dağlar olunca bizde her mevsimde dağların nimetlerinden yararlanmaya çalışıyoruz. Havasından, suyundan, gecesinden, gündüzünden, yıldızlarından, ay ışığından birde her mevsimde farklı yerlerde olan yemişlerinden faydalanmaya çalışıyoruz. Dağların bereketi boldur. Hayatı uzun. Yaşamı güzel. Bir mevsimine bile değil bir hayat, birkaç hayat feda edilir. Normalde yaz sonlarını yaşıyoruz. Şimdi hiçbir yerde dut kalmış değil. Ovalarda neredeyse dut ağaçları yaprak dökmeye başlayacak. Ama dağlarda böyle değil.

Bu ağır hava, hayatımdan, hayatımızdan göçüp gitmekte olan bir mevsimin ardından gelecek olan sonbahar hüznünün yarattığı etkiyi hafifletmek için bir başka kampa gittim. Gittiğim kamp asi, isyan dolu başı dik ve zirvelerinde tenhalaşma ile yalnızlaşmanın etkilerinin görüldüğü bir yerdeydi. Gerillalar kamplarının üst tarafında, dağın zirvelerine doğru karadut ağaçlarının olduğunu ve tam olgunlaşma mevsimindebulunduğumuzu söylediler. Zaten o zirveye yada en azından zirveye yakın bir yere çıkmak için bir bahane arıyordum. Kamptakilere “Var mısınız dut yemek ve toplayıp reçelini yapmak için yarın erkenden yola çıkmaya” dedim. Jinda ve Zozan“Biz de bizimle gelecek birilerini arıyorduk. Biz kamp olarak nerede olursak olalım her yıl o karadutları toplamak için gidiyorduk. Ama bu yıl bizimle gelecek kimseyi bulamadığımızdan gidemedik. Kaç zamandır gitmek istiyorduk” diyerek çoktan hazır olduklarını söylediler. Karadut sevdası sarmıştı onları da. Yıllardır bu dağlarda yaşamalarına rağmen dağların zirvelerinde ağustos ayında olgunlaşan karadut yemekten vazgeçmemişlerdi. Çok isteyerek olmasa da bu sevda bende de geliştmişti. Yapılacak tek şey kalmıştı. Gece yarısından yola çıkıp karadutların olduğu yere varmak. Önce kimlerin geleceği konusunu netleştirdik. Ben, çalışma arkadaşım Berxwedan birde Jinda ile Zozan bizimle gelecekti. Gecedan çaydanlık, çay şeker ve ekmeğimizi hazırla-

dık. Gece yarısı yola çıktık. Eteklerden zirveye doğru tırmanıyorduk. Gecelerin kendini hissettirir derecede soğumaya başlaması da hayatımdan, hayatlarımızın üzerinden bir mevsimin geçmekte olduğunu gösteriyordu. Gün ışımasıyla karadutların olduğu yere vardık. Karadut ağaçları bir öbek gibi duruyordu. Yakınlarındaki çeşmeden elimizi yüzümü yıkadık önce. Ardından çayımızı demleyip kahvaltımızı yaptık. Ve ondan sonra karadut ağaçlarından hem toplamaya hem de yemeye başladık. Yüzümüz gözümüz, ellerimiz kırmızıyla boyandı.

Gün boyu yavaş yavaş son bahar havasının sinmeye başladığı dağların zirvesindeki karadut ağaçlarından karadut topladık. Karadut ağaçlarının olduğu zirve yavaş yavaş tenhalaşmaya doğru gittiğini gösteriyordu. Sonbaharla birlikte dağlara çökecek olan yalnızlaşmanın ilk esintileri yüzümüzü yalıyordu.

Akşama doğru topladığımız dutları sırtlayarak kampa dönmek için yola çıktık. Havanın kararmasıyla kampa ulaştık. Ertesi günde kendi kampımıza geldik. Topladığımız karadutlardan güzel bir reçel yaptık. Birkaç gündür yaptığımız Karadut reçeli ile kahvaltı yapıyoruz. Ama içimize sinmiyor. Çünkü bizimle birlikte yemesini istediğimiz birçok arkadaşımız yanımızda değil. Zira çoğu bizden uzak yerlerde. Dağların herhangi bir yerinde olsalar da bizden uzak yerlerde. Bazıları sınırlar ötesinde bazıları da yanı başımızda olmasına rağmen gelip de karadut reçelinden yiyemiyorlar...

Hayatımızın üzerinden bir mevsim daha geçiyor olsa da biz hala dağın, dağların nimetlerinden faydalanıyoruz. Dağların, dağlıkların dilinden konuşarak dağların nimetlerinden yararlanıyoruz.

Birkaç güne kadar kuşlar da gidecek. Çünkü artık göç hazırlıklarını yapmaya başladılar. Yavrularını uçurup baharla birlikte yaptıkları yuvaları terk etmek üzereler.

Ve biz yine başlarız yalnızlaşan dağlarla baş başa kalmaya. Dağlarla birlikte yalnızlığımızı paylaşmaya başlarız. Onların yalnızlıklarını paylaşıyoruz.

İşte o zaman ömrümüzün üzerinden bir mevsimin geçip gittiğini daha iyi anlarız. Ama bir mevsim göçüp giderken yeni bir mevsimin de geldiğini bilerek yaşamımızı sürdürürüz, bu dağ başlarında, dağların çocuklarıyla...

\*\*\*

## KUŞLAR GELDİ...

Kuşlar geldi. Önce sesleri ardından kendileri geldi.

Dağların her hangi bir yerindeki kış kampımızda bu sabah kuş sesleriyle uyandım. Dağda kuş sesleriyle uyandı. Dağlar ve biz dağlıların hepsi kuş sesiyle uyanmıştık. Oysa kuşlar sonbaharda gitmişti. Bizleri bu dağların kuytuluk yerlerinde kar, yağmur altında bırakıp gitmişlerdi. Bizi buralarda terk ederek daha sıcak güney sahillerine gitmişlerdi.

Bahara geri dönüp gelmek üzere gitmişlerdi. Bizi kar, kış altında bıraktıkları yere bahar aylarında döneceklerdi. Bunu biliyordum. Ama hangi ay ve günlerde geleceklerini bilmiyordum. Kendi kendime bu gün öterek beni uyandırıyorlarsa demek geri dönmüşlerdir dedim. Geri dönüşleri baharın müjdesiydi.

Seslerini duyar duymaz mangadan dışarıya fırladım. Henüz yapraklar açılmamışta olsa ağaçtan ağaca atlayarak uçuyorlardı. Bahar oyunu oynuyorlardı. Baharla oyun oynuyorlardı. Gökyüzünün mavisine kanat çırpıp duruyorlardı. Bir ara bir tanesi durmadan sağımdan, solumdan uçuşarak gidip geldi. Beni kıskandırmak mı istiyor diye düşünmeden edemedim. Ama o istediği kadar kıskandırmaya çalışsın. Bahar sadece onlara değil, bize de gelmişti.

Bahar doğadaki her şey içindi. Dağlar ve dağlar içindeki her şey içindi. Zaten doğadaki her şey kendi içinde baharını yaşıyordu. Baharın gelişi yeniden ateş yakmaya başlayacağımız günler demekti. Sonbahar kar ve kış günleriyle birlikte ateşimizde ormanların kuytuluklarında uykuya yatmıştı çünkü. Yeniden büyük ateşleri yakıp halaya duracağımız günler demekti bahar.

Birkaç gün içinde gerillalar dağlarına zirvelerine doğru tırmanmaya başlayacaklardı. Bende peşleri sıra gittikleri her dağa gitmeye çalışacaktım. Geçtikleri her boğazdan geçmeye çalışacaktım. İndikleri her vadiye inecektim. Suyunu içtikleri her dereden ve çeşmeden bende içecektim. Geçtikleri patikalardan, dağ yollarından bende onlarla birlikte geçecektim.

Dağlardaki dağlıların yolu yeniden açılmış olacak baharla birlikte.

Günün ilk saatlerini kuşları izleyip cıvıltılardan mest oluncaya dek dinleyerek geçirdim. Onlar kendi dilinde türkülerini söylüyordu. Bende kendi dilimde bir melodiyi mırıldanmaya başladım. Onların türkülerini bitirecekleri yoktu. Türküleri gün boyu sürecekti. Ve daha güneş ve yağmurla belki de dansa duracaklardı. O yüzden onları ken-

di hallerinde bırakarak çadıra girip sabahın ilk çayını içtim. Çaydan sonra her günkü gibi çadırımızın alt tarafından akıp giden derede elimi yüzümü yıkamak için indim. Bunu her gün bir tören havasında yapıyorum. Kar, kış, buzlu günlerde bile bundan vazgeçmedim. Çünkü günde üç beş adımda olsa yürümeden edemezdim.

Hayat bir yoldu. Bizlerde bu yolun yolcuları. Yollar yolcusuz, yollar da yolsuz olmuyor.

Ben de o yolun yolcusu olduğuma göre yürümeden edemezdim. Tıpkı dağ başlarında dağın çocuklarıyla çıktığım yolculuk gibi bir şeydi bu birkaç adımlık yürüyüş.

Yol bizim hayatımızın en büyük ve güzel parçalarından biriydi. Onsuz olamazdı. O yüzden her sabah dere başına inip çıkıyordum. Bu bahara kadarki yolumdu. Bundan sonrası ise dağın çocuklarıyla zirvelere tırmanmak olacak. Ama henüz değil. O günü bahara, yeni gelen kuşlara ayırdım. Hiçbir yere gitmedim. Gün boyu oturup onları dinledim.

Günü kuş seslerini dinleyerek geçirmiştım. Geceyi ise su sesini dinleyerek geçirdim. Günü kuş sesleri, geceyi su sesi doldurmuştu. Bu sesler hayatımıza doluyordu. Sadece kulaklarımıza değil. Çünkü hayatımızın seslerinden çok farklı sesler değildi.

Hayatımızın bu günlerini kuş sesleri, gecelerini ise su sesi dolduruyor. Dağlarda baharı her şeyiyle yaşamaya başladık. Kimimiz buruk, kimimiz hüzünlü, kimimiz özlem dolu, kimimiz hasret doluyuz. Çünkü hiç birimiz iki baharı üst üste aynı yaşamadık. İki baharı üst üste aynı arkadaşlarımızla yaşamadık. Yaşayamadık. Üzen, acıtan, kanatan, hüzne büründüren budur. Bir dahaki bahar kim bilir nerede ve kimlerle olacağız. Hangi arkadaşlarımızla olacağız ve hangi arkadaşlarımız olmayacak. İşte hayatla aramızdaki mesele burada başlar. O kendi yasalarını işletiyor, biz de kendi yasalarımızı işletmek istiyoruz. Hayatla yasalarımız birbirine uymuyor. Çünkü o hep bizden bir adım önde gidiyor. Bundan dolayı da onun dediği oluyor. Çünkü gerillada her yenibahara çoğunlukla yeni yüzler ve yeni arkadaşlarla girilir. Bir bahar bile olsa bu dağ başlarında birlikte geçirdiğin arkadaşları unutamazsın. Çünkü her birinden bir şey kalır sende. Kimisinden bir gülüş, kimisinden bir bakış, kimisinden bir damla gözyaşı, kimisinden de kocaman bir özlem. Her birinden bir iz hayatının o baharına kazınır.

Günü ve geceyi bu düşüncelerle geçirdikten sonra ertesi gün kampımızın biraz üst tarafındaki tepeye tırmanarak dünyaya, dünyamıza oradan bakmak istedim. Uzaklarda çok uzaklarda henüz eri-

memiş, güneşin hükmüyle tanışmamış karlar görünüyordu. Hüzünlü gibi görünüyorlardı sanki. En azından bana öyle geldi. Çünkü artık hiçbir şey onları güneş ışınlarıyla eriyip su olmaktan kurtaramazdı. Onlar dolan kendi ömürlerine, bizde bundan sonraki ömrümüze yap- nıp duruyoruz.

Çıktım. O tepeden yeşermekte olan vadilere baktım, vadilerin içinden sağır edercesine gelen su ve kuş seslerini dinledim yeniden. Öğle saatlerine kadar oturup alt taraftaki uçurumları izledim. Uçu- rumların dibinde ise ölüm görünüyordu. Ölüm dışında hiçbir şey gö- remedim. İşte o an yüreğimde oluşan uçurumlar geldi aklıma. Yüre- ğimde oluşan uçurumlar o sarp kayalıkların dibindeki uçurumlardan daha derin ve sarptı. Ama yinede onları hayata dönüştürüyordum. Çünkü bu dünyaya daha birkaç sözüm vardı. Bu dünyanın orta yerine düşmesi gereken birkaç sözümüz vardı. Söylenmesi gereken birkaç sözümüz vardı. O yüzden yüreğimin uçurumlarını hayata akıtıyor- dum.

Kuş sesi, su sesi ve yüreğimin uçurumlarından seslerin hepsine birden bu sefer kulak verdim. Birde ateş sesi olsaydı tamamdı. Bir o eksik kalmıştı. Çünkü seslerin tamamlayıcısı oydu.

Üçü hayatı anlatıyordu.

Biri de ölümü.

Aslında her ikisi arasında çok ciddi bir fark da yoktu. Çünkü ölüm ve hayat bazen uyumsuz, bazen de kıskanç iki kardeş gibidir. Birinin olduğu yerde diğeri olamaz. Aslında iki deli gibidir de diyebi- lir insan. Çünkü iki deliyi de bir araya getirmek çok zor. Bir araya geldikleri anda kavga başlar. Kavganın nedeni ise biri diğerinden kendini daha fazla akıllı sanmasıdır. Her ikisi de birbirinden daha fazla akıllı olduklarını düşündüğü için kavga çıkar.

Ölüm ve hayatta biraz buna benzer. Biri diğerinden daha akıllı ve gerekli olduğunu düşündüğü için bir araya gelemezler. Gerçekte ise birinin diğerinden farkı yok. Çünkü her ikisi de birbirinden beter ve çekilmez.

Oturduğum tepede bende delice sayılabilecek bir halde bunları sayıklarken gökyüzünde yeni bir şeyleri fark ettim. Evet yanılmıyordum. Gelen turnalardı. Yani baharın asıl müjdeleyicileri çıkıp gelmiş- lerdi. Gökyüzünün mavisine kanat çırpıyorlardı. Sessiz, sedasız bir şekilde gökyüzünde doyumsuz, görsel bir şölen havasında uçuyor- lardı. Uzaklardan geldikleri belliydi. Ve daha da uzağa gideceklerdi. Çünkü güneyden baharı peşlerine takmış bize doğru geliyorlardı. Bi- ze getirdikleri bahara kanat çırpıyorlardı. Baharı daha uzaklara da

götüreceklerdi. Baharı insanlara taşıma görevi onlara verilmişti sanki. Uzaktaki sevdiklerimizin selamlarını getirmişlerdi. Birde kokularını. Bizden de onlara götürceklerdi.

Baharı sırtlayıp gelmişlerdi. Bizim yanımızda da durmayacaklardı. Geçip daha uzağa gideceklerdi. Çünkü onlar yüreğimizin kışı ve baharını simgeliyorlardı. Sonbahar aylarında yukarıdan akarken kışı, kışın son günlerinde akarken baharı taşıyorlardı. Her ikisini de yüreğimize yazıyorlardı.

Yüreğim bu günlerde kuş, bahar, turna ve su sesiyle dolup taşıyor.

Ama hala bir yanımda eksik. Çünkü çok istememe rağmen bu günlerde birlikte olmak istediğim arkadaşlarım yanımda yok. Onları aratmayacak arkadaşlarım var. Ama herkesin yeri ayrıdır insanın yüreğinde.

Her şeye rağmen hayat akıyor, kuşlar ötüyor, turnalar gökyüzünde bölük bölük uçuyor, sular çağlayarak akıyor.

Bende tüm sevdiklerim adına hepsinin orta yerine akıp duruyorum...

Ve bu güzel bahar günlerini yaşıyorum...

Ama ağlayarak.

Sızlayarak. Geceleri uykusuzluk çekerek.

Ama yinede seviyorum bu hayatı.

Çünkü bu hayatta Roj Baş Heval diyen arkadaşlarım var.

\*\*\*

## HAYATIN SIĞDIĞI ANLAR...

Hayat bazen uzun, bazen çok uzun, bazen de kısadır. Hayatın uzunluğu ile kısalığını ise hayata sığdırılanlar anlatır. Ve bu anlar hayatın sığıdığı anlardır. Bir hayata çok kısa zamanda çok şey sığdırılabiliyorsa o hayat uzundur. Kendisi de çok kısa anlara sığdırılabiliyorsa o hayat yine uzun bir hayattır. Hayatın uzunluğu ve kısalığı zamanla ölçülmez. Uzun yıllar yaşamak uzun bir hayat sürdürülmüş olduğu anlamına gelmez. Çünkü zaman hayatta gerçeğinden sapar. Hayatta zaman durur. Bir an bile vurmaz. O hayatı değil, hayat onu belirler. Bir hayata çok kısa bir anda dağlar, yollar, yıllar, ömürler, geçmiş, an ve gelecek sığdırılabiliyorsa işte o hayata uzun hayat denilebilir. Zira biz pamuk ipliğiyle bu hayata bağlıyız. Kalın halatlarla değil. Zaten bizde hayata kendimizi kalın halatlar, kırılmaz zincirlerle bağlamak istemiyoruz. Çünkü bizim hayatımız başkalarının hayatına benzemez. Bizimkisi kendine has bir hayattır. Kendine ait bir hayattır.

Bu hayatın bir oyunu mu yoksa gerçeği mi bilinmez. Bu paradoks her insana göre değişir.

Bana göre hayatın ne bir gerçeği nede bir oyunu. Hayatının kendisini kendi dilinde anlatmasıdır. Çünkü en iyisi biz değil, onun kendisini anlatmasıdır.

Her zaman yaptığım gibi geçen gün yine bir kamptan bir başka kampa gittim. Kamptaki gerillalarla birkaç dakikalığına konuşup işimi bitirdikten sonra tam oradan ayrılacağım sırada üç yıldır görmediğim bir arkadaşımı bir anda karşımda gördüm.

Yüreğim kabardı. Göğüs kafesimi delip fırlayacakmış gibi havalandı kalbim. Oysa hep yüreğimi ve umutlarımı koruyarak yaşamıştım. Yüreğimi ve umutlarımı koruyup hep büyüterek yaşamamdı beni bir daha onunla bir araya getiren.

Gözlerim doldu. Oysa daha bir gece önce ağlamıştım.

Dudaklarım titredi. Oysa konuşacak çok şeyim vardı.

Ona ne diyeceğimi bilemedim. Aslında söylemem gereken çok şey vardı. Görüşmediğimiz üç yıl içinde yaşadıklarımın hepsini anlatmak isterdim. Ama o an bunların hiç birini söylemek gelmedi içimden. Sadece ona bakmak istedim. O an esen rüzgarlar kılıcını çekmiş bana doğru gelen şövalyeler gibiydi. Başımda bir cellat kesilmiş gibi duruyordu. Oysa rüzgarı hep sevdim. Çünkü her zaman onun gibi özgür olmak istedim. Bende onun gibi canımın estiği yere

esip gitmek istedim. Ama o an bedenime saplandı saplanacak bir kılıç gibiydi.

Üç yıldır o arkadaşımı görmeyeli. Ama görüşmemiz sadece üç saniye kadar sürdü. Bir selam kadardı sadece.

"Selam" dedim "Ama şimdi gidiyorum."

"Ne yapacağız" dediğinde

"Güle güle ve bir gün bir başka yerde yine üç saniyeliğine de olsa görüşürüz" dedim. "Bir de arkandan bakarım" dedim.

O çekip gidince arkasından baka kaldım birkaç dakika. Üç saniyelik görüşmeye görüşmediğimiz üç yılı sığdırdım, sığdırmıştık. İnsan uzun zaman görmediği sevdiklerini görürse üç saniyeye sadece üç yıl değil, bir ömür hatta birkaç ömür sığdırır. Benim içinde öyle oldu. Çünkü o üç saniyeye sığdırdığım aslında üç yıl değildi sadece.

Bir ömürdü. Yollardı. Dağlardı.

Hayatımı ve ömrümü sığdırdığım şeylerden biri hala eskisi gibi gülüyor olmasıydı. Eski gülüşünden hiçbir şey yitirmemişti. Çünkü hala eskisi kadar güzel gülüyordu. Ama biraz kırıkta gülüşü. Bakışları da aynı eskiden olduğu gibiydi. Ama bu kez biraz daha uzağa bakıyor gibiydi. Yılların arkasında asılı kalmış gibi geldi bana. Gülüşünün kırılması beni incitti, üzdü hatta canımı acıttı. Ama ne yapabiliyordum ki? Hayatın gerçeği karşısında boyun eğmekten başka bir şey yapamazdım. İsteseydim de yapamazdım.

Biz dağ insanlarının, dağlıların hayatı böyledir. Bazen bir ana ay değil, yıl değil, bir ömür sığdırırız. Bazen de upuzun yıllarına hiçbir şey sığmaz. Ama genelde çok şey sığdırarak uzun bir hayatın sahibi oluruz. Bazen bir bakış, bazen bir gülüş, bazen bir damla gözyaşı, bazen bir iz bile bize yetiyor. Çünkü biz dağlılar büyük şeylerden daha çok küçük şeylerle mutlu oluruz. Çünkü biz mutlulukla daha yeni tanışıyoruz.

Gülüşü kırılmış gibiydi.

Bu yüzden bir tütün sardım.

Gökyüzüne o gün daha uzun baktım.

Daha uzun suyun kenarında oturdum.

Yağmur altında yürüdüm.

Islandım.

Ve ardından ağladım. Gece boyunca koca hayatımın, ömrümün sığıldığı o üç saniyeyi düşünüp durdum.

Biz dağlıların hayatı budur. Onu bazen bir güne, bazen bir geceye, bazen bir aya, bazen birkaç yıla bazen birkaç saniyeye sığdırırız. Tıpkı o an benim yaptığım gibi. Bazen de yüz yılları ona sığdırırız.

Bazen bir bakışa, bazen bir gülüşe, bazen güzel bir söze sığdırırız hayatımızı. Koskoca hayatımızı bazen de bir arkadaşımızın uzaktan gelen bir selamına sığdırırız. Çünkü hayatlarımız var bu hayatta. Onlarla birlikte bu hayatta varız.

Arkadaşlarımız bizim hayattaki köklerimizdir. Hayatla olan en güçlü bağlarımızdır. Her bir arkadaşımızın yaşamını yitirmesi toprağa bağlı köklerimizden birinin daha kurumasıdır. Ama bu hayat ağacımızın kuruyacağı anlamına gelmez. Çünkü kuruyan köklerimizin yerini dağlara gelen yenileri yeşertmeye başlar. O yüzden biz hayatımıza arkadaşlarımızı, onların bir anını, birkaç saniyelerini, bir gülüşlerini, bakışlarını, özlemlerini, yarınlarını, yıllarını, sevgilerini, sıcacık sevgi dolu kocaman yüreklerini, düşlerini sığdırıyoruz. Koskoca hayatımızı da 'Merhaba Heval' sözlerine sığdırarak herkesten daha uzun yaşıyoruz. Bu söze bir değil birkaç ömür ve hayat sığdırarak yaşıyoruz. Çünkü bu dağ başlarında bir tek arkadaşlarımız ve arkadaşlıklarımız var. Onun dışında hiçbir şeyimiz yok.

Aslında benim hayatla çok fazla bir alıp verdiğim yok. Çünkü ne ben ona onun istemediği koşullarda dokunuyorum, nede o bana.

Ama yine de zaman zaman ona hükmederek yaşarım. Çünkü ona bütün arkadaşlarımı sığdırarak yaşamak istiyorum...

Ve öylede yapıyorum...

\*\*\*

## GÖÇ BAŞLADI

Mevsim değışikliğiyle birlikte yeni bir göç dalgası başladı. Her yerden bir şeyler bir başka yere göç etmeye başladı. Göç mevsimi ayrılık iklimi gelip çattı. Gücü olsa yüreklerimizi de beraberinde sürükleyip götürür bir başka mevsime ve iklime. Dağlar, yollar, yayla yerleri, yavaş yavaş tenhalaşmaya başladı. Bu bir göç mevsimi, ayrılık iklimidir yaşanan bu günlerde. Herkes de kısmetine düşeni alır bundan ve almalıdır da.

Dağlara sonbahar sindi

Rüzgarlar her sonbahar olduğu gibi yine yeniden her yönden esmeye başladı. Güneyden, Doğudan, Batı'dan Kuzeyden durmadan esiyor sonbahar rüzgarları. Beraberinde bahar ve yaz aylarından bu yana küçücük bir esintiye dahi hasret kalmış olan yaprakları, ağaçları, dalları kökünden sallamaya başladılar. Yapraklar rüzgara karşı var güçleriyle hayata tutunmaya çalışıyor. Ama nafile çok geçmeden yani birkaç güne kadar önce sarılık hastalığına yakalanmış gibi sararmaya ardından da tek tek en küçük bir esintiye karşı direnç gösteremeyerek dallarından kopup toprağa karışmaya başlarlar. Onların da ilkbaharda başlayan hayatları bu sonbaharda son bulmuş olur. Bir dahaki baharda yeni dallarda açmak üzere yok olup giderler. Ama kimi yapraklar da vardır ki hiçbir rüzgarın gücü onları dallarından koparamaz. Belki sararırlar ama sararmalarına rağmen dallarında kalarak yıldızlar gibi parlamaya başlarlar. Ve esen her rüzgar, her esinti onların parlaklığını biraz daha arttırır. Kar, kış kıyamet demeden öylece dallarında kalırlar bir dahaki bahara kadar.

Rüzgarlarla başlayan sonbahar, kucağını yağmurlara açtı. Yağan ilk yağmurlarla buram buram toprak koksa da yağmurlar sonbaharın o güzel kokusunu da alıp götürüyor. Nede olsa sonbahar ömrün son demlerinin baharıdır. Son demlerinin yaşanmasıdır. O yüzden toprağın o güzelim kokusunu bile doyasıya içine çekmeye izin vermiyor. Çünkü her adımda ömrün son demlerini hissettiriyor.

Dağların her yerine sonbahar sinmeye başladı. Önce zirveler tenhalaşmaya başladı. Ardından göçmen kuşlar grup grup göç etmeye başladı. Göç etmeyenlerde, göç etmek istemeyenlerde zirvelerden biraz daha aşağılara inmeye başladı. Çok kalmadan onlarda göçüp giderler. Çok değil daha birkaç gün öncesine kadar önünde çocukların oynadığı yaylacıların çadırları biraz daha köylerine yakın yerlere çekildiler. Adım adım dağlardaki yayla yerlerinden evlerine doğru inmeye başladılar. Daha şimdiden bile bir kışı nasıl kar altında geçire-

ceklerini kara kara düşünmeye başladılar. Çünkü onlar için kış dağlarından inmek demektir. Evlerin içine hapsolmek demektir. Oysa onlar dağların kuytuluk yerlerinde kurdukları yayla çadırlarında daha mutlu ve özgür hissediyorlar kendilerini. Nede olsa kaderleri bu dağlarla bir yazılmış. Yaşamlarında bu dağlarla bir olmak varmış. Çünkü tarih boyunca hep bu dağlara tutunarak yaşamda kalmışlar. Dağları bu kadar sevmeleri, bir türlü onlardan vazgeçmek istememeleri, hep onların koynunda yaşamak istemeleri onları koruyan dağlara olan vefa borcundan ileri gelir.

Daha birkaç gün önce çocukların önünde oynadığı çadır yerlerinden geçerken, çocukların hüznü, boynu büyük bir şekilde duran oyuncaklarıyla karşılaşıyorum. Kürt çocuklarının oyuncakları da kent çocuklarının oyuncaklarına benzemez. Ya çamurdan yapılmış yada ülkemize yapılan saldırılardan kalma bomba parçalarından olur yada patlamamış havan gülleleri ile boş kovanlardan.

Dağların sinesine sinen sonbaharı uzaktan izlerken içimi bir hüznün dalgası kaplıyor. Yalnızlaşan ve tenhalaşan zirveler boynunu bükmüş gibi duruyor. Oysa onlara boynunu bükmek yakışmaz. Çünkü hiçbir dönemde, hiç kimseye karşı boyunlarını bükmedi bu dağlar. Ne bu dağlar ne bu dağlarda yaşayan Kürtler.

Dağların sinesine sinen sonbahar dalga dalga eteklerine ve peşi sıra alt taraflarındaki vadilere yayılmaya başladı. Ayrılığın adı olan sonbaharın dağların doruklarına sinen kokusu bir göç mevsimini anlatıyor. Zirvelerden vadilere, dağlardan köylere doğru göçü anlatıyor. Bir de yürekten yüreğe başlayacak olan bir göç mevsimini anlatır. Çünkü ayrılığın adıdır sonbahar.

Dağlarda sonbaharı demliyoruz

Dağların doruklarına sinen sonbaharı demliyoruz şimdi. Dağlara sonbaharı demliyoruz. Ve Sonbahar'a demleniyoruz. Sonbaharın hüznünü koynumuza alarak kışa doğru göç edeceğiz. Yaprakların dökülüşünü, kuşların göç edişini izleyerek kışa doğru adım adım yol alıyoruz.

Ertelenmiş gülüşlerimizi, özlemlerimizi yüreklerimize gömerek kar altına gömüleceğimiz günlere doğru gidiyoruz. Kar altında kalarak bahara demleneceğiz. Yürekteki sevgimiz, umudumuz ve güzel gelecek düşlerimizle bahara demleneceğiz. Umut kar altındadır. Kar altından umudu daha da büyüterek bahara çıkağız her kışın sonunda olduğu gibi.

Kim bilir belki kar altında kalarak sonsuz göçe oradan çekip gideriz.

Ama şu an sonbahar ve g mevsimini yaşıyoruz. Dağların, yolların, boğazların, zirvelerin tenhalaşmaya başladığı mevsimi yaşıyoruz. Sararan yaprakların ayrılığı anlattığı günleri yaşıyoruz. Hazan ve hüzün mevsimini yaşıyoruz. Yani yağmur mevsimini yaşıyoruz. Eylülün gözyaşlarının dökülmesiyle başlayan bu hazan ve hüzün mevsimi sürüp gider.

Eylülün gözyaşları ıslattı bedenlerimizi, yüreğimizi.

Geçen gün yine gözyaşı döktü Eylül. Bu kez onun gözyaşlarına benimde gözyaşlarım karıştı.

G, ayrılık, hasret mevsiminin dktrdğ gözyaşlarım Eylülün gözyaşlarına karışıp gitti.

\*\*\*

## BİLETSİZ YOLCULUKLAR...

Bizim dağlarda, dağlarımızın yollarında yolculuk yapmak için bilete ihtiyacımız yok. Çünkü nasıl olsa dağlar yollarıyla birlikte bizimdir. Hiç kimse bize nereye gidiyorsun ve nereden geliyorsun diye soramaz. Fiyatta indirim yapalım abi ya da abla da diyemez. Çünkü bizim dağlarda ne hava ne tren ve ne de araba terminali var. Bilet kesilen yazıhaneler de yok, firmalarına müşteri bulmak için bas bas bağırان simsarlarda yok. Çünkü bizim dağlarda, dağ yollarında araba yok. Bizim en iyi, en sağlam ve en kısa zamanda ulaştıran tek aracımız ayaklarımızdır. Gece demeden, gündüz demeden gitmemiz gereken yere en kısa zamanda ulaşmak için yürürüz.

Bazen biz onları süreriz bazen de onlar bizi. Daha doğrusu aydınlık havalarda gözlerimizle yolları gördüğümüzde biz onları süreriz. Gecenin karanlığında gözlerimizle yolu göremediğimiz zaman ayaklarımız bizi sürer. Çünkü o zaman gözlerimiz ayaklarımız olur. Yolu gözlerimiz yerine onlarla görür ve onlarla yürürüz.

Bu günlerde yine biletsiz bir yolculuğa çıkacağım. Dağ başlarına çıkar bütün yollarımız. Dağ başı yolculuğudur çıkacağım. Biletsiz, arabasız bir yolculuktur. Karanlığın içinden geçip giden bir yolculuktur. Çünkü gerilla çoğunlukla gece yürür. Gecenin karanlığının içinden geçerek yol alır. Gerillanın bu yolculukları için mevsim ve iklimler hiç fark etmez. Mevsim ilkbahar, yaz, sonbahar kış olsa da hiç fark etmez. Bilinen bir şey var o da gerilla gitmesi gereken yol varsa sadece mevsim değil, havalar da ne olursa olsun o yolunu gider. Çünkü yarına, yarınları ulaşması için acelesi var. Uzaklarda kalan sevdiklerine ulaşması için acelesi var. Yarının güzel çocuklarına güzel günler yaratması için acelesi var. Güneşe, aydınlık günlere çıkması için acelesi var. Bir kelebeğin kısa ömrünün tadını çıkarmaya çalışırken ateşin etrafında döndüğü gibi gerillada gecenin etrafında dönerek güneşe çıkmaya çalışır.

Bizimkisi gidişi belli ama dönüşü belli olmayan yolculuklardır. Geçen uzun yıllar içinde geçtiğimiz ve hala geçmekte olduğumuz yollarda atlattığımız ölüm sayısını hatırlamıyoruz hiç birimiz. Çünkü ölümün ne zaman ve nasıl önümüze çıkacağı belli olmayan yollardan geçiyoruz. Ölüm ekilmiş yollardan geçer biletsiz yolculuklarımız. Yitik bir ülkenin çocukları olarak dağları mekan tutan bir yaşamın gerçeğidir bu. Bundan bir şikayetimiz yok. Zira bu yaşamı hepimiz isteyerek seçtik. Ve severek yaşıyoruz. Tadına varmaktır amacımız.

Nedense her yolculuk öncesi ağlamaklı oluyorum. Aslında gittiğim yollar çok fazla uzak da değil. Dağın her hangi bir yerinden bir başka yerine giderim. Ama yine de ağlamaklı oluyorum. Arkamda bırakacaklarımı birkaç gün de olsa görmemektir belki de sebebi. Belki de gidip döndükten sonra bıraktıklarımın bazılarını görmeyeceğim. Çünkü insan hiçbir şeyi bıraktığı gibi bulamaz. Gideceğimiz yerlerde uzun zamandır görmediklerimizi görürüz. Başlarız onlarla geçmişte kalan günlerimize yeni güzellikler ekleyerek yaşamaya.

İşte ne oluyorsa o an oluyor. Geçmişte kalan günlerde yitirdiğimiz arkadaşlarımızı tek tek anarız. Hangisinin nerede ve nasıl bir direniş göstererek toprağına bereket olduğunu düşünmeye başlarız.

O an bir hüznün dalgası sarar içimizi. Yüreğimizi ise kor bir ateşin sıcaklığı... Gün ve geceler boyu onları o anları yaşarız. Suyu seyrederken onları düşünürüz. Yıldızlara bakarken onları düşünürüz. Gökyüzünü izlerken onları düşünürüz. Ve onlarla birlikte geçen günlerimizi yaşamaya başlarız. Bu kez de onlarla geçmişe dönük bir biletsiz yolculuğumuz başlar. Her yolculuğumuzda başka bir durakta mola veriyoruz. Mola verdiğimiz her yerde geçmişe yaşamaya başlarız. Mola verdiğimiz yerde kimlerle birlikte olduğumuzu düşünmeye başlarız. Ve neler konuştuğumuzu ne kadar güldüğümüzü ve içten içte ağladığımızı düşünmeye başlarız.

Oturduğumuz çeşme başlarına, çıktığımız zirvelere, geçtiğimiz boğazlara, gölgelerin düştüğü yeşil vadilerde yaşadıklarımıza doğru yola çıkmaya başlarız.

Adımlarız gün ve geceler boyu patikaları. Adımlarız dağların eteklerinden geçen patikalardan yolumuzu. Adımlarız ömrümüzün sonuna doğru akıp giden hayatı. Adımlarız gecelerin içinde güne çıkma telaşıyla yolları. Adımlarımız dağların zirvelerine yüz sürmek için. Adımlarız ömrümüzü sürdüğümüz yolları.

Adımlarımız hayatımıza doğru akan yolumuzu. Adımlarımız uzaklarda kalan arkadaşlarımıza doğru. Adımlarız hatırladığımız hayata doğru akıp giden yolumuzu.

Adımlarız yaban ellerde yaşamak zorunda kalan arkadaşlarımıza doğru. İşte böyle güzel düşlerle süsleriz yolumuzu ve yolculuğumuzu. Biletsiz başlayan bu yolculuğumuz yeni bir mekandaki arkadaşlarımıza dek sürer. Onlardan sonra bir başka mekandaki başka arkadaşlarımıza doğru devam ederiz.

Yollar ve mekanlar birbirini izleyip gider tıpkı hayatımız, hayatlarımız gibi.

Asırlar boyu, yıllar boyu, mevsimler, aylar, günler ve geceler boyu sürüp gider bu biletsiz yolcuğumuz.

Önümüzde yol bilen arkadaşlarımız peşleri sıra dizilen bizlerle sürüp gider bu yol. Bir dağdan bir başka dağa, bir vadiden bir başka vadiye akıp gider yolumuz, yolculuğumuz ve hayatımız...

Yirmi yıl önce son kez çıktığım biletli bir yolculuktan sonra başlayan biletsiz yolcuğum devam ediyor bu dağ başlarında.

Bu yolculuk bizimle başlamadı ve bizimle de son bulmayacak. Çünkü daha Kürtlerin nice yiğit, cengaver genç kızları ve delikanlıları son kez alacakları biletlerle çıkacak bu biletsiz yolculuğa. Birçoğu son kez biletini kesmek için gün sayıyor. Ve geldiği ateşin başından başlar biletsiz yolculuğuna...

Arkadaşlarımın olduğu yere çıkar bütün yollarım...

Yirmi yıl önce son kez aldığım biletle yola çıktığım bu biletsiz yolculuğun son durağı topraklarına bereket olan arkadaşlarımın yanında son bulur.

Bu kendisi de biletsiz bir yolculuk olan bir hayat tercihidir. Güzel ve yarınları olan bir hayat.

Hayalleri büyük, düşleri bol olan bir hayat.

Gelecek vaat eden bir hayat.

Kendisi son bulsa da adı kalan bir hayat...

Ve bu bizim hayatımızdır. Hatırladığımız ve bize ait olan hayatımızdır.

Hani derler ya hayatımız hatırladıklarımızdır. İşte hatırlanması gereken hayat budur...

\*\*\*

